

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

İSMAİL NÂKÂM DİVÂNI
(Tenkitli Metin, İnceleme)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN	HAZIRLAYAN
Yrd. Doç. Dr. Sevim BİRİCİ	İhsan ŞEHİTOĞLU

ELAZIĞ - 2012

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

İSMAİL NÂKÂM DİVÂNI
(Tenkitli Metin-İnceleme)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Sevim BİRİCİ

HAZIRLAYAN
İhsan ŞEHİTOĞLU

Jürimiz, ... tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

1. Prof. Dr. Ali YILDIRIM
2. Prof. Dr. Şener DEMİREL
3. Yrd. Doç. Dr. Sevim BİRİCİ
- 4.
- 5.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Enver ÇAKAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İsmail Nâkâm Divânı
(Tenkitli Metin-İnceleme)

İhsan ŞEHİTOĞLU

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Elazığ – 2012, Sayfa: IX + 346

Bu çalışma 19. yüzyıl şairlerinden İsmail Nâkâm'ın hayatı, mahlası, sanatı, Türkçe Divânı'nın tenkitli metni ve kısa bir tahlilinden oluşmuştur.

İsmail Nâkâm Divânı üzerine yaptığımız bu çalışma şairin kullandığı kelimeler, üslubu ve edebi sanatları kullanışı doğrultusunda, Divan Şiirine İsmail Nâkâm gözüyle bakmaya yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak yaptığımız bu çalışmayla Eski Türk Edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olan İsmail Nâkâm'ın edebi kişiliğini ve eserini edebiyat dünyasına tanıtmış olduk.

Anahtar Kelimeler: 19. yüzyıl, İsmail Nâkâm, Divânı, Tenkitli Metin, Tahlil

ABSTRACT

Master Thesis

**The Collection of Ismail Nakam
(Compared Text, Analysis)**

İhsan ŞEHİTOĞLU

**The University Of Fırat
The Institute Of Social Science
The Department Of Language and Literature
Elazığ – 2012, Page: IX + 346**

This study comprises of Ismail Nakam, one of the nineteenth century poets, and his life, pseudonym, art, compared text of Turkish collection and a brief analysis.

This study about the collection of İsmail Nâkâm aims to help the readers consider the ottoman poems with the eye of İsmail Nâkâm in accordance with his glossary he uses, style and usage of literary arts.

In conclusion, with the thesis we argue on, we have an opportunity to introduce İsmail Nâkâm who is one of the most important poets in Old Turkish Literature.

Key Words: The nineteenth century, İsmail Nakam, The Collection of Ismail Nakam, Compared Text, Analysis

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖN SÖZ.....	VII
KISALTMALAR	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İSMAİL NÂKÂM'IN HAYATI SANATI ESERLERİ.....	9
1.1. Hayatı.....	9
1.2. Mahlası.....	10
1.3. Eserleri	11
1.3.1. Türkçe Divanı	11
1.3.2. Leyla ile Mecnun Mesnevisi	11
1.3.3. Hüsrev ü Şirin Mesnevisi.....	11
1.3.4. Genc-i Edep	12
1.3.5. Hayâlât-ı Perîşân.....	12
1.4. Edebî Kişiliği ve Dil Özellikleri	12
1.5. Şiirlerinin Muhtevası	19
1.5.1. Din	19
1.5.1.1. Allah.....	19
1.5.1.2. Melekler	20
1.5.1.2.1. Cebrail.....	20
1.5.1.3. Kitaplar	21
1.5.1.3.1. Kur'ân	21
1.5.1.3.2. Zebûr.....	22
1.5.1.3.3. İncîl	22

1.5.1.4. Peygamberler	22
1.5.1.4.1. Hz. Âdem	22
1.5.1.4.2. Hz. Nuh	23
1.5.1.4.3. Hz. İbrahim	23
1.5.1.4.4. Hz. Yusuf	24
1.5.1.4.5. Hz. Musa	24
1.5.1.4.6. Hz. Davud	25
1.5.1.4.7. Hz. Süleyman	25
1.5.1.4.8. Hz. İsa	25
1.5.1.4.9. Hz. Muhammed	26
1.5.2. Dini Şahsiyetler	27
1.5.2.1. Dört Halife	27
1.5.2.2. Hasan ve Hüseyin	29
1.5.3. Sevgili ve Aşk Kahramanları	30
1.5.4. Deyimler	32
1.5.5. Ayetler	33
1.5.6. Mitolojik Ögeler ve Kahramanlar	34
1.5.6.1. Enkilyon	34
1.5.6.2. Keykâvus	34
1.5.6.3. Mâni	35
1.5.6.4. Cem	35
1.5.6.5. Rüstem	36
1.6.1. Nazım Şekilleri	36
1.6.1.1. Gazel	36
1.6.1.2. Kaside	38
1.6.1.3. Kıt'a	38
1.6.1.4. Müseddes	39
1.6.1.5. Tercî-i Bend ve Terkib-i Bend	39
1.6.1.6. Tercî-i Bend	39

1.6.1.7. Terkib-i Bend.....	40
1.6.2. Ahenk Unsurları.....	40
1.6.2.1. Vezin.....	40
1.6.2.2. Kafiye.....	41
1.6.2.2.1. Yarım Kafiye	41
1.6.2.2.2. Tam Kafiye	41
1.6.2.2.3. Zengin Kafiye	42
1.6.3. Redif.....	42

İKİNCİ BÖLÜM

2. METNİN KURULUŞUNDA TUTULAN YOL.....	43
2.1. Nüshaların Tanıtımı	43
2.2. Transkripsiyon Alfabesi.....	44
2.3. İsmail Nâkâm Divânı'nın Tenkitli Metni	45
SONUÇ.....	334
KAYNAKÇA.....	336
EKLER	338
DİZİN	343
ÖZGEÇMİŞ	346

ÖN SÖZ

Divan şiiri; dönemin kültürünü, edebî zevkini, sosyal yaşamını, dinî inanışlarını yansıtmaları bakımından önemlidir. Bu edebiyata önemli katkılar sağlayan, geçmişin edebî zevkini, şiir geleneğini, estetik anlayışını yansıtan; fakat gün ışığına çıkarılmadığı için yeterince tanınmayan pek çok şairimiz ve onların kıymetli eserleri vardır. Bu eserlerin tespit edilip ortaya çıkarılması elzemdir.

Bu çalışmanın amacı söz konusu şairlerden sadece biri olan 19. yüzyılda yaşayan divan şairlerinden İsmail Nâkâm'ı edebiyat tarihine kazandırmaktır. Bu vesile ile dönemin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktır.

Çalışmamız, “Giriş” kısmını takiben iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde İsmail Nâkâm'ın yaşadığı dönemin siyasi ve edebi hayatı ortaya konarak şair, yaşadığı dönem içerisinde incelenmeye çalışılmıştır.

Birinci bölümde İsmail Nâkâm'ın hayatı, eserleri, edebi kişiliği, dil özelliği, mahlası hakkında bilgi verilmiş, ayrıca İsmail Nâkâm Divanı'nın şekil ve muhteva açısından incelenmesi yapılmıştır. Burada “Şekil Özellikleri” başlığı altında nazım şekilleri, kullanılan vezinler, kafiye ve redif gibi şekle ait özellikler incelenmiştir. “Muhteva Özellikleri” başlığı altında ise şairin değindiği konuları ve bunların örneklerini verdik.

İkinci bölümde, çalışmamızın asıl gayesini oluşturan “Tenkitli Metin” yer almaktadır. Yurt içindeki katalogların taranması neticesinde İsmail Nâkâm Divanı'nın iki nüshası tespit edilmiştir. İki nüsha üzerinde yaptığımız metin tespitinde mümkün olduğunca dönemin imlâsına uyulmaya çalışılmıştır. Metni kurarken on dokuzuncu yüzyılın imlâ özellikleri ve ses yapısı dikkate alınarak ilmi esaslara uygun bir çalışma ortaya konmaya gayret edilmiş, yine çalışmamızı hazırlarken müracaat ettiğimiz kaynaklar “Kaynakça” başlığı altında sunulmuştur. Ayrıca Divan'da geçen özel isimleri dizin bölümünde verdik. Aranılan her kelimeye daha çabuk ulaşılabilmesi için kelimeleri metinde olduğu şekliyle yer verdik.

VIII

Çalışma esnasında bana her konuda rehberlik eden, gösterdiği ilgi ve sabırdan dolayı kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Sevim BİRİCİ'ye teşekkür ederim.

İhsan ŞEHİTOĞLU

Elazığ-2012

KISALTMALAR

Ank.	: Ankara
a.s.	: Aleyhisselam
B.	: Beyit
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
F.	: Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Koleksiyonu, arşiv nu. 422 ile kayıtlı İsmail Nâkâm Divanı
F.Ü.	: Fırat Üniversitesi
G.	: Gazel
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret-i
H.	: Hicri
İst.	: İstanbul
K.	: Kaside
Kt.	: Kıta
M.	: Miladi
M.Ö.	: Milattan Önce
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Müs.	: Müseddes
Öl.	: Ölüm
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
s.s.	: Sayfa sayısı
Tc.	: Terci-i bend
Tk.	: Tekib-i bend
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	:Yayın

GİRİŞ

İSMAİL NÂKÂM'IN YAŞADIĞI DÖNEME GENEL BAKIŞ*

1.Siyasi Durum

Osmanlı Devleti, 19. yüzyılın başlarında gerek toprak ve gerekse nüfus bakımından dünyanın en büyük devletlerinden birisiydi. Ancak kurum ve kuruluşları bu büyüklüğü taşıyacak güçten yoksundu. 18. yüzyıldan itibaren komşu ülkelerin ekonomide, siyasette, savaş tekniklerinde göstermekte oldukları gelişme bu dönemde olanca hızı ile sürmekteydi. Osmanlı Devleti ise hızla toprak kaybediyordu. Mısır, Yunanistan, Sırbistan, Eflak, Boğdan, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Kıbrıs birer birer kaybedildi.

Bu dönemde, Osmanlıların sosyal, iktisadi ve siyasi hayatında istisnai değişiklikler meydana geldi. ‘‘Hasta adam’’ artık eski uluslar arası önemini yitirmişti. Osmanlı Devleti, hızla toprak kaybetmesine rağmen, ayakta durmasının sebebi Osmanlı ile Avrupa’nın uluslar arası bürokraside siyasi-ekonomik bakımdan ortak çıkarlarının bulunmasıydı. Büyük devletler, iktisadi ve mali çıkarlarına dokunulmadığı sürece Osmanlı’nın ayakta kalıp direnmesine göz yumdular. Avrupa tüccarları ve iş adamları genellikle Osmanlı ekonomisine çeşitli yollarla iştirak edebiliyorlardı. Fakat Yunanistan, Sırbistan, Eflak ve Boğdan gibi eyaletlerde ortaya çıkan karışıklıklar kontrol altına alınamayınca bunların pazarlarına nüfuz şüpheyne düşmeye başladı. Bunun üzerine büyük devletler, bu ülkedeki Osmanlı tebaasının Osmanlı devletinden ayrıma hareketlerine yardım ettiler. Ancak buna rağmen İstanbul bürokrasisinin göttüğü iktisadi siyaset Osmanlı hâkimiyeti altındaki eyaletlerdeki pazarları açık tutmaktı. Dolayısıyla Osmanlı Devleti’nin tamamen yıkılması Batılıların iktisadi amaçlarına hizmet etmezdi.

* Bölümün hazırlanmasında yararlanılan kaynaklar:

1 İ.Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C.4, 25, 26, 28. b., TTK. Yay, Ank., 2003

2 Nuri Yüce, Osmanlı Medeniyeti Tarihi, C.I, Feza Gazetecilik A.Ş., İstanbul, 1999

3 Büyük Türk Klasikleri, C.6, Ötüken Yay., İstanbul, 1987

4 Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.2, MEB, İstanbul, 1983

5 Mine Mengi, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ yay., Ankara, 1997

Bu nedenle büyük devletler Osmanlı merkez teşkilatının takviyesini tercih ediyordu. İmparatorluğunun pazarlarına merkezi bir idareden elde edilen imtiyaz ve muafiyetlerle hâkim olmak işlerine geliyordu. Bu yüzyılda Osmanlı merkez idaresi daha da güçlendi.

Osmanlı Devletinde, modern kurumlara artık ihtiyaç duyuluyordu. Yönetsel, toplumsal, ekonomik ve kültürel anlamda modernleşme kaçınılmaz olarak eksikliğini göstermiştir. Modernlik, salt değişim ya da olaylar silsilesi de değildir: akılcı, bilimsel teknolojik ve idari etkinliğin ürünlerinin yaygınlaştırılmasıdır. Osmanlı toplumunda ise İslam dininin etkisi yaşamın her alanında etkisini göstermekteydi. Modern toplumdan söz edebilmek için bilimin, teknolojik uygulamalarının olması tek başına yetersiz kalacaktı. Entelektüel etkinliğin siyasal propagandalar ya da dinsel inançlardan korunması, yasaların tarafsızlığının kişileri torpile, adam kayırmaya, particiliğe ve yolsuzlara karşı koruması, kamu ve özel yönetimlerin kişisel bir iktidarın aracı haline gelmemesi, tıpkı kişisel servetlerle devletin bütçelerinin ayrı tutulması gibi özel alanla kamusal alanın da birbirinden ayrı tutulması gerekmektedir. Oluşturulabilecek modern kurumlarla ekonominin güçlendirilip ticari ilişkilerin canlandırılması sanayi, tarım gibi alanlarda yenilikler yapılmasına ihtiyaç duyulduğu ifade edilmelidir.

Ulus oluşumunun da modernliğin siyasal bir biçimi olduğu söylenebilir. Ulus, geleneklerin, göreneklerin, farklılıkların yerine bütünleşmiş aklın önderliğinde yasalar tarafından yeniden yoğrulmuş ulusal bir neferdir. 19. Yüzyıl bu bağlamda küresel olarak imparatorlukların çözüldüğü bir yüzyıl olmuştur. Osmanlı'da da "mozaik toplum" yapısı egemen olduğu için devletin küresel ulusçuluk akımlarından gelebilecek her türlü etkiye karşı korumasız kaldığı söylenebilir. Böylelikle 19. Yüzyıldaki hızlı toprak kayıplarının bir nedeni olarak devletin uyguladığı yönetsel eksiklikler, teknolojik geri kalmışlık, ekonomik yetersizlik gibi ulusçuluk akımlarının da etkisi olduğu açıktır.

Bu dönemde gerçek orduyu temsil eden savaşçı kuvvet, yeniçerilerdi. Bu ocağa girmek ve çalışmak çok sıkı şartlara bağlanmıştı. Yeniçeri ocağının bozulmaya başlaması köylü çocuklardan vazgeçilerek esnaftan insanların alması ile başlamıştır. Zamanla ocak, işsiz, yeteneksiz insanlarla dolmaya, talimler önemsenmemeye başladı. Yeniçerilik defterine yazılı ve para alan insanların sayısı bu dönemde 400.000 olduğu

halde faal olan ancak 60.000 kişi vardı. Bunlardan savaşa katılanlar da yalnızca 25.000 kişi idi.

İsmail Nâkâm, Osmanlı Devleti'nin bu buhranlı döneminde yaşamıştır. Artık Osmanlı aydını asırlarca içinde yaşadığı medeniyet dairesinden çıkıp yüzlerce yıl mücadele halinde bulunduğu yeni bir medeniyetin, Batı medeniyetinin, dairesine girmek istemektedir. On sekizinci yüzyılın sonlarında tahta çıkan III. Selim, Nizâm-ı Cedid denen bir dizi yenilik yapmıştır ki bu yenilikler sadece askerî alanda değil sosyal hayatın birçok yönünü de kapsamaktadır. Ayrıca ülkedeki yüksek kademedeki bulunan yöneticileri ve devlet adamlarını toplayarak Sened-i ittifak adıyla onlarla bir senet imzalamış ve bununla padişahın yetkileri ilk defa olarak kısıtlamıştı. Ancak Yeniçerilerin karşı çıkmaları ve isyanı üzerine III. Selim düşüncelerini gerçekleştirememiştir.

Ondan sonra gelen II. Mahmud Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmadıkça hiçbir yeniliği hayata geçiremeyeceğini anladığından 1826 tarihinde kanlı bir şekilde bu ocağı ortadan kaldırmış ve yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adıyla yeni bir ordu kurmuştur. Artık yeniliklerin önü açılmıştır. Padişah önce bir kılık-kıyafet düzenlemesi getirmiş ve memurların giyecekleri kıyafeti kanunla tespit etmiştir. Fes giyilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Devlet görevlileri görünüş olarak daha Avrupaî bir tarza bürünmüştür. Eğitimden posta teşkilatının kurulmasına kadar birçok alanda yenilikler yapılmıştır. 1831 tarihinde ilk resmi gazetenin çıkarılması emrini vermiştir. Arkasından 1840'ta Ceride-i Havadis yarı resmi bir gazete olarak İngiliz tüccar ve muhabir William Churchill tarafından yayınlanmıştır. Gazetecilik düşünce hayatında ve edebiyatımızda bu şekilde yer bulmaya çalışırken siyasi ve sosyal hayatı temelinden değişikliğe uğratacak olan Tanzimat Fermanı olarak bilinen Gülhane Hatt-ı Hümayunu yayınlandı. II. Mahmud tarafından tasarlanan fakat ölümü üzerine oğlu Sultan Abdülmecid ve Londra'da elçilik yapmış olan Mustafa Reşid Paşa'nın birlikte hazırladıkları ve Reşid Paşa'nın Gülhane'de padişah adına okuduğu düzenlemeler metni artık devlet için her alanda yeni bir dönemin başlangıcı oluyordu. Bu fermanın sonra artık batı etkisi kendisini daha kuvvetli olarak hissettirecek ve yakın zamanda her alanda batı örnek

alınmaya başlanacaktır. Ancak İsmail Nâkâm'ın şiirlerine baktığımızda Osmanlı sahasında meydana gelen bu olaylardan bahsetmediğini görmekteyiz. O, yine klâsik anlayışla Divan şiiri geleneğini sürdürmüştür.

2. Edebî Durum

19. yüzyılda yapılan birçok toplumsal yeniliklere paralel olarak on dokuzuncu yüzyıl Türk Edebiyatı'nda da hem şekil hem de içerik açısından yenilikler yapılmıştır. Fakat yeni edebiyat anlayışı eskiyi tamamen silememiştir. Dil, vezin ve nazım şekilleri büyük bir ölçüde aynıdır.

19. yüzyıla gelinceye kadar Osmanlı padişahlarının çoğu edebiyatla ilgilenmiştir; ama on dokuzuncu yüzyılın başında padişah olan ve diğer padişahların içinde tek şiir yazarı III. Selim olmuştur. Şiirlerinde "İlhamî" mahlasını kullanmıştır.

19. yüzyılda divan şiiri, yeni edebiyat karşısında yenilgiye uğramıştır. 18. yüzyılda Nedim ile başlayan mahallileşme akımı etkisini korumuştur. Halk söyleyişlerini şiire sokmada aşırıya kaçan ölçsüzlüklerin bulunması, şiirlerin duygu derinliğinden yoksun olması, sadece süs olarak vezne uydurulmuş kafiyeli sözler, beyitlerdeki zevksizlik, bu dönemin divan edebiyatı şiirlerinin genel özellikleridir. Şiirlerde eskiye dönüş özellikle 17. yüzyılın büyük şairlerini örnek alarak şiire can verme çabaları, bu yüzyılın eski şiir alanındaki en başarılı hareketidir.

Yüzyılın ilk önemli edebi akımı Tanzimat Fermanı'nın etkisiyle Tanzimat Edebiyatı'dır. Bu akım Türk edebiyatında orijinal bir çıkış açamamıştır. Tanzimat Edebiyatı birinci dönem ve ikinci dönem olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Birinci dönem "toplum için sanat" ikinci dönem "sanat için sanat" anlayışını benimsemiştir. Her ikisi de 18. yüzyıl Fransız Edebiyatı'nın belirgin izlerini taşımaktadır. En ayırıcı özellik dilde sadeleşme üzerinde durulmasıdır.

Bu dönemin en önemli özelliklerinden biri de gazetelerin yayımlanmasıdır. Türkiye'de ilk Türkçe gazete, devlet tarafından resmi bir organ olarak çıkarılmıştır. Bu gazete. II. Mahmut'un emriyle kurulan Takvim-i Vekaayi'dir ve 1831 yılında çıkmıştır. Bunu yarı resmi gazete Ceride-i Havadis (1840), ilk özel gazete Tercüman-ı Ahval

(1860), ve Tasvir-i Efkar (1862) izlemektedir. Yeni Türkçe, gazetenin etrafında kendini bulur. Dil, o zamana kadar görülmemiş bir terbiyeyle adım adım genişleyen bir dünya görüşü ile beraber kendi de genişler. Kitleye okuma zevkini aşılar. Bu nedenle gazeteler büyük bir ilgi görmüştür.

I. Meşrutiyet döneminde edebiyatta batı etkisi daha da artmıştır. Servet-i Fünun akımında (1896-1901) bu durum açıkça görülmektedir. Bu dönemde eserler kusurlu olmaktan çıkmıştır. Artık tiyatro, hikâye, roman yalnızca biçim değil içerik olarak da taklit edilmeye başlanmıştır.

Bu dönemin şairlerinden olan İsmail Nâkâm'ın hayatı hakkında dönemin tezkirelerinde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Şairin şiirlerinde tasavvufu yoğun bir biçimde işlediğini görüyoruz. İsmail Nâkâm, şiirlerinde daha çok insanlara tasavvuf ve dinin temel öğretilerini anlatmaya çalışmıştır.

19. yüzyılda Divan edebiyatı şairler yetiştirmeye devam etmiştir. Fakat önceki dönemlerde olduğu gibi ses getirememişlerdir. Bu asır, Divan edebiyatı geleneğinin önemini yitirerek çöküşe geçtiği ve yerini yeni bir edebiyata bırakmaya başladığı bir dönemdir. Böyle bir edebiyat ortamı içinde, dönemin şairleri on yedi ve on sekizinci yüzyıl ustalarının yollarını izlemiştir. Eski edebiyatın kuruluş döneminde olduğu gibi çöküş döneminde de dini-tasavvufi şiire daha çok ilgi gösterilmiştir. Bu dönem şairleri genelde bir tarikata mensuptur. Bu nedenle de her şairin divanında dini-tasavvufi konulu şiirlere rastlanır. Bu dönemin önemli şairleri şunlardır

Enderunlu Vasıf (öl. 1824): 19. Yüzyıl divan şiirinin en dikkate değer isimlerinden biri Enderunlu Vasıftır. İstanbullu olan Vâsıf, enderunda yetiştiği için Enderunlu ya da Enderunî lakabıyla tanınmıştır. III. Selim döneminin son yıllarından başlayarak saray çevresinde önemli görevlerde bulunmuş, en son hâceganlık rütbesiyle saraydan ayrılmıştır. Şair İstanbul'da 1824 yılında ölmüştür. 18. yüzyılda Nedim'in başlattığı mahallileşme akımının bu yüzyıldaki en önemli temsilcisi Vâsıftır. Ancak onda Nedim'in inceliği yoktur Şiirlerinde Nedim'in yanı sıra Sabit ve Enderunlu Fazıl'ın da etkisi görülür. Vâsıf eski şiirin kurallarına, eski kültürün estetik değerlerine fazla sadık kalmaksızın hatta kuralları umursamadan yazmıştır. Ayrıca, şiirlerinin büyük bir

kısmı tehzil yani alay ve taklit özelliği gösterir. Şiirlerinde özellikle şarkılarında kayıtsız bir ruh hali olan Vâsıf, perde-birûnâne yani edep dışı şiirler de yazmıştır. Şiire mahallî renkler katarken, alaycı yaradılışı onu eski şiirin nükte anlayışından uzaklaştırmış, bayağılığa düşürmüştür.

19. yüzyıl divan şiirinin önemli isimlerinden biri de Keçecizâde İzzet Molla (1785-1829). Divan şiirinin son büyük üstadlarından biri olarak kabul edilmektedir. İzzet Molla, başta mesnevileri olmakla beraber gazel ve kasideleriyle de dikkat çeken bir şairdir. Müderrislik, müfettişlik, kadılık görevlerinde bulunmuştur. Mevlevi tarikatine müntesip olan şair Şeyh Galip'te olduğu gibi her gazelinin sonunda Mevlana'yı veya Bahâüddin-i Nakşibendî'yi anar. Kasidelerinde Nefî'nin etkisi görülen İzzet Molla'nın gazelleri kasidelerinden üstündür. Şairin Fuzûlî, Rûhî, Nedim ve Şeyh Gaip'ten etkilendiği görülür.

Yine bu dönemin bir başka önemli sanatçısı Pertev Paşa (1785-1837) 'dır. Devrin âlimlerinden İbrahim Efendi'nin oğlu olan Pertev Paşa'nın asıl adı Mehmed Said'dir. Önceleri "Meşreb" mahlasını kullanan şaire "Pertev" mahlası Divan'ı Hümâyûn'a katip olarak girmesinden sonra verilmiştir. Çeşitli devlet görevlerinde bulunmuş, paşalığa kadar yükselmiştir. Halk arasında "tuğsuz padişah" diye anılan Pertev Paşa'nın devlet adamlığı şairliğinden önde gelir. Mevleviliğe intisab etmiş, şiirlerinde tasavvufî konuları işlemiştir. Arapça, Farsça, Türkçe şiirler yazmış olan şairin Divan'ı basılmıştır.

Şeyhülislam Arif Hikmet (1786-1859) Divan edebiyatının dikkate değer son şairleri arasında üzerinde durulması gereken önemli sanatçıdır. Vezir İbrahim İsmet Bey'in oğlu olan Şeyhülislam Arif Hikmet, iyi bir tahsil görmüş, kadılık, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği gibi önemli görevlerde bulunmuş; Meclis-i Valâ-yı Ahkâm'ı Adliye üyeliğinden sonra şeyhülislam olmuştur. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazan şairin Divan'ı basılmıştır. Çağdaşı şairlerin ona şiirler, nazireler yazmış olmaları şairin saygı gören, güçlü ve etkili bir şair olduğunun göstergeleri olarak değerlendirilebilir.

19. yüzyılın üstad kabul edilen şairlerinden biri de Leskosçalı Gâlib (1829-1867)'dir. Babası Şehsuvarzâde İsmail Paşa'dır. Asıl adı Mustafa Galib olan şairin

hakkında pek bilgi bulunmamaktadır. Babasının Van valiliği yaptığı dönemde divan kâtipliği yapmış, özel hocalardan dersler alarak kendini yetiştirmiştir. Şiirlerinde Nefî, Fehim ve Şeyh Galib gibi sanatçıların etkisi görülen şair özellikle Nailî-i Kadîm'in takipçisi görünümündedir. Şiirde tasavvufî mecazlara dayalı sağlam ve güçlü bir ifade kudretine sahip şairin erken yaşta ölümü Divan şiiri için bir kayıp olarak görülmektedir.

Yenişehirli Avnî (1827/28-1884) Bey son dönemin büyük şairlerinden biridir. Yenişehir Fenar'da doğmuştur. Türkçe ve Farsça şiirleri bulunan şairin Divan'ı yayınlanmıştır.

Bu dönemde yaşamış ve tasavvufî şiirleriyle adından söz ettirmiş bir şair de Hersekli Arif Hikmet (1839-1903)'tir. Hersek Valisi İstolçalı Ali Paşa'nın torunu, Zülfıkâr Nafiz Paşa'nın oğludur. Encümen-i Şuarâ toplantıları onun evinde yapılırdı. Tasavvufî ve hikemî şiirleriyle dikkat çeker. Divan'ı İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın şair hakkındaki uzun bir mukaddimesiyle birlikte yayınlanmıştır. Divan'ından başka Levâiyü'l Hikem, Levamiü'l- Efkâr, Sevânihü'l-Beyân, Mısbâhu'l-izah adlı eserleri bulunmaktadır. Encümen-i Şuarâ toplantıları onun evinde yapılırdı.

19. yüzyılda erkek şairler yanında adlarından söz ettirmeyi başarmış kadın şairler de vardır. Kadın şairlerden en önemlilerinden biri Leyla Hanım (öl. 1847)'dir. Babası kazaskerlerden Moralızâde Hamid Efendi'dir.

Devrin bir başka kadın şairi de Şeref Hanım (1809- 1861)' dir. Şair ve müderris Nebil Bey'in kızıdır. Hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmamakla beraber kültürlü bir aile çevresinde yetiştiği düşünülmektedir. Mevlana ve diğer Mevlevî büyükleri hakkında şiirler yazmıştır. Divan'ı basılmış olan şairin şiirleri duygu, hayal ve söyleyiş güzelliği bakımından dikkate değerdir. Aruz veznine olan hâkimiyeti yine onu dönemindeki diğer sanatçılardan ayrı kılan bir diğer özelliğidir.

II. Mahmud'un kızı Âdile Sultan (1862-1899) da bu asrın kadın şairleri arasında yer alır. Döneminin ünlü kadın şairleri Leylâ ve Fıtnat Hanımlar'dan yetenek ve teknik bakımdan daha az başarılı sayılsa da Adile Sultan özellikle Osmanlı tarihine tuttuğu ışık nedeniyle önemlidir. Babası, annesi, kardeşleri ve çevresi hakkında yazdıkları dönemin saray erkânının ve yönetiminin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Bunun dışında Adile

Sultan'ın önemli bir vasfı da Osmanlı Hanedanı'ndan Divan tertip etmiş tek kadın şair olmasıdır. Özellikle Fuzuli ve Şeyh Galib'e nazireler ve Yunus Emre tarzında hece vezniyle şiirler yazmıştır. Şiirleri teknik bakımdan basit ifadeli gibi görünürse de samimidir. O, bu samimi sözleriyle kardeşi sultan Abdülaziz Han'ın şehit edilmesine de ışık tutmuştur. Ayrıca Muhibbî (Kanuni Sultan Süleyman) Divanı'nın basılmasını sağlamıştır.

Bu dönemin şairlerinden olan İsmail Nâkâm'ın hayatı hakkında dönemin tezkirelerinde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Şairin şiirlerinde tasavvufu yoğun bir biçimde işlediğini görüyoruz. İsmail Nâkâm, şiirlerinde daha çok insanlara tasavvuf ve dinin temel öğretilerini anlatmaya çalışmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.İSMAİL NÂKÂM'IN HAYATI SANATI ESERLERİ

1.1. Hayatı

İsmail Nâkâm Azerbaycan'ın Nuhu* (Şeki) şehrinde dünyaya gelmiştir. Hacı Mehmet'in oğlu olup Azerbaycan'ın son dönemde yetiştirdiği güçlü şairlerden biridir. (Resulzade, 1934:154) Sadreddin Bey ailesine mensup olan Nâkâm 1829-1906 yılları arasında yaşamıştır. Şairin asıl adı "İsmail"dir. "Bey" ailesine mensup olduğu için İsmail Bey olarak tanınmıştır. (Adışirinov, 2006:37) Türkçeden başka Farsça ve Arapçayı da mükemmel derecede bilen şairin şark medeniyetine de vukufu vardır.(Tavukçu, 2000:53) Abdülhamit devrinde bir ara İstanbul'da bulunmuş ve buradaki şairler ile dostluk kurmuş olan İsmail Nâkâm'ın Nuhu'da öldüğü rivayet edilmiştir.(Resulzade, 2008:154)

Tuhfe-i Naili'de İsmail Nâkâm hakkında kısıtlı da olsa birtakım bilgiler verilmiştir. İsmail Nâkâm'ın Dağıstanlı olduğu, II. Abdülhamit dönemi şairlerinden olduğu ayrıca divanı olduğu bilgileri yer almaktadır.

Azerbaycanlı araştırmacı Kamil Adışirinov'un tespitine göre İsmail Nâkâm, dostu Abdulmabud Behçet'e tahsili ile ilgili şunları aktarmıştır: "Okulu bitirdiğim zaman kendi maksadımı ifade edecek kadar okuma yazma gücüne sahip değildim. Fakat tarihe merak ve iştiağım olduğundan Arapça Farsça yazılmış tarih kitaplarını lügatler sayesinde anlamaya koyuldum ve bu sayede hem Arapça hem de Farsça öğrendim. Artık bu zamandan itibaren yalnız tarihi değil her şeyi anlama gücüne sahip oldum. İşte elimde mevcut her ne malumatım varsa kendi mahsulümdür. (Adışirinov, 2006:37)

* Azerbaycan'ın kuzeyinde, başkent Bakü'nün 370 km kuzeybatısında Büyük Kafkas Sıradağları eteğinde yer alan ve Azerbaycan'ın en eski şehirlerinden ve önemli turistik bölgelerinden birisidir. Şehir 1580 yılında Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girmiş; ancak 1606 yılında Şah I. Abbas tarafından işgal olundu ve yeniden Safevi Devleti'ne katıldı. (<http://tr.losts.net.nuha>)

İsmail Nâkâm, tahsili ile ilgili bu durumu, ilmi kendi kendisine öğrendiği gerçeğini, Divan’da bir beyitte şöyle dile getirtir.

Garîb-i bî-kes-i deşt-i ta‘ aşşukuz Nâkâm

Ne kimse rehberimizdir ne kimse yâverimiz (G-76/7)

İsmail Nâkâm, hayatı boyunca sade basit bir yaşantıyı tercih etmiştir yaşadığı ev son derece basit gündelik ev eşyalarıyla kitaplardan oluşmuştur. (Adışirinov, 2006:38) Sadeliği bir yaşam tarzı olarak benimseyen İsmail Nâkâm’a bir dostu beraber hacca gitme teklifinde bulunur kendisi. Allah nasip etmesin diyerek cevap verir. Dostu: ‘niçin’ diye sorar. Nâkâm: ‘İnsan zengin olmadıkça hacca gitmez. Zengin olanlar da insan değil. Bu sebepten ne o ziyareti ne de insanlıktan uzak olmayı isterim.’ der. (Adışirinov, 2006:37)

İsmail Nâkâm, 1906 yılında Nuhu şehrinde vefat etmiş ve bu şehirde defn edilmiştir. Devlet tarafından Nuhu merkez kütüphanesine ve yaşadığı sokağa onun ismi verilmiştir. (Adışirinov, 2006:42)

1.2. Mahlası

İsmail Nâkâm, şiirlerinde mahlas olarak ‘Nâkâm’ kavramını kullanmıştır. Nâkâm, maksadına erişememiş, yoksun kalmış, nasipsiz demektir. (Devellioğlu, 1997:800)

Cünûnluk rütbesin Nâkâm buldun ‘aşk feyzinden

Dime kim bulmadım ‘aşk ‘âleminde rütbe-i rif at (G-19/7)

1.3. Eserleri

1.3.1. Türkçe Divanı

İsmail Nâkâm'ın Türkçe Divanı'nın Türkiye kütüphanelerinde iki nüshasını tespit ettik. Birinci nüsha, Millet kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Koleksiyonu, arşiv nu. 422 ile İsmail Nâkâm adına kayıtlıdır. Divan 89 varaktan ibarettir, 220x136 mm ölçülerindedir. Talik yazı ile her sayfada 16 satır vardır. İstinsah tarihi H. 1311-M. 1893 tarihine aittir.

İkinci nüsha, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, arşiv nu. 622 ile İsmail Nâkâm adına kayıtlıdır. Divan 74 varaktan ibaret olup 215x133-160x88 mm ölçülerindedir. Talik yazı ile aharlı kâğıt üzerine her sayfada 16 satır olarak yazılmıştır. İstinsah tarihi H. 1309-M. 1891 tarihine aittir.

İsmail Nâkâm, Divan'ının bitim yılını bir beyitte tarih düşürerek belirtir.

Künûz-i gayb-i dürri olduğundan lafz-i târîhiniñ

Lisân-ı gaybden gûş eyledim dürr-i künûz-i gayb (Kt-9/5)

Beyitte geçen “dürr-i künûz-i gayb” ifadesindeki harflerin ebced hesabıyla rakamsal karşılığı H. 1299 eder.

1.3.2. Leyla ile Mecnun Mesnevisi

İsmail Nâkâm'ın Bakü Devlet Üniversitesi Kütüphanesi'nde Leyle ile Mecnun adlı mesnevi tarzında bir eseri vardır. (Levend, 1998:131) İsmail Nâkâm'ın bu eseri bu mevzuda Türkçe yazılmış eserlerin sonuncusudur. (Levend, 1959:365)

1.3.3. Hüsrev ü Şirin Mesnevisi

İsmail Nâkâm'ın mesnevi tarzında yazdığı ikinci eseridir. (Tavukçu, 2000:53) Bu eserin Türkiye kütüphanelerinde bir kaydını bulamadık.

1.3.4. Genc-i Edep

Mehmet Ali Resulzade'nin verdiği bilgiye göre bu eser Azerbaycan'ın meşhur kişilerinden Hacı Zeynel Abidin hakkında bir methiyedir. (Resulzade, 2008:154) Eserin bir nüshası Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda arşiv nu.3965 ile kayıtlıdır.

1.3.5. Hayâlât-ı Perîşân

İsmail Nâkâm'ın bu eseri Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonunda arşiv nu.3964 ile kayıtlıdır.

1.4. Edebî Kişiliği ve Dil Özellikleri

Nâkâm'ın edebî kişiliği hakkında tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde pek bilgi bulunmamaktadır. Türkçeden başka Farsça ve Arapçayı da mükemmel derecede bilen şairin şark medeniyetine vukufu vardır.(Tavukçu, 2000:53)

Şiirlerinin içeriğinden dini hassasiyeti güçlü bir şahsiyet olduğu anlaşılan İsmail Nâkâm ağırlıklı olarak dini-tasavvufi içerikli bir divan oluşturmuştur. İslam dininde her önemli işe ‘Bismillah’ denilerek başlandığından İsmail Nâkâm da Divânında üç farklı yere besmele ile başlar İsmail Nâkâm, şiirlerine ilkin Allah’a övgüyle başlar. Şair, Allah'ın eşsizliğini, yaratmadaki kudretini, yüceliğini ve her mahlûkun onu sıfatlarıyla zikrettiğini söyler:

Ey âziz-i bî-misal ü ey hakîm-i bî-zevâl

Dergeh-i ‘izzîndedir yeksân sultân u gedâ (G-1/2)

Zâhir u pinhân her dürlü ki maşnu‘at var

Şâni‘ u ferd u şamed sensin deyü eyler nidâ (G-1/3)

Hikmetiñ bir nevi‘ her maḥlûka şûret bağlamış

Ḳudretiñ bir dürlü her mevcûda vermişdir şadâ (G-1/4)

İsmail Nâkâm, şiiirlerine Allah’a övgüden sonra İslam peygamberi Hz. Muhammed’i övmeyle devam eder. Bu övgüler divan boyunca birçok yerde geçer. Nâkâm, Hz. Muhammed’in peygamberler makamında başa taç olduğunu ve Hz. Muhammed’e olan aşkı gönlünü ekin kıldığından, mâsivâ sevgisine gönlünde yer kalmadığını söyler.

Ey nübüvvet mesnedinde enbiyâ başına tâc
Buldu bâzâr-ı nübüvvet naqd-i nûruñdan revâç (G-30/1)

Kalmamış Nâkâm-ı dilde cây-ı hubb-ı mâsivâ
Gönlümü ekin kılmış nur-ı aşkı Mustafâ (G-3/7)

Şiiirlerinde peygamber sevgisini her fırsatta dile getiren şair, Hz. Muhammed’in âlemin efendisi olduğunu, hesap gününün derdinin ilacı olduğunu belirtir. Ayrıca ‘Muhammed’, ‘Mushaf’ redifli gazelleri ile şer’i anlayışını ortaya koyan İsmail Nâkâm’ın üzerinde İslam dinin ne kadar tesirli olduğunu görürüz.

Kimseyi şihhatde koymaz haşrde derd-i ‘azâb
Olmasa senden eğer ey seyyid-i ‘âlem ilâc (G-30/2)

Olduğunu Allah şenâ hûân-ı Muḥammed
İşbât kılur ‘âlemde Ḳur’ân-ı Muḥammed (G-55/1)

Virüp her bâr-ı emr u nehy bârîden ḥaber muşḥaf
İder nûr ile âfâkı münevver ser-be-ser muşḥaf (G-137/1)

Divan edebiyatı Azerbaycan’da Fuzûlî’nin cazibesi altında gelişmiş ve onun sihir halkasından dışarı çıkamamıştır. İsmail Nâkâm da bu cazibeyle şiiirler yazan şairlerdendir. (Hacızade, 1997:125) Bu sebepten İsmail Nâkâm’ın şiiirleri Fuzûlî’nin

şiiirlerini çağırıştırır. İsmail Nâkâm'ın Fuzûlî'nin şiiirlerinin tesirinde kalarak yazdığı şiiirlerden bazıları şunlardır:

Fuzûlî:

Benim tek hiç kim zâr u perîşân olmasun yârâb

Esîr-i derd-i aşk u dâğ-ı perîşân olmasun yârâb (G-24/1)

Nâkâm:

Ta' aşşuk ' âleminde nâr-ı hicrân olmasun yârâb

Dil-i ' uşşâk nâr-ı hicre sûzân olmasun yârâb (G-12/1)

Fuzûlî:

Dost bî-pervâ felek bî-rahm devran bî-sükûn

Derd çok hem-derd yok düşmen kavî tali zebûn (G-219/1)

Nâkâm:

Derd çok hemderd yok dil muzdarib miḥnet füzûn

Baḥt bî-himmet felek bed meh-rû geçer devr-i dûn (G-85/1)

İsmail Nâkâm'ın Fuzûlî'nin yanı sıra Şeyh Galib'den de etkilendiğini söyleyebiliriz; zira İsmail Nâkâm'ın ''âteş'' redifli gazeli Şeyh Galib'in ''âteş'' redifli gazelinin tesiriyle yazıldığını görmekteyiz.

Şeyh Galib:

Gül âteş gülbün âteş gülşen âteş cûybâr âteş

Semender-tıynetân-ı aşka besdir lâlezâr âteş (G-139/1)

Nâkâm:

Leb âteş dîdedir âteş nigâh âteş ‘izâr âteş

Yakur cân u tenimi çâr-sûden bu çehâr âteş (G-85/1)

İsmail Nâkâm’ın dini hassasiyetinin son derece yoğun olduğunu şiirlerinde sıklıkla görmekteyiz. Tasavvufî eda ile söylenmiş şiirlerinin olmasının yanı sıra Klasik Divan şiirinde sıkça yer alan sevgili tasvirleri de Divan’da yer almaktadır. İsmail Nâkâm’ın bir tarikata bağlı olduğuna yönelik Divan’da bir ifade yer almamaktadır. Onun bir tarikata bağlı olmadığını kendisinin şu beytinden anlamaktayız.

Garîb-i bî-kes-i deşt-i ta‘ aşşukuz Nâkâm

Ne kimse rehberimizdir ne kimse yâverimiz (G-76/7)

Divan şairlerinin geneli kendilerindeki aşkın büyüklüğünü ifade etmek için kendileriyle ünlü aşk kahramanı Mecnun’u karşılaştırarak sahip oldukları aşkın Mecnun’un aşkından çok daha gerçekçi ve büyük olduğunu ifade ederler. Nâkâm, Mecnun’un kendisi gibi zebun olmadığını gerçek Mecnun kendisi olduğunu ve cünûnluk mülküne kendisinin varis olduğunu söyler.

Mecnûn zebûnşa olmamış ‘âlemde benim tek

Dil-dâde-i üftâde-i sevdâ-yı muhabbet (G-29/1)

Benem Mecnûn ki benden gayrı yokdur

Cünûnluk mülküne Nâkâm vâriş (G-27/7)

İsmail Nâkâm’ın Divan’ında çoğunlukla gazeller yer almaktadır. Şair, gazeli nazım yakutunun ipi ve ruhun, tabiatın güzelliği olduğunu ayrıca gazel söylenmeli ki gazelin kabiliyeti ve şanı ortaya çıkardığını ifade eder.

Gazeldir riştesi yâķût nazmıñ

Gazeldir revnaķı řab^ç -ı revânıñ (Kt-6/4)

Gazel söyle ki isti^ç dâd-ı řab^ç ıñ

Gazeldir eyleyen izhâr řânıñ (Kt-6/5)

İsmail Nâkâm, şiirlerinde kendisini son asrın şairi ve şiir devrinin kendisiyle son bulacağını belirtir. Böylelikle şair, on dokuzuncu asır Divan Edebiyatında kendi konumunu ve dönemin batılılaşma süreci içerisindeki Divan şiirinin geleceğini belirtmiş olur.

Seniñle şatem bulsun nazm devri

Ki sensin nâzımı âķir zamânıñ (Kt-6/7)

İsmail Nâkâm Divanı'nda 19. yüzyılın Türkçesini görmek mümkündür. İsmail Nâkâm, yaşadığı dönemin dil özelliklerini şiirlerinde aksettirmiştir. Şiirlerinde kullandığı bazı kelimelerden örnekler şunlardır:

eyleyüpdür (G-19/1)

kılmış (G-21/2)

bulmayupsen (G-7/1)

kalur (G-94/6)

olup (G-95/5)

gitdi (G-175/6)

bilüp (G-7/1)

kalmamış (G-8/1)

itmek (G-15/7)

olmazsa (G-27/5)

İsmail Nâkâm'ın kelime hazinesi çok geniştir. Şiirlerinde günümüzde kullanılmayan Arapça ve Farsça kelimeler ile tamlamalar İsmail Nâkâm'ın şiirlerinde çokça yer alır. Günümüze göre arkaik olan kelimelere örnekler şunlardır:

keşti (G-1/7)
 nâ-hüdâ (G-1/7)
 yekke-tâz (G-19/3)
 cüst-cû (G-21/6)
 bâlîn (G-7/2)
 pister (G-7/2)
 terahhum (G-32/6)
 gümrâh (G-37/3)
 seylâb-ı sirişk (G-131/3)
 kûhken (G-52/2)

Türkçede kelime başında ‘’t-d’’ değişimi pek yaygındır. Divanda çoğunlukla ‘’d’’ sesi tercih edilmiştir

dırnak (G-39/5)
 dürlü (G-85/7)
 dutdu (G-144/6)
 dutmuş (G-188/5)
 ditreyüp (G-10/5)

Türkçede belirli dönemlerde bir kelimenin hem e’li hem de i’li şekli bulunmaktadır. Divanda, bugün ‘’e’’ ile söylenen birçok kelimenin ‘’i’’ ile yazılmış şekliyle karşılaşılmaktadır:

idüp (G-13/4)

irdim (G-164/7)

dimek (G-143/6)

virdi (G-143/6)

itmez (G-152/3)

didiler (G-159/1)

gicelik (G-8/6)

Divanda genel olarak ünsüz uyumu görülmemektedir:

söylemekden (G-40/2)

felekde (G-39/1)

zulmetden (G-1/1)

yokdur (G-1/6)

virmişdir (G-1/4)

kudretde (G-1/6)

olmuştur (G-5/5)

‘ uşşâkda (G-8/1)

çıkıdı (G-22/3)

Divanda –up/-üp zarf-fiil eki dur- yardımcı fiili ile birleşerek öğrenilen geçmiş zaman çekimi görevinde kullanılmıştır:

Gam-ı hicrânıñı çekmekde artuk bulmayup tâķat

Tenimden eyleyüpdür ‘ azm-i rûhum itmeķe hicret (G-19/1)

Firîb olupdur irâdet dahı irâdetde

Ĥayâl-i ĥâm ile ĥam-ĥârlıķ ‘ abeşdir ‘ abeş (G-24/6)

Divanda dikkat çeken bir diğer özellik ise Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan –gaç/-geç zarf-fiil ekinin kullanılmış olmasıdır:

Dehânımda çıkar âteş göñül hicriñde hû itgeç

Beden tîkât getürmez dil-i vişâliñ ârzû itgeç (G-32/1)

Belâ-yı ‘aşkıñ ile kaçsa benden halk ‘aceb olmaz

Ki şart-ı ‘aıklır kaçmak belâdan bir belâ görgеç (G-29/3)

İsmail Nâkâm, şiirlerinde mecaz ve anlam ile ilgili edebi sanatları yer geldiğinde kullanmıştır:

1.5. Şiirlerinin Muhtevası

1.5.1. Din

1.5.1.1. Allah

Allah’ın adıyla, Allah adına gibi anlamlara gelen ‘‘Bismillah’’ ifadesi İslam dininde her önemli işe başlandığından kullanılır. İsmail Nâkâm da Divânında üç farklı yere besmele ile başlar İbni Arabî, ‘‘Allah’a göre ‘‘Kün’’ (Ol) ne ise insana göre besmele de odur. Besmele insana bir şeyi yapma ve meydana getirme gücü ve iradesi verir. Allah kün ile kul besmeleyle yapar. (Uludağ, 2005:73)

Divan’da Allah isminin kullanımıyla birlikte Allah’ın esma ve sıfatları da sıkça yer almaktadır. Allah’ın eşsiz ve benzersiz oluşu, gizli ve açık yaratılmış her ne var ise Allah’ı ‘‘Sâni’’, ‘‘Ferd’’, ‘‘Samed’’ diye nida eylediğini, kâinattaki her zerrenin Allah’ın sanatının ispatının bir delili olduğunu, Allah’ın mutlak muktedir ve herkesin ona muhtaç olduğu, belirtilmiştir.

Zâhir u pinhân her dürlü ki maşnu‘at var

Şâni‘ u Ferd u Şamed sensin diyü eyler nidâ (G-1/3)

Ey serîr-i îzzet ü kudretde şâh-ı muhtedir
Olmayan yokdur saña muhtâç senden mâ‘adâ (G-1/6)

Cihân zerrâtı yekser hüccet-i işbât-ı şun‘ uñdur
Olursa münkir-i şun‘ uñ kılarsa iddi‘ â peydâ (G-2/2)

Allah isminin Fars dilindeki karşılığı olan ‘‘Hudâ’’ ismi de Divan’da geçmektedir. Huda’nın yer ve göğün yaratıcısı olduğu, Tanrı’nın işiten, gören, gözetleyen, manalarında ‘‘Semi’’, ‘‘Basir’’, ‘‘Rakib’’ gibi özel isimleriyle birlikte kullanımı Divan’da yer almaktadır.

Hudâ-yı arz u semâ kim odur semî‘ u başîr
Odur raķîb u odur muhtedir odur dâna (K-1/59)

1.5.1.2. Melekler

1.5.1.2.1. Cebrail

İsmail Nâkâm, dört büyük melekten biri olan Cebrail’den tek bahseder. Cebrail, Cibril ismiyle iki beyitte geçer. Şair, aşk âleminde kendisinin üstad olduğunu çünkü Cebrail’in kendisine ruhlar âleminde hocalık yaptığını belirtir.

Benim üstâd ‘ âlem-i ‘ aşkda kim ‘ aşk dersinde
Baña Cibrîl olmuş ‘ âlem-i ervâhda üstâd (G-53/6)

Gûşe-i dâmânîña irmez yed-i hûrşîd kim
Çetr-i cism-i nâzenîniñdir cenâh-ı Cibrîl (G-161/4)

1.5.1.3. Kitaplar

1.5.1.3.1. Kur'ân

Allah gönderdiği Peygamberlerin bir kısmına, kitap da indirmiştir. Yüce Allah bu kitaplarla, insanlara emir ve yasaklarını bildirmiş; iyiyi, güzeli öğretmiş ve öğütlemiş, doğru yolu göstermiştir. İslâm dini'nde bu Kitaplara inanmak iman esasları arasında sayılmaktadır. Kur'ân, Hz. Muhammed'e indirilen ilahi kitapların sonuncusudur. İsmail Nâkâm, Hz. Muhammed'e indirilen Kur'ân'ın alemde Allah'ın ispatı olduğunu söyler.

Olduğunu Allah şenâ hûân-ı Muḥammed

İşbât kılur 'âlemde K̲ur'ân-ı Muḥammed (G-55/1)

İslam dünyasında Kur'ân, yazıya aktarıldıktan sonra sayfalanmış manasında 'Mushaf' adıyla sıkça kullanılagelmiştir. Divan'da Mushaf redifli bir gazel bulunmakta ve şair bu gazelde mushafın cihanda gam giderici, ahirette şefaate edici, mezarda dost, cennet için kılavuz ve cehennem ateşine perde olduğunu belirtir.

Cihânda gam zidâ ' uḳbâda şâfi' ḳabirde mûnis

Behişt rehnümâdır perde-i nâr-ı saḳar muşḳaf (G-137/5)

İsmail Nâkâm, ihlâs ile her zaman mushafı okuması gerektiğini çünkü dünyada ve ahrette mushafı kendisine yardımcı olmasının yeterli olacağını belirtir.

Hulûş ile tilâvet eyle her ân muşḳafı Nâkâm

Saḳa dünyâda ' uḳbâda mu'în olsa yeter muşḳaf (G-137/7)

1.5.1.3.2. Zebûr

Zebur, ilahi kitapların ikincisi olup Davut peygambere indirilmiştir. İsmail Nâkâm, kasidesinin bir bölümünde Hz. Muhammed'i överken Zebur'un başta başa onun övgüleriyle dolu olduğunu ve Davud peygamberin sabah akşam bu övgülerle nağmeler söylediğini belirtir.

Anıñ nu'utu idi ser-te-ser mâl-i Zebûr

Anıñla Dâvud idi şubḥ u şâm nağme-serâ (K-1/111)

1.5.1.3.3. İncîl

İsrail oğulları peygamberlerinden İsa peygambere indirilen İncil ilahi kitaplar arasında yer alır. İsmail Nâkâm, İsa peygamberin İncil'de Hz. Muhammed'in gelişinin yakın olduğunu görüp bu yazılı bilgilerle insanlığa geldi der.

Ḳudûmu ḳurbetin İncilde görüp meşûr

Getürdi geldi anıñla beşârete 'Îsâ (K-1/112)

1.5.1.4. Peygamberler

1.5.1.4.1. Hz. Âdem

İnsanlığın atası kabul edilen Âdem peygamber, ilk insan ve ilk peygamberdir. İsmail Nâkâm, Âdem peygamber'in Hz. Muhammed'i getürmek için âleme geldiğini ve bu vazife için cenneti bırakıp kadere karşı gelmediğini ayrıca İblis Hz. Muhammed'in nurunu Âdem peygamberde görseydi Âdeme secde edeceğini söyler.

Âdem seni getürmek içün geldi 'âleme

Koydu behiştı durmadı karşı muḳaddere (Tk-1/37)

Ḳâbil olsaydı eğer Âdemde nûruñ görmeğe

Bî-tevaḳḳuf Âdeme iblîs eylerdi sücûd (G-56/2)

İsmail Nâkâm, kendisindeki ilahi aşkın Âdem peygamberden miras olmadığını kendisinin ilahi âşık iken henüz Âdem peygamberden eser olmadığını diyerek sahip olduğu aşkın büyüklüğünde oldukça iddali konuşur.

Seniñ ‘ aşkıñ baña ‘ âlemde Âdemden değil mîrâş

Saňa ben ‘ âşık idim yok iken âşâr-ı Âdemden (Tc-3/25)

1.5.1.4.2. Hz. Nuh

Nuh Peygamber, Divan’da tufan olayı ile anılmıştır. Sevgilinin ayrılığının verdiği acıyla dökülen gözyaşları tufana benzetilir. İsmail Nâkâm, ayrılığın acısıyla gözyaşlarının akması durumunda dünyada birkez daha Nuh tufanının yaşanacağını ve gözyaşlarından oluşan denize Nuh’un gemisi düşecek olsa geminin batacağını söyler.

Eşkbâr olsa eğer dîdelerim hicriñde

Dehrde bir dahı tekrâr olur ‘ âlem-i Nûh (G-42/3)

Gamıñ ki menba‘ -ı baħr-ı sirişk-i çeşmimdir

Bu baħre düşse eğer garķ olur sefine-i Nûh (G-36/3)

İsmail Nâkâm, Nuh Peygamberi andığı bir beyitte gözyaşı çeşmeleriyle her an tufan oluşturduğunu Nuh Peygamberi bela girdabından bu tufanın kurtardığını söyler.

Çeşme-i çeşmimle her dem eylerem tûfân kim

Nûhu girdâb-ı belâdan eylemiş tûfân ħalâş (G-93/6)

1.5.1.4.3. Hz. İbrahim

Divân’da İbrâhîm Peygamber “Halîl,” lakabıyla anılır. Genel olarak âteşe atılmasına telmih edilir. İbrâhîm Peygamber’e Halîl ismini Hallâk (Yaratıcı) vermiştir. Halîl, sâdık dost demektir. Kur’ân-ı Kerîm’de Nisa suresi yirmi beşinci ayette “...Allah

İbrâhîm’i dost edinmiştir.” buyurulmuştur. İsmail Nâkâm, tüm dünya düşmanı dahi olsa Halil gibi ateşe atılsa da sevilinin aşkının yolunda inlemeyeceğini söyler.

Bağ kılmam reh-i ‘aşkıñda Halîl-âsâ ger
‘Âlem ‘udvânım olup âteşe olsam melfûz (G-114/6)

Saldı Halîli âteşe sevdâ-yı sureti
Virdi şikest revnağ-ı eşnâm Âzere (Tk-2/2)

1.5.1.4.4. Hz. Yusuf

Hz. Yusuf, ‘nur-i Yusuf’, ‘mâh-i Kenan’ terkipleri ile anılır. Divan’da güzelliği söz konusu edilmiştir, Onun güzelliği dillere destandır. Sevgili de bu sebeple Yusuf a benzetilir.

Şâbit kılur ruhuñda olan nûr-i Yûsufu
Var nisbetiñ seniñ de nesebde peyembere (Tk-1/39)

1.5.1.4.5. Hz. Musa

Mûsâ Peygamber beyitlerde “Tûr Dağı” nda Allah’ın tecellisine mazhar olması, ve “Âsâ” mûcizesi ile anılır. İsmail Nâkâm, sevgilinin yüzünün nuru maksad tûr’una tecelli edecek olsa âşık, Hz. Mûsâ gibi hayretler içerisinde kalacağını söyler.

Kalır bî-hûş ‘âşık berķ-i hayret içre Mûsâ-veş
Salarsa tûr-ı maşşûda eğer nûr-ı tecellâ ruh (G-43/3)

İsmail Nâkâm, bir beyitte de Hz. Musa’nın kendisini delilik zincirine bağlı görse âsâ mucizesini hayret vadisinde yok ederdi der.

Vâdi-i hayretde güm eyler ‘aşâ-yı mu‘cizin
Görse zencîr-i cünûn içre eğer Mûsâ beni (G-191/5)

1.5.1.4.6. Hz. Davud

Davud Peygamber, Divan’da güzel sesiyle anılır. İsmail Nâkâm, Hz. Muhammed’i överken bir beyitte Zebur’un baştan başa Hz. Muhammed’i öven naatlarla dolu olduğunu bu sebepten Davut peygamberin sabah akşam bu naatları güzel sesiyle seslendirdiğini belirtir.

Anıñ nu‘utu idi ser-te-ser mâl-i Zebûr
Anıñla Dâvud idi şubḥ u şâm nağme-serâ (K-1/111)

Bu yeter vaşfıña kim mecma‘-ı ervâḥdadır
Rûz u şeb menḳabetiñde müterennim Dâvud (Tc-1/27)

1.5.1.4.7. Hz. Süleyman

Hz. Süleymân, Hz. Dâvud’un oğlu (Kur’an-38/30) ve onun vârisidir (Kur’an-27/16). Onun yerine peygamber olmuştur. Hz. Süleymân hem hükümdar hem peygamberdi ve ona “her şeyden bolca verilmiş”(Kur’an-27/16) idi. Beyitlerde hükümrancılığının sembolü olan tahtına telmih yapılır.

Menzilim Nâkâm eğer künc-i elemdir ‘aşḳda
Bu nişîmendir baña taht-ı Süleymândan lezîz (G-63/7)

1.5.1.4.8. Hz. İsa

İsa Peygamber, Mesih, mu‘ciz-i İsa gibi isim ve terkiplerle anılmıştır. İsa Peygamber’in Allah’ın kudreti ile Meryem’den babasız bir şekilde dünyaya gelmesi mucizesi, Hakk’ın san’atının izharıdır. Onun “Rûhullah” diye isimlendirilmesi bu yüzdendir Divan’da, Hz. İsa’nın ölümleri diriltme mucizesi işlenir. İlâhi nefesle yaratılmış

olan İsa, nefesi ile ölümlere can verirdi. Sevgili âşıklarına can bağışlaması ile İsa-mesih'e benzetilir

Lebiñden mu'ciz-i 'İsa görünmüştür mükerrer kim
İderler kûyuña ta'zîm tersâlar kilîsâ tek (G-154/4)

Hayât virdi baña bir nefesle ol mehveş
Nihân imiş leb-i la'linde mu'ciz-i 'İsa (K-1/87)

'Azm-ı remîmi zinde kılırsen Mesîh-veş
Virsen eğer icâze leb-i rûh-pervere (Tk-1/38)

1.5.1.4.9. Hz. Muhammed

Son din İslâm'ın tebliğcisi ve son semavi kitap Kur'ân-ı Kerîm'in verildiği son peygamberdir. İsmail Nâkâm, Divân'da pek çok yerde Allah Resulü'ne sevgi ve muhabbetini dile getirir. Hz. Muhammed "resûl-ı mükerrer", "nûr-ı Hudâ", "Habib-i Huda", "fahri cihân", "seyyidü'l-verâ" gibi değişik terkiplerle anılır. İsmail Nâkâm, tam bir Peygamber aşığıdır. Bir beytinde ömrüm oldukça cihanın övücü Hz. Muhammed'e naat han olayım ve nutkum oldukça insanlığın efendisine övgüler dizeyim der.

Olunca 'ömrüm olam na'at-hân fahr-i cihân
Olunca nutkum idem seyyidü'l-verâyâ şenâ (K-1/95)

Hiz. Muhammed'e gönülden bağlananın her iki âlemde de perişan ve kederli olmayacağı ve ona ümmet olan için endişe ve gam olamayacağını ayrıca Hiz. Muhammed'in insana her iki âlem için övünç olduğu Divan'da belirtilir.

Olmaz iki ‘ âlemde perîşân u mükedder
Dil-beste-i gîsû-yı perîşân-ı Muḥammed (G-55/6)

İki ‘ âlemde ider faḥr seniñle âdem
Saña ümmet olana dahi ne endîşe ne gam (Tc-1/29)

Hz. Muhammed, âlemlere rahmettir. Allah O’nu Kur’ân-ı Kerim’de böyle tanıtmıştır. “Ey Muhammed biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik” (Kur’an-21/17) İsmail Nâkâm, bir beytinde Hz. Muhammed’in Ahmed ve Mahmud isimlerini de anarak onun ceza gününün şefaâtçisi olduğunu belirtir.

Eyâ Muhammed u Mahmûd u Ahmed-i Muḥtâr
Şeh-i serîr li’ ömrek şefî’ -i rûz-ı cezâ (K-1/124)

Henüz hiçbir şey yaratılmamışken Allah Muhammedî Nur’u yarattı. “Allah’ın ilk yarattığı nur benim nurumdur” ve “Ben insanların yaradılışta ilki, peygamber olarak gönderilişte sonuncusuyum” hadis-i şeriflerinde Hz. Muhammed bunu dile getirmiştir. İsmail Nâkâm, bu hadisten dolayı kâinatta her şeyin kaynağı Muhammedî nur olduğunu söyler.

Vücûd-ı kâyinâtıñ menba‘ ı nûr-i Muḥammeddir
Ne kim peydâya gelmiş maṭla‘ ı nûr-i Muḥammeddir (Kt-2/1)

1.5.2. Dini Şahsiyetler

1.5.2.1. Dört Halife

Divân’da sadece bir kıtada bir arada isimleri anılan dört halife, Hz. Muhammed’in arkadaşları ve onun vefatından sonra İslâm Devleti’nin halifeliğini yapmış dört büyük sahabedir. Dört halife, , Hz. Muhammed’in sadık yâridirler.

Ebûbekirdir revnaķ-efzâ-yı dîn

‘Ömer nâzım-ı nazm-ı şer‘ -i mübîn (Kt-3/1)

Reh-i hâķķa ‘Oşmândır rehnümâ

‘Alî püşt-i dîn ķâtil-i müşrikîn (Kt-3/2)

Birinci halife Hz. Ebubekir, kendisine Hz. Muhammed tarafından verilen ‘‘Sıddık’’ lakabıyla da anılır. Sıddık, doğrulayıcı tasdik edici anlamlarına gelir. Şair beyitte donuk gönlünü Sıddık’ın (Hz. Ebubekir) feyziyle canlandırmasını Allah’tan ister

Bi-hâķķi şıdķ-ı şafâ bahş-i hâzret-i Şıddıķ

Dil-i füsurdemi kıl feyz-i şıdķla ihyâ (K-1/143)

İkinci halife Hz. Ömer bir beyitte de ‘‘Faruk’’ lakabıyla anılır. Faruk, haklıyı haksızdan ayırma becerisi olan kişi demektir. Hz. Ömer, adalette hassas olduğundan kendisine bu lakap verilmiştir. Beyitte şair Faruk’un (Hz. Ömer’in) gayretine telmih yapar.

Bi-hâķķi gayret-i Fârûķ dîndâr-ı gayûr

Tarîķ-i hâķda eyle devâmımı ibķâ (K-1/144)

Üçüncü halife Hz. Osman ‘‘Zünnureyn’’ lakabıyla bir beyitte geçer. Zünnureyn, kelime mana itibariyle iki nur sahibi demektir. Hz. Osman, Hz. Muhammed’in Ümmügülsüm ve Rukiye adlı kızlarıyla ayrı dönemlerde evlilik yaptığından kendisine bu lakap yakıştırılmıştır. Hz. Osman çok hayâlî olarak bilindiğinden Divan’da bu yönüne telmih vardır.

Bi-hâķķi sırr-ı hayâ-yı cenâb-ı Zünnûreyn

Cezâ günü beni ‘avf eyle eyleme rüsvâ (K-1/145)

Dördüncü halife ve Hz. Muhammed'in damadı olan Hz. Ali, ilmi, cesareti, adaleti ve cömertliği ile İslam dünyasının en güzide isimlerindedir. Divan'da Hz. Ali, kendi ismiyle ikinci kez yer alır. Hz. Ali'nin cömertliğine telmih yapılır.

Bi-ḥaḳḳi ma' rifet-i rif' at-ı saḥâ-yı ' Alî

İki cihân ḥasenâtıñ baña da eyle ' atâ (K-1/146)

Dünyada dört farklı yerde Hz. Ali'nin türbesi bulunmaktadır. Bunlar içerisinde gerçek ve en meşhur olarak bilinen Irak'ın Necef kentindeki türbedir. Hz. Ali'nin türbesinin burada yer almasından dolayı Hz. Ali' ye "şâh-ı Necef" denir. Divan'da Hz. Ali bu lakabıyla da anılır. İsmail Nâkâm, alem bana düşman olursa üzülmem çünkü çaresizlerin düşmanlarına Necef şahı düşmandır der.

Ḥaşm olursa baña Nâkâm ne gam ' âlem kim

Ḥaşmdır ḥaşmına bî-çâreleriñ şâh-ı Necef (G-138/7)

1.5.2.2. Hasan ve Hüseyin

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, Hz. Peygamber'in torunları ve dördüncü halife Hz. Ali'nin oğullarıdır. Hz. Hüseyin beyitlerde Kerbelâ'da şehit edilmesi ile anılır. İslâm tarihinin en acı hadiselerinden biri olan Kerbelâ hadisesi unutulmaz ve Allah'tan ya da Resul'ünden bağışlanma ve şefaate dileneceği zaman anılır ve bu bağlamda "Kerbelâ şehidi hakkı" tabiri kullanılır. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin sûfilerin imamıdır.

Ḥûnîn-i sirişk akıtma gözümde cezâ günü

Ḥûn-i şehîd-i ma' reke-i Kerbelâ ḥaḳı (G-48/4)

Şehîd-i Kerbelâ kanını kim şerm itmedi tökdi

Kimiñ kanını tökmez kimden âyâ şerm eyler çarḥ (G-48/4)

Bir beyitte de iki kardeş, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, birlikte anılarak onların hürmetine şefaet istenir.

“Bi-ḥaḳḳı sîne-i mesmûm şerer-i yâr-i Ḥasan
Bi-ḥaḳḳı ḥûn-ı Ḥüseyin bihîn-i âl-i ‘abâ (K-1/148)

1.5.3. Sevgili ve Aşk Kahramanları

İsmail Nâkâm’da sevgili Divan şiirinin klasik kalıplarındaki sevgilidir. Divan şiirinin en önemli kişisi olması dolayısıyla şiirde çokça sözü edilen, sevgilidir. Sevgilinin önde gelen özellikleri arasında aşığa acı ve ıstırap verici olmasıdır.

Gelen kan gözlerimden bağrım içre pârelerdendir
Olan bağrımda yara gamze-i ḥûn-ḥârelerdendir (G-65/1)

Fezâ-yı ‘aşḳda cismim keten tek tâbdan düşmüş
Baña her ne belâ irse eşer meh-pârelerdendir (G-65/2)

Divan şiirinin klasik sevgili tipindeki vefasızlık durumu İsmail Nâkâm’ın şiirlerinde de karşımıza çıkar.

Kim eyler ârzû ‘âşıklıkı bir dahı ‘âlemde
Beni miḥnet giriftârı seni hem bî-vefâ görgec (G-29/2)

Aşk kahramanlarından Mecnun, Ferhat, Vâmık. ve sevgilileri Leyla, Şirin, Azra, geçer. Şair, aşkının büyüklüğünü ifade etmek için kendisiyle ünlü aşk kahramanlarını karşılaştırarak sahip olduğu aşkın onların aşkından çok daha gerçekçi ve büyük olduğunu ifade eder

Bîsütûn-ı derdde Ferhâd-vârem kûh-ken

Kişver-i endûhda Mecnûn veşem şahrâ-neverd (G-52/2)

Sanma Vâmık gözleri ben gibi giryân eylemiş

Çeşmini derdince herkes eşk-efşân eylemiş (G-87/1)

Ne Mecnûndur benim tek ‘ âşık dilde ne Ferhâd

Ne Leylâdır saña hem-tâ ne Şîrindir saña beñzer (Tc-3/10)

İsmail Nâkâm, sevgilisine seslenme ünlemi olarak Türk-i ziba, Türk-i hunhar, Türk-i dîlrûba, Türk-i bîmisal, Türk-i yağmager gibi ifadeleri kullanır.

Nümâyân olsa ruhsârın eğer ey Türk-i zîbâ ruh

Tecellî mâcerâsın eyliyor tekrâr peydâ ruh (G-43/1)

El-‘ ıyâz ey Türk-i hûnhâr el-‘ ıyâz

Eylemez nâlim saña kâr el-‘ ıyâz (G-62/1)

Bir fitne-i zemâne u bir âfet-i cihân

Bir mehveş u perî ruh u bir Türk-i dîl-rübâ (Tk-3/23)

Kûyi nigâra düş gidüp eyledim bükâ

Gûş eyleyüp fiğânımı ol Türk-i dîlrübâ (Müs-1)

Bir lahzâ resm-i vaşlını ey Türk-i bî-misâl

Göstermediñ hayâle ki görsün nedir vişâl (Tk-1/29)

Dil u cânım alup hûşum alup ârâmım almışsın

Ne koymuşsun dahi benden baña ey Türk-i yağmâger (Tc-3/10)

Şair, ay yüzlü sevgilinin yüzünü zülûflerinden dolayı görememekten dert yakınırken bir derdi de sevgilinin kendisine Türkçe itibar etmemesindendir.

Ruḥuñ koymaz görüm zülfün ‘ izârından kenâr itmez

Figân kim ‘ âşıkā bir Türkce ol meh i‘ tibâr itmez (G-75/1)

İsmail Nâkâm’daki beşeri aşka tasavvufî yön de eşlik eder. Böylelikle aşk hem beşeri, hem tasavvufî yönüyle karşımıza çıkar

Seniñ ‘ aşkıñ idüp efkende-i çeh mâh-i Ken‘ ânı

Seniñ ‘ aşkıñ kılupdur Vâmıkı ser-geşte-i şahrâ (Tc-3/39)

Cemâl-i yâre gönüm cilve-geh olmuş biḥamd-allah

Şafâ-yı ‘ aşk kılmış gönümü âyine-i ḥikmet (G-21/2)

Sebuk-bâr ol tarîḳ-i ‘ aşkda terk-i ten it Nâkâm

Yeter bu pâyede çekmek bedenden miḥnet-i şiklet (G-21/7)

1.5.4. Deyimler

Divan’da şairin kullandığı deyimlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ah çekmek: (G-41/5)

Ateşlere yanmak: (G-56/1)

Ayak çekmek: (G-130/3)

Baş koymak: (G-3/16)

Can vermek: (G-32/2)

Can bulmak: (G-75/4)

Canı yanmak: (G-29/1)

Cefâ görmek: (G-3/1)

Dert çekmek: (G-171/7)

Dil vermek: (G-14/7)

El çekmek: (G-150/6)

Gam çekmek: (G-19/5)

Gönlü açılmak: (G-67/2)

Gönül vermek: (G-180/5)

Hayat vermek: (G-118/6)

Kan tükürmek: (G-25/2)

Meftun olmak: (G-180/5)

Nazar etmek: (G-4/4)

Şöhret tutmak: (G-171/7)

Takat bulmak: (G-77/5)

1.5.5. Ayetler

Kur'an-ı Kerim'in on beşinci suresinin yetmiş ikinci ayetinde yer alan "le-umrek" ifadesi Hz. Muhammed kast edilerek "ömrüne and olsun" manasındadır. Bizzat Allah tarafından Hz. Muhammet'in yaşamı üzerine and içilmiş olması Hz. Muhammet ve onun ümmeti için büyük bir övünçtür. Ayrıca bu durum Hz. Muhammet'in ömrünün güzelliğine ve insanlık için örnekliğine işarettir. Şair, beyitte Hz. Muhammet'in ceza gününün şefaathçisi ve le-umrek tahtının şahı olduğunu söyler.

Eyâ Muhammed u Mahmûd u Ahmed-i Muhtâr

Şeh-i serîr-i le-umrek şefî-i rûz-ı cezâ (K-1/124)

"Kâb-ı kavseyn ev ednâ" ayeti Kur'an-ı Kerim'de elli üçüncü surenin dokuzuncu ayetinde yer alır. 'İki yay aralığı kadar ya da daha yakın' demek olan bu tabir esasında Hz. Muhammet'in miraç münasebetiyle Allah'a yakınlığının derecesini ifade eder. Divan'da iki defa yer alır bu ayet. Şair Hz. Muhammet için Allah seni

kavuşma meclisinde Kâb-ı kavseyn ev ednâ haremine mahrem etti ve Kâb-ı kavseyn'de didarını sana arz etti der.

Bezm-i vuşlatda seni eyledi Allah celîl

Kâb-ı kavseyn ev ednâ haremine mahrem (Tc-1/32)

Sensin ol nûruna hem ‘ âşık hem ma‘ şûk

Kâb-ı kavseynde kıldı saña ‘ arz-ı dîdâr (Tc-1/17)

1.5.6. Mitolojik Ögeler ve Kahramanlar

1.5.6.1. Enkilyon

Meşhur ressam Mani'nin resimlerini topladığı koleksiyonun adı “Erteng”, “Erjeng” şeklinde de kullanılan kelimenin “Mani'nin atelyesi”, “ Bir Türk kahramanının adı”, “Rüstem'in öldürdüğü devlerden birinin adı “, “Çin'de bir puthane “, “Mani'nin evi” gibi anlamları da vardır. Mani'nin bir peygamber ve Enkilyon'un da onun peygamberliğini ispat için kendisine verilmiş bir mucize olduğu inancı yaygındır. Edebiyatta çoğu zaman Mani ile birlikte, sevgilinin güzelliğini anlatmak için kullanılır. (Pala, 1999:128)

Şair, Divan'ında yer alan tek kasidesinde bahar tasvirini yaparken yeryüzünün güzelliklerini Enkilyon'a benzetir.

Şahâyif-i çemeni eylemişdi Enkilyon

Kitâb-ı gülşeni kılmışdı nüsha-i kübrâ (K-1/2)

1.5.6.2.Keykâvus

İran milli rivayetlerinin en önemli, en zengin devresi Keyaniler dönemi, bu dönemin en önemli hükümdarları da Keykavus ve Keyhusrev'dir. Rüstem'in heft hanı aşması, Siyaveş destanı, Rüstem ve Sohrab destanı hep bu dönemde gerçekleşmiştir. “Kavus” sözü Avesta kökenli olup, “hükümdar” anlamındaki kavi (key) sözcüğüyle

“arzulayan” ve güçlü anlamlarına gelen usan sözcüğünden oluşmuştur. Buradan hareketle başına key sözcüğünün eklenmesiyle oluşan Keykavus şekli de kullanılır. Avesta’da Keykubad’ın çok güçlü ferr sahibi ve yetenekli olduğu söylenen oğlu Kavus, Keyaniler hanedanının ikinci ve en önemli hükümdarıdır. Hükümdarlık süresi yüz elli yıldır ve ölümünün ardından yerine Keyhusrev geçmiştir. (Yıldırım, 2008:468)

Divân’da şair, eğer Keykâvus âşık olursa namı, şöhreti terk ederdi; çünkü aşk âleminde kibir ve edebî bulunmadığını belirtir.

Olursa ‘âşık eyler terk-i neng u nâm-ı Keykâvus

Ki nâ-mevcûddur ‘aşk ‘âleminde naḥvet u nâmûs (G-82/1)

1.5.6.3. Mâni

Sasani hükümdarlarından I. Erdeşir (e.226-241) ve I. Şapur (e.241-272) döneminde yaşamış ünlü ressam Mani’nin (ö.276-277) annesi İran’ın soylu ailelerinden, bazı rivayetlere göreyse Eşkani hanedanındandır. Hemedanlı olan babası Babil’e göç etmiş ve Mani orada dünyaya gelmiştir. (Yıldırım, 2008:500)

Şair, eğer Mâni sevgilinin can bağışlayan, gönül çeken suretini görecektir. Erteng’ini, (Enkilyon’unu) yakardı der.

Şûret-i dil-keş cân bahşîñi Mâni görse

Yakar Ertengini ḥat rûy teşâvîre çeker (G-7/5)

1.5.6.4. Cem

İran hükümdarlarından Pişdadiyan’ın dördüncüsü olan Cem veya Cemşid şarabı icad etmekle meşhur olmuştur. Başka hiçbir meziyeti olmadığı halde şarab mucidi olduğu için edebiyata girmiş adını ibka etmiştir. (Onay, 2007:82)

Cemin kadehi ise üzerinde yedi hikmeti bildiren yazıların bulunduğu bir kadeh imiş (Pala, 1999:79). Divan’da kadehiyle birlikte anılır Cem.

Câm-ı Cemşîdde ger cilve-ger olsa hüsni

Hüsni'e 'âşık olup câm olur Cem ma'laş (G-97/4)

1.5.6.5. Rüstem

İran'ın ünlü kahramanı adı Şehname'de övgüyle anılır. Divan şiirinde kahramanlık, acı kuvvet, yenilmezlik sembolü olarak özellikle kasidelerde anılan Rüstem, M.Ö. 4. Asırda Keykavus döneminde yaşadığı sanılmaktadır. (Pala, 1999:334).

İsmail Nâkâm, Divan'da Rüstem aşkın savaş meydanına girecek olsa sevgilinin ok gibi can alıcı bakışının korkusundan kendi adını ters okurdu diye söyler.

' Aks okur adını tîr-i nigehiñ havfindan

Girse ger ma' reke-i ' aşkıña Rüstem küstâh (G-44/3)

1.6. Nâkâm Divanı'nın Şekil Özellikleri

1.6.1. Nazım Şekilleri

Nâkâm Divânı'ndaki şiirlerin nazım şekillerine göre dağılımı şöyledir.

Nazım Şekilleri	Türkçe	Toplam
Gazel	204	204
Kaside	2	2
Kıt'a	13	13
Müseddes	1	1
Terkib-i Bend	3	3
Terci-i Bend	5	5
Toplam	228	228

1.6.1.1. Gazel

Gazel, divan şiiri nazım biçimlerindenidir. Beyitlerle kurulan tek kafiyeli kısa bir biçimdir. Başka türlerde bir tek beyti bile bulunmayan kimi şairler, âşıkane duyguların

anlatılmasına uygunluğu dolayısıyla gazel türünde pek çok şiir söylemişlerdir. Bu nedenle gazel, Türk edebiyatının her sınıf şairince en çok sevilen ve öteki nazım biçimlerinin yanında en çok tutulan bir nazım biçimi olmuştur. (Dilçin,1986:76)

Nâkâm Divanı'nın büyük bir çoğunluğu gazellerden oluşmuştur. Divanda yer alan toplam 228 şiirden 204'ü gazeldir. Divan'da yer alan gazeller yedi ila sekiz beyitten oluşmakta ve her harften yedi gazel yazılmıştır.

Oldu sûzân gönül âteş-i hicrân görüp
Kaldı giryân gözüm gönlümü sûzân görüp

Ağladı hâlîme her kimse beni hicriñde
Pençe-i miñnet ile çâk-ı giribân görüp

Nîm-ñand eyleyerek kıldı tebessüm deheniñ
Oldu mebhût-ı kazâ gonce-i ñandân görüp

Dimek olmaz bu leñâfetle saña insân kim
Eyliyor hûr taşavvûr seni insân görüp

Ditreyüp cân ü tenim oldu perîşân hâlim
Zülf-i müşgîniñ lerzân u perişân görüp

Kâmetiñ güldi hıram-ı çemen-i 'âlemde
Kaldı hayretde felek servi hırâmân görüp

Âşikârâ nice Nâkâm gözüm ağlamasun
Hicrden lahzada biñ miñnet-i pinhân görüp

1.6.1.2. Kaside

Kasideler, genellikle birini övmek ve yermek amacıyla yazılan şiirler, daha çok din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla yazılan divan edebiyatı şiirlerdir.

İsmail Nâkâm Divanı'nda 2 kaside yer almaktadır. Birinci Kaside 173 beyitten oluşmakta ve şu beyitle başlamaktadır:

Hüceste şubh-demi kim bahâr-ı bâğ-ârâ
Kılup cihânda diğêr gûne nağşlar peydâ

İkinci kaside Sultan Abdülhamit'e methiye niteliğindedir. Kaside 35 beyitten oluşmakta ve şu beyitle başlamaktadır

Ğaan-ı bende-perver dârâ-yı dâdger
Hakan-ı şark u ğarb u sulţân-ı baħr u ber

1.6.1.3. Kıt'a

Sözlük anlamıyla parça demek demekolan kıt'a, nazım terimi olarak iki ya da daha çok, 9-10 beyte kadar olan, matla ve mahlas beyti bulunmayan, gazel gibi kafiyeli bir nazım şeklidir.(İpekten, 2001:42) Divanda kıt'a nazım şekliyle yazılmış 13 manzume vardır.

Her kim ki ola ğüftârı dil-âvîz u melîh
Aña leb-bestelik elbette değil şâyeste

Bir kesün ğavli dil-âzâr u cefâ ger olsa
Aña şâyestedir ancak ki ola leb-beste

1.6.1.4. Müseddes

Her bendi altışar mısradan oluşan nazım şeklidir. Divân'da 1 tane müseddes vardır.

Kûyi nigâra düş gidüp eyledim bükâ
 Gûş eyleyüp figânımı ol Türk-i dilrübâ
 Derdimi bildi hayretimi gördü câ-be-câ
 Raḥm itdi ḥâlime didi ey 'urza-i belâ
 Kim eylemiş bu derde seni mübtelâ dedim
 Ben bilmem özge 'âşık-ı hayrânıñam seniñ

1.6.1.5. Tercî-i Bend ve Terkiib-i Bend

Her bendi 8 ile 20 mısra (4-10 beyit) arasında yazılan nazım şeklidir. Terkiib-i bendle aynı yapıya sahiptir fakat aralarındaki tek fark bendlerin sonundaki vasıta beyitlerinin terci-i bendede tekrarlanmasıdır. Divân'da üç adet terci-i bend üç adet de terkiib-i bend vardır.

1.6.1.6. Tercî-i Bend

İki mekşûf cemâliñ görene cümle-i râz
 Eyliyor cümle-i 'âlem saña ızhâr niyâz
 Mışır-ı nâzıñ ki ḥaḳîḳatde 'azîzi sensin
 Saña şâyestedir 'izzet saña şâyândır nâz
 Eşer-i nûr-i vücûduñ görünüp âdemde
 Pîş-gâhında mülk-i fevcine emr oldu namâz
 Dem-be-dem çekmededir reşk-i gamıñ 'arş-ı bülend
 Ḳademiñ birle müşerref olalı arz-ı ḥicâz
 Bende-i ḥalka begûş-i der-i mînû u şikem
 Pâdişâhım kerem it gâh u geh ol bende-nevâz
 Düş seyr eyler iken gülşen-i evşâfıñda

Bülbül-i gayb figân itmeğe itdi âgâz
 Ki der-i rahmet olup ‘ âleme feyziñden bâz
 Oldu teşrîfîñ ile küfrden î mân mümtâz

1.6.1.7. Terkib-i Bend

Tâ gelmişem şuhûda ‘ ademden kılup güzâr
 Tîr-i belâya ‘ urza olup kalmışam figâr
 Geşt eyliyordum ‘ âlemi âsude sû-be-sû
 Benden belâ kenârda ben ‘ aşqdan kenâr
 Ne var idi dilimde gam-ı ‘ illet-i cünûn
 Ne gerdunumda silsile-i zülf-i tâbdâr
 Bir gonça ‘ aşkı gülşen-i ‘ âlemde nâgehân
 İtdi beni hezâr şîfat bî-ğarâr u zâr
 Bûy-ı vefâ işitmeyüp ol gülden ‘ âķibet
 Düşdüm hazân-ı ģasretine zâr u bî-ğarâr
 Şimdi hazân-ı hicrdedir kâr almaları
 Takrîr idüp şümâra çeküp ‘ andelîb-vâr
 Ben gülistân-ı ‘ aşqda bir dem idem figân
 Ey gül-‘ izâr sen dahi eyle bir zamân

1.6.2. Ahenk Unsurları

1.6.2.1. Vezin

İsmail Nâkâm bir aruz şairidir. Divan’daki şiirlerin tamamı aruz vezni ile yazılmıştır. Ancak yer yer şiirlerinde aruz kusurları gözükmeğtedir. Genellikle aruzun sık kullanılan vezinlerini tercih etmiştir. Divanda kullanılan kalıplar şöyledir

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	75
Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	46
Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün	61
Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün	14
Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün	16
Mef' ülü Fâ' ilâtün Mef' ülü Fâ' ilâtün	3
Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün	3
Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün	5
Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	2
Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün	1
Fâ' ilâtün Mef' âilün Fe' ilün	1
Fe' ülün Fe' ülün Fe' ülün Fe' ül	1

1.6.2.2. Kafiye

Şiirlerde bir mûsikî unsuru gibi kullanılan kafiye ve redif Nâkâm'ın şiirlerinde de âhengi sağlayan önemli unsurlardır. Şiirlerinde hem halk şiirinin kafiye çeşidi olan yarım kafiye hem de divan şiirinin kafiye çeşidi olan tam ve zengin kafiyeler görülmektedir.

1.6.2.2.1. Yarım Kafiye

Gam-ı hicrânıñı çekmekde artuk bulmayup tâkāt

Tenimden eyleyüpdür 'azm-i rûhum itmeğe hicret (G-19/1)

1.6.2.2.2. Tam Kafiye

Demâdem buldu kandan hicrde sûz-i ciğer şiddet

Urup her lahza âhım berķler izhâr ider muḥabbet (G-21/1)

1.6.2.2.3. Zengin Kafiye

Râh-ı ‘aşkıñda değil senden cefâ görmek cefâ

Cevr-i ‘aşkıñdan cefâdır eylemek terk-i vefâ (G-3/1)

1.6.3. Redif

Divanda rediflere sık sık yer verilmiştir. Redifler ek halinde ve kelime halinde olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelime halindeki rediflerde fiiller de isimler de görev almıştır:

Her çe derd-i dilimi eylerem ızhar saña

Ah kim itmez eser ey büt-i hûnḥ~âr saña (G-4/1)

Oldu sûzân gönül âteş-i hicrân görüp

Kaldı giryân gözüm gönlümü sûzân görüp (G-10/1)

İKİNCİ BÖLÜM

2. METNİN KURULUŞUNDA TUTULAN YOL

Yurt içindeki kütüphane kataloglarının taranması sonucu İsmail Nâkâm Divanı'nın iki nüshası tespit edilmiş ve metnin kuruluşunda bu iki nüsha dikkate alınmıştır. İsmail Nâkâm Divânı'nın karşılaştırmalı transkripsiyonlu metni hazırlanırken yazarın dil ve üslup özellikleri, dönemin kelime kadrosunun kullanım şekli, veznin düzgünlüğü veya kelimelerin anlamının beyte uygunluğu gibi esaslar dikkate alınmıştır. Özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılarak devamında gelen ekler sözcükten ayrı yazılmamıştır. Metin kurulurken 19.yüzyılın dil ve gramer özellikleri esas alınmıştır. Kullanımı yaygın olan Arapça ve Farsça ekler birleşik yazılmıştır. Farsça benzetme edatları “-“ işaretiyle sözcüğe eklenmiştir. Meh-âsâ, âyine-veş gibi. Nüshalar arasındaki yazım ve söyleyiş farklılıkları dip notla gösterilmiştir. Nüshalardan birinde yer alıp da diğerinde yer almayan şiirler metne dâhil edilmiştir.

2.1. Nüshaların Tanıtımı

Birinci nüsha, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, arşiv nu. 622 ile İsmail Nâkâm adına kayıtlıdır. Divan 74 varaktan ibaret olup 215x133-160x88 mm ölçülerindedir. Talik yazı ile aharlı kâğıt üzerine her sayfada 16 satır olarak yazılmıştır. İstinsah tarihi H. 1309-M. 1891 tarihine aittir.

İkinci nüsha, Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Koleksiyonu, arşiv nu. 422 ile İsmail Nâkâm adına kayıtlıdır. Divan 89 varaktan ibarettir, 220x136 mm ölçülerindedir. Talik yazı ile her sayfada 16 satır vardır. İstinsah tarihi H. 1311-M. 1893 tarihine aittir.

2.2. Transkripsiyon Alfabeti

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ*

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, d
ب	b, p	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	‘
ث	ṣ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g, (ñ)
خ	ḥ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

* Faruk Kadri TİMURTAŞ, Osmanlı Türkçesi Grameri III, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1997, s.

2.3. İsmail Nâkâm Divânı'nın Tenkitli Metni

Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm ve bihineste'în

Ḥamd-i bî-hadd u sitâyîş-i lâ-yu' add sezâvâr-ı Allahu's-Şameddir ki beyn-el kâf ve'n-nun nâzım-ı nazm-ı mükevennâtdır ve şükr-i lâ-yuḥṣa şâyeste-i dâver yu' izzu men yeşâ'u ve yuzillu men yeşâ'dır 'ibâdetu's-su'arâ yettebi'uhum-ul ğâvun'dan şu'arâ-yı İslâmi serkeşte-i vâ-yi fî kulli vâdîn yehîmûn itmeyüp istiṣnâ-yı "ellezîne âmenû" birle ḥadd-i ṭarîḳ-i necâtdır ve sipâs 'ale'd-devâm ferzâm-ı fermân fermâ-yı zü'l-celâl ve'l-ikrâmdır ki irâdet-i ezeliyyesi fîrât-ı nâcîzde eczâ-yı şûriyye ihfâ meşîyyet-i lem-yezelliyesi ḥâk-i küdür-et-âmizde şûret-i beşeriye peydâ idüp nuṭṭ-ı faşîḥ ve kiyâset-i şaḥîḥ 'atâ itmişdür ki fevc-i beşer edâ-yı kelimât- cân fezâlarıyla gürûh-ı vuḥûşdan mümtâz olmuş ve ḥarekât-ı dil-ârâlarıyla şûret-i menḳûşdan imtiyâz bulmuş ve minnet-i maḥz-ı ferâḥûr-ı Mennân-ı biḥaḳḳ ve Ḥannân-ı muṭlakdır ki ecsâd-ı benî âdemde kalb-i selîm ve ṭab'-ı mustaḳîm-i meknûn eyleyüp ârâyîş-i "veleḳad ḥaleḳnâl insâne fî aḥseni taḳvîm" ile nev'-i insânı serefrâz ve nevâziş-i "veleḳad keremnâ benî âdem" birle envâ'-ı ḥayvândan mümtâz kılmış

Ḳıṭ'a

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün,

Sipâs-ı bî-'adeddür lâyıḳ-ı Ḥallâḳ-ı bî-hemtâ

Ki şun'-ı ḳudretinden eyleyüp izḥâr-ı berâyâ

Türâb-ı tîrede rûḥ u şu'ûr u nuṭṭ-ı hûş u ğûş

Kelâm u şavt u şûret ṭab'-ı mevzûn eylemiş peydâ

Zihî ḥüdâvend-i a'zam ki sa'âdet-i cümle maḥlûḳatdan 'izzet-i bî-zevâli sûd-mend olmaduḳuna şekâvet-i mecmû'a-i mevcûdâtдан 'azamet-i celâlî gezend bulmaduḳuna bürhân İnnallahe ğaniyyun 'anil-'âlemîn âfitâb-sân sipihr istiġnâsında

dıraḥşândır dūrûd-ı nâ-mevcûd şâyeste-i maṭla‘-ı ğazel-i dilbend-i ḥilkat ve maḳta‘-ı terkîbbend-i dil-pesend-i nübüvvetdir ki cevher-i vücûdundan zerrât-ı mükevvenât peydâ ve gevher-i bûdundan ṭabaḳât-ı kâ’inât ber-pâ olup secencel-i ḥilkat-ı eşyâ şafâ ve tenezzül-i emîn dahi Hudâ intihâ bulmuş mu‘cizât-ı zahiresinden ‘‘iḳterebetis-sâ‘atu ve in şaḳḳal kameru’’ ber-emr-i muḥtaşar olduĝu eẓherdir şenâ-yı bî-yama sezâvâr gülçîn-i gülistân ‘‘subḥhânellezi esra’’ ve ḥalvet-güzîni ‘‘şumme denâ fetedellâdır’’ ki nümâyet-i kurbetine ‘‘fekâne ḳâbe ḳavseyn ev ednâ’’ ve nihâyet ‘izzetine ‘‘fe evḥâ ilâ ‘abdihi mâ evḥâ’’ fermân-ı mu‘teberdir taḥiyyât-ı ‘âlemiyân ‘âlem-i nâ-sût ve teslimât-ı sâkinân-ı mülk-i melekût şâyân-ı bâde-nûş ‘‘innâ a‘ṭeynâke’l-kevşer’’ ve şâyegân-ı pîrâye nûş inneşânie’ke hüvelebter’dır ki zuhûr-ı nûrundan ‘âlemîn-i kemâl ve nûr-i zuhûrundan dâreyn-i cemâl bulup meşâ’il-i efrûz-ı câdde-i her mesâ’il-âmûz fevc-i enbiyâ olmuş âsâr-ı ‘icâz lebinden “vemâ yenteḳu ‘anil hevâ,, bir eşer olduku muḳarrerdir

Ḳıṭ‘a

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Vücûd-ı kâyinâtın menba‘ı nûr-i Muḥammeddir

Ne kim peydâya gelmiş maṭla‘ı nûr-i Muḥammeddir

Nübüvvet maṭla‘ı ma‘nâdadır nûru ve şûretde

Dahi nazm-ı nübüvvet maḳta‘ı nûr-i Muḥammeddir

Zihî nebiyyi ekrem ki rif‘at-i ‘izzeti istiḥḳâr-ı fevc-i füccârdan bi’l-mürre ziyân ve şevket-i nübüvveti inkâr-ı gürûh-ı küffârdan bir zerre noḳşân bulmaduĝına ḥüccet ve ‘‘kefâ billâhi şehîdâ’’ mâh-ı tâbân şîfat-ı felek rifâ‘tinde tâbândır vesselâm kâffe-i enâm sezâvâr-i âl u aşḥâb zevî’l-‘izzi ve’l-iḥtirâm çâr-yâr-i kirâmdır ki ḥulefâ-yı taḥt-ı nübüvvet ve vüzerâ-yı mesned-i risâlet olup ‘imâd-ı erkân-ı dîn-i mübîn ve revnaḳ-efzâ-

yı şer‘-i mübîn olmuşlar deryâ-yı kerâmetlerinden eyâdi-i mükerrerlerinde ezkâr-ı ahcâr kekişreten mine’l-bihâr olmak âşikârdır

Fe‘ûlün Fe‘ûlün Fe‘ûlün Fe‘ûl

Ebûbkirdir revnağ-efzâ-yı dîn

‘Ömer nâzım-ı nazm-ı şer‘-i mübîn

Reh-i hâkka ‘Osmândır reh-nümâ

‘Alî püşt-i dîn kâtil-i müşrikîn

Zihî aşhâb-ı ûlûl-elbâb-ı güzîde vü muhterem ki gürûh-ı bed-ı âhân hilâfetlerine i‘tikâd itmedüğünden kerâmetlerine zarar ve tâyife-i gümrâhân kerâmetlerine i‘timâd kılmağundan velâyetlerine hatır irmedüğüne ‘âlem-i kerâmet ve mülk-i velâyetlerinde lem‘a-ı ehadîs-i nübüvviye ve şu‘le-i akvâl-i Muştafaviyye bâ huşûş esi‘ayyi envâr-ı ‘‘vellezine me‘ahu eşiddâ’u ‘alel kuffâri ruhemâ’u beynehum terahum rukke’ en succeden’’ peyveste leme‘ân ve fûrûzândır emmâ ba‘ad nigârende-i şahîfe-i ‘aşk-âmîz ü raqam-ı künende-i şafha-i şûr-engîz hâkîr nâ-çîz İsmâ‘îl Nâkâm halef merhûm el-hâcc Muhammed biñ en-Nuhvî ed-Dağıstanî hemîn nehciyle şerh-i ahvâl ve izhâr-ı mâfil bal ider ki şeb-i tufûliyyetimde âfitâb-ı mezûniyyet-i sipihr-i tabî‘atımda ender hicâb bulunup bâ müdâd şebibetimde tulû‘ itdükde pertev-i şu‘â‘ı ‘âlemde dirahşân ve lem‘a-ı şa‘şa‘ı cihânda tâbân olup mürûr-ı dühûr ile dâhil-i silk-i şu‘arâ ve mezkûr elsine-i bülegâ oldum ve ‘ubûr-ı şuhûr ile beyne’l-enâm iştihâr-ı tâm buldum tâ güftârım ‘âlemde sûd-mend ü hikmet-âmûz olup ve eş‘ârımı ‘âlemiyân dil-pesend ü ciger-sûz bulup gâh gazeliyyâtım hem-râz-ı ‘âşıkân ü gâh tercî‘âtım nağme-pervâz-ı maḥbûbân olurdu

Kıt'a

Fâ'ilâtün Fâi'lâtün Fâ'ilâtün Fâi'lün

Veh ne hoş bâkî halefdir tab' -ı mevzûn u selîm

Ehl-i tab' ı tâ ebed ' âlemde mezkûr eyliyor

Olsa da bir üftâde bir haķır u h'âr eğer

Meclis-i erbâb rif'ât içre maḥzûr eyliyor

Nihâyet ṭab' -ı füsûn-sâzım ihtirâ' itdüğü eş' ârdan herkesde müstemî' olmuşdu ve ḥayâl-i bedî' -i perdâzım ibdâ' kılduķı gazeliyyâtdan her kimse ki feyz bulmuşdu bir dîvân-ı bedî' ihtirâ' ını iltimâs itdiler ve ḥesebu'l-iltimâs berâhîn yeritdiler ki mâ-dâm dükkân-ı pür metâ' -ı girân bahâdır bestedir sûd virmez ve ḳadr-i metâ' ' arz-ı harîdâr olunmadın meşhûr olmaz keḫalik tâ cevâhir tâ binâñdır sandukdur nef' kılmaz ve naḫar-gâh-i ûlûl-ebşârda cilve-ger bulunmadın cevheriyeti ḫuhûr bulmaz pes dükkân-ı ṭab' -ı Ḥudâ-dâdın ki mâ-lâ-mâl kâlâ-yı merḫamet-i rabbânidir küşâd bulunmasına ve kân-ı ḥâtır-pâk-ı nejâdînda mazhar-ı cevâhir-i ḥikmet-i sübhânidir pîşnihâd olunmasına şarf-ı himmet kıl da ol kala âşikâr olsun ve bu cevâhir iştiḥâr bulsun tamamlayan behre-mend olsun silsile-i sülk-i buḫlâda derbend kalmayasın.

Fâ'ilâtün Fâi'lâtün Fâ'ilâtün Fâi'lün

İki ṭab' -ı müstaķîm imiş kerâmet-i ḫaḫ saña

Dutma zindan derdiniñ içre maḫbûs-i ḫelîl

Böyle kenz-i bî-nihâyet şarfına taḫşîr idüp

Kendiñi kılma ciḫânda dâḫil-i silk-i baḫîl

Zîrâ ‘ilmden ‘âlimi bî-behre itmek bahıl-i muṭlaḳdır ve bahıl ise ‘‘velâ yehsebenellezine yebḥelune bimâ âtâhumullâhu min faḍlihi huve ḥayren lehum bel huve şerrun lehum’’ feḥvâsınca işm-i muḥaḳḳakdır bâ vücûd înkı diyârımız zamânımıza gibi diyâr-ı diğerk ‘indinde şûre-zâr var efserde ve şermende iken lillahi’l-ḥamd te’sîr-i ḥikmet sübhâni bostân vilâyetimizde gül maḳşûdu ‘arşa-i vücûda getürmiş ve taḳdîr-i ḳudret biennâ gülîstân diyârımızda bülbül-i matlûbu ‘âlem-i şuhûda yetürmiş ba’d-el ân ğubâr-ı diyârımız tûtiyâ-yı dîde-i ağıyâr ve tâ inḳirâz-ı zamân-ı memâlik-i sâyire olmak şâyândır.

Ḳıṭ‘a

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

Sana kılmış müselleḡ feyz-i Bârî

Beyân keşfini genc-i ma‘nânıñ

Zuhûr it cevheriñ ârâyiş eyle

‘Arûs-ı lafza bu genc-i nihânın

Gazelden bu ‘arûsa ḥacle kıl tâ

Mekîni pür şeref kılsun mekânıñ

Gazeldir riştesi yâḳût nazmıñ

Gazeldir revnaḳı ṭab‘-ı revânıñ

Gazel söyle ki isti‘dâd-ı ṭab‘ıñ

Gazeldir eyleyen izḥâr şânıñ

Püzüpdür revnağ-ı nazmı zamâne
Sen ol revnağ dihi bir dahi anıñ

Seniñle hatem bulsun nazm devri
Ki sensin nâzımı âhîr zamânıñ

Fil-haķîkat anlardan hemîn pend-i dilbend-i şadâkat-âmîzi gûş ve bu naşîhat-ı sûd-mend dil-âvîzi âvîze gûş-i hûş idüp icâbetini sezâ ve imtinâ'ını nâ-revâ bulup bir zamân ser-keşte-i şahrâ-yı taḥayyür u ğavṭadır deryâ-yı tefekkür olup 'âķibet ızhâr-ı cevâb kıldım ise de hemîn emirde ne icâbete iktidârım ne muḥâlefete ihtiyârım var zîrâ 'el-meru' fî fesheti mâlem yeķul şî'ren ev yu'lefâ kitâben'' muşdâkınca füşhat-ı sükûtdan tengnâ-yı kıl-i kâle intikâl vûs'ât-i şumûtdan zevâyâ-yı i'tirâzda erbâb-ı ğarâzla cidâle iştiğâl her hâlde aḥvâl ehli hâle bâ' is-i melâl u mûriş-i kelâldir 'alel ḥuşûş gûşe-i sükûtda nişîmen ü zâviye-i şumûtda mesken dutmak belki âşâr-ı suḥeni nuşa-i hayâlden nesh idüp bil-mürre unutmak yeğdir güftâr-ı dil-âzâr ile dil-âzâr-ı müstemi'ân olmadan

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fa'lün

Her kim ki ola güftârı dil-âvîz u melîḥ
Aña leb-bestelik elbette deĝil şâyeste

Bir kesün kavli dil-âzâr u cefâ ger olsa
Aña şâyestedir ancak ki ola leb-beste

Likin biķadr-i imkân itâ'at-ı fermâyiş-i dostân resm-i muḥabbet ve icâbet-i emr-i ḥubbân âyîn-i mürüvvet olduğından ve hemçonîn

Ḳıṭ‘a

Fâ‘ilâtün Fâi‘lâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Kim ki ṭab‘ı pāk ṣâ‘ır olsa söyler ṣi‘ır kim

Ṣâ‘ırî eş‘ârı eyler ‘âlem içre ser-bülend

Ṭab‘ kim andan cihânda behre yok nâ-pâkdır

Ṭab‘-ı pāk oldur ki andan ‘âlem olsun behre-mend

Mazmûn nice sermed-i ilahi ki ṭab‘-ı mustakimdir tab‘ımda âşikâr iken pinhân dutmakı endâze-i mürüvvetden devr ü devlet ebed nâ-mütenâhî ki ṭab‘-ı selîmdir derûnumda pâyidâr iken her âyine unutmakı ḳâ‘ide-i himmetden mehcûr gördüm el-ḥaḳ dîde-i bînâberle nâ-bînâ-vâr ve zebân-ı gûyâ ile güng-sâr-ı evḳât güzârlık küfr-i ‘azîmdir nice ki “ḳâle kezalike etetke âyâtînâ fenesîtehâ ve kezalikel yevme tunsâ” hemin emre vennaş-ı ḳadîmdir fehazâ ḥaşîn ḥaşîn tevekkülde muḥteşin olup bir ‘ahdde geh iḳizâ-yı zamân-ı ‘ayn ‘âlemi nâ-bûd idüp ‘âlemi mücerred elem u ser-i mihr u muḥabbeti fersûde-i zîr-pâ-yı ‘âlem kılup dânnâ ednâya munḳalib ve ednâ ‘izzete aḳreb olduğundan her ṭarafda ekâbir-i bülend-i ‘azîmet zelîl ü pâymâl-ı ḥaḳâret olup var ezeli dîn himmet-i ‘izzet ü mürâtib-i rif‘at bulup kerem-i aḡniyâ mekr u merk u şükr-i fuḳarâ baḡî vü reşk olmuşdu ve bir ‘aşrda geh taḳâzâ-yı devrân ‘âlemiyânı dâ‘ire-i endîşede ḥayrân ve ehl-i cihânı nâyire-i teşvîşde sûzân idüp suḥen-i perverân maḳâm-ı taḥsînde tōhmet ü nûkte-sencân ‘avz-ı âferînde melâmet bulduğundan her cânibde ḳadr-i ma‘rifet-i pest u ‘âlem-i cehâlet-perest olup şîşe-i dâniş-i şu‘ûr tîşe-i gurûr ile şikest bulup ehl-i ḥâl üftâde-i miḥnet u melâl olup ḳîl u ḳâl bî-ma‘nâdan ‘izlet-i ihtiyâr itmekde ve ehl-i kemâl dil-i fûruzân-ı ferzende âteş-i himmet-i cehhâlden her zamân sûz-i cân-güzâr bulup dehr-i sufle-nevâz-ı bî-vefâdan dâḡdâr gitmekde idi bir dil pür derd ile ki hezârân derd-i dil-ḥırâş anda pâyidâr ve bir ḥayâl-i derd-i pür-derd ile ki hezârân hezâr te‘essüf ve kâş bunda pedîdâr idi dâmen-i ‘azîmeti kerem-i himmete bend

ü kemer himmeti miyân-ı ‘azîmete kemend idüp bi‘ inâyet-i tevfiķ-i rabbânî bi-i‘ ânet-i ‘avn-i subhânî bidâyeti bir kaşide ile esâs-gîr ve gâyeti üç tercî‘ bir müseddes ve üç terkîb-i bend birle ihtitâm-ı pejîr bir dîvân-ı bedî‘ ihtirâ‘ına şürû‘ ve ihtimâm itdim sipihr-i şahn-ı sîmde her harf üzre besân-ı heft nejâd-ı felek efrâd-ı seb‘eden müretteb gazel-i heftgâne terkîmine kalem yürütdüm ve hengâmına hemîn gevher-i maḥzûnî hazine-i kudretten hüveydâ ve bu cevher-i medfûnî define-i ḥikmetden peydâ idüp vâzi‘-i ḥaḳḳa beyân oldum künûz-i ğaybde hemîn meknûnî rişte-i tarihinde münteẓim buldum.

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Bu dürr-i kenz-i gaybı kim cihânda eyledim peydâ
Ser-efkârı kıldım fikr târiḥiyle ider ceyb

Ki manẓûm eyleyim hem rişte-i târiḥine yekser
O dürlerden de anlarda nümûdâr olmasun bir ğayb

Velî her dürr kim peydâ kılurdum süḥenc-i ‘âlemde
Hemân dürler kılurdu ‘âḳibet gönlümde peydâ reyb

Kalup Nâkâm âḥir bu ḥayâlât-ı ıztırâbdan
Yâḳîne uğramışken mûlarımde ihtimâl-ı şeyb

Künûz-i gayb-i dūrri olduğundan lafz-i târiḥiniñ
Lisân-ı gaybden gûş eyledim dürr-i künûz-i ğayb (1299)

Ümmîd ki gülçînân-ı gülistân-ı ma‘ânî gülşen müşâhidesinde gülçîn olduklarında dest-i ḥaḳâret dırâz itmeyüp ferâyiḥ-i ruḥ-baḥş-ı ma‘ânî dil-küşâsında behçet-endûz olup gonça-i ‘ibârâtını taḥsîne ḳarîn u şadr-i nişînân-ı mecâlis-i nüktedânî

encümen-i mü'tâla'asında nişîmen bulduklarında dehân-ı şemâtet bâz itmeyüp işâret-i dilkeş ü rumûz-ı cân-fezâsından meserret-i dil-efrûz bulup nikât-ı kinâyâtını qarîn-i âferîn iderler eğer "likulli nebiyyin 'aduvvun" fehvâsı "ve'l-mer'u 'aduvvun mâ cehlehu" ma'nâsı netîce-nümâ olup cehhâl-i bed-i haşşâl ki 'adâ-yı ehl-i kemâldir zebân-ı şemâtet açarsa ne gam ve hassâd-ı fâsid-i hayâl ki düşmenân-ı ehl-i hâldir âteş-i töhmet saçarsa ne elem ki şemâtet-i cühelâ-yı bed-i endîşeden havâtır-ı fuзалâ mestmend olmaz ve töhmet-i süfehâ-yı hased pîşeden sa'âdet-i ezeliyye gezend bulmaz.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Fazl-ı fâzıl töhmet-i cehhâldan bulmaz ziyân

Zümre-i dâniyâ irmez ta'n-ı nâdândan zevâl

Ehl-i tab'a tab'ı nâ-mevzûn 'ayb itse ne 'ayb

Kim gürûh-ı câhilândır hâsid-i ehl-i kemâl

İlahî hemîn nigâr-ı nâme-i dil-âvîz ki pür 'azîz ü zâde-i tab'-ı hikmet-âmîzdir tengnâ-yı 'ademden himmet-i hikmetiñ birle ferâhnâ-yı vücûda ve şahrâ-yı gaybden eşer-i hikmetiñ ile fezâ-yı şühûda gelmiş el-ân şarf-ı ma'ânî dil-fürûz idüp tahşîl-i metâ' tahşîne 'azm-ı seyâhat itmiş ve bezl-i nuķûd-ı rumûz-ı hikmet-âmûz kılup tecmî'-i kâlâ-yı âferîne terk-i ferâgat kılmış ne mekâna giderse muhterem ve âşârîñ dil-keş ve ne maķâma irerse mükerrem ve dîdârın müserret-baħş idüp tâ günbed-i nüh revâķ devvâr u müsned heft evrâķ-ı pâydârdır hezerân ü her ân 'avârız-ı âşikâr ü nevâķız-ı pinhândan "ila yevmül emân" hıfz-ı emânıñdadır emân idesen bâ-ħuşûş evvelâ âfet-i lisân-ı ķârî-i nâ-hemvârdan ki gâh 'alemi 'ilm ü ebi âb okuyup 'adem-i isti'dâdından künhünü künh ü dühnü dühn söyleyüp künc ü ķarnden ķarn farkını dîde-i idrâķı görmez ve gâhî ğadri ğadr u iħrâbı iħrâb kılup şu'ûr-ı ħatâ zâdenden ħaţţ u ferâġatı fezâ' at eyleyüp senceden senc ve eħassdan aħsen-i fazlına derk-i ħaţernâķı irmez.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Galaṭ-ı hıvânîñ Hudâvendâ vücûdu

Cihândan tâ cihân var dûr olsun

Zebân-ı güng-i güftârı dutulsun

Kulaķı ker gözü bî-nûr olsun

Ki tâ erbâb-ı dâniş nazm u neşri

Hemân nâ-fehmden mestûr olsun

Şâniyen ḥasârat-ı ḥâme-i kâtib ḥaṭâ-kârdan ki gâh taşḥîf-i ḳalem mûcib-i elemi ta' bîri taġyîr ve serâbı şarâb idüp keşret-i nuḳâṭ midâdından 'arşayı 'arza ve fezâyı fezâḥat eyleyüp rencden renc ve secenden suḥen tafşîline şarf-ı himmet kılmaz ve gâhî taḥrîf-i kilki mûriş-i nedmi neşri neşr ve 'azbı 'azâb kılup zihn-i saḳîm-i pür-fesâdından şafḥanı şaffa seyâḥatı sâḥit eyleyüp sîḥden sipenc ve kâhinden kühn farkında 'adem diġḳatini bâ' iş töhmet ü sebebi melâmet bilmez.

Ḳıṭ'a

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ol nüvisendede naḳş-i ḳaleminden gâhî

Okunur 'arz 'arz gâh olur lâbüd-i bed

Olup engüştü ḳalem tâ ebed 'âlemde anıñ

Dest-i engüştünü nâ-bûd ide Allah aḥad

Tâ ki tîġ-i ḳalemi itmesün elfâzı dahi

Gâh ma' nâda gehî lafzda maḳtû' u'l-yed

Ve şâlişen gâret-i tab‘ -ı hâsid-i fesâd-pîşe ü sirkat-ı sîret-i nâzım-ı hâsed-ı endîşe
 dilde gencîne-i eş‘ârda gevher-i ma‘nâ vü cevher-i elfâzımı teferrüc kıldukda leb-i
 taḥsîn bâz itmeyüp ezḥâr-ı hâsed u dest-i teṭâvül dırâz idüp gâh dürc-i elfâzdan gevher-i
 ma‘nâyı alup rişte-i elfâz diğlerle intizâmına tebdîl virmek sermâye-i hünlerleri ve gâhî
 cevher-i ma‘nâyı dürc-i elfâz-ı zîbâsıyla çalup laf-ı ḥilâf birle cilve-i teşâ‘ür göstermek
 eşer-i nâ-mu‘teberleridir.

Kıt‘a

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Girüp her kimse kim gencîne-i eş‘âra ‘âlemde
 Temâşâ eyleyüp de eyleyüp âḥir hâsed peydâ

Açup dest-i teṭâvül olmayup kâni‘ temâşâdan
 Çalarsa gevher-i elfâz alırsa cevher-i ma‘nâ

Alan mazlûmlar dâdîn-i ḥaḳîḳî muntaḳîmsin sen
 Anı güm nâm kıl rüsvâ-yı ‘âlem eyle yâ mevlâ

Raḥmet-i ḥaḳ hemân büleğâ-yı pâk fıtrat-ı ferruḥ-ı nejdâd ve mağfiret-i rabbil
 felaḳ hemân fezâ-yı ferḥunde sîret-i pâk-ı nihâdî deryâft İtsün de hemîn şâhid-i nûrsun
 ruḥsârına gül-güne-i inşâf ile zînet ü gâze-i eltâf birle leṭâfet virüp ve nâzım-ı ḥaḳîrî
 du‘â-yı ḥayr ile yâd iderler âmîn yâ mu‘în ve’s-selâmu ‘ale’l-murselîn ve’l-
 ḥemduli’llahi rabbi’l-‘âlemîn yâ hû

[KASİDELER]

Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Huceste şubḥ-demi kim bahâr-ı bâğ-ârâ
Kılup cihânda diğ̃er-gûne naḳşlar peydâ
- 2 Şaḥâyif-i çemeni eylemişdi Enkilyon
Kitâb-ı gülşeni kılmışdı nüşḥa-i kübrâ
- 3 Ser-â-ser 'âlem-i nâsûtḁa olup zâhir
Tedârükât-ı çehâr ümmehât-ı heft-âbâ
- 4 Cihân bir özge olup olmuş idi şevḳ-engîz
Çemen bir özge olup olmuş idi zevḳ-efzâ
- 5 Besân-ı sidre semen-sâyesiydi me'men-i rûh
Mişâl-i ravza-i dârü's-selâm idi şaḥrâ
- 6 Riyâz-ı ḥuld-ı berîne dönüp çemen şaḥnı
Fezâ-yı gülşen olup 'ayn-ı cennetü'l-me'vâ
- 7 Cihânı yek-sere meşğûl idüp teferrüc ḥâl
İrâden olmuş idi güm taşavvur-ı ferdâ
- 8 'Arâyis-i çemenin şafḥa-i cemâlinden
Zarâfet ile şabâ olmuş idi perde-güşâ

- 9 Tarab mecâlisi bulmuşdı bâğda revnağ
Ferah maḥâfili olmuşdı râğda ber-pâ
- 10 Riyâh-ı gâliye gerdân hevâ tarâvet-i bahş
Nesîm-i şubḥdı meşşâta-i çemen-pîrâ
- 11 Hezâr zâr olup gülşen içre râmiş-ger
Kılup hezâr dil-âvîz laḥnlar icrâ
- 12 Getürmiş idi sürûd-ı sürûra ervâhı
Dil-i füsûrdeleri eylemişdi zevk ihyâ
- 13 Bu bezm-i neş'e-füzûde güzer kılup ben hem
Çemende olmuş idim bülbül ile nağme-serâ
- 14 Karâr-gâhım olup künc-i bâğ-ı sâye-i serv
Nezâre-gâhım olup çehre-i gül-i ḥamrâ
- 15 İdüp çemende nigeḥ sû-be-sû şükûfelere
Riyâz-ı heşt behişte kılurdum istiğnâ
- 16 Şafâ-yı şubḥdan âvâze-i çekâvekden
Derûn-ı dilde dem-â-dem füzûn olup sevdâ
- 17 Sipâh-ı bâğ u çemen leşker-i bahâr-ı âḥir
Alup karârımı kıldı şükûhumu yağmâ
- 18 Sükûn-ı sekrde kaldım nesîm kıldı meded
Gelüp âfâқта itdim nezâret-i uḥrâ

- 19 Ȧrâvet-i çemen reng-i gül hevâ-yı bahâr
 Şadâ-yı kûmri gül-bang-ı bûlbûl-i şeydâ
- 20 Zemânenen eşer-i miñneti kılup nâ-bûd
 İderdi kayd-ı elemden zemâniyânî rehâ
- 21 İdüp havâsımı der hâş şode bu hengâme
 Kılup şu' urumu vâle bu şûr bu gavgâ
- 22 Sürûr iderdi tezâyüd gönûlde her lahza
 Füzûn olurdu dem-â-dem çemende reng şafâ
- 23 Ne bende bîm-i şeb-i gûr u şubh-i rustâ-hîz
 Ne bâğda eşer-i miñnet-i zemân-i şitâ
- 24 Ȧraf Ȧraf çemeni seyr iderdim âzâde
 Nefes nefes kılup eş'âr-ı dil-güşâ inşâ
- 25 Şevâhid-i çemeniñ mest olup liķâsından
 Başımda şevķ-i temâşâ gözümde zevķ-liķâ
- 26 Gönûl Ȧrabda idi cân sürûrda nâgeh
 Hırâm kıldı çemen-zâre bir semen sîmâ
- 27 Bulup beni heyecân-ı sürûr-ı gafletde
 Görüp beni ki idüpdür gurûr-ı bî-pervâ

²⁷ sürûr-ı gafletde: sürûrdan gâfil F.

- 28 Tilâvet eyledi tûbû ilâllah âyetini
Açup dehân-ı dür-efşânını olup gûyâ
- 29 Virüp sebâbe-i mu' ciz-nümâsına cünbüş
Baña hîṭâb kılup eyledi baña î mâ
- 30 Ki ey hûlâşa-i hilkat güzîde-i ' âlem
Ḥaṭ-ı bedî' -i ẓalem zübde-i ḥurûf-ı hecâ
- 31 Sen emr-i ' âlemisin hem emîr-i ' âlem sen
Saña muṭî' dir ' aḳl u ḥavâs u derk-i zekâ
- 32 Bilindi sırr-ı hüviyyet seniñle kim sensin
Esâs ḥikmet u ism-i a' ẓam kitâb-ı Ḥudâ
- 33 Kuruldı karşıña hicdeh hezâr âyîne
Ki nefsiñi idesen rû' yet anda şubḥ u mesâ
- 34 Ḥuşûl-ı ma' rifet-i nefis idüp de tâ idesen
Ḥuşûl-ı ma' rifet-i zât-ı şâni' -i yektâ
- 35 Olunmuş ' âlem u âdem bu emr içün maḥlûḳ
Bu ḥikmet ile kurulmuş esâs arz u semâ
- 36 Ne inki şugluñ olup hezl u la' b-ı lehv senün
Ola cihânda ümîdiñ metâ' -ı dûn bahâ
- 37 Nedir olup bu ' ulf-hânede ' ilm-endâz
Kalup zebûn olupsen muṭî' -i nefis-i hevâ

- 38 Bir ‘ibret ile nigâh eyle kâfdan kâfa
Ki bu cihân denilen dâ’ire vemâ fihâ
- 39 Fenâsı pîşgehinde zevâli ‘aķabinde
Harîmi mel‘abe iken mezher fâtî hebâ
- 40 Ta‘allukâtı ile hûş olursa bir şaḡṣa
Hemân maḡall ‘annâdır hemân medâr-ı belâ
- 41 ‘Ale’l-huṣûṣ niçe sen gibilere gör kim
Bu demde münķasım olmuş ķadem ķadem dünyâ
- 42 Bu ķıştdan saña bu gûr-gehde olmaz bes
Nedir bu hırs u bu miḡnet bu keṣmekeṣ bu edâ
- 43 Nedir bu ‘aşķ-ı mecâz u nedir bu ḡubb-ı şûr
Nedir bu ḡ‘âhiṣ-i dûn u bu himmet-i ednâ
- 44 Cihân ḡaķîķati bir ḡaymedir gûsiste-tınâb
Ki inhidâmına besdir hûbûb iderse rûḡâ
- 45 Değil gûzeriñe seyl-i fenâda mümkün kim
Ola binâ-yı mü‘ebbed bula esâs beķâ
- 46 Bu bâğ u bu ķemeniñ bu gûlûñ bu gûl-zârıñ
Nemâsı sâye-i ‘âcil ṣafâsıdır rû’yâ
- 47 Bu siḡr-i bâṭıl u âdem-i firîb fânîdir
İdûp ümîd-i temettu‘ olup vefâ cûyâ

- 48 Hâyât-ı ‘âriyet-i ‘âleme olup mağrûr
Kılup metâ‘-ı cihânla gurûr Qârûn-sâ
- 49 Virüp hezâr şikence zemân zemân rûhâ
Hevâ-perest olup eyledükce nefis igvâ
- 50 Evâmiri burakup nehye mürtekib olduñ
Giçürdüñ ‘ömrünü bî-hûde eylediñ iftâ
- 51 ‘Uhûd-ı ‘ahd-ı elesti ferâmuş itdiñ mi
Ki cümle ‘âlem-i zerrâtda olup yek-câ
- 52 Serâser ‘âleme bâr-ı emânet ‘arz olunup
Cibâl-i şâmiha hamlinden eyledükde ibâ
- 53 Galîz-i ‘ahd virüp sen anı kabul itdiñ
Diyüp o demde belî ente rabbî’l-a‘ lâ
- 54 Kunûn idüp seni gaflet serâser isti‘âb
O ‘ahd hâtırına itmiyor huşûr aşlâ
- 55 Nedir bu ‘ahd-şikenlik nedir bu gaflet u cehl
Budur mu resm-i ta‘ahhüd budur mu şart-ı vefâ
- 56 Olup nihân nihân mürtekib hâtî’âta
Haîâ iderken idersen haîâda bir de haîâ
- 57 Sanursun eyledüğün fi‘il nâ-pesend üzre
Cidâr-ı emkine-i halveti hicâb-ı hafâ

- 58 Bu zu‘ m-ı fâsid ile bu hayâl-ı bâtl ile
Ne halkdan ne Hudâdan idersin istihyâ
- 59 Hudâ-yı arz u semâ kim odur semî‘ u başîr
Odur Raķîb u odur Muķtedir odur dâna
- 60 Eķerçi cümle-i hâlâtdan münezzehdir
Cemî‘ -i hâldedir hâzır u başîr ammâ
- 61 Sakın sakın ‘amel-i sũ’den ki rabb-i ‘azîz
Seni görürde maķâmıñ olursa taķt-ı şerâ
- 62 Zihî sa‘ âdet eķer öldüñ ise rûḥ-nevâz
Ve ger muṭî‘ -i hevâ öldüñ ise vâveylâ
- 63 O menzilet seniñdir o mertebet seniñ
Taḥayyür içredir andan mülk-i felek zîrâ
- 64 Şerefde bir mülk olmaz seniñ hüma u yezek
Aransa ḥayme-be-ḥayme bu ḳubbe-i mîna
- 65 Eķerçi hâkdir aşıñ velî kerâmetde
Melikden eşrefsin ḳudsiyândan vâlâ
- 66 Delîl-i mekremetiñdir kerâmet-i âdem
Şerâfetiñde yeter ḥüccet ‘alleme’l-esmâ
- 67 Vücûduñ ‘âlemine bak da bir başîretle
Gör andadır niçe reng-i ‘acîb-i cılve-nümâ

- 68 Seniñ şahîfe-i cismiñde naķş olunmuşdur
Haţ-ı hudûş-ı kadem mâcerâ-yı sırr-ı kazâ
- 69 Diliñ bir âyine-i şâf-ı bî-kederdir kim
Müşâhede olunur anda mû-be-mû eşyâ
- 70 Kitâb-ı ‘ilm-i ledündür vücûd-ı mes‘ uduñ
Ne anda bir eşer-i kilk var ne elif u ne bâ
- 71 Anıñla pey-ber olurlar şıfâtdan zâta
Kılup müţâla‘ a bir bir vesîka-i ‘urefâ
- 72 Bu mertebetle bu ‘izzetle bu kerâmetle
Revâ mıdır olasın kâdrden düşüp rüsvâ
- 73 Tecelliyât-ı cemâl-i cemîle mazhar olup
İrâde kalmayup artuk sürâdıķât-ı dücâ
- 74 İki cihânda ziyâ baķş-ı ‘arş olar nûruñ
Bulursa ķalbiñ eķer nûr-ı ma‘ rifetle ziyâ
- 75 Vekr-i firîfte-i nefis nâ-bekâr olsun
Kapar başîretiñi cehl ider seni i‘ mâ
- 76 Kalırsın erzel u esfel zemîm u nâ- miķdâr
Diliñde dâĝ-ı taķassür gözüñde derd-i bükâ

⁷¹ vesîka-i ‘urefâ: mu‘ âşır-ı ‘urefâ F.

- 77 Cihânda bî-hude âhîr telef olup ‘ömrüñ
 Karâr-gâhıñ olur ‘âkıbet derûn-ı lazâ
- 78 ‘Îlâc-ı vâkı‘ a aķdem gerek vuķû‘undan
 Budur delâlet-i ‘akl u naşîhat-ı hükemâ
- 79 Kenâra çıkmaka sa‘y it bu varṭa-i gamdan
 Ki reh-i maḥûf-ı seferdir ba‘îd u sin-i tenhâ
- 80 Tefekkür eyle ‘ademdan ḥuzûr-ı maḥşere dek
 Niçe muḥâṭara vardır niçe teh u bâlâ
- 81 Tedârik eyle sefer tûşesin müheyyâ kıl
 Teğâfûl eyleme mâl u menâle itme ricâ
- 82 Ki bu seferde ne mâl u ne menâl ḥayr eyler
 Bu râhda ne maṭâyâ olur muṭî‘ saña
- 83 Bu yolda sâlike ḳalb-i selîm lâzımdır
 Bu yol misâfirine zâd-ı râhdır taḳvâ
- 84 Olur vuşûl ilâ el-ḥaḳ ‘âşık-ı sâlik
 Olursa şıdḳla râh-ı muvâşalat peymâ
- 85 Tarîḳ-i ḥaḳḳ iki ḥaṭveden ziyâde değil
 O ḥaṭveniñ biri dünyâ durur biri ‘uḳbâ
- 86 Giçer selâmet irer neş‘e-gâh-ı maḳşûda
 Kim eyler ise ezel ḥaṭvesinde terk-i sivâ

- 87 Hayât virdi baña bir nefesle ol mehveş
Nihân imiş leb-i la' linde mu' ciz-i ' İsâ
- 88 Baña bu zemzeme-i pend eşer kılup niçe kim
İder eşer dem-i maḥşer idende şûr-ı şadâ
- 89 Ziyâlanup dil-i tîrimde pertev-i tevfiḳ
İrişdi âyine-i ḳalbime şafâ-yı cilâ
- 90 Şafâ-yı reng-i ruḥ gül-i terâne-i bûlbûl
Hevâ-yı sâḳî-i gül-çehre bâde-i sâhbâ
- 91 Ta' aşşuḳ-ı dehen u çeşm u ' ârız u gîsû
Muḥabbet-i ḥaṭ u ḥâl u leb u ḳad-ı ra' nâ
- 92 Güm oldu kalmadı iz neş'e-i ḥayâlimde
Înâbet itdim olup sâlik-i ṭarîḳ-i hüdâ
- 93 Cemî' an eyledüğüm fi' ilden olup nâdim
Şamîm ḳalble kıldım rücû' ' anil-faḥşâ
- 94 Ne söylemiş isem andan olup peşîmân hem
Ta' ahhüd eyledim artuk sükût idem illâ
- 95 Olunca ' ömrüm olam na' at-hân faḥr-i cihân
Olunca nuṭḳum idem seyyidü'l-verâya şenâ
- 96 Dem-i mededdir eyâ ṭab' -ı pâk himmet kıl
Ki vaḳt-i na' at-ı nebî-yi şefî' dir ḥâlâ

- 97 Şuħan fezâsına vüs‘at vir eyleyüp îcâd
‘Acîb tarḥda bir tâze maṭla‘-ı gurra
- 98 İrişdi gûş-i dile feyz-i gaybdan ilhâm
Ki ey fütâde nedir bu ḥayâl-i bî-ma‘nâ
- 99 Bir öyle emr-i ‘azîme ‘azîmet itmişsen
Kalupdur anda dehen beste zümre-i fuşahâ
- 100 O zât na‘atı ki ancak saña odur maḳşûd
Mülk-i sitâyiş aña idüpdür şenâ mevlâ
- 101 Aña ḥulûş ile ‘aşḳ ile ‘an şamîmü’l-ḳalb
Şalât söyle selâm eyle dâ’imâ ebedâ
- 102 Bul işte matlabını itdüğüñ temennâdır
Şadâḳat ile tazarru‘ kıl eyle isti‘dâ
- 103 Odur nebiyy-i cemîü‘l- verâ ḥabîb-i Hudâ
Tarâz-ı bend livâ-yı şefâ‘at-ı kübrâ
- 104 Hıdîv-i ‘arş-i serîr u şeh-i felek-i ḥayme
Emîr-i rûy-ı cihân pâdişâh-ı mülk-i beḳâ
- 105 Odur resûl-ı mükerrem odur şeffi‘-i ümem
Vücûdu rahmet-i ‘âlem cemâli nûr-ı hüdâ
- 106 Odur müfettiḥ-i bâb-ı ḥazâne-i rahmet
Odur yegâne dür-i cân bahâ-yı baḥr-ı şehâ

- 107 Dem-i belâda odur mültecâ-yı âdem olan
Netîce-i kelimât u ser-âmed-i şüfe‘ â
- 108 Füyûz-ı mu‘cize-i nûru birle Nûh u Halîl
Derûn-ı tehlikeden buldular tarîk-i rehâ
- 109 Fûrûğ-ı nûr-ı beytinden idi bir şeme
Kelîmde mütecelli olan yed-i beyzâ
- 110 Anıñ şerâfeti nûrunu harâset için
Dönerdi ejdere Mûsâ elinde her dem ‘aşâ
- 111 Anıñ nu‘utu idi ser-te-ser mâl-i Zebûr
Anıñla Dâvud idi şubh u şâm nağme-serâ
- 112 Kudûmu kurbetin İncilde görüp meşûr
Getürdi geldi anıñla beşârete ‘Îsâ
- 113 Odur rumûz-ı elif lâm mimden âgeh
Odur muhâtıb-ı yâsîn u ma‘nâ-yı tâhâ
- 114 ‘Ulûm-ı zâhir u bâtın ‘ıyân olundu aña
Müderrisi olup Allah ve dersi mâ evhâ
- 115 Sebâbesi kameri gâh eyledi münşak
Ki oldu şeker-leb teşnegânene mecrâ
- 116 Cihânda şa‘şa‘a-ı pertev-i cemâlinden
Bilindi râh-ı hidâyet olundu maḥv-ı dücâ

- 117 Döner behişt-i birîne olur maḥall-i sürûr
Güzêr kılup ḥareminden dokunsa nâra şabâ
- 118 Seḥâb-ı ‘âtıfetinden düşerse bir kaçre
Deḥân-ı mâra olur zehr-i mâr ‘ayn-ı şifâ
- 119 Nu‘ûtu ğâyete irmez olursa hem-âvâz
Sürûş-ı nüh felek ile ahâlî-yi dünyâ
- 120 Bu medḥ-i menkıbe bir kaçredir nu‘ûtundan
Ki na‘at-ı menkıbesidir girânsız deryâ
- 121 Eğer kabul kılarsa şadef eşer-i keremi
Olur ḥazânîye şâyân dūr-i ‘azîz-i bahâ
- 122 Telâṭum itmededir baḥr-ı şevk sende göñül
Yeridir itsen eğer şimdi bir ğazel inşâ
- 123 Eyâ kilîd-i der-i genc-i ḥılķat-ı eşyâ
Baķıyye-i güheriñden dizildi arz u semâ
- 124 Eyâ Muhammed u Mahmûd u Ahmed-i Muḥtâr
Şeh-i serîr-i le-‘umrek şeff‘-i rûz-ı cezâ
- 125 Fûrûĝ-ı meş‘al-ı levlâkdir seniñ nûruñ
Ki böldü pertev-i nûruñla ‘arş u ferş-i ziyâ
- 126 ‘Ayan olundu seniñ gevheriñle genc-i nihân
Daĝıldı sûķ-ı şühûda cevâhir-i şettâ

- 127 Nebîdiñ anda ki âşâr-ı hilkat-i ‘âlem
Henüz mebd-e’-i evvelde idi nâ-peydâ
- 128 Sen ol gül-i ter-i gülzâr-ı lîme‘-allâhsın
Ki eylemiş seni hândân-ı bahâr ev ednâ
- 129 Fütâde ümmet kim yâ habîb-i rabb-i gâfûr
Zelîl kalmak mı rûz-i haşr görme revâ
- 130 Şefâ‘ at ile beni kayd-ı bîmden kurtar
Virende maşşere vahşet kuyûd-ı bîm-efzâ
- 131 Yeter bu bahş yeter ağlayup kunûn Nâkâm
Hulûş-ı kalble sûz-ı ciğerle eyle du‘â
- 132 Sürüp cebîn zarâ‘ at hemâre dergehine
Zebân-ı şıdkla eyle niyâz u istircâ
- 133 O maşş-ı rahmete kim na‘ t-ı zâtıdır hâmin
Tilâvet eyle selâm it şalât kıl ihdâ
- 134 Cevâhir-i şalavât u selâm ins ü melek
Nişâr-ı ravzası olsun hemîşe şubh u mesâ
- 135 Hem olsun âline aşhâbına sezâsıncâ
‘Ale’ d-devâm dîrûd ‘ale’ d-devâm şenâ
- 136 ‘Ale’ l-huşûş o yâr-ı çehâra kim anlar
Olup cihânda serîr-i nübüvete hulafâ

- 137 Cihât-ı çârda dîn-i mubînî zâhir idüp
Cihânda ma' nâ-yı Qur'ânı kıldılar icrâ
- 138 Firîb-i hürde-i nefsim zebûn-ı tûl-ı emel
Garîk-i baîr-ı günâhım esîr-i dâm-ı hevâ
- 139 Henüz tıfl-ı şıfat la' b-ı lehvdîr şuglüm
'Ale't-tevâli işimdir hatâ Hudâvendâ
- 140 Bi-hakkî âyet-i lutf u rahmeti vüs'at
Bi-müjde bahşı îmâ-yı lâ tu'ahiznâ
- 141 Bi-hakkî nûr-ı cemâl-i Muhammed-i 'arabî
Ki oldur evvel u âhîr şefî'-i ehl-i hatâ
- 142 Çeküp huşû-ı hatî'âtıma hat-ı gufrân
Mağâmımı dem-i maşşerde eyle taht-ı livâ
- 143 Bi-hakkî şıdk-ı şafâ bahş-i hazret-i Sıddîk
Dil-i füsurdemi kıl feyz-i şıdkla ihyâ
- 144 Bi-hakkî gayret-i Fârûk-i dîndâr-ı gayûr
Tarîk-i hakda eyle devâmımı ibkâ
- 145 Bi-hakkî sırr-ı hayâ-yı cenâb-ı Zünnûreyn
Cezâ günü beni 'avf eyle eyleme rüsvâ
- 146 Bi-hakkî ma'rifet-i rif'at-ı sahâ-yı 'Alî
İki cihân hasenâtın baña da eyle 'atâ

- 147 Bi-ḥaḳḳi menzelet-i ehl-i beyt pâk-i nihâd
Bi-ḥaḳḳi mertebet-i eşrefü'n-nisâ Zehrâ
- 148 Bi-ḥaḳḳi sîne-i mesmûm-i şerer-i yâr-i Ḥasan
Bi-ḥaḳḳi ḥûn-ı Ḥüseyin bihîn-i âl-i ' abâ
- 149 Bi-ḥaḳḳi cüşse-i heftâd pâre-i Ḥamza
Bi-ḥaḳḳi ecniḥa-i Ca' fer-i ' acîbe-nümâ
- 150 Bi-ḥaḳḳi bâzû-yı saḥt-ı berîde-i ' Abbâs
Bi-ḥaḳḳi sûziş-i leb teşnegân-ı Kerbelâ
- 151 Bi-âsmân u bi-levḥ u ḳalem bi-' arş-ı ' azîm
Bi-heşt bâğ u bi-ḥûr u bi-sidre u tûbâ
- 152 Bi-şe'n-i taḥt-ı Süleymân bi-ḳadr-i keşti Nûḥ
Bi-ḳuds-i ḳuds-i şerîf u bi-Ka' be-i ' alyâ
- 153 Bi-sa' y u himmet-i teblîğ-i enbiyâ-yı kirâm
Bi-ḳurb-ı menzilet-i evliyâ-yı râh-ı vefâ
- 154 Bi-zıkr-i şubḥuḥna ' âbidân-ı nâ-ḥufte
Bi-âh-ı şem' -küş-i ' âşıkân-ı dîde-güşâ
- 155 Müdâm zıkrîñ ile ḳalbimi kılup zinde
Zebânım eyle nu' ût-ı resûlde gûyâ
- 156 Pesîn nefesde beni ḥavfden emîn kılup
Şehâdetin ile rûḥum tenimden eyle cüdâ

- 157 Dem-i niyâzdır ey dil tazarru‘a başla
Şefâ‘at eyle şeff‘-i ümemden istid‘â
- 158 Eyâ ḥabîb-i ilâh eyâ şeff‘-i ‘araşât
Eyâ meded-res-i ‘âlem zamân u enfâ
- 159 Kitâb-ı çârda vaşfiñ ‘ayân olunmuşken
Ne cür’et ile seni vaşf eyliyor şu‘arâ
- 160 Bulur mu gülşen-i nu‘utuñda bir nefes kudret
Dehen-güşâ ola ben tek hezâr bî-ser u pâ
- 161 Bu bahşde ola seḥbân eğerçi kâfiye-senc
Yakın budur ki kalır şermden taḥayyür-arâ
- 162 Velî bu ‘âcize bu ‘arzuḥâlden ancak
Budur güzîde-i maḳşûd-ı maṭlab-ı aḳşâ
- 163 ‘Azîz nâmiñ ile nâmeme tırâz virüp
Kılup hevânımı taştîr anda câ-yı becâ
- 164 Huzûr-ı ḥazretiñe ‘arz kılmışım ḥâlim
Nice ki pâdişeh eyler ‘arzuḥâl gedâ
- 165 Eşîm-i rû siyehim müznibim ḥaṭâkârım
‘Ale‘d-devâm ‘amelimdir zemîm u nâ-zîbâ
- 166 Bilüp revâcını sevḳ-i şefâ‘atiñde seniñ
Getürdüm ‘ayn-ı ḥaṭâdan metâ‘-ı lâ yühşâ

- 167 Şefâ' atîñ bu ticâretde olmasa mededim
Olur hasâretim üzre mezîd vâ esefâ
- 168 Aman baña kerem it ey penâh-ı ğamz u kân
Dem-i hesâb beni koyma terk idüp tenhâ
- 169 Hesâb olunsa eğer yek biñ benim günehim
Baña gerekdir ola bir kıyâmet-i uhrâ
- 170 Şefâ' at it hesâb u kitâb olup nâ-bûd
Cemî' an ümmetiñ olsun emîn mest-i liķâ
- 171 Niyâz-nâmemi lutf eyleyüp kabul kılup
Beni de ehl-i sa' âdetden itme müsteşnâ
- 172 Fenâda olmak ile resm u isimde Nâkâm
Ne gam baña ki baña var seniñ gibi mevlâ
- 173 İdüp qarârgehim sâye-i himâyende
Virüp murâdım idersin beķâda kâm-revâ

KAŞİDE DER MEDH-İ HAZRET-İ PÂDİŞÂHÎ*

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kaan-ı bende-perver dârâ-yı dâdger
Hakan-ı şark u ğarb u sulţân-ı baħr u ber
- 2 Kişver-küşâ-ı memleket-ârâ-yı kâmkâr
Kim karşı durmaz imriniñ icrâsına kader
- 3 Rûy-i zemînde cümle-i şâhân ser-âmedi
Zıll-ı Hudâ halîfe-i 'am vâriş-i peder
- 4 Sulţân Hamîd Han o kim hâşdır aña
'İlm u seħâ vü ħilm u şecâ'at şükûh u fer
- 5 Tâc kemerle faħr kılur cümle şâhlar
Lakin anıñla faħr kılur tâc hem kemer
- 6 Cism-i cihâna 'adli virüp tâzeden hayât
Kâ'im kılındı hayr olup nâ-bedîd şer
- 7 Öyle emîn eylemiş âfâķı ğüyyâ
Gelmiş serîr-i mu'adelete bir dahi Ömer
- 8 Zılm u fesâd heybet-i kahrıyla nâ-bedîd
İnşâf u dâd himmet-i 'adliyle müstaķar

* Bu kaside 1. Divanda yer almayıp sadece 2. Divanda yer almaktadır.

- 9 Bîrûn olup miyâne-i ezdâddan hılâf
Görmez ğanem muşâhabat-ı gürgden zarar
- 10 Fetḥ-i mübîn-i tırâz dil-ârâ-yı râyeti
Rûz-i veġâ muḳaddime-i ceyşidir zafer
- 11 Memlûk-i pâkzâdîñ idüp lütfi ser-bülend
Kılmış mülûk-ı ġasta dili ıahrı derbeder
- 12 Ey ġoř âna ki zıll-i amânındadır emîn
Nâz eylesün cihâna yeridir övüñtür
- 13 Dest-i seġâsı ebr-i keremdir ki dem-be-dem
Mebzûl olur ‘aṭâsı ber u bahre ser-be-ser
- 14 Bir mûr-ı nâ-tüvâna eġer kılsa iltifât
Ednâ şikârı olmaz ‘aceb olsa şîr-i ner
- 15 ‘Azm-ı şikârı eylese şâhîn himmeti
Gâhî tezervi ‘arşa çıkarsa şikâr ider
- 16 Pâyân-ı ıabûl kılmadıġından sitâyîşi
İtnâb olur edâ-yı şinâsında muḫtařar
- 17 Şerḥ-i menâkıbında zebân-ı mübalaġa
Takşîriñ âşikâr ider izhâr idüp hüner
- 18 Zîver-fezâ-yı kôs ‘arûs-i behiştdir
Baḫr-i ġayâl menkıbetinden çıkan güher

- 19 Ey dil sükût kılma kunûn ‘ arz-ı hâliñi
Bir muhtaşar ğazelde idüp şerh vir haber
- 20 Ben eyledikçe derdden efgân idüp hâzer
Derdim olur figânıña demâdem füzûn-ter
- 21 Bir kişver-i belâda esîr u muḳayyeddîm
Kim olmaz onda fark şeb-i târdan seher
- 22 Bâĝ-ı derûnda servleriñ ‘ aḳs-i nâḳısı
Peydâ kılur girişme-i kec miḥnet u keder
- 23 İtsün bu bâĝı bâĝ-ı şafâ dâveri himem
Kılsun bürîde servleriñ ḥusrevi teber
- 24 Bîḳâregân ḥılâfına dûr eyleyüp felek
Olmuş kunûn zamâne pür âşûb u pür ḥaṭar
- 25 Zûlm u fesâd zâhir olup ḳalb-i sûrdan
Sûr sūrûr mâteme zehre dönüp şeker
- 26 Nâkâmvâr ḥalk-ı cihân telḥ-kâmdır
Yârab fütâdegâne ‘ inâyetle kıl naṣar
- 27 Nâbûd idüp fesâdı şehen-şâh dâd-baḥş
Mâtem-serâyı dâr-ı sūrûr eylesün değer
- 28 Olmaz tamâm şerḥ-i şenâ vü sitâyışı
Ezhâr bendegîse dilâ sâkit ol yeter

- 29 Memdûhâdır teveccüh-i ebşâr-ı ‘itibâr
Ben olmasam da nazm-ı tarîķinde mu‘teber
- 30 Âġâz kıl du‘âya huzu‘ u hulûş ile
Âmîn şadâsı eylesün eflâkdan güzër
- 31 Tâ çarķ müstedâm u cihân pâydârdır
Tâ mihr nûr-baķş u ziyâ-pâşdır ķamer
- 32 Mihr-i vücûdı şa‘şa‘a-ı ‘adl u dâd ile
Dâ‘im serîr-i salţanatı eyleyüp maķar
- 33 Tâb-ı dür-feşî mâhveşî yekser ‘âlemi
Kılsun nücûm-ı leşker ile âsumân eşer
- 34 Şîhhat-i nedîm-i bezm huzûrî olup müdâm
Olsun delîli nuşret-i hâķ eylese sefer
- 35 Bed-hû aheng hemâre olup bahtı vâjġûn
Nahl-i ümîdi huşķ kalup virmesün şemer

[GAZELLER]

Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm ve bihineste'în

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olmasa senden hüdâ ey maṭla'-ı nûru'l-hüdâ
Tâ ebed 'âlemde olmaz nûr-ı zulmetden cüdâ
- 2 Ey âziz-i bî-misal ü ey hakîm-i bî-zevâl
Dergeh-i 'izzîndedir yeksân sulṭân u gedâ
- 3 Zâhir u pinhân her dürlü ki maşnu'at var
Şâni' u Ferd u Şamed sensin diyü eyler nidâ
- 4 Hikmetiñ bir nevi' her maḥlûka şûret bağlamış
Ḳudretiñ bir dürlü her mevcûda virmişdir şadâ
- 5 Sen o Rezzaḳ-ı kerîm-i mihribânsın kim ider
Şefḳatiñ kerem zaîfe seng-ârâ peydâ gıdâ
- 6 Ey serîr-i îzzet ü ḳudretde şâh-ı muḳtedir
Olmayan yokdur saña muhtâç senden mâ'adâ
- 7 Keşti-i ümmîd Nâkâmı ḥacâlet baḥrına
Eyleme garḳ anda 'avniñ nâ-hüdâ kıl yâ Hudâ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İdüp senden ziyâ ey hâlîk-ı arz u semâ peydâ
Seher-gâhân ider mihr-i cihân-ârâ ziyâ peyda
- 2 Cihân zerrâtı yekser hüccet-i işbât-ı şun' uñdur
Olursa münkir-i şun' uñ kılsa iddi' â peydâ
- 3 İder kahrın demâdem derdlerinin nev' le zâhir
Olur lütfuñla her bir derde biñ dürlü devâ peydâ
- 4 Kalır rûz-ı cezâ mesdûd-ı ebvâb-ı cinân muṭlaḳ
Eğer eylerse ' amâle göre ' adliñ cezâ peydâ
- 5 Olur yekser beşer ecsâdı birle nârlar memlû
Marîz-i ma' şiiyyet fazlıñdan itmezse şifâ peydâ
- 6 Cihânda eyliyor yuhyî ve yumît âşârını zâhir
Olup gâhî ḥazan gâhî bahar-ı dilgüşa peydâ
- 7 Kalır Nâkâmda cem' -i ḥaṭadan şıfır elṭâfiñ
Eğer iḥrâc iderse andan oldukça ḥaṭa peydâ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Râh-ı ‘aşkıñda değil senden cefâ görmek cefâ
Cevr-i ‘aşkıñdan cefâdır eylemek terk-i vefâ
- 2 Şâmil olmak luţfuñ ağyara mürevvetdür mi kim
Cân koyup ‘aşkıñda ben tek virmemiş anlar kafa
- 3 Miñnet ile öyle hû-ker olmuşam kim ‘aşkıda
Olsa her miķdar-ı efzûn miñnet itmeme iktifâ
- 4 Cürm-i ‘âlem ‘afvına açsın dehân-ı arzû
Gûş olur eflâkden ‘âlemde aşvât-ı ‘âfâ
- 5 Men‘ kılma dergehiñden ĥasta-i ‘aşkıñ beni
Ravza-i kûyuñ marîz-i ‘aşkıdır dâru’ş-şifâ
- 6 Ka‘be-i kûyuñ şafâsı eyleyüp bî-ĥod beni
Koymamuşdur bende artık tâķat-ı sa‘y u şafâ
- 7 Kalmamış Nâkâm dilde cây-ı hubb-ı mâsivâ
Göñlümü âĝîn kılmış nûr-ı ‘aşķ-ı Muştafâ

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Her çe derd-i dilimi eylerem ızhar saña
Ah kim itmez eser ey büt-i hûnhûâr saña
- 2 Rûy-ı zerdimde müjem kilik-i hâ-ı âl ile
Eylemiş ‘arza idüp hâlimi tumar saña
- 3 Bir mücerred ne benim şifte-i ruhsârın
Ben gibi var nice şifte-i zâr saña
- 4 Eyledim silsile-i eşkle servi pâ bend
Bir nazâr itmek ile dide-i hûnbâr saña
- 5 Rûh-ı cismimde benim maḥẓ seniñ ‘aşkıñdır
‘Âşıkım bâ‘ işi budur ki bu miḳdar saña
- 6 ‘Urzâ-i nâvek hâr-ı sitemiñdir çekerim
Olalı ey gül-i nevreste giriftâr saña
- 7 Mestsin böyle ki Nâkâm mey-i ‘aşḳ ile
Dahi rüsvâlğın ‘aşḳ içre değıl ‘âr saña

5

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

- 1 Firâkıñ ey gül-i ter virmedi qarâr baña
Ki derd olmasun efgân hezâr sâl baña
- 2 Yakar vücûdumı âhım şerâresi her an
İ' ânet itmese çeşm-i sirişk-bâr baña
- 3 Fezâ-yı hicrde oldu zebûn-ı bâz-ı emel
Tezerv-i vaşl henüz olmadan şikâr baña
- 4 İdüp maşâf-ı belâda şebâtımı rü 'yet
Felek nuķûd-ı belâsın ider nisâr baña
- 5 Alanda hişşesin ' âlem naşîb olmuşdur
' İtâb u hüsn saña ' aşķ u âh-ı zâr baña
- 6 Sefil-i bî-ser u pâ olmakım firâkıñda
Saña ki ' âr değildir değildir ' âr baña
- 7 Diyâr-ı hicrdedir yâr-ı mihribân Nâkâm
Sirişk ü nâle vü derd-i firâķ-ı yâr baña

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Nâz eylemek cihânda sezâdır hemin saña
Vechi budur ki cümle diyor nâzenîn saña
- 2 Hûr-u behişt hilkatiniñ münkirâtını
Kûyuñ cemâliñ itdi hacel-i âferîn saña
- 3 İrmez nisyân-ı le'âfet cism-i lâîfîñ
Bedgû idüp kıyâs dise mâ' u tıyn saña
- 4 Sûz-ı derûnum âhımı görgeç tebessümün
Kıldı yakîn baña ki yakîndir yakîn saña
- 5 Nûr-ı cemâliñ olduğuna kâşifü'd-dücâ
Dirler semâ vü arzda nûr-ı beyyin saña
- 6 Ka'ı'-ı 'alâka etmişem 'âlemde cümleden
Tâ eylemiş 'alâka dil-i derd-i kîn saña
- 7 Nâkâm kûy-ı 'aşқта güm-geşte kalmadın
Şükr et ki oldı âh u enîniñ mu'în saña

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fâ'lün

- 1 Bağlayupsen bilüp 'aşıklıkımı kîn baña
Ne revâdur saña kîn ey büt-i simîn baña
- 2 Râhat oldum bulurum kim ola kûyuñ vaţanım
Pisterem hâr ola ger seng ola bâlîn baña
- 3 Âhdır dûdkeş-i sûz-ı derûn-ı 'uşşâk
İtdüğüm âh değil bîhude âyîn baña
- 4 Zehrdır zehr firâkın eserinden yekser
Hûân-ı 'âlemde olan ni' met-i şîrîn baña
- 5 Mağv olup ekser eczâ-yı tenim 'aşkıñda
Kaldı cismimde 'ânâşırdan eser tıyn baña
- 6 Düş-i düşimde ruhuñ seyrini kıldım dâ'im
Nola tekrar ola düş-i şeb-i dûşîn baña
- 7 İrdim ol rütbeye Nâkâm belâ çekmekde
Okunur rütbe-i Mecnûnda taşsîn baña

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kalmamış firqatini çekmeğe ‘uşşâkda tâb
Çehre-i vaşldan eyle kerem it ref‘-i hicâb
- 2 Koyma giryân beni bu rütbe gam-ı hicriñde
Eyleme ‘âlemi seylâb-ı sirişkimle harâb
- 3 Olmadım âh ki reh-yâb simât-ı vaşlın
Çekerim âteş-i hicrânın ile oldu kebâb
- 4 Şerh kıldım elem-i âteşine hicrânın
Didiler âteş-i dûzahda olmaz bu ‘azâb
- 5 Koymadı ‘âleme göz açmağa hicriñde beni
Saçılan dîdelerimden kaşerât-ı hûn-âb
- 6 Heşt bâğı feleğın bir gicelik ecir değil
Firqatın ecri hesâb olsa eger rûz-ı hesâb
- 7 Olsa Nâkâm eger sûz-ı dilimden sâil
Eylerem âh-ı şerer-bâr ile ızhâr cevâb

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 İrdi sipihre gülşen-ârâ dâd-ı ' andelîb
Te'sîr kılmadı güle feryâd-ı ' andelîb
- 2 Gül bülbüle zamâne güle itmeyüp vefâ
Olmuş hemîşe dâd ile mu' tâd-ı ' andelîb
- 3 Şölüşân devr-i dûnda pâ-mâl-ı derd olur
Şölüş değerde olsa da dilşâd-ı ' andelîb
- 4 Biñ dürlü nâz herdem idüp ihtirâ' gül
Biñ nev' i nâle eyliyor icâd-ı ' andelîb
- 5 Olsaydı mihri gülşen-i ' âlemde bir gülün
Olmaz mıydı cihânda bir âzâd-ı ' andelîb
- 6 Gül gayriler kenârını gülbû ider velî
Nâlân kalur kenârda efrâd-ı ' andelîb
- 7 Nâkâm-vâr çekse de biñ hâr-ı miñnetiñ
' Âşk ' âleminde eyledi bir ad-ı ' andelîb

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Oldu sûzân göñül âteş-i hicrân görüp
Kaldı giryân gözüm göñlümü sûzân görüp
- 2 Ağladı hâlîme her kimse beni hicriñde
Pençe-i miḥnet ile çâk-ı giribân görüp
- 3 Nîm-ḥand eyleyerek kıldı tebessüm deheniñ
Oldu mebhût-ı kazâ gonce-i ḥandân görüp
- 4 Dimek olmaz bu leṭâfetle saña insân kim
Eyliyor ḥûr taṣavvûr seni insân görüp
- 5 Ditreyüp cân ü benim oldu perişân ḥâlim
Zülf-i müşgîniñ lerzân u perişân görüp
- 6 Kâmetiñ güldi hıram-ı çemen-i ‘âlemde
Kaldı ḥayretde felek servi hırâmân görüp
- 7 Âşikârâ nice Nâkâm gözüm ağlamasun
Hicrden laḥzada biñ miḥnet-i pinhân görüp

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dutdu nabżım derdimiñ ‘aşķ olduđın bildi tabîb
Söyledi âh eyleyüp an lî yurâ şey’un ‘acîb
- 2 ‘İyd kılmak şâirân ‘indinde nâ-meşrû‘dur
Olmasa nâhunları kanıyla ‘uşşâķıñ ħađîb
- 3 Râh-ı fırķat bî-nihâyet bâr-ı miñnetdir girân
Ten za‘îf ü nâ-tüvândır dil saķîm u nâ-şikîb
- 4 Olmasaydı mihr-i ħâr u cevri-i bûlbûl rây-ı gül
Ĥâr-ı yâr gül olup olmazdı nâlân-ı ‘andelîb
- 5 Tâ ebed miñnetde evķâtı geçer ‘âşıkların
Âh eğer aĥvâlini bilmezse aĥbâbıñ ħabîb
- 6 Vâdi-yi miñnetde miñnetden ba‘îd oldukca ben
Neyleyim bilmem olur miñnet baña benden ķarîb
- 7 Dergeh-i dildârda Nâkâm-veş tâ rûz-ı ħaşr
Kesmeyüp ümmîd feryâd eylerem kim yâ naşîb

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ta' aşşuk ' âleminde nâr-ı hicrân olmasun yârab
Dil-i ' uşşâk nâr-ı hîcre sûzân olmasun yârab
- 2 Firâkı gâyb olsun miḥneti nâ-bu' ûd ' âlemde
Firâk u miḥnet âsârı nümâyân olmasun yârab
- 3 Demâdem serv-i ḳadler ḥasretinden bâr-ı miḥnetle
Ḥüznüñ ḳaddi ' uşşâkıñ kemân-sân olmasun yârab
- 4 Yok olsun hier kim hierânda ' uşşâk bir dahi
Sirşik-i ḥasret-efşân zâr u nâlân olmasun yârab
- 5 Maḳâm-ı bûselikden muṭrib devr-i ' aşḳ bezminde
Dönüp râh-ı cüdâyîde nevâ-ḥ'ân olmasun yârab
- 6 Belâ pâmâlî hier efgendesî miḥnet giriftârı
Ben oldum benden özge bir müselmân olmasun yârab
- 7 Kalup maḥsûb silk-i bendegân-ı yârda Nâkâm
Rezîl randa-i dergâh-i cânân olmasun yârab

Fâ‘ilâtün Fâi‘lâtün Fâ‘ilâtün Fâi‘lün

- 1 Hî‘âr olup gonca leb-i la‘lin gülbârın görüp
Oldu bülbül lâ-i gülşen içre ruhsârın görüp
- 2 Bilmedi ‘ayn-el yakîn birkes dehânın olduğın
Vardır dirler dehânın maḥẓ-ı güftârın görüp
- 3 Kays olup Mecnûn bulup Leylâda ‘aksin Kûhken
Virdi cân Şîrinde la‘l-ı şeker kârın görüp
- 4 Subḥlar zâhir olurken nûr-ı ḥüsnün seyr idüp
Şâmlar nâ-bûd olur zülf-i şeb-i âşârın görüp
- 5 Sâkit ol ey dil figân ü nâleden kim dehrde
Bir gönül ḥurrem değıldir nâle-i zârın görüp
- 6 Revzen-i peykân tîriñdir kevâkib dîdesi
Dutduğı çarḥın sipürde tîr-i ḥûn-ḥî‘ârın görüp
- 7 Eylerem Nâkâm-veş bî-ârzû teslîm-i cân
Olsam ey dildâr eger bir dahi dîdârın görüp

Fâ‘ilâtün Fâi‘lâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Olmasa nûr-ı cemâliñden demâdem tâb-yâb
Tâ bilinmez âfitâb ‘ âlemde bulunmaz mâh-tâb
- 2 Mevc-i eşkim eyliyor vîrân binâ-yı cismimi
Kim dayanmaz baħr-ı mevc-engîzde beyt-i ikbâb
- 3 Ebr-i müşgîn sâr-ı zülfüñ olsa efşân rûyuña
Mevc urup deryâ-yı eşkim eyler biñ ıztırâb
- 4 Dil hem âteş-gâh ü hem deryâ-yı eşk-i nâbdır
Feyz-i ‘ aşkıñdan bulup ârâm-ı âteş birle âb
- 5 Âteş-i hicrânıñ ile dûzaħa gitsem eğer
Vehm-i âhımdan firâr eyler cehennemden ‘ azâb
- 6 Bulmadım bir ħûrî fi’l-cümle saña beñzer ola
Her çe kıldım cüst-cû heşt behiştî bâb bâb
- 7 Virmişem dil bir büt-i ħûn-ħûâra ey Nâkâm kim
‘ Âşık-ı ruħsârınıñ maķtûlüne yoktur ħesâb

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün

- 1 Nâlim onu eñersiz âhımda yok sirâyet
Ben nâ-tüvân ü bî-dil cânân bî-^ç inâyet
- 2 Ne tâkat-ı tüvânâ vü ne şevke-gâh var kim
Yâ tâb idem firâka yâ eyleyem şikâyet
- 3 Ol rütbedir gamım kim efsâne-i gamımdan
Mecnûn hikâyesidir bir muhtaşar rivâyet
- 4 Firkatde buldu gâyet efgânîña gamla ömrüm
Ne oldu vaşl-ı hâşıl ne buldu gam-ı nihâyet
- 5 Râh-ı belâda ey dil sâkit ol eylemez mi
Kan yaş töküp gözüñden âh itdüğüñ kifâyet
- 6 İklîm-i dil ne dürlü vîrâne olmasun kim
Zâlim olursa vâli vîrân olur vilâyet
- 7 Nâkâm ^ç âlem içre fâş itme sırr-ı ^ç aşkı
Şâyân değildir itmek hicrân-ı gamıñ hikâyet

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Yeter ey dil cefâ-yı 'aşkdan az şekve ızhâr it
Bir inşâf it cefâyâ cân viren 'uşşâkdan 'âr it
- 2 Figânı nâleyi terk it giçüp da'vâ-yı menlikden
Harîm-i vaşl içre kendiñi bir mahrem-i yâr it
- 3 Belâdan şekve-gû olma ki kânûn-ı muhabbetde
Belâ-yı 'aşkdan itmek şikâyet var ise var it
- 4 Vekîl-i muṭlaḳım gam çekmeğe 'uşşâkdan ey 'aşk
Ne dürlü var gam ancak anı bende pedîdâr it
- 5 Kemâl-i 'aşka irmekse saña maḳşad eğer ey dil
Demâdem dîde-i giryânıñı 'aşk içre ḥûnbâr it
- 6 İlâc-ı derd-i 'âlem 'aşk derdidir ḥudâvendâ
Beni gün günden artuk 'aşk derdine giriftâr it
- 7 Seniñ 'âşıklığın Nâkâm olmuş şöhre-i 'âlem
Sen 'âşık olduğun ḥâḥ i' tirâf it ḥâḥ inkâr it

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 Tîğ-1 gamla kaç' buldu cisimden târ-1 hayât
Bulmadım kayd-1 elemden âh kim bir dem necât
- 2 Ey şabâ ruhsârdan bir yana dut gîsûları
Tâ açılsun zümre-i ' uşşâka bâb-1 müşkilât
- 3 Deşt-i gamda kalmışam sergeşte bilmem neyleyim
Bâr çok reh bî-nihâyet ten za' îf u bî-şebât
- 4 Kalmaz âşâr-1 vücûdu kâ 'inâtın çekse ger
Rûz u şeb ben çekdüğüm endûhi bir dem kâ 'inât
- 5 Şiddet-i miñnetle a' raz itmeme ' azm-i vaşldan
Miñnetiñ ednâsı bu ' azmimdedir gerçi memât
- 6 Eyler idi garķ deryâ-yı gam-ı ' âlem beni
İtmeseydi ger baña fûlk-i gamıñ ' aşķ iltifât
- 7 Eylemem Nâkâm ' ilâc derd-i ' aşķ-ı yâr kim
Devlet-i câviddir bulmak bu derd ile vefât

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Tâ dilde açupdur 'ilm-i âlâ-yı muhabbet
Ten kişveridir 'arşa-i gavgâ-yı muhabbet
- 2 Mecnûn zebûnsa olmamış 'âlemde benim tek
Dil-dâde-i üftâde-i sevdâ-yı muhabbet
- 3 Gelmez dürr-i 'irfân şadef-i dilde vücûda
Dil olmasa müstağrağ deryâ-yı muhabbet
- 4 Mürde dilimi eyledi yüz şeker ki ihyâ
Te'şîr-i füyûzât-ı Mesîhâ-yı muhabbet
- 5 Ta'zîm ile dut derd u gam u miñneti ey dil
Kim renc u gam u derddir ebnâ-yı muhabbet
- 6 Âzâde gerek kayd-ı temennâ-yı sivâdan
Ser-geşte-i âvâre-i şahrâ-yı muhabbet
- 7 Nâkâm hakîkatde cihândan güm olupdur
Bir isim koyup dehrde 'anğâ-yı muhabbet

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gam-ı hicrânıñı çekmekde artuk bulmayup tâkât
Tenimden eyleyüpdür 'azm-i rûhum itmeğe hicret
- 2 Olur eşkim füzûn buldukça şiddet âteş-i hasret
Füzûn oldukça eşkim âteş-i hasret bulur şiddet
- 3 Menem ol yekke-tâz 'arşa-i derd-i muhabbet kim
Rikâbımda getirmez oldu tâkât tevsen-i miñnet
- 4 Gamiñdan bağrımun kan olduğıñ işbât kılmakda
İder her lahzada her bir müjem izhâr biñ muhabbet
- 5 Fezâ hem eyliyor çevremde bir cem' iyyet efgânım
Bulursam kanda kim gam çekmeğe bir kûşe-i halvet
- 6 Yeter gam çekdiğim gam-hâne-i firkatde bu rütbe
Dem imdâddır bir himmet it ey baht-ı bî-himmet
- 7 Cünûnluk rütbesin Nâkâm buldun 'aşk feyzinden
Dime kim bulmadım 'aşk 'âleminde rütbe-i rif'at

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

- 1 Belâ-yı hicriñedir dilde mübtelâ ey dost
Ne dürlü dilde numûd eylesün şafâ ey dost
- 2 Gördüm cemâliñi lutf it yakındır mevtim
Bir hasret ile değil ölmekim revâ ey dost
- 3 Beni 'inâyetiñe fazlñ ile mazhar kıl
Bakup kuşûrına virme baña cezâ ey dost
- 4 Şafâ-yı vaşlıña irsem minâ-yı kûyuñda
Zebîh-dâr iderem cânımı fedâ ey dost
- 5 Ne dürlü derd olursa bulur cihânda beni
Olalı dil gam-ı 'aşkıñla âşinâ ey dost
- 6 Firâkı şerh ne hâcet ki eşk almadan
Yüzümde nakş olunur şerh-i mâcerâ ey dost
- 7 Niyâz-mendem Nâkâm-veş saña beni sen
Beri dut eylemeden gayra ilticâ ey dost

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Demâdem buldu kandan hierde sûz-i ciğer şiddet
Urup her lahzâ âhım berķler izhâr ider muḥabbet
- 2 Cemâl-i yâre gönlüm cılve-geh olmuş biḥamd-allah
Şafâ-yı 'aşķ kılmış gönlümü âyine-i ḥikmet
- 3 Bilinse rütbe-i 'uşşâķ u sırr-ı günc-i gam-ḥâne
Cihânda kimse kalmaz ârzû-yı mesned-i rif'at
- 4 Ḥayâl-i kûy u yâd-ı ḳadd u rûy-ı yâr ile bilmem
Ki ḥûru'l-'ayn kimdir var mı tûbâ ya nedir cennet
- 5 Olupdur cem' dilde derd u endûh u belâ vü gam
Perîşân olmasun yârab bulup noķşân bu cem' iyyet
- 6 Fezâ-yı bî-nişânda sırr-ı vaḥdet cüst-cûsunda
Ser-i 'aķlı şikâf itmiş urup ser pence-i ḥayret
- 7 Sebûk-bâr ol tarîķ-i 'aşķda terk-i ten it Nâkâm
Yeter bu pâyede çekmek bedenden miḥnet-i sıklet

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Derd-i hicre bulmadım 'aşkıñda dermânü'l-ğıyâs
Mevtden peygâm virdi derd-i hicrânü'l-ğıyâs
- 2 Gûş kılmazsan idersem her çe kûyuñda figân
Kim idüpdür cevı-i hicriñ bağırmı kanü'l-ğıyâs
- 3 Çıkdı ıasret birle künc-i hicrde cân el-âmân
Olmadı bir dem müyesser vaşl-ı cânânü'l-ğıyâs
- 4 İtmedi hergiz saña te'sîr ey bî-dâd-ger
Eyledim her nice kim feryâd u figânü'l-ğıyâs
- 5 Leyl-i hicriñ zulmeti bulmaz nihâyetü'l-'ıyâz
Mihr ü vaşlıñ pertevi olmaz nümâyânü'l-ğıyâs
- 6 Sâkit olmaz dilde bir dem sûziş-i nâr-ı firâk
Gözlerim her çe olursa eşk-efşânü'l-ğıyâs
- 7 Bir müselmân dehrde Nâkâm irişmez dâdıma
Gûyiyâ 'âlem olupdur kâfiristânü'l-ğıyâs

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Olsa zâhir deheniñden eğer âşâr-ı hadîs
Kalmaz ‘âlemde nihân keşf olur esrâr-ı hadîs
- 2 Hîn-i güftârda kim rû’yet ider olsa seni
Şanem-i Çin’den dahi itmez inkâr hadîs
- 3 Mevt görmez deheniñden şeref-i vaşl bulan
Deheniñ ‘ayn-ı hayât olduğuna var hadîs
- 4 Fuşahâ zümresi âvîze-i gûş-i dil ider
Gelse güftâra lebiñ olsa kehribâr-ı hadîs
- 5 Ahşenü’l-vaqt iki ‘âlemedir ol sâ‘at kim
Gûş idüp ‘âşık-ı bî-hod ide dildâr-ı hadîs
- 6 Gonçadan fark olunmaz deheniñ şuverinde
İtmez olsa deheniñ gâh u geh ızhâr-ı hadîs
- 7 Şerh kılma dahi Nâkâm gam-ı hicrânı
Ebsem ol söyleme ‘âlemde dil-i âzar-ı hadîs

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fa'lün

- 1 Dilâ cihânda vefâdârlıĝ 'abeşdir 'abeş
Cihâniyâna nigû-kârlıĝ 'abeşdir 'abeş
- 2 Şifâ-yı vaşl-ı perî-veşlere dutup ümmîd
Gam-ı firâķda bîmârlıĝ 'abeşdir 'abeş
- 3 Vefâdan isim kalupdur cihânda maḥẓ dahi
Reh-i vefâda dil âzarlıĝ 'abeşdir 'abeş
- 4 Kâbâ'il içre 'azîz olmak ise ger kaçdıñ
Sütûde ṭab' u hoş eṭvârlıĝ 'abeşdir 'abeş
- 5 'Aduvv yek-diĝer olmuş ahâlî-i devrân
'Aduvvdan ṭama' ı-yârlıĝ 'abeşdir 'abeş
- 6 Firîb olupdur irâdet dahi irâdetde
Ḥayâl-i ḥâm ile gam-ḥârlıĝ 'abeşdir 'abeş
- 7 Bu dehr-i dûnda 'âşık zelîldir Nâkâm
Belâ-yı 'aşķda ḥûn-bârlıĝ 'abeşdir 'abeş

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 İtdüğünden cân demâdem la‘l-i cânân ile baḥş
‘Acz buldu eyleyüp peyk-i ecel cân ile baḥş
- 2 Kan tükür bağrım gözüm aḥvâlîme giryân olur
Her zamân kim eyliyor dil nevk-i müjgân ile baḥş
- 3 Dilde derd-i hicrden ser çeşmeler peydâ kılup
Çeşm-i giryânım ider deryâ-yı ‘ummân ile baḥş
- 4 Beste-i zencîr oldum ‘âkıbet Mecnûn olup
Gâh idüp zül ile gâhi çeşm-i fettân ile baḥş
- 5 Şevk-i vaşlıñla behişt-i ‘adna istignâ kılup
Eylerem hicriñde her dem nâr-ı tîrân ile baḥş
- 6 Kaddimi bükdü beni itdi perîşân ‘aşkda
Dil idüp her dem ḥam-ı zülf-i perîşân ile baḥş
- 7 Baḥş-ı ser-i ‘aşkda ḥâmûşlikden urdı dem
Eyledim Nâkâm her pîr-i suḥan-dân ile baḥş

Fâ‘ilâtün Feilâtün Feilâtün Fâ‘lün

- 1 Nâle-i zârımadır fırkat-i cânân bâ‘ iş
Âh dil-sûzımadır âteş-i hicrân bâ‘ iş
- 2 Kadd-i hüm geştime ahvâl-i perîşânımadır
Tâk-ı ebrdi hüm u zülf-i perîşân bâ‘ iş
- 3 Güneh olmazdı nigeş mihnet ‘uşşâka eğer
Olmasaydı nigeş-i dîde-i giryân bâ‘ iş
- 4 Sînemiñ dâğınadır âteş-i ruhsâr sebeb
Ciğerim zahmınadır nâvek-i müjgân bâ‘ iş
- 5 Oldu fâş olmağına derd-i nihânım âhır
Âh dil-sûz çeküp itdü kim efgân bâ‘ iş
- 6 Muttaşıl eşk-i revân olmağadır çeşmimden
Ciğerimden açılan çeşme-i tûfân bâ‘ iş
- 7 Sûz-ı pinhânımadır ‘aşkda her ân Nâkâm
Dil-i sîzânda nâr-ı gam-ı pinhân bâ‘ iş

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Feûlün

- 1 Olup her dem gözüñden fitne hâdiş
Şalur 'uşşâk arasında mebâhiş
- 2 Şarâb-ı 'aşkıñ ile mest olanlar
Okurlar bâde-yi ümmü'l-ḥabâ'is
- 3 Hazer kıl tohum-ı bî-dâd ekmeden
Biçer ḥarş itdügin elbette ḥariş
- 4 Saña olsaydı ger imkân-ı şânî
Olurdu Yûsufa imkân-ı şâliş
- 5 Gözüm hicrinde ḥûn-efşân olmaz
Eğer nevk-i gamıñ olmazsa bâiş
- 6 Nice olsun göñül emîn belâdan
Emîn itmiş kimi ḥavf-ı ḥavâdiş
- 7 Benem Mecnûn ki benden gayrı yokdur
Cünûnluk mülküne Nâkâm vâriş

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Geldi zâra hierden cân-ı hâzînîm el-ğıyâş
Hierde cân virme kim oldu yaķînîm el-ğıyâş
- 2 Sâğar-ı ümmîd sâkit kılmağı dil sûzişin
Yakdı cânı nâr-ı âh âteşinîm el-ğıyâş
- 3 Şâdlıkda secde-gâh şükre birkez irmedi
Hâk-ı gam fersûdesi olmuş cebînîm el-ğıyâş
- 4 ‘Aşk sevdâsında muṭlaķ sûd ḥâşıl kılmağı
Gitdi elden ‘âķibet dünyâ vü dînîm el-ğıyâş
- 5 İrmedi bir kimse dehr-i dûnda feryâdıma
İrdi ṭâķ-ı ‘arşa feryâd u enînîm el-ğıyâş
- 6 Dest-i derd u gam giribânımı dutmuş elamân
Pence-i miḥnetde kalmış âstînîm el-ğıyâş
- 7 Kana döndü hierde Nâķâm miḥnet çekmeden
Derd-i pâmalı dil-i endûh-gînîm el-ğıyâş

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Yanur şiddetle cânım zülfüñi cünbüş-nümâ görgec
Bulur sûzişde şiddet nice kim âteş hevâ görgec
- 2 Kim eyler ârzû ' âşıklılıkı bir dahi ' âlemde
Beni miḥnet giriftârı seni hem bî-vefâ görgec
- 3 Belâ-yı ' aşkıñ ile kaçsa benden ḥalk ' aceb olmaz
Ki şart-ı ' aklıdır kaçmak belâdan bir belâ görgec
- 4 Görüp gîsûlarıñ âşüfte ḥâlim olmaz âşüfte
Eğer gîsûlarıñ olmazsa âşüfte şabâ görgec
- 5 Ḥilâf-ı re'yiñ ile zevk-i vaşlıñdan baña yekdir
Esîr-i miḥnet-i hicrânıñ olmak sen revâ görgec
- 6 Dil-i zârım olur ḥurrem belâ gördükce ' aşkıñda
Olur ḥurrem nice kim âşinâsın âşinâ görgec
- 7 Nigâh-i ḥâl yüzmüş göñlümi Nâkâm ' aks olmuş
Şikeste üstüḥân peyvend bulmak mummyâ görgec

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey nübüvvet mesnedinde enbiyâ başına tâc
Buldu bâzâr-ı nübüvvet nağd-i nûruñdan revâc
- 2 Kimseyi şîhhatde koymaz haşrde derd-i ‘azâb
Olmasa senden eğer ey seyyid-i ‘âlem ilâc
- 3 ‘Âlemin yek-ser sañadır ihtiyâc her zemân
Sensin ancak mâsivâdan her zemân bî-ihtiyâc
- 4 Seniñ hârâtñ kalırdı tâ ebed bî-i‘ tibâr
Bulmasaydı nûr eğer nûr-ı ruhuñdan mihr u mâc
- 5 Olduğundan raḥmet-i ‘âlem vücûduñ dembedem
Bezm-i ‘âlemde olur zikriñle ḥaşıl ibtihâc
- 6 Koymayup ḥayrân ḍalâlet zulmetinde ‘âlemi
Mu‘cizâtıñdan fûrûzân eylemiş Kır’ân-ı sırâc
- 7 Dut elin üftâde Nâkâmın o gün kim ḥavfdan
Ehl-i maḥşerde muḥakkağdır vuḳû‘-ı irti‘âc

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Dâver-i ahkemetiñe arz u semâdır muhtâc
Eşer-i rahmetiñe âb u hevâdır muhtâc
- 2 Cümle eşyâ gelür emriñle vücûda ki saña
Rûz-i bâzû-yı kâdr dest-i kazâdır muhtâc
- 3 Her dem elâtîñe ümmîd tutur bay u fakîr
Her zamân dergehiñe şâh u gedâdır muhtâc
- 4 Her tarîk ile seni yâr kılup cümle saña
‘Âbid u zâhid u rind u ‘urefâdır muhtâc
- 5 Hâkde ‘arşda eflâkde pinhân u ‘ıyân
Her ne mevcûd ki var cümle sañadır muhtâc
- 6 Seniñ ey ğafır u hâcet-i deh hâcet-mendân
‘Avf u ğufrânîña ‘ısyân u hatâdır muhtâc
- 7 Saña ma‘lûmdur elâtîñe Nâkâm sıfat
Ne kadar mücrim u ‘âciz fuğarâdır muhtâc

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dehânımdan çıkar âteş göñül hicriñde hû itgec
Beden tâkat getürmez dil-i vişâliñ ârzû itgec
- 2 Olur hâk-i mezârım haşre dek müşgîn cân virsem
Meşâm-ı cânı zülf-i müşg-bû yek müşg-bû itgec
- 3 Hekîmân inķisâm-ı nokta-i mevhûmiye kâ'il
Olurdu ger göreydi leb açup sen güftgû itgec
- 4 Olur her bâr u her ân reşkden hûn-bâr-ı müjgânım
Gezüp gîsûlarıñda şâne zülfüñ mû-be-mû itgec
- 5 Kalur her şubh hayretden felekde ser-nigûn hûrşîd
Temâşâ-yı cemâliñ şevķi birle ser-fürû itgec
- 6 Ümîd-i vaşlıñ ile buldı dil ârâm hicriñde
Teraħhum eyleyüp 'uşşâķa sen lâ taknetû itgec
- 7 Hevâ-yı zülfle âşüfte olmuş göñlümü Nâkâm
Bulursen her zemân gîsûlar içre cüst-cû itgec

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey sipihr-i hüsnde mihr-i ‘izârîñ reşk-i mâc
Yakmamış her dilde kim târîkdir ‘aşkıñ sirâc
- 2 İtmişem tenhâ ne ben ‘aşkıñda varım terkini
Eyleyüpdür çokları ‘aşkıñda terk-i taht u tâc
- 3 Şarf kıldım sevķ-i ‘aşkıñda sirişkim gevherîn
Feyz-i ‘aşkıñdır viren bâzâr-ı ‘uşşâķa revâc
- 4 Derd-i hicrân olduğın derdim eţıbbâ fehmi idüp
Şerbet-i dîdârîñı derdime söylerler ‘ilâc
- 5 Firķatiñde ğâris-i naħl-i gamım kim ‘âķibet
Meyve-i naħl-ı gamım bâğ-ı elemidir ibtihâc
- 6 Turre-i ğubur-feşânîñ dem-be-dem müşğîn olur
Gûyyâ herdem alur reşk mu‘ atţardan ħarâc
- 7 Künc-i miħnet taht imiş Nâkâm ancak tâc-ı ‘aşķ
Mihnet imiş ârzû-yı tâc-ı zerrîn taht-ı ‘âc

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Lâm kec iķbâlde hem ħarf-i lâm-ı ħâl kec
Nice ħâlim râst olsun ħâl kec iķbâl kec
- 2 Bâr-ı gam taĥtında ķaddim bî-hude kec olmamış
Tâb-i ħaml-i bâr bulmaz olmasa ħammâl kec
- 3 İtmedi ebrûlarıñ mânendi bir peydâ hilâl
Her ħe ħekdiyse hilâliñden felek emşâl kec
- 4 Kec nigâhıñ kec kaşıñ ġisû-yı kec-ender keciñ
Cem‘ kılmış bende her dürlü ki var aĥvâl kec
- 5 Kilk-i ķudret lafz-ı ķaddim tek kec itmiş ķaddimi
Lafz-ı ķaddime bulup kim ķâf kecdir dâl kec
- 6 Ĥâl-i kecden âhım olmaz ħâlî ħeşmim giryeden
Tâ ruĥ-i cânândadır ħâl kec âsâ ħâl kec
- 7 Nice bulsun istiķâmet hierden Nâkâm dil
Salmaz ‘aks-i müstaķîm âyîneye eşķâl kec

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ey ruhuñ râh-ı hidâyetde sirâc-ı vehhâc
Pertev-i nûruñadır cümle-i ‘âlem muhtâc
- 2 Kâdemiñ tahtına ferş olduğunu ‘arş-ı berîn
Koymamış dehrde pûşîde hadîs-i mi‘râc
- 3 Sensin ol şâh ki dürr-i şalavâtı zikriñ
Yerde insândan alur gökde melâ’ikden bâc
- 4 Harem-i Ka‘beyi ‘âlemde vücûduñ şerefî
Kıble-i ‘âlem idüp bûse ki itmiş hüccâc
- 5 H‘âr olur ‘âlem-ârâ gevher kıavl-i fuşâha
Virmese vaşfiñ eğer gevher güftâra revâc
- 6 Ehl-i mahşer ola ger mücrim u ‘âşî yekser
Seni koymaz keremiñ olmağa tağyîr mizâc
- 7 Maraž-ı cürmle Nâkâm gibi bîmârım
Keremiñdir kerem it cümle emrâza ‘ilâc

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Eyâ nigâr-ı huceste hışâl-ı râhat-ı rûh
Cemâliñi görene bâb-ı mağfîret meftûh
- 2 Kılup güzîde seni zât-ı kibriyâsı için
Diyüp habîb saña oldu vâşfîñ sübbûh
- 3 Gamîñ ki menba' -ı baħr-ı sirişk-i çeşmimdir
Bu baħre düşse eğer garķ olur sefine-i Nûh
- 4 Sen ol nebî vü şefî' u ceyb-i ekremsin
Ki cümledir saña meddâh sen hemîn memdûh
- 5 Kalırdı arz u semâ zulmet-i dâlâletde
Reh-i hüdâda eğer nûruñ olmasaydı lumûh
- 6 'Înâyet eyle ki hicriñde kalmışam nâlân
Şikeste hâl u perîşân hayâl u dil mecrûh
- 7 Şefâ' at eyle unutma kemîne Nâkâmı
O demde kim gelecekdir vuķû' a bîm-i fazûh

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Eyle müştâkım nigâra itmeğe teslîm-i rûh
Kim beni ol iştiyâkım eyleyüpdür nîm-i rûh
- 2 Oldukundan şûretiñ naķş-i dil âsâyiş bulup
Tende ‘aşķ şûretiñdir bâ‘ iş-i tervîm-i rûh
- 3 ‘Aşķ şahrâsında sergerdân kalır gümrâh olup
Ger tarîķ-i ‘aşķda ‘âşıkda olsa bîm-i rûh
- 4 Hâl-veş çespîde kalmış çehriñe bî-hod olup
Naķl idüp itdükde gülruhsârîñi teşmîm-i rûh
- 5 Hîşşe kaldı bir ramaķ cismimde derd-i ‘aşķıñâ
İtdiler zülfüñ gözüñ hâlîñ hatıñ taķsîm-i rûh
- 6 Bûşe-i tende yanup rûhum şuvâz-ı miñnete
Olmuşam iksîr-i ‘aşķıñ himmetiyle sîm-i rûh
- 7 Tâ ebed Nâkâm olmazdı fazîlet rûhda
İtmeseydi ‘aşķa ger teslîm olup ta‘zîm-i rûh

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bulduğundan eşer-i zülfüñi nâgâh riyâh
Dilde peydâ olur âşâr-ı nesîm ile revâh
- 2 Şubh-i vechiñde şabâ değmese gîsûlarıña
Tâ ebed dehrde pûşîde kalır vecd-i şabâh
- 3 Görmemiş huldde kaddiñ gibi rıdvân bir serv
Vire bir ‘anber-i ter piste vü lîmû tuffâh
- 4 Eyler şân şıfat-ı gamz u kân sînesini
Çeşm-i hûnrîziñ eğer gamzede oynatsa rimâh
- 5 Şubh manzûr kılup hâlimin âşüfteliğın
Zülf-i müşgîniñ ider bâd-ı şabâ birle mezâh
- 6 Kalmışam hîte-i eşkâl-i firâkiñde zebûn
Her cihetden yüzüme bağlanup ebvâb-ı şalâh
- 7 Terk-i ‘aşk itmedi Nâkâm beni terk itdi
Dil-i ser-geştime kerrât ile kıldım ilhâh

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Âhımın gerdûna çekmiş tâkıdır kıavs-i kıuzâh
Tâ ki var âhim felekde bâkıdır kıavs-i kıuzâh
- 2 Kıadd-i ham geştım gibi ham eylemiştir kıâmetin
Ben gibi gûyâ kaşın müştâkıdır kıavs-i kıuzâh
- 3 Câmıdan âyîne-i gerdûna düşmüş la‘linin
‘Aks ‘aks pertev-i berrâkıdır kıavs-i kıuzâh
- 4 Firkıatinde çekdiğüm âhimıdan âteş-gır olup
Defter-i çarhın yanan evrâkıdır kıavs-i kıuzâh
- 5 Reşk-i kaşından felek göğsün harâş itmesin kunûn
Sînesinde hatına dırnakıdır kıavs-i kıuzâh
- 6 Çarha ‘aks olmuş hilâl ebrû melek-rû bir bütün
Şu‘le-i sûz-i dil-i ‘uşşâkıdır kıavs-i kıuzâh
- 7 Zevkıden Nâkâm bezm-i çarh-i tersâ câmede
Dîde-i ebr ağlamaz tâ sâkıdır kıavs-i kıuzâh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olursa midḥad-ı ḥüsnüñde ‘âlem ser-be-ser mâdiḥ
Terâzû-yı nazarda medḥden ḥüsnüñ olur râciḥ
- 2 Yeter pend-ebsem ol bî-câ naşîḥat söylemekden kim
Naşîḥat sûd virmez zümre-i ‘uşşâka ey nâşîḥ
- 3 Vücûd-ı nâzenîniñde leṭâfet nûrıdır tâbân
‘İzâr-ı tâb-nâkıñda vecâhet pertevi lâmiḥ
- 4 Zebûn oldum belâ-yı hicrde endûh-i pinhândan
Kerem eyle şabâ aḥvâlimi dildâra kıl vâzîḥ
- 5 Göñül taḥşîl-i zevk-i fetḥ-i heft-i kişver eyler ger
Ḥişâr-ı vaşlîñı ceys-i ḥayâl ile olam fâtîḥ
- 6 Ciğer zaḥmı nice şîḥḥat kabul itsün ki peyveste
Belâ-yı firḫatiñ cerrâḥdır nevk-i gamıñ câriḥ
- 7 Sakın Nâkâm râh-i ‘aşḫda terk-i edeb olma
Ki dergehden olur merdûd olursa ‘abd-ı nâ-şâliḥ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gözlerim her gice kim hicrân bulur pâyân şabâh
Bulmayup pâyân bulur şiddet gam-ı hicrân şabâh
- 2 İtme pinhân zülfün içre ‘ârız-ı tâbânını
Tâ hicâb-ı zulmeç içre kalmasun pinhân şabâh
- 3 İştîyâk-ı zülfün ile şâmlar âşüfteyem
Ârzû-yı seyr-i ruhsârınıla ser-gerdân şabâh
- 4 Dergehiñde hüküm kıl kanımı töksünler bugün
Tökmesün tâ gözlerimden iftirâkıñ kan şabâh
- 5 Ger şeb-i hicriñde sûziş birle bir âh eylesem
Bir dahı ‘âlemde görmez dîde-i devrân şabâh
- 6 Derd-i hicriñden bugün kem olma kim taḥkîkdir
İrse vaşlıñdan ne ḥâşıldır eger dermân şabâh
- 7 Şem‘-veş Nâkâm olup sûzân şeb-i hicrânda
Kalmışam künc-i elemde ‘âkıbet bî-cân şabâh

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Çeşm-i hûnbârım ider dem-be-dem ‘âlemde vuzûh
Ciğërim olduğunu nevk-i gamınla mecrûh
- 2 Dil-i ‘uşşâkda pend olmadukundan câ-gîr
Tekye-i ‘aşkda ma‘lûm değil câ-yı naşûh
- 3 Eşkbâr olsa eğer dîdelerim hicriñde
Dehrde bir dahı tekrâr olur ‘âlem-i Nûh
- 4 Bilmez ey hûr seni kim ki göre hayretden
Rûhdan hûr mu yâ hûrdan olmuşdur rûh
- 5 Cümle hûbândan ancak saña maşşûş olmuş
Ruğ-ı dil-keş leb-i cân bahş u hışâl-ı memdûh
- 6 Yâd-ı nezzâre-i rûy u ser-i kûyuñ her dem
Bâb-ı cennâtı kılur çeşm-i hayâle meftûh
- 7 Şârih-i derd-i dilim nâlelerimdir Nâkâm
Dahi ‘âlemde kalır mı gam-ı dil nâ-meşrûh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Nümâyân olsa ruhsârın eğer ey Türk-i zîbâ ruḥ
Tecellî mâcerâsın eyliyor tekrâr peydâ ruḥ
- 2 Beni meftûn iden mecnûn iden 'âşık iden cânâ
Değil ḥâlî bu üçden çeşmdir yâ zülfdür yâ ruḥ
- 3 Kalır bî-hûş 'âşık berķ-i ḥayret içre Mûsâ-veş
Salarsa ṭûr-ı maḳşûda eğer nûr-ı tecellâ ruḥ
- 4 Niçe ârâm bulsun dil ki cân ḳaşdındadır her ân
Şaf-ı müjgân kemân-ı ebrûvân zülf-i çelîpâ ruḥ
- 5 Cebîniñ meh ḳaşıñdır ḳavs ey bût gözleriñ pervîn
Yüzündür şubḥ u zülfüñ leyl u mihr-i 'âlem-ârâ ruḥ
- 6 Eğerçi dil-rübâdır ser-be-ser a'zâsı ḥûbânıñ
Velî her 'uzûvdandır dilrübâ hem behçet-efzâ ruḥ
- 7 Göñül Nâkâm nûr-ı 'aşķ-ı ruḥsâr ile rûşendir
Muḥabbet şem'ini dilde fûrûzân eylemiş tâ ruḥ

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Pîş-i rûyuñda olup turreleriñ ham küstâh
Dokunur ‘ârız-ı gül-gûnuña her dem küstâh
- 2 Görme şâyân harem-i ‘aşkıña kim gönlümdür
Derd-i hicriñ yol açup dâhil ola gam küstâh
- 3 ‘Aks okur adını tîr-i nigehiñ havfından
Girse ger ma‘reke-i ‘aşkıña Rüstem küstâh
- 4 Dil-i zâr isterse sîb zeķanıñdır ma‘zûr
Budur gadri ki olur tıfl-ı mûkerrem küstâh
- 5 Düşdüğünden der ü divârıña küstâh güneş
Pertevin yerdelik döküp ider ‘âlem küstâh
- 6 Gönlümü eyliyor âşüfte ser-engüşt-i hayâl
Her zamân itse ser-i zülfünü bir hem küstâh
- 7 Yâr küstâh kılupdur beni Nâkâm âyâ
Acır mı lebini bûs idersem küstâh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Göñül şûretde gerçi fırkat-i dildârdır dûzah
Velî hicrândan ma' nâda bir âşârdır dûzah
- 2 Hezârân renc-i dil-sûz u hezârân derd-i dil-âzâr
Nihândır nâr-ı hicrânda velî bir nârdır dûzah
- 3 Vücûd dûzahı 'uşşâkdan sor sorma vâ' izden
Bilen 'uşşâkdır 'ayne'l-yakîn kim vardır dûzah
- 4 Değildir haşre dek der-kâr-i dûzah lîk fırkatde
Olur her ân kıyâmet her zamân der-kârdır dûzah
- 5 Beden azâr u rûh azâr u dil azârdır hicrân
Bir âzer eyle kim ol âzer ile zârdır dûzah
- 6 Şerâr-ı âhı 'uşşâkıñ cihân-efrûzdur gûyâ
Dil-i 'uşşâkdan her lahza âteş-bârdır dûzah
- 7 Yakîni eylemem inkâr dûzah vardır Nâkâm
Bu hem inkâr olunmaz kim firâk-ı yârdır dûzah

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Olsa mümkün seni ger seyr ide herkes küstâh
‘ Aşık-ı zârîñ olur cümle civân u eşyâh
- 2 Keşf olur medrese-i ‘ aşkdan sırr-ı haţ-ı sebz
Haţ u hâliñden eğer mümkün ola istinsâh
- 3 Seni seyr itmeğedir çeşm ser-â-pâ cismim
Bedenim şavtıñı gûş itmeğedir cümle şamâh
- 4 Görme ki sûzdur dînimi melâmet kârân
Nola cismimden açâ tîr-i melâmet sûrâh
- 5 Ser-i bî-‘ aşk kalur hükm-i ‘ ademde niçe kim
‘ Akıbet hîme-i nâ-çîz olur bî-berşâh
- 6 Künc-i kûyuñda nişîmen bulan ‘ âşık olmaz
Mâ’îl-i hûr u kuşûr u ni‘ am-ı huld ferâh
- 7 Sâkin-i gûşe-i zindân-ı firâka Nâkâm
Dâr-ı miñnetdir eğer mesken ola zerrîn kâh

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fâ'lün

- 1 Saña 'âşıklılığımı eyledim izhâr ey şûh
Alsın er cânımı nâz eyle ھاqqıñ var ey şûh
- 2 Râz-ı ھاlbimdir eğer ھاlb ile baksan zârım
Ser-i kûyûnda ki her bâr olurum zâr ey şûh
- 3 Nâzenînân-ı cihân ھاesn-i leţâfetde seniñ
Nâzenîn olmağın eylemez inkâr ey şûh
- 4 İdürem nâle baña ھاalb idesen râyıñı kim
Rây-ı maqlûb olup elbette olur yâr ey şûh
- 5 Şâ'im-i dehr-i firâğım kerem it vaşlında
Bûse-i la'l-i lebiñle ideyim iftâr ey şûh
- 6 Hoşem 'aksiñle ki âyîne-i dilde her dem
Hoş olur 'aksiñ olundukça nümû-dâr ey şûh
- 7 Terk-i kâm-ı dil idüp dehrde Nâkâm oldum
Oldum ol demde ki sen şûha giriftâr ey şûh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şeher-geh sefîñ hûn-ı ' âşık itmekden mükerrer çarh
Şebân ki hûn-ı ' âşıqla bulur dâmânıñ aḥmer çarh
- 2 Gam-ı bî-dâd ki çekmekden ' âşıklar zebûn olmuş
Nedir bî-dâddan ' uşşâka kaşdıñ ey sitem-ger çarh
- 3 Kime bir cür' a-i şîrîn virdi bezm-i ' âlemde
Ki nûş itdürmedi filhâl aña biñ telh sâgar çarh
- 4 Şehîd-i Kerbelâ kanını kim şerm itmedi tökdi
Kimiñ kanını tökmez kimden âyâ şerm eyler çarh
- 5 İdüp her lahzada biñ derd peydâ derd ider efzûn
Dem-â-dem derd-mendân derdi üzre derd-güster çarh
- 6 Kimi zî-tâc kılmış ser-i bürehne itmemiş âḥir
Kimi mesrûr itmiş kılmamış âḥir mükedder çarh
- 7 Hîşâr-ı şabırda Nâkâm dut melce' ki ' âlemde
Hemîn bir bu hîşârı kılmadı hergiz musahḥar çarh

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Bulsa kaşın gibi ger çarh hilâl-i ferrûh
Tâ ebed dûr kalır dehrde sâl-i ferrûh
- 2 Görmemiş ravza-i firdevsde rıdvân hergiz
Kad-i ferhunduña mânend-i nihâl-i ferrûh
- 3 Behçet-efzâ vü şafâ bahş-revân perverdir
Rü‘yet-i şâhid-i şannâz u cemâl-i ferrûh
- 4 Rûz-i ümmîd şeb-i vaşl nihâyet bulur
Geldi eyyâm-ı belâ gitdi leyâl-i ferrûh
- 5 Lafz-ı ferruḥdan eşer olmaz idi ‘âlemde
Düşmüş idi ruḥuña nokta-i ḥâl-i ferrûh
- 6 Ten-i pâkiñde ‘ayândır ḥarekât-ı dil-keş
Ḥarekâtında nümâyân-ı ḥışâl-i ferrûh
- 7 Mâzîden geç gam-ı müstaḳbele bakma Nâkâm
Ḥayfdır fevt olur fırsat-ı ḥâl-i ferrûh

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Yanmağım ger nâr-ı miñnetle saña olsa pesend
Nâle çekmem nî-şifat miñnetde yansam bend bend
- 2 Vehm idüp gizletme çeşm-i sû'iden ruhsârını
Kim ruğ-i hûrşîde çeşm-i sû'iden irmez gezend
- 3 Şermden âsârı kalmaz mañv olur muṭlağ eğer
Girse şîrînlıkde la'linle dehân-ı bañse kıand
- 4 Çâre bañş olsa eğer la'l-i lebiñ derd ehline
Derdden kalmaz eşer 'âlemde olmaz derd-mend
- 5 Şiddet-i 'aşkıñdan oldum pâ-y-mâliñ sâye tek
Ârzû-yi sâye-i kıaddiñle ey serv-i bülend
- 6 'Azm idüpsen hansı 'âşık kıatline kim bağılamış
Dîde-i mestiñ sinân kaşıñ kemân zülfüñ kemend
- 7 Dil-nişîn-i meclîs-i erbâb fehmi olmaz mıydım
Kâr-ger olsaydı ey Nâkâm eğer 'uşşâka pend

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Gam-ı 'aşkdan itdim kime kim dâd
Anı buldum gam 'aşkıñla nâ-şâd
- 2 Firâk-ı yârdır derd-i dil-âzâr
Firâk-ı yârden feryâd feryâd
- 3 Değildir sen gibi şîrîn Şîrîn
Değildir ben gibi dildâde Ferhâd
- 4 Nice firâkatde dil hursend olsun
Ki nâ-mümkündür olmak cem'-i azdâd
- 5 Hâkîkat 'aşkıdır rûh-i hâkîkî
Gil-i nâ-çîzdir bî-'aşk-ı ecsâd
- 6 Dil-i vîrânemi âbâd idüp gam
Koyupdur adını endûh-âbâd
- 7 Hıat-ı dildârdır Nâkâm dersim
Budur ancak baña ta' lîm-i üstâd

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Nâle-i dil-sûz idüp her çe çekersem âh-ı serd
Bulmayup ârâm dil-efzûn olur derd üzre derd
- 2 Bîsütûn-ı derdde Ferhâd-vârem kûh-ken
Kişver-i endûhda Mecnûn veşem şahrâ-neverd
- 3 İtmişem cânlar virüp hâşıl-ı belâ-yı ‘aşkda
Eşk-i âl u âh-ı serd u dâğ-ı derd u rûy-ı zerd
- 4 Rüşd bulmaz kalb-i merd olmazsa pâk ‘âlemde kim
‘Âlemiñ manzûru ancak merddendir kalb-i merd
- 5 Derdi hemrâh-ı dil itmezdim tarîk-i ‘aşkda
Olmasaydı nehy eğer olmak misâfir merd-i ferd
- 6 Ka‘beteyn gûşiş atmak dehrde bî-hûdedir
Baht tâ yek hânede der benddir şeşdâr nerd
- 7 Âhım ey Nâkâm eflâkin kemâl-i derdden
Nîl çekmişdir yüzüne eylemişdir lâciverd

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olupdur hierde hâlim müşevveş hâtırım nâ-şâd
Nice efgân çeküp firkatde her dem itmeyüm feryâd
- 2 Dil-i vîrâne kim vîrânedir cevri-i firâkiñden
Olur mu bir dahi ma' mûr-ı vaşlın itmese âbâd
- 3 Melâz-ı 'aşıkân dünyâ vü 'ukbâ dergehiñdir kim
Der-i ağıyârdan 'uşşâka nâ-mümkündür istimdâd
- 4 Vahîd-i rûzgârım 'aşkda kim râh-ı miḥnetde
Gözümde girye-i Vâmık elimde tîşe-i Ferhâd
- 5 Baña bâr itme kâf-ı derdi ancak 'aşkda ey çarḥ
Bir inşâf it ki çekmez bâr-ı dünyâyı bir âdem zâd
- 6 Benim üstâd 'âlem-i 'aşkda kim 'aşk dersinde
Baña Cibrîl olmuş 'âlem-i ervâḥda üstâd
- 7 Ta' aşşukda budur Mecnûndan farkım benim Nâkâm
Aña Mecnûn ad olmuş baña Nâkâm olmuş ad

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Râh-ı ‘aşkıñda eğer tedbîr iderse tâ ebed
Rây rây ‘aşkıdır bî-hûdedir rây-ı hîred
- 2 Rehnümâsız kalmışam ‘aşkıñda hayrân nice kim
Mülk-i gurbetde kalır hayrân garîb-i nâ-beled
- 3 Kim ki derd-i firqatînden itse giryân gözleriñ
Lâ-cürm ‘âlemde görmez tâ ebed derd-i remed
- 4 Hîn taqsîminde derdîn Kays u Vâmık Kûh-ken
Her biri bir şefar bulmuş kısmetinde bin ‘aded
- 5 ‘Alemlî hûrşîd ‘âlem-gîr-i rûşen itmeğe
Pertev-i ruhsârıña medyûn olup virmiş sened
- 6 Firqatînde olmuşam ol rütbe pââmâl-ı belâ
Kim ten-i ‘uryânımı itmiş nihân hâk-i leked
- 7 Dehr-ârâ Nâkâm heşt bâğ-ı nazmıñ hasreti
Çoklarıñ salmış fezâ-yı kalbine nâr-ı hased

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Oldukunu Allah şenâ hûân-ı Muḥammed
İşbât kılur 'âlemde Ḳur'ân-ı Muḥammed
- 2 Yâsîndir evşâfı Hudâ vâşfı dahi
Kim vaşf ider kim ola şâyân-ı Muḥammed
- 3 Sulṭân-ı rusûldür ḥaremi taḥt-ı ev ednâ
Der-bânı mülk-i 'arşdır eyvân-ı Muḥammed
- 4 Birkes ni'am-ı ḥuld ile olmaz mütena'im
Açılmasa ger sofra-ı iḥsân-ı Muḥammed
- 5 'Alemdede fer-i raḥmet-i raḥmân u raḥîm
İtdi lem'ân nûr-ı firûzân-ı Muḥammed
- 6 Olmaz iki 'âlemde perîşân u mükedder
Dil-beste-i gîsû-yı perîşân-ı Muḥammed
- 7 Nâkâm dahi rûz-i nedimden ne gamım kim
İrmiş yed-i ümmîdime dâmân-ı Muḥammed

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Micmer-i ‘aşk içre ‘ûd-âsâ tenimden çıkdı dūd
Bezm-i vaşla girmedim âteşlere yandım ne sūd
- 2 Kâbil olsaydı eğer âdemde nûruñ görmeğe
Bî-tevaqquf âdeme İblîs eylerdi sücûd
- 3 Zümre-i ‘uşşâka her lahza emânet ‘âlemi
‘Arz olup zâhir olur fermân evfû bil-‘uķûd
- 4 Yeter nâziñ bağrımı çâk itdüğün fâş eyliyor
Çeşm-i giryânım açup her lahza bir hûnîn rûd
- 5 Nice şerh-i mâcerâ-yı derd-i hicrân eyleyim
Hicr bende koymamışdır fâkat-ı güft-i şunûd
- 6 Kıl güzêr lutf eyle âheste hırâm itdükde kim
Pây-mâliñdir vücûd-ı ‘âşıkân güm-i vücûd
- 7 Hicrden Nâkâm biñ miñnet kılur peydâ felek
Vaşl-ı zevķinden gönûlde bir eşer kılsa nümûd

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Nihândır leb-i la' liñde nûş-ḥand lezîz
Ne ḥükm eyler isen cânadır pesend lezîz
- 2 Elezzdir baña derd-i firâkıñ andan kim
Ḥayâl ider anı 'âlemde derd-mend lezîz
- 3 Düşüpdür 'ârızına ḥâl gûyiyâ düşmüş
Ḥirâset-i nazara âteşe sipend lezîz
- 4 Behişt dîdesi nâ-dîdedir ki kâmet-i ḥûr
Bülend kaddına mânend ola bülend lezîz
- 5 İrerse Mışıra leb-ḳand bârının ḥaberi
İder vücûdını pinhân ney içre ḳand lezîz
- 6 Elezz-i lezzet yokdur gezend-i 'aşkıñdan
Görünmemişse de olmak eğer gezend lezîz
- 7 Cihânda kimse beni söylemez dahi Nâkâm
Salarsa boynuma zülfüñ eğer kemend lezîz

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Derd bî-ḥad ben mücerred dil belâlu el-^ç ıyâz
Devr zâlim baht nâ'im yâr bedhû el-^ç ıyâz
- 2 Telḥ kâm u ḥam ḳad u âşüfte ḥâl itdi beni
Ṭurre-i çîn la' l-i şîrîn ḳadd-i dîlcû el-^ç ıyâz
- 3 Âşîkâr kanımı sefk eylemek ḳaşdındadır
Rây-ı cânân tîr-i müjgân tîğ-i ebrû el-^ç ıyâz
- 4 Dîn-i Zerdüşte kılur terğîb fevc-i ^ç âşîḳı
Âteş-rû ḥâl-i Hind u çeşm-i câdû el-^ç ıyâz
- 5 Ṭâḳatım ṭâḳ oldu pâyan bulmadı deşt-i firâḳ
Herçe kıldım deşt-i firḳatde tekâpû el-^ç ıyâz
- 6 Gâh memnûn gâh meftûn ki kılur Mecnûn beni
La' l-i ḥandân çeşm-i fettân târ-ı gîsû el-^ç ıyâz
- 7 Bağrımı kan çeşmimi Nâkâm giryân eylemiş
Devr-i devrân cevri-hicrân derd-i kayḳu el-^ç ıyâz

^{58/1} devr zâlim: ḥûb fettân F.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Sirâyet itdi nâr-ı gam dil-i efkâre ey kâğız
Kerem it şerh kıl ahvâlimi dil-dâra ey kâğız
- 2 Kadim ham mûnisim gam hâlim âşüfte gözüm giryân
Mağâmım gûşe-i miñnet günümdür kara ey kâğız
- 3 Usanma vehm kılma hâlimi takrîr kıl bir bir
Seni ger itse de biñ pâre ol meh-pâre ey kâğız
- 4 Derûnum âteşinden bir şerer cevfiñde muzmer kıl
Ciğer sûzin 'âyân it yana yana yâra ey kâğız
- 5 Nolaydı yekser elfâzıñ olaydı merdüm-i çeşmim
Seniñ tek seyr ideydi ol perî ruhsâra ey kâğız
- 6 Muhaqqakdır baña nâçârlık hicrân belâsında
Eğer olmaz ise senden baña bir çâre ey kâğız
- 7 Gam-ı hicrândan Nâkâm-veş bir şûretim gûyâ
Ki çekmiş 'aksimi naqqâş gam-ı dîvâre ey kâğız

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kâr-i müşkül gayre nâ-mümkündür izhâr-ı ma‘az
Yârdır bed-mihr ben hâli perîşân el ‘ıyâz
- 2 Seng-i hârâya olup nâfız sirâyet eyledi
Âh kim âhım saña bulmadı te’sîr-i nefâz
- 3 ‘Alem-i ma‘nâda bir meslekdedir şûretde ger
Her bir ‘âşık eyliyor bir gayri meslek ittihâz
- 4 Eyleme sergeşte kılma men‘ kûyuñdan beni
Kim ser-i kûyuñdur ancak fevc-i ‘uşşâka melâz
- 5 Dilde kalmaz ârzû-yi lezzet-i zevk-i behişt
Fikr-i vaşlınla gönül itdükde hâşıl-ı iltizâz
- 6 ‘Urza-i tîr-i melâmet olmuşam ‘âşık olup
‘Âşık olmak gûyiyâ ‘âlemdedir bir emr-i şâz
- 7 Kıl beni Nâkâm-âsâ sâlik-i râh-ı hüda
Rehnümâ eyle baña tevfiķiñi yâ müste‘az

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Bende hicrân koymadı tâb-ı tüvân yâ müste'az
Derdimi âl-i derd-i hicrândan âmân yâ müste'az
- 2 Kalmadı dilde taḥammül âteş-i hicrândan
Cism-i zârımda yakıldı üstüḥân yâ müste'az
- 3 Bende-i üftâdeyim bir kimse mihr itmez baña
Sen baña mihr it ki sensin mihribân yâ müste'az
- 4 Taht-ı bâr-ı minnet-i aḡyârda koyma beni
‘Abdînam ben hem seniñ yâ zül-mennân yâ müste'az
- 5 Tâ kılupdur gûş rûḥum ḡahrınıñ âvâzesin
Cümle ‘użvum eyliyor her ân fiḡân yâ müste'az
- 6 Pençe-i bâz-ı ‘uḡâba virme pervâz eyleyüp
Kebk-i cân itdükde ‘azm-ı âşiyân yâ müste'az
- 7 Ḳayd-ı benlikle muḡayyed kalmışam Nâkâm-veş
Kıl beni benden rehâ yâ müste'ân yâ müste'az

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 El-‘ıyâz ey Türk-i hûnhâr el-‘ıyâz
Eylemez nâlim saña kâr el-‘ıyâz
- 2 Nâr-ı gam yakdı vücûdum bünyesin
Kalmadı cismimden âşâr el-‘ıyâz
- 3 Hâsretînden vâdi-i hâsrettedir
Dil müşevveş dîde hûnbâr el-‘ıyâz
- 4 ‘Ömürlerdir kim belâ-yı hicrde
Şubh-i zârım şâm-ı bîdâr el-‘ıyâz
- 5 Dergeh-i dildâra derd-i hâlîmi
Eylemez bir kimse ızhâr el-‘ıyâz
- 6 Ben zebûn u râh-ı ‘aşkıñ pür hatır
Sen sitemger kâr-i düşvâr el-‘ıyâz
- 7 Kalmışam Nâkâm-veş hicrânda
Nâ-tüvân u zâr u bîmâr el-‘ıyâz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Aşıkıñ olmaz mezâk-ı cânı cânândan lezîz
Cânına cânân-ı cevriñ bilmese cândan lezîz
- 2 Lâ-cürüm bîmâr-ı ‘aşka zehr-i derd-i yârdır
Ehl-i derde nâfi‘ ü’l-emrağ dermândan lezîz
- 3 Nâr-ı hicriñ şiddetidir nâr-ı nîrândan eşedd
Zevk-i vaşlıñ lezzetidir zevk-i ravzândan lezîz
- 4 Vaşl u hier-âsâ kazâ ‘âlemde bir şîrîn u telh
Görmemiş kim telh olup bundan evlâ ândan lezîz
- 5 Zevk bulmaz tâ ebed ‘âlemde kâm-ı müstemi‘
Olmasa bîrûn suhan-ı kâm suhandândan lezîz
- 6 Gitdi kâmı telh-i yekser kim ki geldi ‘âleme
Hiçkes nûş itmedi bir câm-ı devrândan lezîz
- 7 Menzirim Nâkâm eğer künc-i elemdir ‘aşkda
Bu nişîmendir baña taht-ı Süleymândan lezîz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Zihî peydâ olup 'âlemde şun'-ı hâlîk-ı ekber
Bahâr rûh-perver olmuş 'âlem içre cevelân-ger
- 2 Olup ârâyîş-i bezm-i cihân ezhâr rengâ-renk
Şabâ saṭṭ-ı zemîne ferş-aḥḍar-ferş idüp yekser
- 3 Cihân pîrâyesine geh ṭarâvet bezl idüp barîş
Leṭâfet baḥş olup geh pertev-i şems-i cihân-perver
- 4 Bahâr-ı dil-güşâ âfâka virmiş öyle ârâyîş
Ki yekser 'âlem olmuş 'âlem-ârâ lutfuna mazhâr
- 5 Ḳumârî nağmesinden nâle-i gül-bâng-i bûlbûlden
Küşâd olmuş leb-i gonca açılmış rûy-i nîlûfer
- 6 Kurulmuş ḥayme-i gülgûn şâh-i gül-i gülistânda
Şükûfe şaflanup gül başa urmuş cuḳḳa-i aḥmer
- 7 Yeter Nâkâm ebsem ol ki bu baḥş-i dil-ârâdan
Çemende bağlamışdır her varâḳda sebze bir defter

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gelen kan gözlerimden bağrım içre pârelerdendir
Olan bağrımda yara gamze-i hûn-hûârelerdendir
- 2 Fezâ-yı aşkda cismim keten tek tâbdan düşmüş
Baña her ne belâ irse eşer meh-pârelerdendir
- 3 Görüp ahvâlimi Mecnûn şinâsân deşt-i miñnetde
Diyorlar ki bu hem Mecnûn-şifat âvârelerdendir
- 4 Hadîş-i Vâmık u Ferhâdı benden sor ki anlar hem
Benimle kayd olan defterde bahtı karalardandır
- 5 Nola derd-i firâkıñ çeşmimi bî-nûr ide muṭlaḳ
Ki bu miñnet baña çeşmim iden nezzârelerdendir
- 6 Büt-i nâzik-tenâ ne âh aşık kâr-ger olmaz
Dil-i nâzikleri gûyâ ki seniñ hûrelerdendir
- 7 Rehâ-yâb olmaḳa bî-çârelikden dehrde Nâkâm
Rızâ virmek ḳazâyâ bir mücerreb çârelerdendir

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Şubhuña bûlbûl ki gülşen içre efgân eyliyor
Goncanın vaşf-ı ruhuñla bağrını kan eyliyor
- 2 Düşmüşem şahrâya Mecnûndan beni kem sanma kim
‘Aşk her ‘âşıkda diğcr güne devrân eyliyor
- 3 Pîre eltâf eyle çeşmim merdümüne rahm kıl
Pîrdir ki lahza lahza şerh-i tûfân eyliyor
- 4 Ârzû-yı turre-i ‘anber siriştinle şabâ
Sünbülün bâğ içre evrâkıñ perîşân eyliyor
- 5 Derdimi fâş eyleyüp nâlim kılur rüsvâ beni
Za‘af ‘âlemden beni her nice pinhân eyliyor
- 6 ‘Âşıkıñdır fitne-i Nemrûddan bî-vehm kim
Feyz-i ‘aşkıñ âteşi reşk-i gülistân eyliyor
- 7 Derd-i hicrâna taħammül itmeyüp Nâkâm dil
Hâliyâ Mecnûn-şıfat ‘azm-ı beyâbân eyliyor

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gördü ‘ aşkıñda şebâtımı sipihr-i kîne-dâr
Cem‘ kıldı başıma her derd kim hükümünde dâr
- 2 Göñlüm açılmaz gül-i ruhsârıñı seyretmesem
Açsa biñ gül gülşen-i ‘ âlemde te’sîr-i bahâr
- 3 İ‘ tibârım şevk-i cevriñle kesülmüş dehrden
Âh eğer cevriñ baña itmez olursa i‘ tibâr
- 4 Gûş kıldukça gül-âb-ı kûyunuñ feryâdımı
Eyleyüp feryâd-ı şuglum ağlamakdur zâr zâr
- 5 Nice pinhân eyleyim ‘ aşk âteşin kim dem-be-dem
Dûd-ı âhımdan olur sûz-i nihânım âşikâr
- 6 Mağv olur bir demde âşârım cemâliñ şûreti
Olsa vaşlıñ tek eğer âğûş-ı rûhumdan kenâr
- 7 Vaşl ise Nâkâm kaçdıñ eyle terk-i kâm-ı dil
Kalma pâ-der-gil hevâ-yı nefsi kılma ihtiyâr

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Egerçi mâh-ı gerdûn bedr-i kâmildir münevverdür
Seniñ ruhsâr-ı tâbânıñ velikin andan enverdir
- 2 Nihâl-i kâmetiñ tek kim leb ü ruhsârdır bârı
Behişt-i heşt bâğıñ hâsı nağli bâr âverdir
- 3 Hamîde kâmetim 'aşk 'âleminde eyliyor zâhir
Ki kadd-i 'âşıkân halkda ham-geşte muşavverdir
- 4 Nolur nâbûd iderse maṭla' -ı hûşîdi ruhsârın
Ne yerden de nümûd itse 'izârıñ semt-i hâverdir
- 5 Gözüñ fettân dehânıñ şekkerin gîsûlarıñ müşgin
Kadıñ dilkeş lebiñ cân bahş hâliñ rûḥ-perverdir
- 6 Mücerred birne bin vaşf-ı ruḥuñ zikriyle gûyâyım
Ruḥuñ vaşfindan özge söylemez kim ki suhenverdir
- 7 Ne hâcet 'aşkda Nâkâm dahi gayri-ârâyış
Baña sînem ḥarâşı gözlerim yaşına zîverdir

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Nesîm-i şubḥdan her geh ki zülf-i pür şiken ditrer
Tenimde regler oynar rûḥ olur lerzân beden ditrer
- 2 Hırâm itsek eğer bu şîve birle taraf gülzâra
Eser serv-i revân berkin döker gül nesteren ditrer
- 3 Kemân-ı ebruvân yeter müjgânın her esenden
Olur rûyun tenin rengi tağayyur pîlten ditrer
- 4 Vişâlin ârzûsundan leb açsam pîç u tâbımdan
Beden ditrer revân ditrer zebân ditrer dehen ditrer
- 5 Kıadr-i ruḥsârın yâd eyleyüp gülşende âh itsem
Gül açmaz eylemez bülbül figân serv-i çemen ditrer
- 6 Öürsem firḳatinde ḥaşre dek zülfün hevâsıyla
Mezâr içre tenimden nâle eksülmez kefen ditrer
- 7 İderse hicrde Nâkâm rû'yet sînemiñ dağın
Kalır ḥayretde Mecnûn bîsütûnda tîşe-zen ditrer

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Her çe kıldım fitne-i çeşmiñden ey âfet hâzer
Eyledi benden beni efsûn-i çeşmiñ bî- haber
- 2 İstedim seyr-i ruhuñ irdi hîâb-ı zülf kim
Nâ‘il-i maşşûd olursun çıkısa ‘ağrebden kamer
- 3 Âteş-i hicrâñı sâkit etmeyib eşk-i revân
Ancak efzûn eyliyor âyîne-i dilde keder
- 4 Baḥş ider tûfândan düşdükce çeşmim kaḫresi
Dem urur nîrândan çıkdıkca âhımdan şerer
- 5 Geldi ‘âlem zâra efgânımdan efgân kim saña
İtmedi nâlim sirâyet kılmağı âhım eşer
- 6 Men‘ kılma âteş-i çehrenden ey büt zülfüñü
İktizâ-yı hükmdür el-kâfirûn fî saḫar
- 7 Tâyir-i cânsûz-veş Nâkâm bezm-i vaşlde
Şehldir ger nâr-ı ruḫsâra yakılsa bâl u per

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Çıkdı cân nâle çeküp itmeden efgân şeb u rûz
Bilmedi hâl-i perîşânımı dildâr henüz
- 2 Olmasa şerbet-i ‘annâb vişâl-i leb-i yâr
Bulmaz ârâm derûnumda bu sûz-i cân sûz
- 3 Nice hoşbaht ola ‘âşık ki nümûd eylememiş
Felek ‘aşkda bir ahter-i baht-i firûz
- 4 ‘Âşıkân düşine pûş itmeğe hayyât-ı firâk
‘Âlem-i aşkdadır pîrehen-i miñnet-i dûz
- 5 Okuyup şafha-i hüsnünde rumûz-ı ‘aşkı
Olmuşam medrese-i ‘aşkda keşşâf-ı rumûz
- 6 Yok ümîdim kim olur ‘âkıbet-i hier vişâl
Olsa da gerçi beher hâl bahâr âhîr-i güz
- 7 Olsa dil mahzen-i hikmet ‘aceb olmaz Nâkâm
Ki olur ekşeri vîrânelerün cây-ı künûz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Tâ ki varım ‘âlem-i hicrânda cânânsız
Bir müretteb kalıb insânım ammâ cânsız
- 2 Sa‘y kılma ey mu‘âlic derdimün behbûduna
‘Aşkdır derdim u derd-i ‘aşkdır dermânsız
- 3 Bu yakînîmdir benim kim miḥnet-i hicrân beni
‘Âkıbet katledecektir cürmsüz ‘işyânsız
- 4 Kişver sultânsızdır ‘aşksız dil kişveri
Kişver nâ-muntazâmdır kişver sultânsız
- 5 Derd-i ‘aşkı nâlesiz efgânsız çekmez miydim
Çekmek olsaydı eğer feryâdsız efgânsız
- 6 Faşl-ı vaşlı görmemiş bir bülbül-i zârım ki ben
Kalmışam hicrân ḥazânında gül-i ḥandansız
- 7 Sa‘y kılma bulmağa Nâkâm gam pâyânını
Çokları ‘âlemde bulmuşlar gamı pâyânsız

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Derd ehliyüz ' âlemde gam efkenderüz biz
Derd ehline ihlâş keşüz bendelerüz biz
- 2 Gam zevkine biz varmışız eslâfdan evvel
Bu dâr-ı gama gerçi nev âyendelerüz biz
- 3 Üftâdelerüz künc-i harâbâtda hâlâ
Üftâde perâstâne perestendelerüz biz
- 4 Cem' iyyet-i ' işretde idük ' ayşda bir dem
Mihnet-zedeyüz şimdi perâkenderüz biz
- 5 Pîşânumuzun pîçi güşâyîş nice bulsun
Pîçîde dil-i turre-i pîçendelerüz biz
- 6 Hâl-i dili ruhsârımıza hûn-i ciğerle
Kilk-i müjemüz birle nigârendelerüz biz
- 7 Terk-i ten u cân eylemişüz ' aşkda Nâkâm
Âyîn-i vefâda yine şermendelerüz biz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 İrdi ‘âlem vaşla ben rencûr-i hicrânım henüz
Derd-i bî-dermânıma cûyân dermânım henüz
- 2 Çokları ta‘lîm aldı benden ‘aşk âdâbını
Mekteb-i ‘aşk içre ben tıfl-ı sebak-ı hânım henüz
- 3 Oldular vaşl ile hândan cümle-i ‘uşşâk u ben
Ârzû-yı vaşl ile firqatde nâlânım henüz
- 4 Cem‘ oldu hâtırî âşüftelikden ‘âlemiñ
Ben perîşân hâtır-ı zülf-i perîşânım henüz
- 5 ‘Ömür pâyân buldu şahrâ-yı muhabbetde velî
Rûz u şeb ben menzil-i evvelde pûyânım henüz
- 6 Çekdi Mecnûn başını hâk içre pinhân eyledi
Lîk bin ser-geşte-i kûh-i beyâbânım henüz
- 7 İstirâhât buldu her ‘âşık behîşt-i vaşlde
Dûzah-i firqatde ben Nâkâm sûzânım henüz

^{74/4} ‘âlemiñ: ‘âlemun F.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ruḥuñ koymaz görüm zülfün 'izârından kenâr itmez
Fiğân kim 'âşıkâ bir Türkce ol meh i' tibâr itmez
- 2 Ser-i râhında şevk-i maḳdemiyle ḥâksâr oldum
Kerem itmez 'inâyet kılmaz üstümdem güzâr itmez
- 3 İrişmez lâle ruḥlar deşt-i vaşlına şakâyık-veş
Bu yanmaz kana kim ki sînesini dâğdâr itmez
- 4 Olursa ḥâne-i dil 'aks-i ḥüsn-i yârdan ḥâlî
Bulup cân anda âsâyış anı dârü'l-ḳarâr itmez
- 5 Belâ-yı 'aşkına garḳ olduğım bir seng-i dildir kim
Fiğân te'sîr kılmaz nâle irmez âh kâr itmez
- 6 Cihânda şe'n-i 'âşık zevk-i 'aşḳ olsa 'ayân hergiz
Selâṭîn-i cihân sulṭânlık ile iftiḥâr itmez
- 7 Dil-i ḥûbânda Nâkâm eğer âşâr-ı mihr olsa
Töküp ḥûnâba 'âşık nâle çekmez âh-ı zâr itmez

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bulup ezelde elemden vücûd cevherimiz
Mezâhir gam olupdur dil-i mükedderimiz
- 2 ' Aceb değil okusak şubḥ u şâm gam dersin
Ki maḥz-ı mekteb-i ' âlemde gam-dırâz birimiz
- 3 Kefen be-dûşlerüz maḥtel-i muḥabbetde
' Ayândır irdi cânânda mevtü'l-aḥmerimiz
- 4 Siyâh derd ile âfâkı eylerüz teşhîr
Firâḳ-ı yâr olursa eğer ser ' askerimiz
- 5 Harâb mestlerüz bezm-i ' aşḳda ammâ
Ne sâḳî var ne şürâḥî ne mey ne sâğarımız
- 6 Biz ol felek zedegân u sitem resîdelerüz
Ki Ḳays bî-ser u sâmândır eñ muḥaḳḳarımız
- 7 Garîb-i bî-kes-i deşt-i ta' aşşukuz Nâkâm
Ne kimse rehberimizdir ne kimse yâverimiz

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Şem' -âsâ kimi ki eyler ' aşkda ifşâ-yı râz
Bezm-i devrândan irer her dem aña biñ ta' n-ı kâz
- 2 Tûf-i kûyuñ eşk-i miñnetden vuzûsuz küfürdür
Nice kim küfür muhakkağdur tahâretsiz namâz
- 3 Hâne-i miñnetde kılmış mât-ı sergerdân beni
Eyleyüp biñ la' b peydâ gerdiş-i satranc bâz
- 4 Zümre-i çâkerleriñde ser-firâz olmazmıydım
Eyleyüp himmet eğer olsaydı bahtım kâr-sâz
- 5 Bulmayup Tâkat cefâ-yı miñnet-i hicrânıña
Koymuşam ' acz ile hâk-i kûyuña rûy-ı niyâz
- 6 Derd-i hicrânıñ beni bir dem ferâmûş eylemez
Nola vaşlıñ dahi hicriñ tek ola ' âşık-nevâz
- 7 Gird-bâd-ı gam kavî Nâkâm cismim nâtüvân
Dil za' îf u nâ-şekîbâ nâr-ı hicrân cân-güdâz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Her çe feryâd eyleremse kimse olmaz dâd-res
Gûyiyâ taht-ı felekde kalmamışdır hiçkes
- 2 Şabr-ı hûşum ‘aşkıñ içre olmasa olmaz ‘aceb
Kim dayanmaz âteş-i sûzân içre hûar u hûas
- 3 Cilvegâh-ı ‘andelîb rûh idi gülzâr-ı vaşl
Tengnâ-yı tende kalmış şimdi nâlândır kafes
- 4 Eyleyüp rû‘yet firâkıñda vücûdum za‘fını
‘Ankebût açmış şikârım ‘azmına dâm-ı meges
- 5 Sûz-i ‘uşşâkı görüp müdhiş olup ‘uzlet-güzîn
Kahtı‘ kıldı ‘aşkdan zühhâd peyvend-i heves
- 6 Hîte-i ‘aşkıñda öyle şâbitem kim tâ ebed
Bir kadem tahrîkine yok ihtimâlim pîş u pes
- 7 Olduğın sûzişde dil-i Nâkâm izhâr eyliyor
Derd-i âlûde çıkup her dem dehânımdan nefes

^{78//1} Herçe feryâd eyleremse kimse olmaz dâd-res Eyledim bin dâra feryâd olmamışdır dâd-res
Gûyiyâ taht-ı felekde kalmamışdır hiçkes: Hâlime rahm itmemişdir hûblardan hiçkes F.

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Oldu dil beste-i gîsû-yı perîşân efsûs
Hâlimi kıldı perîşân hezârân efsûs
- 2 Açmadın gülşen-i ümmîdde bir gonca henüz
Mazhar-i cevri-î hazân oldu gülistân efsûs
- 3 ‘Akl mağlûb olup şevk-i muhabbet gâlib
Oldu pâyan gam-ı ‘aşk-ı ten u cân efsûs
- 4 Sûz-i pinhânımı fâş eyleyüp âhım şereri
Koymadı ki kala ahvâlimi pinhân efsûs
- 5 Vaşl eyyâmını der-hâtır idüp peyveste
İdürem dîdelerimden akıdup kan efsûs
- 6 Vaşlde olmadı dil hurrem u handân bir dem
Buldu ‘ömrüm gam u efsûs ile pâyan efsûs
- 7 Bulurum kabirde Nâkâm hayât-ı bâkî
Gûş idüp mevtimi ger eyleye cânân efsûs

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dutma nabzım ey tabîb kâbil-i ‘illet-şinâs
Derdimi it eşk-i al u za‘af hâlimden kıyâs
- 2 Lahza lahza sûz-i dil şiddet bulur hicrânda
Gûyiyâ nâr-ı seḳardan âteş itmiş ıktibâs
- 3 Behcet u endûhi ‘âşık eylemez ihsâs eğer
Olsa meşḡûl ta‘aşşuk-ı zâhir u bâtın havâs
- 4 Eylemezdim cânımı şimşîr-i bî-dâra siper
‘Âşk bende koymuş olsaydı eğer ‘aql u hirâs
- 5 İtme katlimde tegâfûl görme şâyân kim idem
Firḳatînde katlimi peyk-i ecelden iltimâs
- 6 Ḳudsiyâna kim melâyikden tevaffûḳ eylemiş
Feyz-i ‘aşḳ ile tevaffûḳ eyliyor efvâc-ı nâs
- 7 Şâh-ı râh-ı ‘aşḳdan Nâkâm i‘râz ideniñ
Vâdî-i miḥnetdedir ednâ cezâsı lâ-mesâs

^{80/7} ideniñ: idenün F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Laḥza laḥza renk-i gûnâgûn idüp izhâr nefis
Eyledi âlûde-i ‘işyân beni gaddâr nefis
- 2 Ger ferâgat ister isen terk-i nefis it ey gönül
Kim ferâgat nâ-müyesserdîr saña tâ var nefis
- 3 Şükr-i İblîse teslîm eyleyüp ben kişverin
Fitne peydâsında olmuş anlar ile yâr nefis
- 4 Gösterüp ruḥsâre-i tâ‘âtı nâ-zîbâ virür
Çehre-i âlâyîşe ârâyîş efsûnkâr nefis
- 5 Kim ki itmezse riyâzet birle nefsi çâresin
‘Âķibet eyler ḍalâletde anı nâ-çâr nefis
- 6 Ârzû-yı ḥâmlarla nefse kıldım iķtidâ
Ḥâk-i râyetdi beni ‘âlemde kıldı ḥ̣âr nefis
- 7 Dâ‘imâ Nâkâm nefsi ḥ̣âr dut ârzûda kal
Olmasun tâ ser-keş u ḥod kâm u rûḥ âzâr nefis

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olursa 'âşık eyler terk-i neng u nâm-ı Keykâvus
Ki nâ-mevcûddur 'aşk 'âleminde naḥvet u nâmûs
- 2 Cemâliñ perteviydi zav'-ı fânûs-ı dil-i 'uşşâk
Henüz 'âlemde şem'-i mâha gerdûn olmadın fânûs
- 3 Değildir bir bütün 'aşkı gamından lâ-cürm ḥâlî
Kilîselerde kim şâm u seḥer feryâd ider nâkûs
- 4 Sürûr 'âlemine 'işret-i dârına degşürmem
Ser-i kûyuñda ḥâşıl itdügüm zevkı olup pâ bûs
- 5 Cihânda 'âşık u ma' şûkdan bir remzdir ancak
Değildir bîhude feryâd-ı bülbül cilve-i ṭâvus
- 6 Nice pûşîde kalsun dilde esrâr-ı ta' aşşuk kim
Ta' aşşuk kişverinden mülk-i dilde var biñ câsûs
- 7 Tarîk-i 'âşık-ı rüsvâlara Nâkâm sâlik ol
Sakın zinhâr olma hemnişîn merdüm-i sâlûs

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fâ'lün

- 1 Bir teveccühle arada ide ger pîr nefes
‘Âlemi yekser ider beste-i zencîr nefes
- 2 Ger kemâl-i dil erbâb-i nefsdan çıksa
Kubbe-i ‘arş bir neydir hedef-i tîr-i nefes
- 3 Şâf-ı bî-ğışş olup kalb u nefes olsa nefis
Mûm-veş nerm kılar âhını te’sîr-i nefes
- 4 Kalmaz âşâr-ı şeref tende olur kâlîb-hîâr
Harekât-ı bedene itmese tedbîr-i nefes
- 5 Âhın saht ola ger ferî-i kâsâvetden dil
Dest-i efşâr-i tîlâ eyliyor iksîr-i nefes
- 6 Rûbeh-i nefis ider şîrlenüp dilde fesâd
Hıfz kılmazsa gönül mülkünü bir şîr nefes
- 7 Dil-i dildâra sirâyet ider âhıñ Nâkâm
Pâk-i zâd olsa eğer olmasa taşşîr nefes

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tâ serîr-i hüsne sen nâz ile kılmışsın cülûs
Âsitânında perî peykerler olmuş pâ-yı bûs
- 2 Şadr-ı pür dâğım hedef-i çeşmiñ hadnıñ endâzdır
Ebruvânıñ kıavs-ı müjgânıñ sihâm-ı âbnûs
- 3 Leyl-i hicrânıñ zılâmı dehşetiñdendir bu kim
Dâne-i encüm görünmez gelmez âvâz-ı horûs
- 4 Olduğın ruhsârıña fi'l-cümle şemsiñ nisbeti
Bildürür erbâb-ı fehme nükte-i lafz-ı şümûs
- 5 Eyleyüp iz'ân dehânıñ çeşme-i hıızr olduğın
Döndü zulmetden idüp efsûs-i pür fil-kavs
- 6 Şûretiñ tarhımı çekmek isteyen şûretgeriñ
Her haş-ı kilki çekür bağrında bir dâğ-ı füsûs
- 7 Zağm-dâr-ı nevk-i müjgânıñ bilür Nâkâm-veş
Kim ne çekmişdir hadnıñ pîltenden eşk-bûs

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Leb âteş dîdedir âteş nigâh âteş 'ızâr âteş
Yakur cân u tenimi çâr-sûden bu çehâr âteş
- 2 Nice pinhân dutum 'aşk âteşini dilde kim hergiz
Değil mümkün nihân dutmak olursa âşikâr âteş
- 3 Ne efsûs eylemiş pîr-i muğân bilmem ki ser-tâ-ser
Ham âteş sâgar âteşdir mey âteş mey-güsâr âteş
- 4 Bu âh-ı âteşînimle ceḥîme ger güzâr itsem
İder âhım şerârından cehennemden firâr âteş
- 5 Tevâzu' birle buldu tıyn-i âḥir rütbe-i rif'ât
Recîm-i dergeh oldu itdügünden iftihâr âteş
- 6 Derûnum sûzişinden dîde-i âteş-feşânımdır
Meh âteş mihr âteş leyl âteşdir nehâr âteş
- 7 Ne dürlü sûzdan Nâkâm cânım bulsun âsâyış
Ki âteşgâhdır dil 'aşk âteş hicr-i yâr âteş

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Olduğumdan rûz u şeb ‘aşkıñda ey büt-i renc-keş
Tîr-âsâ kâmetim ham bulmuş olmuş kavs-veş
- 2 Çeşme-i vaşlıñla sîr-ab olmadın feryâd kim
Deşt-i hicriñde helâkım kaşdına durmuş ‘ataş
- 3 Âteş-i hicrânıñı gönlümde pinhân dutmadın
Zâhir olmuşdur dil-i zârımda derd-i bat-ı gış
- 4 Âteş-i ‘aşk-ı ‘izârıñ şiddetinden dem-be-dem
Büklenür cismimde regler mûy âteş dîde-feş
- 5 Hîte-i teshîr çeşm-i turre u hâliñdedir
Kişver-i Hindûsitân iklîm-i Çîn mülk-i Habeş
- 6 Gayr-ı mümkündür irişmek vaşlıña cân virmemiş
Ger vişâliñ fâşıla dar olsa da rub‘-i arş
- 7 Sa‘y kıl Nâkâm kesb-i neng u nâm it ‘aşkda
Olmasun bî-hûde zâyi‘ fırsat-ı eyyâm-ı şeş

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Sanma Vâmık gözleri ben gibi giryân eylemiş
Çeşmini derdince herkes eşk-efşân eylemiş
- 2 Şâd u fâriğ koymayup ‘âlemde devrân bir kesi
Herkesi bir derd ile maḥzûn u nâlân eylemiş
- 3 Hikmet-i şâni‘-i leb-i la‘liñi ḥayretdeyem
La‘l ya yâḳût yâḳût-i dil-i cân eylemiş
- 4 Raḥm kıl vîrâne olmuş göñlümü seyr eyle gör
Hansı şeh zûlm ile mülkin böyle vîrân eylemiş
- 5 Hindû-yi ḥâliñ düşüp ruḥsârıña meçûldür
Sâcid-i âteş midir ya ‘arz-ı îmân eylemiş
- 6 Şükür kim ‘aşkıñ beni bende-i bî-ḳarâr iken
Kışver-i miḥnetde bir şevketlü sulṭân eylemiş
- 7 Yâr dirler kim beni Nâkâm ḳurbân eylemiş
Nezr idüp bir maṭlab içün şimdi iḥsân eylemiş

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kâbil-i şîhhat olur dilde olan lekke-i rîş
Dem-be-dem nevk-i firâkıñdan eğer irmese nîş
- 2 Olmayum rûz-i firâkıñda nice nâlân kim
Rûz-i hicrânda ‘uşşâka muharremdir ‘ıyş
- 3 Kûy-ı çevgân-ı belâ olsa da başım hergiz
‘Arşa-i ‘aşkıda olmam müteharrik pes u pîş
- 4 Rehndir mey-kede-i ‘aşkıda yekûzen meye
Cukka-i şâh-ı cihân hırka-i merd-i dervîş
- 5 Bu sitem kim çekürem miñnet-i hicrânıñdan
Ne kabul eyler Allah ve ne inşâf ve ne kîş
- 6 Eylemiş miñnet-i ‘aşkıñ beni ol hâlde kim
‘Âr ider sormağa ahvâlimi bîgâne vü hîş
- 7 ‘Aşkıda ‘âşık-ı merdâne şıfat ol Nâkâm
Vehme-i vehmle olma haţar-ı ‘aşk-ı endîş

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dimeñ Mecnûnu ben tek 'aşk derdinden sitem çekmiş
Ki ol bir âzmâyîşle ta'aşşukdan kadem çekmiş
- 2 Ne sendendir ne benden olduğum mehcûr-ı vaşlından
Velî levh-i cebînimde kazâ böyle raķam çekmiş
- 3 Zamân-ı hilķat-i ervâhda şûret-ger-i ķudret
Gözüm taşvîrini yaşlu kadim naķşını ĥam çekmiş
- 4 Cihânı vaşf-ı kûyuñ öyle dutmuşdur ki bir kimse
Cihânda kalmamışdır ĥasret-i bâĥ-i İrem çekmiş
- 5 Diyâr-ı maşrıķını itmeĥe teşhîr idüp âhınıñ
Mu'anber zülf-i pür pîçîñ 'alem açmış çeşm çekmiş
- 6 Olur vâķıf görüp ĥam ķaddimi fi'l-cümle derdimden
Tarîķ-i 'aşķda ol kimseler kim bâr-ı gam çekmiş
- 7 Hoşem Nakâm-âsâ itdüĥüm cürm ile peyveste
Ki ol cürmüm ĥatına dest-i elţâfîñ ķalem çekmiş

^{89/1} dimeñ: dimun F.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 'Îzârîñ hûş-ber çeşmiñ füsûn-ger kâmetiñ dil-keş
Seni görgeç kim olmaz 'âşık-ı hayrânîñ ey meh-veş
- 2 Beşer kâdir değıl nezzâre-i ruhsârîña gûyâ
Şu'â-ı hüsnüñ itmiş yekser ehl-i 'âlemi aḡfeş
- 3 Fürûzân olalı kânûn-ı dilde âteş-i 'aşkıñ
Tenim yekserdir âteşdir dil âteş-gâh u cân âteş
- 4 Şekve 'âşıka irmez ḡalel devr-i inḡılâbından
Eğer 'âşıḡda olsa himmet-i 'âlî dil-i bî-ḡeş
- 5 Şabâ luḡf it güzer kıl kûyuna ol serv-i bâlânîñ
Fırâḡı miḡnetinden kâmetim ḡam bulduḡun söylemiş
- 6 Olupdur tâ sipihr-i hüsnde mihr-i ruḡuñ tâbân
Kalupdur cümle-i eflâkde meḡcûb 'arûs-ı şeş
- 7 Kalır maḡşerde hem Nâkâm nâ-ma' lûm aḡvâlim
Olursa 'arşa-i maḡşer ḡarîm-i yâr tek müdhiş

^{90/5} bâlânîñ: bâlânın F.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Fiğânım turreler ruhsârîñ üzre çîn çîn olmuş
Siyeh rûz olmakı 'uşşâk-ı nâ-çârîñ yakîn olmuş
- 2 İdersem 'arz-ı hâcet zül ü ruhsârîñ ider ebsem
Ki sâ'at naḥsdir 'akreb kamer birle qarîn olmuş
- 3 Şabâ ahvâlimi dildâra izhâr it ki hicrinde
Ten-i zârım nizâr u cân müşevveş dil ḥazîn olmuş
- 4 Müdârâ hûblarla zümre-i 'uşşâka müşkildir
Ki hûbân zân pek nâzik olmuş nâzenîn olmuş
- 5 Hoşâ ol kim idüp nefret cihânîñ hây-ı hâyındîñ
Ḥarâbât içre bir mesken bulup gûşe nişîn olmuş
- 6 İder zenbûr-ı ṭab'ım şehîd peydâ zıkr-i la'inden
Bu şîrînlkdir eş'ârımda reşk engübîn olmuş
- 7 Ta'addâ dîde 'uşşâkıñ berât ecrine Nâkâm
Ḥaṭ-ı kudretle ser ḥaṭ ni'am ecrü'l-'âlemîn olmuş

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fâ'îlün

- 1 İki hâlîñ ruḥ-i gül-gûnuñadır zîver-i ḥâş
Şûretiñ kil-k-i bedi' naḡşınadır mazhar-ı ḥâş
- 2 Deheniñ gonça u ruḥun gül leb-i la' liñdir hem
Gülşen-i şun' da bir berg-i gül-i aḡmer-i ḥâş
- 3 Ger şabâ ' anber-i lertzânîñ lertzân itse
Ser-te-ser ' âlemi müşgin kılar ' anber-i ḥâş
- 4 Şerḥ-i evşâfiñ alunsa ḡaleme ḡatim olmaz
Olsa da ger felek heft varaḡ defter-i ḥâş
- 5 Şeref-i fazlda ervâḡa tavaffûḡ eyler
Ḥâk-i dergâhına rû-mâl olan çâker-i ḥâş
- 6 Sûziş-i nâr-ı belâ birle ḡoşem ' aşḡda kim
Âteş-i tecrübede ḡadr bulupdur zer-i ḥâş
- 7 Lâubâlî kalır ' âlemde benim tek Nâkâm
Nûş iden meykede-i ' aşḡda bir sâḡar-ı ḥâş

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

- 1 İtmedi gamdan beni bir dem gam-ı hicrân hâlâş
Bulmadım hergiz gam-ı hicrândan bir ân hâlâş
- 2 İstemem bîgâne mihrin âteş-i firqatde ger
Miḥnet-i âteşden olmazsam da Âzer-sân hâlâş
- 3 Mihr-i ḥüsnüñle iderse baḥş olmaz lâ-cürm
Tâ ebed çâh-ı ḥicâletden meh-i Ken' ân hâlâş
- 4 Dâm-güster olsa ger gîsûlarıñ dil kaydına
Bulmaz andan olsa da peygamber-i zîşân hâlâş
- 5 Âşıkıñdır bend-i baṭn-ı ḥût-ı baḥr-ı hicr-i ' aşk
Bundan imdâd kesnir olmaz âşık-ı nâlân hâlâş
- 6 Çeşme-i çeşmimle her dem eylerem tûfân kim
Nûḥu girdâb-ı belâdan eylemiş tûfân hâlâş
- 7 Çekmezem ' âlem gamıñ Nâkâm hergiz kim beni
Mâsivâdan eylemiş kayd-ı gam-ı cânân hâlâş

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Bulur göñül gam-ı hicrândan ıarîķ-i ħalâş
Bulursa âteş-i sûzândan ħalâş-ı reşâş
- 2 Niçe hilâl bozulmuş velî hilâliñ tek
Görünmemiş felek üzre henüz bir mi' râş
- 3 Ruĥuñdan aĥz kılup nûr-i kevn-i serverinden
‘Alâ’ed-devâm Mesîĥâ öñündedir raķķâş
- 4 Giçürdi dök gamıñ mancınıķ-ı hicrânıñ
Ĥayât-ı miĥnete dil riştesin besân-i numâş
- 5 Ta‘ ayyüş-i ‘aşķa ĥalk-ı cihânla müşküldür
Sebeb budur ki geçinmez ‘avâm içre ĥûâş
- 6 Olur ‘azîz riyâ seyr-i tân-ı ‘âlemde
Kalur zelîl u perîşân cihânda maĥleş-i ĥâş
- 7 Hücûm-ı leşker endûĥ-i hicrden Nâkâm
Bulunmaz ‘âşıkâ dârü’l-melâl var menâş

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Delîl-i ma'rifetdir rehber-i râh-ı hüdüâ ihlâş
Tarîk-i 'aşkda 'uşşâka besdir rehnümâ ihlâş
- 2 Hâkîkat binler bulmamış hezârân âzmâyışle
Ki diller içre meknûn derdedir ancak devâ ihlâş
- 3 Mükedderken nice mirât-ı dil jeng-i dâlâletden
Hidâyet şaykalıyla pâk idüp virmiş şafâ ihlâş
- 4 İrişmez menzil-i maşşûda bulmaz feyz-i rûhânî
Eğer olmazsa dest-i merd-i sâlikde 'aşâ ihlâş
- 5 İder matlûb-ı dil-hâhine vâsıl tâlibi bî-şek
Şadâkat yâr olup tâlible olsa âşinâ ihlâş
- 6 Sütûn-ı hayme-i îmân sirâc-ı halvet-i vahdet
Kilid-i genc-i rahmetdir dür-i baħr-ı 'atâ ihlâş
- 7 Bulup Nâkâm-veş rahat tekellüfden emîn olmuş
Belâ-yı 'aşka itmişdir kimi ki mübtelâ ihlâş

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Derd u endûh u belâ ‘uşşâka hâş olmazdı hâş
Olmasaydı ger belâ ‘âlemde meydân-ı havâş
- 2 Hı‘âhiş itseñ bilmek aḥvâl-i dil kim güşte mi
Eyleme benden anı zülfünden eyle iftiḥâş
- 3 Nâle-i ‘uşşâkdan hâlî bulurduñ kûyuñu
Ger bulunsaydı ser-i kûyundan artuk bir menâş
- 4 Sûzen-i ‘aşkında pek sürâğ-ı miḥnetden giçur
Rişte-i dil nice kim sûfâr-ı sûzende numâş
- 5 Bâb-ı ḥabs-i miḥnete bir kıfl bî-miftâḥdır
Maḥbes-i ‘aşkıñda gamdan her temennâ-yı ḥalâş
- 6 ‘Aşk-ı kâzib âteş-i miḥnetde olmaz pâyidâr
Nice kim âteş içinde pâyidâr olmaz reşâş
- 7 Miḥnet-i hicr olmasaydı ‘aşkda Nâkâm eğer
Bezmgâh-ı vaşlde yeksân olurdu hâş u ‘âş

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 İki ruhsârıñadır turre-i pür ham maḥlaş
Turre-i pür hamıña cümle-i ‘âlem maḥlaş
- 2 Nûr-i ruhsârıñadır mâh-ı münevver ‘âşık
Pertev-i rûyuñadır neyyir-i a‘zam maḥlaş
- 3 Bulup ‘aks ruḥuñu gülde gül üzre dizilür
Olduğundan ruḥuña dâne-i şebnem maḥlaş
- 4 Câm-ı Cemşîdde ger cilve-ger olsa ḥüsnüñ
Ḥüsnüñe ‘âşık olup câm olur Cem maḥlaş
- 5 ‘Aceb olmaz mülk-i iḥlâş-keşiñ olmakdan
‘Aceb oldur ki saña olmaya âdem maḥlaş
- 6 Ravza-i kûyuñadır Ka‘be-i eşref müştâk
Leb-i la‘liñedir çeşme-i Zemzem maḥlaş
- 7 ‘Aşk-ı feyzinden olupdur baña Nâkâm dahi
Derd u endûh u belâ vü sitem u gam maḥlaş

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Firâkıñdan figân itmek dil-i nâlânadır maḥşûş
Ganıñdan eşk tökmek çeşm-i ḥûn-efşânadır maḥşûş
- 2 Cihânda derdimizi bilmez Allah 'âşıkı gûyâ
Cihânıñ derdi yekser 'âşık-ı ḥayrânadır maḥşûş
- 3 Semâ vü arz bâr-ı 'aşqdan kim 'aciz bulmuşlar
Bu bârı çekmek ancak zümre-i insânadır maḥşûş
- 4 Zamâne fuzelasından keşti cismim rehâ bulmak
İ'ânet kılrsa Nûḥ-i çeşm bir tûfânadır maḥşûş
- 5 Kıyâs it Kaysdan 'uşşâk ḥâlin sâkit ol nâşih
Ki Mecnûn zümre-i 'uşşâkda ferzânedir maḥşûş
- 6 Necât-ı 'âşiyân rûz-i cezâ maḥşer zılâmından
Ziyâ-yı la'l heşt u çâr u çâr erkânadır maḥşûş
- 7 Neyim Nâkâm bilmem ben neyim var bu vücûdumdan
Ki ten âzâre dil dildâre cân cânânedir maḥşûş

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hilḳatiñdir hilḳat-i pinhân u peydâdan garaž
Zat-ı pâkiñdir vücûd küll-i eşyâdan garaž
- 2 Olmak idi ḳadr-i fazlın rütbe-i ḳadriñ ‘ayân
Âdem ta‘zîm içün ta‘lîm-i âsmâdan garaž
- 3 Kalmamaktır rifa‘tiñ pinhân semâ vü arzda
Şâ’nıñ nâzil olan Yâsîn u Tâhâdan garaž
- 4 ‘Âleme tebşîr içündür müjde-i teşrîfiñi
Ba‘ṣ-ı Mûsâdan garaž teşrîf-i ‘Îsâdan garaž
- 5 Halvet-i vahdetde ḳurb-i ittişâlıñ şerhidir
Leyletü’l-esrâr-ı mûzinden ev ednâdan garaž
- 6 Şâ’nıñ ‘ayne’l-yaḳîn i‘lâm içündür ‘âleme
Rûz-i maḥşer ba‘ṣ-ı berhem geşte eczâdan garaž
- 7 Her zamân muḥtâc-ı lütfuñ olduğum Nâkâm-veş
Zâhir itmekdir bu kalmadan bu gavgâdan garaž

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Saña resm-i sitemde olduğundan dil-şikenlik farz
Baña râh-ı ta' aşşukda olupdur nâlezenlik farz
- 2 İdüp terk-i vaţan ' aşkıñda şahrâ-gerd olmazdım
Gürûh-ı ' âşıkça ger olmasaydı bî-vaţanlık farz
- 3 Fezâ-yı ' aşkıññ pûyânına mecnûnluk vâcib
Zülâl-i vaşlıññ leb-i teşnesine kûhkenlik farz
- 4 Reh-i ' aşkıñda herdem renc gûnâgûn çekmekden
Rehâ-yâb olmağa ' uşşâka olmuş terk-i tenlik farz
- 5 Bañadır terk-i benlik farz da' vâ-yı ta' aşşukda
Sañadır nice kim maĥbûbluk baĥtında benlik farz
- 6 Ĥazân-ı cehl idüpdür gülistân-ı dânişi pejmân
Olupdur bülbülân-ı nûkte-sencâne zeĝanlık farz
- 7 İderdim ' aşk-ı sırrın fâş kânûn-i ta' aşşukda
Eĝer ' uşşâka Nâkâm olmasaydı kim suĥenlik farz

^{100/1} resm-i sitemde: maĥbûblukda F.

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 ‘Aşqdan zâhir olan dilde dil-âzâr emrâz
Kâbil-i çâre değil olmasaydı feyz-i feyyâz
- 2 Her zamân dâr-ı mükâfâtdadır âmâde
Nîk u bed herkese a‘ mâline karşı a‘ vâz
- 3 Rişte-i ülfeti kaṭ‘ itmek için ‘ âlemde
Hırş-ı bî-ḥad-ı suḥen bî-hudedir bir mikrâz
- 4 ‘Aşqda şâm u seḥer ağlamayan gözlerdir
Deşt-i ḥırmânda vâki‘ iki vîrâne ḥıyâz
- 5 Âhı yok âteşi yok giryesi yok nâlesi yok
Ne ile kendini bilmem diyor ‘ âşık eb‘ âz
- 6 Dehrden maḥv olup merḥamet-i bî-manzûr
Kalmamış ‘ âlem-ârâ mihr u vefâ bî-aḡrâz
- 7 Gûşe-i ḥüznde Nâkâm unutulmuş dilden
Ṭarab-ı naḡme-i bûlbûl feraḥ-ı seyr-i riyâz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Düşmen-i peygâamberândır eyyuhel ebrâr-ı buğz
Hıaşm-ı peygâamberdir ‘âlemde iden ızhâr-ı buğz
- 2 Buğzdan bir hûâr-ı ‘izzet bulmamış hergiz velî
Eylemişdir biñ ‘azîzi ‘âlem içre hûâr-ı buğz
- 3 Terk-i buğz it kim muğarrerdir peyâm-ı vahy ile
Olmaz îmân olsa her dilde eğer âşâr-ı buğz
- 4 Eşk-i hûnindir nedâmetdir inâbetdir ‘ilâc
Kimi kim dil hasta kılsa eylese bîmâr-ı buğz
- 5 Vara vara şöhet-i ebrârdan mehcûr idüp
‘Âkıbet buğz ehlini İblîse eyler yâr-ı buğz
- 6 Bâğ-ı dilde perveriş virme nihâl-i buğza kim
Renc-i dünyâ miñnet-i ‘uqbâdır ancak bâr-ı buğz
- 7 Buğzu Nâkâm öyle mahv it hâtırından tâ ebed
Bilme muğlak kim cihânda var imiş ya var buğz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ten-i bî- tâḡatimdir tâ ḡadeng-i ' aşkıñña maḡrûḡ
Ceraḡḡat-ı siḡâm-ı miḡnetdendir ḡeker miḡrûḡ
- 2 Metâ' -ı ' aşkıñña varımı îḡâr eyleyüp yekser
Kunûn bâḡâr-ı ḡayret içreyem serkeḡte vü mebrûḡ
- 3 Gürûḡ-ı ' âḡḡadır ḡavf-ı kûyun farḡ peyveste
Nice kim müsteḡî' ûne ḡavâf-ı Ka' bedir mefrûḡ
- 4 Ser-i kûyuñda ger meḡrûḡ ḡokdur derd-i ' aşkıñdan
Velî yokdur benim tek bir perîḡân ḡâl u bir maḡrûḡ
- 5 Ne dürlü itmeyüm baḡrımı bezl kelb-i kûyuñ kim
Edâ-yı ḡarḡ-ı farḡında tekâḡül eylemez makrûḡ
- 6 Deḡil midir ' ilâcı ey ḡabîbim ḡerbet-i vaḡlıñ
O bîmârıñ ki derd-i iftirâkıñ birledir memrûḡ
- 7 Nesîm ile idurdim ' arz-ı gam Nâkâm-ı dildâre
ḡabâ virdi cevâbım kim ne ḡâcet ' arz ola ma' rûḡ

^{103//6} iftirâkıñ: iftirâkıñ F.

^{103//7} idurdim: iderdim F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gûş dutmaz her çe kılsam derdimi dildâra ‘arz
Küfr olur gûyâ iderse ‘âşık-ı bîçâre ‘arz
- 2 Tâ ebed oldu pür nişânlık muḳarrer ḫâlîme
Eyledim âşüftelikden ṭurre-i ṭarrâre ‘arz
- 3 Pâre pâre eylerem gönlüm tek ‘âlem gönlünü
Eyler olsam ger dil-i şad pâreden bir pâre ‘arz
- 4 Ol perî rûyun ṭavâf itdükde kûyuñ ey şabâ
Ḫâlimi kıl dûr-i kûyuñda derd-i dîvâre ‘arz
- 5 Zaḫmler peydâ olup baḡrımda nuṭṭum lâl olur
Leb açarsam itmeḡe aḫvâlimi her bâre
- 6 Çâre gösterdi baña şemşîr-i ebrû şerbetin
Bildirüp derdimi kıldım gamze-i ḫûn-ḫ̣âra ‘arz
- 7 Yârdan aḡyâra olma şekve bir Nâkâm kim
Men‘dir ‘aşḡ ‘âleminde yârdan aḡyâra ‘arz

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İdüp zâhir tecellâ gülşeninden bir nişân-ı 'ârız
Kılupdur bülbül-âsâ fevc-i 'uşşâkı nevân-ı 'ârız
- 2 Olup envâr-ı şun' uyla münevver âfitâb-âsâ
Ziyâ baḡş-ı cihândır cilve-gerdir her zamân 'ârız
- 3 Giriftâr itmeyüp bir cilve birle miḡnet-i 'aşḡa
Kimi âzâd idüp koymuş ferâḡat kimde cân 'ârız
- 4 Dimiş ḡikmet-şinâsân kim 'arzdır 'ârız-ı cevher
Galaṡdır bu ki olmamış cevher-i cân cihân 'ârız
- 5 Şu' â-ı pertev-i 'ârızından 'âşıkḡar olur sûzân
Mu' anber ḡîsû anı eylemezse sâye bân 'ârız
- 6 Ziyâ-yı çeşm cândır revnaḡ-ı ârâyiş-i cânân
Revân-ı 'âşıkândır iftiḡâr-ı şâhirân 'ârız
- 7 Ta' aşşuḡ 'âleminde ḡülistân-ı ḡüsn-i ḡûbândır
Hezârân dile Nâkâm olmamış âşiyân 'ârız

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Nakşdır küttâbe-i ‘âlemde bu maẓmûn haṭṭât
Kim değıldir kimseye dâr-ı iḳâmet bu ribât
- 2 Sâlik-i râh-ı haḳîḳat ol gönül merdâne-vâr
Eyle terk-i cân u ten dutma ṭarîḳ-i ihtiyât
- 3 Miḥnet u gamdır neşât-ı bezm-i ‘âlem ‘âşıḳa
‘Aşḳdan ḥâşıl olan miḥnetdir ‘uşşâḳa neşât
- 4 Geçdi Mecnûn devri şimdi devr idüp Mecnûn beni
Eyliyor taḥrîk-i zincîrimle ḥâşıl inbisât
- 5 Âteşîn ruḥsârıñ üzre târ-ı gîsû koymamış
‘Alem içre müştebih var olduğın nâr u sırât
- 6 Germ-i dil âteş-feşân u dâğdâr-ı ‘âşıḳlara
Mâh-ı ferverdîndir kûyuñda eyyâm-ı şubât
- 7 Olmuşam Nâkâm esîr-i ṭurre-i pür ḥam velî
İtmişem taḥḳîḳ ef’ iyle ḥaṭâdır ihtilât

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dem-â-dem bezm-ârâ feryâda kim âğâz ider bir baṭ
Gürûh-ı 'aşîḳı 'ağyârdan mümtâz ider bir baṭ
- 2 Tenimde eyliyor âvâze regler şiddet-i gamdan
Nice kim şiddet-i mızrâbdan âvâz ider bir baṭ
- 3 İder takrîr-i ḥâlîñ öyle ḥüzn-âlûd şavt ile
Ki gûyâ itmeğe ızhâr şavtın nâz ider bir baṭ
- 4 Terennüm şuretinde nâle-i dil-sûz idüp her dem
Der-i sûz-i güzârı ehl-i 'aşḳa bâz ider bir baṭ
- 5 Gam-âver laḥn ile geh gâh şûrîde maḳâl ile
Rumûz-ı 'aşḳdan bir şemme keşf-i râz ider bir baṭ
- 6 Benim tek mübtelâ-yı 'aşḳ târ-ı zülfdür gûyâ
Ki her târında biñ âhenk-i nâle-sâz ider bir baṭ
- 7 Ta' aşşuḳ bezmgâhında şadâ-yı nâlesin Nâkâm
Dil-i endûh-gînimde ṭarab-perdâz ider bir baṭ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 ‘Aşk umûri olmayup ‘aql ile mümkün inzibât
Zümre-i ‘âşıqdan ‘aqla vâcib olmuş inhitât
- 2 İhtiyât itme gönül âsîb-i râh-ı ‘aşqdan
Kim tarîk-i ‘aşqda sâkıt gerekdir ihtiyât
- 3 Geçmişem bâzâr-ı ‘aşq içre nuķûd-ı cismden
Tâ gönül sevdâ-yı zûlf ile açupdur ihtilât
- 4 Nâvek-i miḥnet-i ḥaṭâ itme tenimden ‘aşqda
Celb-i mıkṇâṭîsden meşhûrdur geçmez ḥayât
- 5 ‘Aḳldır ma‘ zûl-ı mülk-i ‘aşqdan tâ var ‘aşq
‘Aşk fermânında bu mazmûn yazılmışdır ḥaṭṭat
- 6 Zîr-i bâr-ı hierde ḥam buldu ḳaddim âh kim
Kalmamışdır serv-i ḳad-i maḥbûblarda iḳtisât
- 7 Gayret-i nâr-ı elem Nâkâm nâ-bûd eyliyor
Olsa peydâ ger dil-i zârımda âşâr-ı neşât

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Geleli zâhir olup âlem nâ-pâye neşât
Salmamış ‘aks-i dil ‘aşık-ı şeydâya neşât
- 2 Nice ‘uşşâkda âsâr-ı neşât olsun kim
‘Âlem-i aşkda temsîldir ‘anķâya neşât
- 3 Dehrden gitmez idi hânçer-i gamla mecrûh
Çâre baķş olsa idi Hüsrev-i Dârâya neşât
- 4 Sûz-i cisminden ider nâle-i ney u nây velî
Duyulur bîhude feryâd-ı ney u nâye neşât
- 5 Âdem evlâdı nice neşât ola kim ‘âlemde
Olmamış çehre-nümâ Âdem u Havvâya neşât
- 6 Gam u endûhla fî’l-fûr perîşân eyler
Görse her dilde eķer dehr-i fûrûmâye neşât
- 7 Kimse Nâkâm bu gamhânede şâd olmaz kim
Kul-i maķbûl deķil geldiķi dünyâya neşât

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Tîğ-ı ‘aşkıñla kesülmiş ciğerim içre niyât
Kâbil-i çâre değil çâre iderse Bukrât
- 2 Yâd-ı rûyuñla akan dîdelerim kanından
La‘l rengine dönüpdür ser-i kûyuñda balât
- 3 Nice pûşîde dutum ‘aşkıñı kim ‘aşkıñda
Eşk-i gülğûnla yazılmış ruḥ-i zerdimde ḥaṭṭat
- 4 Tâ olupdur eṣer-i miḥnet-i ‘aşkıñ zâhir
Kalmayupdur güm olup dehrde âṣâr-ı neṣât
- 5 Râh-ı hicrânda ben ḥasta çeken bâr-ı elem
Şütür-ı mest güzergâhıñ ider semm-i ḥayât
- 6 Nâr-ı hicriñde yakıldı dil-i zârım kerem it
Bu değil şîve-i dildârı dersem iḳsât
- 7 Âh dil-sûz çeküp ‘aşḳda Nâkâm dahi
‘Aşḳ esrârını fâş itmede itme ifrât

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Tâ ki çekmiş kilîl hüsni şûretiñ taqâdire haṭ
Çekmemiş naḳḳâş kudret öyle bir taşvîre haṭ
- 2 Sâbit olmuş hüsniñ şâ’ında mâhâzâl-beşer
Naḳş olup çehreñde bu mazmûn ile zincîre haṭ
- 3 ‘Ârızîñ dûrunda zûlf-i çîn-i ham-ender-hamîñ
Dâm açup çekmiş mülk-i teşhîrine teşhîre haṭ
- 4 Nâr-ı miḥnetle olur sûzân olup tûbâ kalem
Dâstân-ı firḳatiñden çekse ger taḥrîre haṭ
- 5 ‘Âlemiñ tedbîri olmaz tâ ebed şûret-peṣîr
Hâme-i taqâdir çekse şafḥa-i tedbîre haṭ
- 6 Koyma ruḥsârında haṭṭıñ olmağa âşüfte kim
İmtiyâz olmaz okunmaz nâzenînâ tîre haṭ
- 7 Kalmaz âşâr-ı haṭâ Nâkâmda rûz-i ḥesâb
Hâme-i fazlîñ çekerse defter-i taḳşîre haṭ

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Çeşm-i dildârda dil hiss kılup remz-i saht
Eşk-i hûninden açmış yeni bir nehr-i şaht
- 2 Yakılup âteş-i 'aşka dil-i zârım yekser
Tende kalmış eşeridir nefes-i serd faht
- 3 Bulmaz aşlâ şîfat-ı şâ'n-ı celâliñ nokşân
Söylese 'âlem eğer vaşf-ı celâliñde galaht
- 4 Ârzûsunu bulur itmeyüp efrâht eğer
İhtiyâr eylese her kimse umûrunda vasaht
- 5 Râst gûyân ne gam kim ola ger rast-ı serâ
Gûş-mâl eyle serâyıma kılınmaz bir baht
- 6 Zîr-i çeşmiñde kalupdur ruhuña bakdukda
Merdüm-i dîde-i 'âlemden olup maḥv-i nuḳuṭ
- 7 Bir dil-i zârıma Nâkâm keşâkeş ḥâşıl
Çeşm u ebrû vü leb u zülf u ruḥ u ḥâl u ḥaht

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olan 'aşk-ı ruḥ-ı maḥbûb gül-ruḥsârdan maḥzûz
Olur gülzâr-ı 'aşk içre cefâ-yı hârdan maḥzûz
- 2 Hemâre telḥ-i kâm oldum fiḡân kim olmadım bir dem
Semâ' -ı lehce-i la' lin şekker-i bârdan maḥzûz
- 3 Şuâ' ın mihr ü meh ḥâk üzre hergiz pâ-y-mâl itmez
Eğer kûyuñda olmazsa derd-i dîvârdan maḥzûz
- 4 Nolaydı üstüḥ~anımdan olaydı şâne kim ben hem
Olaydım şâne-âsâ ṭurre-i ṭarrardan maḥzûz
- 5 Belâ yâ birle evḳâtı geçer ben tek olan 'âşık
Belâ-yı 'aşk-ı etrâk-ı cefâ ger dârdan maḥzûz.
- 6 Reh-i 'aşkıñda bî-dâdıñ ider ma' lûm kim ey bût
Olursun nâle-i 'uşşâk dil-i efkârdan maḥzûz
- 7 Ḥam olmazdı ḳadim Nâkâm eğer 'âlemde olsaydım
Temâşâ-yı ḥırâm-ı serv-i hoş reftârdan maḥzûz

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 İki nazẓâre-i ‘uşşâka ruĥuñdur maĥfûz
Dilde her laĥza olur naķş-ı cemâliñ melĥûz
- 2 Derdkeş ben ruĥuñuñ behre-veri zülfüñdür
Derdkeş gör kim olupdur kim olupdur maĥẓûz
- 3 Âteş-i ‘aşqdan er düşse şerer-i dâmenine
Yakılır âteşe kalmaz eşer-i kûh-i luĥûz
- 4 Çokları ‘aşkıña dildâde olupdur likin
Reh-i ‘aşkıñda mücerred benem ancak mekẓûz
- 5 Öyle âteşgededir dil ki eğer âh itsem
Kalmaz ‘âlemde yanar âteşe âsâr-ı nüşûz
- 6 Bañ kılmam reh-i ‘aşkıñda Ĥalîl-âsâ ger
‘Âlem ‘udvânım olup âteşe olsam melfûz
- 7 Pend bir kimseye Nâkâm eşer itmez hergiz
Menşe’-i va‘z eğer olmasa ħalb-i mev‘ûz

^{114/3} ruĥunuñ: ruĥunun F.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ruḥ-i maḥbûb senden olmasa maḥbûb ey vâ' iz
Ruḥ-i maḥbûb olur ancak sana maḥlûb ey vâ' iz
- 2 İdüp maḥbûb-i 'aşkıñ men' u vaşf-ı ḥûr idüp her dem
Bu güftâr ile kılma kendini ma' bûb ey vâ' iz
- 3 Murâdın ḥûblardan raġbetin kesmekse 'uşşâkın
Nedir bir söyle kim andan ola mergûb ey vâ' iz
- 4 İder ma' lûm güftârın ki baḥs-ı 'aşqdan bir ḥarf
Kitâb-ı ḥâtırında olmamış mektûb ey vâ' iz
- 5 Cehennem âteşine 'işret firdevs-i a' lâya
Vişâl u iftirâkı eyleme mensûb ey vâ' iz
- 6 Demâdem eyleme 'uşşâka bî-hûde mevâ' iz kim
Hemîşe 'aşq gâlib 'aḳldır maġlûb ey vâ' iz
- 7 Olurdun sen dahi Nâkâm-veş bir 'âşık-ı şeydâ
Eğer maḥbûb olsaydı sana maḥbûb ey vâ' iz

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kazâ cüdâlık idüp iktizâ Hudâ hâfız
Fırâka kıldı beni mübtelâ Hudâ hâfız
- 2 Harîm-i vaşlde bir lahza olmadın hurrem
Muḳarrer oldu cüdâlık baña Hudâ hâfız
- 3 Okur nevâ-yı cüdâyı muḡanni-yi devrân
Besât-ı 'îş bulur intihâ Hudâ hâfız
- 4 Mükedder eyledi aḫvâlimi fırâḳ eṣeri
Gönülde koymadı hergiz şafâ Hudâ hâfız
- 5 Kuruldu meclis-i miḡnet nümûd u renc-i fürûz
Bozuldu encümen-i cân-fezâ Hudâ hâfız
- 6 Fiḡânıña tâli' dönmede bulmadım himmet
Vişâlden düşer oldum cüdâ Hudâ hâfız
- 7 Belâ-yı fırḳate Nâkâm-veş düçâr oldum
Tenimde kalmadı neşv ü nümâ Hudâ hâfız

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hâdengiñden dil-i 'uşşâka nâ-mümkündür istiḥfâz
O bir tîr-i belâdır kim değıldir kâbil-i ic' âz
- 2 Hâdiş it 'aşkıdan dildârdan kûy-i dil-ârâdan
Yeter vaşf-ı behişt evşâf-ı hûr ey vâ' ız-i la' mâz
- 3 'Îzârîñ üzre gördüm zülfüñü maḥzûz-i reşkimden
Tel-âsâ za' af buldum olmadım zülfüñ gibi iḥzâz
- 4 Ten kelimâtda rûḥ-i suḥendir zıkr-i evşâfîñ
Ruḥ-i ma' nâda ḥâliñ noktası pîrâye-i elfâz
- 5 Olupdur pâymâlîñ ḥâksân gönlüm kerem eyle
Nazar kıl basduḳıñ toprâka berây-ı dilber-i ceyyâz
- 6 Fiğân kim cism-i zârım bir kemândâre nişân olmuş
Ki hergiz tîr-i dil-dûzuna vâḳi' olmamış 'ız' âz
- 7 Uyandırma ḥasûdi gece nâlân olma kim Nâkâm
Ḥilâf-ı rey-i 'âḳıldır 'aduvv-i nâ'imi îḳâz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Gâh u geh zâhir kılup la‘liñden ey dildâr lafız
Söyle kim olsun şifâ baḡş dil-i bîmâr lafız
- 2 Keşf olur ‘âşıqlara remz-i muḡabbet sırr-ı ‘aşḡ
Her zamân kim eyliyorsun leb açup tekrâr lafız
- 3 Yoklukunda iḡtilâf olmaz dehânın var iken
Eylemezse ger dehânın olduğun izhâr lafız
- 4 Ayrılır müşkil-i lebiñden gûyâ fehîm eylemiş
Vaşl-i la‘liñden cüdâlık olduğun düşvar lafız
- 5 Öyle nâzikter leb eyle açma leb söyleşme kim
İrîmesün la‘l-i leb-i cân baḡşınâ âzâr lafız
- 6 Fevc-i ‘uşşâḡa ḡayât-ı nev virür her dem kılur
Çeşme-i câvîdden izhâr bir âşâr lafız
- 7 Zevḡ-i vaşlınñdan senin Nâkâm nâ-çâr ayrılır
Nice kim vaşl-ı lebiñden ayrılır nâ-çâr lafız

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hüm-i ma' nâdan er leb-rîz olursa sâğar-ı elfâz
Olur mirât-ı hikmet câm-ı ferhunde fer-i elfâz
- 2 Hicâb-ı gaybdan çıkmaz zühûra şâhid-i ma' nâ
Cemâliñ kılmasa pîrâste ger zîver-i elfâz
- 3 Çıkarsa zihn-i mevci baħr-ı ma' nâdan leb-i nuṭka
Olur âvîze-i gûş-i dil cân-ı gevher-i elfâz
- 4 Eḳâlîm-i kelâmı fetḫ eyler Hüsrev-i güftâr
Olursa ma' nâ-yı Şîrîn eğer ser-leşker-i elfâz
- 5 Riyâz-ı dilde ma' nâ bir nihâl-i rûḫ-perverdir
Ki şâh-ı nuṭkda andan olur ḥâşıl ber-i elfâz
- 6 Olur maḳbûl râyic-i sevk-i sem' ehl-i dânişde
Çıkarsa dâr-ı ḍarb-ı dilden ḥâliş-i zer-i elfâz
- 7 Kalır efkâr-ı ebkâr ḥayâl-i ' âlemde nâ-peydâ
Eğer Nâkâm olmazsa belâğat-ı maşdar-ı elfâz

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Şubh-i vechiñden cihânda olmasa raḥşân şu‘â
Şubh olmaz mihr olup raḥşında bulmaz irtifâ‘
- 2 Ebruvânîñ çeşmiñ eyle âh kim baḥş eyleyüp
Sefiñ ḥûn-i ‘aşıkân itmekde salmışlar nezâ‘
- 3 Sâbıkîniñ her biri bir resm koymuş ‘aşkıda
Sîneyi çâk itmeği şimdi ben itdim ihtirâ‘
- 4 Her sitâre dîdesinden gice bir rûzun açup
Sâkinân-ı âsmân feryâdımı eyler semâ‘
- 5 Gözleyüp bâzâr-ı luḥfuñ gelmişem ḥâşıl kılup
Ma‘ şiyetden nice bin bâr-ı girân erzân metâ‘
- 6 Mihnet-i ‘aşkıñdan ey büt künc-i miḥnet-ḥânedede
Farḳ olunmaz pîr-i ḥasta ḥâlden merd-i şecâ‘
- 7 Eyle cânıñdan vedâ‘ Nâkâm cânânıñ için
Kim sun cânânını itmek gerek cândan vedâ‘

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yandukından âteş-i ruhsârîña bîçâre şem‘
Âteş-i âhîñ çekür her bezmde izhâra şem‘
- 2 ‘Aşğdan başında bir sevdâsı vardır lâ-cürm
Rişte-i cânın yakur bu rütbe kim o dilâra şem‘
- 3 Bezm-i hüsnünde olurdu cîlve-ger bir nev‘ ger
Olmasaydı cîlve-gâh-ı mihirden âvâre şem‘
- 4 İrdüğünden şubhuña mâhân şubh şubh vaşlıña
Reşkten bîcân kalur her şubh bahtı kara şem‘
- 5 Âteş-i âhı dem-â-dem dehrde ma‘ lûm ider
Ben gibi ‘âşıklıkıñ bir âteşîn ruhsâra şem‘
- 6 Encümen-i efrûz-i ‘âlem olmuş ‘âlemde olup
Şu‘le-i şem‘-i ruhuñdan muhtebes bir pâre şem‘
- 7 Şubha dek sûzân olur Nâkâm ‘âşık hâline
Leyl-i hicrân yâr olup ‘uşşâk-ı dil efkâre şem‘

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bâb-ı kûyuñdan eğer olsamda her sâ‘at memnû‘
Eylemem tâ var tende rûh-i kûyuñdan rücû‘
- 2 Söylenüp rüsvâlîkım bâzârlarda ‘âķibet
Buldu rüsvâ olmaķım ‘âlemde ‘aşķıñdan şüyû‘
- 3 Çek yüzüñden bürķa‘-ı müşķîniñi bir yana tâ
Gün dutulsun mâh itsün nûr-i ĥaķ itsün tûlû‘
- 4 Öyle mu‘tâd-ı gamım kim ĥatırım behcet bulur
Öleģec ‘aşķıñda zâhir gamdan âsâr-ı vuķû‘
- 5 Pîşgâh-ı ‘aşķda kalmış ĥamîde ķâmetim
Eylemekden ‘aşķıñıñ derdine ta‘zîmen rûķû‘
- 6 Garķ-ı tûfân-ı sirişk eyler cihânı gözlerim
Barış-ı eşke eğer hicriñde eylersem şürû‘
- 7 ‘Aşķda Nâķâm muĥkem dut tevâzu‘ resmini
Kim tarîķ-i ‘aşķda bir rûkn-i muĥkemdir ĥudû‘

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Kesmişem yârâ reh-i ‘aşkıñda dünyâdan tama‘
‘Âlem içre var olan pinhân u peydâdan tama‘
- 2 Zâyir-i etrâf-ı kûyuñ olmağa fevc-i melek
Eyliyorlar dem-be-dem arş-ı mua‘llâdan tama‘
- 3 Kesmem ‘anķâ-yı vişâliñden tama‘ çoklar eğer
Dâm açup kesmese de ‘âlemde ‘anķâdan tama‘
- 4 Olmaz ey dil bir ğılâf içre iki şemşîre tir
Terk-i dünyâ eyle yâ kes feyz-i ‘anķâdan tama‘
- 5 Merg irüp hasretle kesmiş ‘âķibet bir âh idüp
Nice İskender cihânda mülk-i Dârâdan tama‘
- 6 Mâsivâdan kes tama‘ rûhu rehâ kıl rencden
Fârîğ ol kes ey göñül efkâr-ı bîcâdan tama‘
- 7 Kes tama‘ dirler bana Nâkâm vaşl-ı yârdan
Kesmişem cândan ne inki bu temennâdan tama‘

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Şafha-i ruhsârîña merķûmdur ħüsnü’l-bedî’
Vaşf-ı ħüsnüñe taĥayyür içredir ‘âlem cemî‘
- 2 ‘Arş dergâhıñ melek derbânın eyvânın felek
‘İzzetiñ bî-ĥaddır ģadriñ refi‘ şa’rınñ refi‘
- 3 Âşikârdır saña râzım niyâzım kim seniñ
Cümle ‘uzvuñ dûrbîndir cümle endâmın semî‘
- 4 Fikr-i hier-i cân-güdâzıñla rebî‘ imdir ĥazân
Yâd-ı vaşl-ı rûĥ baĥşıñla ĥazânımdır rebî‘
- 5 İrmişem bir ĥâle kim cemi‘ yet-i eţfâlden
Teng olmuşdur baña ‘aşkıñda dünyâ-yı vesî‘
- 6 Vaşl nâ-mümkün belâ bî-ĥadd u miĥnet bî-ĥesâb
Gözlerim ĥûnbâr u aĥvâlim yaman ģavlim recî‘
- 7 Rûz-i rüstâ-ĥîz Nâkâma şefâ‘ at eyleyüp
Koyma kalsun ‘arşa-i ĥayretde ey şâh-ı şefî‘

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 Zülf çekmiş ruḥ-i tâbânıña bir çîn-i bürka'
Yâ ruḥ-i mihre çeküpdür şeb-i müşgîn-i bürka'
- 2 Kûhken-vâr olur âlem olursa mekşûf
Rûy-i ḥüsnünden eğer ey büt-i Şîrîn-i bürka'
- 3 Çekme bürka' ruḥ-i tâbân u dıraḥşânıña kim
Ruḥ-i ḥûşîde çekûlmek değil âyîn-i bürka'
- 4 Nûr-i ruḥsârıñı setr itmeğe kâdir olmaz
Dutsa biñ mertebe ruhsârıñı la' lîn-i bürka'
- 5 Âlemiñ zulmet-ârâ kalmasını görme revâ
Olma pûşîde ruḥ ey şâhid-i zerrîn-i bürka'
- 6 Rûḥdur cümle serâ-pâ bedenin ma' nâda
Zâhiren dutsa da endâmıñı sîmîn-i bürka'
- 7 Dildedir yâr velî rû 'yet olunmaz Nâkâm
Cismden eşk ile maḥv olmasa bu tîn-i bürka'

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'lün

- 1 İden müşâhede ruhsârıñı ider mecmû'
Silâh-ı hayret ile dest-i tâkatin maqtû'
- 2 Kapuñdan özge der-i gayri mültecâ itmem
Hezâr bâr kapuñdan eğer olam memnû'
- 3 Nigânıññ şerefi sengi eylemiş gevher
Kudûmuññ eşeri hâki eylemiş meşmû'
- 4 Tûlû'-ı mihr çıkarmaz cihânı zulmetden
Yüzüñden olmasa yârâ niķâb eğer merfû'
- 5 Zamâne hâli diğeri güne münķalib olmaz
O nev' den yed-i ķudret iledir mevzû'
- 6 Melekler içre semâvâtda düşer ğulğul
Olursa halka-i 'uşşâkda fiğân-ı meşrû'
- 7 Gören sirişkimi Nâkâm âh idüp söyler
Ki böyle kışsa-i tûfân olmamış mesmû'

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Mücerred 'âlem içre dâfi'-i derd u belâdır bâğ
Marîz-i miḥnet u derde mücerreb bir revâdır bâğ
- 2 Bahâr âyîne-dâr-ı rahmet-i Raḥmandır vâzi'
Bahâr âyînesinde böyle kim şûret-nümâdır bâğ
- 3 Neşât engîz u dil âvîz u cân-perverdir feraḥ-güster
Şafâ bahş-ı revân dârü'l-emân rahmet-fezâdır bâğ
- 4 Bahâr 'âlemde ger bâğ olmasa ma'lûm olmaz kim
Bahâr-ı 'âlem-ârâdan mücerred müdde'âdır bâğ
- 5 Gülistân-vârdır şahrâ İrem-mânenddir gülşen
Behîşt-i huld-âsâdır çemen Firdevs-sâdır bâğ
- 6 'Îlâc-ı derd u miḥnet zâ'il-i gam zâ'id-i behcet
Muḫırr-i gamım zâ-darüşşifâ vü bâ-şafâdır bâğ
- 7 Yeter gam-ḥânede diltenglik Nâkâm bu rütbe
Vaṭan dut bâğ ara gör kim ne dürlü dil-güşâdır bâğ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Vehl gelüp vaqt-i tarab irmiş hevâ-yı ibtizâğ
Sebz-gûn olmuş çemenzâr u gülistân bâğ-ı verâğ
- 2 Ravza-i Firdevsden bir gûşedir pehn-i çemen
Gûşe-i cennâtdan bir çâşnîdir şahn-ı bâğ
- 3 Külle-i gülşende gonca çâk kılmış dâmeniñ
Dâmen-i şahrâda lâle eylemiş izhâr-ı dâğ
- 4 Gül çemen bezmiñ fûrûzân eyleyüp açmış ‘izâr
Erguvân câm-ı beşâset bahş olup dutmuş ayâğ
- 5 Çarh-ı mînâ ‘âlemi yekser çerâğân eyleyüp
Odlamışdır mâhdan meş‘ al kevâkibden çerâğ
- 6 Kûmru kû kû kûy der kim eyyühel-ğâfil sakın
Hûşyâr ol kim değildir kâbil-i gaflet bu çağ
- 7 Hûş ol kim Nâkâm bu hengâm-i dil-âvîzde
Gûşe-gir olmuş çemende hâtırı bulmuş ferâğ

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dutup ruhsârını zülfün idüpdür kâfiristânlığ
Figânım ey müselmân kâfiristândır müselmânlıg
- 2 Perîşân olmasa zülfün perîşân hâl olmam kim
Perîşân zülflerdendir baña böyle perîşânlığ
- 3 Eğer nûr-i ruhuñdan olmasaydı muķtebes hergiz
İrüp hûrşîde rahşânlığ kamer bulmazdı tâbânlığ
- 4 İden rû'yet beni bu hâlde 'aşkıñda hayretten
Diyor kim işte bu miķdâr olur 'âlemde hayrânlığ
- 5 Sirişkim leşkerimdir nâle serdârım bihamd-allah
Gedâken 'âķibet buldum reh-i 'aşkıñda sulţanlıg
- 6 Hırâm it gülşene nâlimden eyle bir tebessüm kim
Ne kalsun gülde ģandânlığ ne bûlbûlde nâlânlığ
- 7 Cihânda kesb-i rif'at 'ilm u nuţķ u câh ey Nâkâm
Değilmiş âdemiyyet 'aşķ imiş 'âlemde insânlığ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dâğ-ı hicriñ dâğlu bağrıma çekmiş öyle dâğ
Kim ne manzûr olmuş ‘âlemde ne gûş itmiş kulağ
- 2 Bâğ bâğ kıuds-i a‘lânın olur gayretgehi
Gülşen aqdâmin ile ger müzeyyen olsa bâğ
- 3 Neşe’-i ûlâ ve uhrâdan habersiz mestdir
Bezm-i aşkıñdan benim teg kim ki çekmiştir ayâğ
- 4 Tâ seni kılmış tevellüd ey ferîd-i rûzgâr
Cedd-i çarh ‘innîn kalmış mâder-i ‘âlem sitâğ
- 5 Her zamân ‘uşşâkadır zülfün hevâsı rûh-i bahş
Nice kim cân bahş-ı ‘âlemdir hevâ-yı ibtizâğ
- 6 Dutmasun pervânelik resmin nice ‘uşşâka kim
Bezm-i ‘aşk içre fûrûzân eylemiş hüsnün çerâğ
- 7 Hicrde Nâkâm derdiyle olup âgîn dil
Mağv olupdur kalmayup gönlümde âşâr-ı firâğ

^{130/3} ‘aşkıñdan: ‘aşkıñ, çemişdir: çekmiş bir F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Eyliyorsun nâzenînâ böyle kim hûn-h̃ârlıĝ
Şâhidân dîninde kan tökmek midir dildârlıĝ
- 2 Eylemezsen yârlıĝ ‘uşşâka ey nâ-mihribân
Bâri aĝyâra dahi mihr itme itme yârlıĝ
- 3 Raĥneler peydâ kılupdur tende seylâb-ı sirişk
Ey gözüm ârâm dut çok eyleme hûnbârlıĝ
- 4 Şıĥhatim mümkün deĝil bîmâr-ı ‘aşk-ı hûsn kim
Sende hûsn artdukca artar bende bu bîmârlıĝ
- 5 Lâ-cürm aĥvâlîme raĥm eylemezsen âh eyle
Aĝlayup âh itdügüm kûyuñdadır nâ-çârlıĝ
- 6 Dîde-i câdû nigâhıñdan seniñ taĥkîķdir
Sâmîrî ta‘ lîm almış senden efsûnkârlıĝ
- 7 ‘Aşkda Nâkâm umma benden ‘aķl âdâbını
Cehliñi izhâr kılma yokdan umma varlıĝ

^{131//1} dildârlıĝ: dîndârlıĝ F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Bulsa her dil dâğ-ı derd-i iftirâkıñ birle dâğ
 ‘ Âlem içre bir nefes tâ vardır bulmaz ferâğ
- 2 Firqatînde seyr-i bâğ u gülşen itmem ârzû
 Olduğundan mihnet-efzâ geşt-i gülşen seyr-i bâğ
- 3 Derdim ancak ‘ aşk derdi olduğın teşhîş idüp
 Şîhhatimden çok muâ‘ lic el urup çekmiş ayâğ
- 4 Qadr ü ünân güm olup gülzâr-ı ‘ âlemden kunûn
 Farq olunmaz nâle-i bülbül den âvâz-ı kelâğ
- 5 Zülf-i çîniñden şebân rûz alduğundan tertîb
 Terbiyet bahş-ı cihân olmuş nesîm-i ibtizâğ
- 6 Tâ ebed ‘ âlem olur zulmet şeb-i yeldâ şıfat
 Yakmaz ise mihr u meh şem‘ -i cemâliñden çerâğ
- 7 ‘ Âkıbet Nâkâm lâ-büdd idecekdür telh-kâm
 Devr-i dîn bir dem kimi kim eyler olsa ter dimâğ

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ruḥ-ârâ olmasıçün şâhid-i nâzik ' ızâr-ı bâğ
Şabâ meşâtta olmuşdur bahâr âyîne-dâr-ı bâğ
- 2 Saḥergeh şahın-ı bâğa neşr olunmuş dâne-i şebnem
O dürlər dergeh-i heşt bâğdan olmuş nisâr-ı bâğ
- 3 Derûn-ı bâğ rûḥ-efzâ-yı ' âlem olduğındandır
Ki böyle râḥat-efzâdır dil-ârâdır civâr-ı bâğ
- 4 Nevâ-yı hazîhi cennât birle bâğ-ı şâ'nında
Şebân rûz eyliyor feryâd murgân-ı bahâr-ı bâğ
- 5 Tarabdan eyliyor peydâ dil-i ' âlemde bir cünbüş
Dem-â-dem cünbüş-i dîlcû-yı serv-i cûybâr-ı bâğ
- 6 Burûc-ı bâğ olup tertîb tertîb şakâyıkdan
Çekilmiş lâleden nesrînden gülden ḥişâr-ı bâğ
- 7 İder Nâkâm dil zevk-i behîştî ḥâşıl ' âlemde
Olursa yâr hem-zânû nişîmen-geh kenâr-ı bâğ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ka‘be-i rûhâniyân olmakda kûyuñ yok hîlâf
Kim iderler kûyuñu fevc-i melek her ân tavâf
- 2 Dâne-i hâlîñ temennâsıyla açsa bâl u per
Dâm-ı zülfüñde olur şayd-ı maḳayyed murg-i ḳâf
- 3 İrse bûy-i zülfüñ ḳîniñ veşt-i ḳîne şerm idüp
Saklamaz âhû-yı müşkîn ḳinde müşkîn-i nâf
- 4 Fitne-i çeşmiñden ey büt derddir ‘âşıḳlara
Rabbenâ aḥfîznâ bi-luṭfike neccinâ mimmâ neḥâf
- 5 Lebleriñ vaşfını itmişler bu maż‘ mûn ile kim
Gülşen-i ḥikmetde bir gül bergidir bulmuş şikâf
- 6 Derdnâk olmadığın Mecnûn benim tek ‘aşḳda
Görse aḥvâlimi hicrânıñda eyler ‘itirâf
- 7 Rûz u rûz râyic deḡil Nâkâm sevk-i ‘aşḳda
Andadır râyic mücerred tab‘-ı pâk u ḳalb-i şâf

^{134//3} zülfüñ: zülf-i F.

^{134//4} büt: ḥûb F.

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ey kaşın besmele ruhsâr-ı laţîfîn muşhaf
‘Âşık safha-i ruhsârınâ yok bîm u esef
- 2 Buluram zaḥm-ı ḥadengiñle ḥayât-ı câvîd
Olsam er nâvek-i müjgânınâ ey şûḥ hedef
- 3 Şerḥ-i mi‘ râc-ı vişâlin idem er olmaz ‘aceb
Tûsen-i ṭab‘ıma cevalânda irmez refref
- 4 Âteş-i firḳatiñe dil nice ṭaḳat bulsun
Şerer-i hicriñ ider kûh esed olsa telef
- 5 Bağlayın şaf şaf-ı müjgânınâ teslîm-i revân
İtmeğe bağlamış ‘âşık bire karşı biñ şaf
- 6 Baḥr-i imkânda bir sen gibi dürr-i yektâ
Bir dahi bulmaḳa imkân bulamaz hîç şadef
- 7 Bende-i pâk-i dil âl-i ‘abâyım Nâkâm
Baña yetmez mi devlet bu feḥâret bu şeref

Fâ'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 İrmez evşâf-ı cemâliñde kemâle tevşîf
Her dem evşâfıña biñ defter olunsa te'lîf
- 2 Hişşe-i kûhken 'uşşâkda bâr-ı gamdan
Bî-sütündür ki odur 'aşkda en bâr-ı hafîf
- 3 Gösterüp kaşını 'uşşâkı hirâsân itme
Tâ'at oldukda ne hâcet dahi tîğ-i tahvîf
- 4 Hamdillâh ki gönül oldu enîs-i 'aşkıñ
Geçmedi bî-hude efkâr ile evkât-ı şerîf
- 5 Görmemiş çeşm-i cihân ben gibi dîvâne-i 'aşk
Çekmemiş kilik-i kazâ sen gibi maḥbûb-i laṭîf
- 6 Cümle-i 'âlem olur 'âşıkıñ er 'âşıkıña
Olmasa laḥzada bin tâḫat olumaz teklîf
- 7 Kalmışam dâ'ire-i hicrde Nâkâm şîfat
Âh keş nâle kenân eşk-feşân zâr u za'îf

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Virüp her bâr-ı emr u nehy bârîden haber muşhaf
İder nûr ile âfâkı münevver ser-be-ser muşhaf
- 2 İder pervâz-ı âzâde irer Firdevs-i â' lâyâ
Olup maşşerde şâfi' kime lûtf eylerse pür muşhaf
- 3 Kılûbu eyleyüp nûruyla rûşen zıkr olundukça
Şafâ-yı bâtınıyla rûha âsâyış virür muşhaf
- 4 Gürûh-ı mü'minîni kurtarub küfr ü dalâletden
Reh-i hakka kılup irşâd olmuş râhber muşhaf
- 5 Cihânda gam zidâ 'ukbâda şâfi' kabirde mûnis
Behişte rehnümâdır perde-i nâr-ı saçar muşhaf
- 6 Kıyâmet zulmetinde koymayub tâbi' lerin hayrân
İdüp vâreste hayretden zılamı mahv ider muşhaf
- 7 Hûlûş ile tilâvet eyle her ân muşhafi Nâkâm
Saña dünyâda 'ukbâda mu'în olsa yeter muşhaf

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 İtmeğe esliha-i derd ile ‘uşşâkı telef
Bağlanmış ‘arşa-i ‘aşkıñda sipâh-ı gam şaf
- 2 İtme bîgâneñi âlûde-i hûn-i ağıâr
Tîr-i dildûzuña kıl sîne-i ‘uşşâkı hedef
- 3 Beyne’l-‘uşşâk baña bes fehâret ki gezüp
Bulmuşam itleriñ ile ser-i kûyuñda şeref
- 4 Qatl kıl yâ kerem it merhametiñden merhem
Gelmişem dergehiñe dâğ-ı bedel-i cân be-kef
- 5 Men‘ kılma nîgeh-i ‘âşıkı ruhsârıñdan
Görme şâyeste ki ta‘îlde kalsun muşhaf
- 6 Nev râ-yı çarh ki âyîne-i devrin gayra
Gösterür rûy-i beşâret baña ruhsâr-ı esef
- 7 Haşm olursa baña Nâkâm ne gam ‘âlem kim
Haşmdır haşmına bî-çâreleriñ şah-ı Necef

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Ebruvânîñ 'âşıkân katline çekmişdir süyûf
Öyle bir şûretle kim hıfz ide Allâh Ra'uf
- 2 Pertev-endâz olsa ger nûr-i cemâlin haşrde
Gayri bir maşşer olup peydâ olur bir hem şufûf
- 3 Zıkr-i maḥbûbân pîşîn şâ'nını ma'lûm ider
Nice kim aşfâr zikriyle olur ma'lûm ulûf
- 4 Zülf-i pür pîçî götür mihr-i ruḥuñdan rahm kıl
Halk feryâd itmesün kim vâkı' olmuşdur küsûf
- 5 Mekteb-i 'aşkıñda ḥatt-ı 'ârızından mâ'adâ
Levḥa-i dersimde terkîm olmamış artuk ḥurûf
- 6 İtmeden 'aşk 'âlemiñde terk-i cism-i müsta'âr
Mümteni'dir tâ ebed remz-i muḥabettden vuḳûf
- 7 Bulmadım bir kesde Nâkâm 'âtıfet âşârını
Şâḥibi mechûl bir lafz imiş 'âlemde 'atûf

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Dil-i hûbânda eğer olsa nişân-ı elţâf
Bulmaz ‘âşık ciğeri hançer-i miñnetle şikâf
- 2 Âteş-i qahrını ger itmese luţfuñ sâkit
Şerer-i âteş-i qahrından olur sûzân kâf
- 3 Sende çok cevır u sitem bende belâ u miñnet
Bende yok tâb u tûvân sende vefâ u inşâf
- 4 Ben gibi gâyet ‘aşkıñda zebûn olmuşlar
Çokları evvel ‘aşkıñda urup bîhude lâf
- 5 Kim ider ravza-i kûyunda temennâ-yı behişt
Ehl-i firdevse hoş-âyende olur mu a‘râf
- 6 Seng-i dîvâr şıfat-ı cism kalır kûyuñda
Kûyuñu kim ki şadâkatle ider olsa tavâf
- 7 Nice Nâkâm belâdan bulalım rahmet kim
İtmemiş kimseyi bu zâl-ı kühen-i sâl mu‘âf

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hâk-i dergâhıñı bûs itmeğe bûsem tevfiķ
Zinde ol hâkden olmaz beni mümkün tefrîķ
- 2 Bulmak olmaz ebeden şâhid-i vuşlat-ı vaşlın
İtmedin pîrezen ‘âlemi muṭlaķ-ı taṭlîķ
- 3 İtmişem zaḥm-ı ḥadengiñle helâk olmakımı
Geldüğünden ciğerim kanı gözümünden taḥķîķ
- 4 Va‘d kıldıñ beni ḳatl itmeğe vehmim oldur
Senden evvel beni maḳṭûl ider bu teşvîķ
- 5 Getürür nuṭķa beni mu‘ciz-i la‘liñ ey büt
Cânsız şûreti olmazsa da mümkün tenṭîķ
- 6 İki ‘âlemde seniñ olmaduğın mânendiñ
Cümle ‘użvumda ider her ser-i mûyum taşdîķ
- 7 Nâr-ı hicrân beni öyle yakur kim Nâkâm
Nâr-ı dûzaḥda olmaz bu cefâ bu taḥrîķ

^{141//6} seniñ: senün, mânendiñ: mânendin F.

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Vişâl zevkîni güm eyledi cefâ-yı firâķ
Firâķı dehrde güm eylesün Hudâ-yı firâķ
- 2 Cebîn-i ĥasta-i hicrânda yazılmış kim
Şifâ-peẓîr deĝil derd-i bî-devâ-yı firâķ
- 3 Belâ-yı hicrde bağrım kebâb tek yakılır
Fiĝânıña âteş-i dîl-sûz imiş belâ-yı firâķ
- 4 Ciĝerde sûz u bedende güdâz her laĥza
İder fizûn belâ-yı belâ-fezâ-yı firâķ
- 5 Firâķ yakdı binâ-yı vücûdumu yârab
Yıkılsın 'âlem-ârâ kalsun binâ-yı firâķ
- 6 Göñül firâķda gördü nice kıyâm velî
Henüz nâ-mutaşavvurdur intihâ-yı firâķ
- 7 Firâķ şerĥini itmek yeter dahi Nâkâm
Ki rûz-i ĥaşrde çekse şerĥ-i mâcerâ-yı firâķ

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Ey ruḥuñ revnaḳ-ı bezm-i felek heft ṭabaḳ
Pertev-i şems u kamer nûr-i ruḥuñdan müştak
- 2 Oldu güm cümle-i ḥûbân cihândan gice tek
Salalı şubḥ-i ruḥuñ çarḥ-ı leṭâfetde şafaḳ
- 3 Saña dildâdelikim ḳatlimerdir fetvâ kim
Ḥüsnuñe sefk-i dimâ’ ile virüpsen revnaḳ
- 4 Hûşum oldukda sanurdım ki saña dil virmem
Göreceḳ ‘ârızını kalmadı hûşum muṭlaḳ
- 5 Teng-dil olma gözüm seyr-i ruḥuñ itmekden
Olmamış dehrde nezṣâre-i ebşâra nesak
- 6 Görüp aḥvâlimi meyl eylemez aḡyâr saña
Saña bu bârede zâlim demek olmaz el-ḥaḳ
- 7 Defter-i ‘aşḳda Nâkâm elemden gayri
Bulmadım ḥarf-i diḡer açdım ise nice varaḳ

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Âh ki derd-i felek nüh revâķ
İtmedi bir ‘aşıkı şîrîn mezâķ
- 2 Kātlime hūkm eyle revâ görme kim
Eyleye maķtûl beni iştiyâķ
- 3 Dehrde yok sen gibi bir nâzenîn
Lâle-ruķ u serv-i ķad u sîm sâķ
- 4 Çeşme-i hayvân didiler la‘ iñe
Cümle müdaķķikler idüp ittifâķ
- 5 Dûzaķ-ı hicriñde yakur dem-be-dem
Göñlümü gam baķrımı nâr-ı firâķ
- 6 ‘Arza kılup sînemi ebrûlarıñ
Dutdular efġânıña ser-i istibâķ
- 7 Saldı ayakdan beni Nâkâm tek
Bar-ı gamıñ tâķatimi kıldı tâķ

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Dil-i miḥnet-zedeniñ ‘aşqda bir hemdemi yok
Âhdan gayri bu miḥnet-gedeniñ maḥremi yok
- 2 Çeşmeler açdı sirişkim ḥarem-i kûyuñda
Kûyuñuñ kimse dimez dahi çeh-i zemzemi yok
- 3 ‘Âşık-ı derd-keşiñ zâviye-i miḥnetde
Derdi çok miḥneti çok hemdemi yok hemgamı yok
- 4 Bağrımı yaralamış şâhid nâzik bedenim
Âh kim ‘âlem-ârâ yarasınıñ merhemi yok
- 5 Kerem it bûse-i ruḥsârıña vir izin baña
Dimesün kimse de bu tâze gülün şebnemi yok
- 6 Kaddimi bâr-ı gamıñ öyle ḥam itmişdir kim
Ḥam-ı kaddim gibi zül-i ḥamıñıñ bir ḥamı yok
- 7 Gûş iden dehrde feryâdımı Nâkâm diyor
Çok zamândır ki bu efsurde diliñ ebsemi yok

^{145//1} miḥnet-zedeniñ: miḥnet-zedenün F.

^{145//3} derd-keşiñ: derd-keşin F.

^{145//4} yarasınıñ: yarasınun F.

^{145//6} ḥamıñıñ: ḥamıñın F.

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Zevķim efzûn olur oldukca füzûn miħnet-i ‘aşķ
İzdiyâd-ı sitem u miħnet imiş lezzet-i ‘aşķ
- 2 ‘İşret-i ‘aşķ-ı gönül âh-ı şerer-i bârdadır
Âhı kem eyleme kim olmaya kim ‘işret-i ‘aşķ
- 3 Şükr kim müflis-i nâ-çîz iken ‘âlem içre
Kıldı müstağni âfâķ beni devlet-i ‘aşķ
- 4 İdüp âsûde kılur hemm-i hevâdan âzâd
‘Âşık vâle iderse kimi kim himmet-i ‘aşķ
- 5 Kaysa Mecnûn didiler ‘aşķda dîvâne baňa
Belî her ‘âşıkā bir ad virür şiddet-i ‘aşķ
- 6 Eylemiş vâdî-i hayretde perîşân ‘aklı
Şevket u menzilet u mertebet u satvet-i ‘aşķ
- 7 Terk kıl ‘âlemi Nâkâm ki koymaz hergiz
Mâsivâdan dil-i ‘âşıkda eşer gayret-i ‘aşķ

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Devrime ey sâki gülçehre getür câm-ı rahîk
Tâze ‘aşkda ma‘lûm ola esrâr-ı da‘îk
- 2 Vehm ider ‘aşkda cân terkini kıl ey dil kim
Sâliki râhda ser-geşte koyar vehm-i refîk
- 3 Mû-yı ser-deşt-i ta‘aşşukda sefid oldu henüz
Ne nihâyet görünür anda ne âşâr-ı tarîk
- 4 ‘Âşıkı kayd-ı gam dehrden âzâde kılur
Kûyuña vechi budur kim diler beyt-i ‘atîk
- 5 Habs-i firkatde ne âsâyış ve ne dilde qarâr
Ne bir ümmîd-i rehâ var ve ne bir yâr-i şefîk
- 6 Fûlk-i cismimi yüzüp mevc-i ta‘aşşuk âhîr
Bahr-i hayretde kalupdur dil-i nâ-çâr garîk
- 7 ‘Âlem-i hicrde Nâkâm baña yeksândır
‘İşret-i kâh-ı bülend u elem-i çâh-ı ‘amîk

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Yanmağında ‘aşkıña dil âteş içre hâr tek
Var gevâhım hamdillah âh-ı âteşbâr tek
- 2 Dilde yok cür’et ruhuñ seyrine kim gîsûlarıñ
Rûyuñ üzre çindir efsûne gelmez mâr tek
- 3 Göñlüme dökdükce mızrâb-ı hayâliñ ‘aşğdan
Rişte-i cânım sızıldar çenk üzre târ tek
- 4 Didim ey murğ-ı dil hâl ı ruha meyl itme kim
Dâmı var bu dânenün ol turre-i tarrâr tek
- 5 Vaşl umup her geh ki ‘azm-ı kûyuñ eylersem beni
Hayret eylertikken dîvârıña dîvâr tek
- 6 Ok yerinden cismime zülfüñ hevâsından dolup
Her regimden on virür biñ nâle mûsîkâr tek
- 7 Hâne-i cismim gidüp Nâkâm seylâb-ı gama
Kalmışam vîrân olan eyüden kalan âşâr tek

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Okur muṭrib bu maẓmûn ile meclis içre söyler çeng
Ki 'îş bâķîdir endûh-i 'aşķ-ı 'ârız-ı gül-reng
- 2 Benem Mecnûn 'aşr-ı eknûn ki bâzâr-ı ta'aşşukda
Terâzû-yı belâda olmuşam Mecnûn ile hem-seng
- 3 Nigârân-ı zamândır ħüsnüññ ħayrânı rûz-i bezm
Dilîrân-ı cihândır satvetiñ tersânı rûz-i ceng
- 4 Düşeydi belki göz âyînesine 'aks-i ruhsârıñ
Sirişkimden eğer mirât-ı çeşmim düşmeseydi jeng
- 5 Töken gamzeñse de 'uşşâķ kanın bî-güneh ammâ
Gözüñdür böyle nâ-ħaķ kanlara ħükm eyleyen ser-heng
- 6 Kerem kıl göñlümü bir laħza vaşlıñ birle mesrûr it
Yeter bu rûtbe ey büt firķatiñde olduğum dilteng
- 7 Zevâl-i 'akibetincedir her devletiñ Nâķâm 'âlemde
Anı ref' idemez tedbîr-i Âşaf kuvvet-i Hûşeng

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Öldürürsen bu kadar ‘âşıkı ey reşk-i mülk
Saña olmaz mı dahi ‘âşık bî-çâre gerek
- 2 Naıl-i bahtım ber-i ümmîd virir sebz olup
Haţab-ı huşk olup sebz eğer açsa çiçek
- 3 Gökleriñ barışı yer çeşmesi bî-hûde değil
Ağlıyor hâlîme göklerde melek yerde semek
- 4 Yârdan gayre değil şekve bir olmak şâyân
Yine şâyeste budur kendüsine dâda gidek
- 5 İtme efşân yüzüne zülfünü kim âhımdan
Yakılır âteşe ‘akreb diyülen burc-i felek
- 6 İrmek olmaz bu ten u cân ile vaşla ey dil
Yâ vişâl itme yâ cân u teniñden el çek
- 7 Per açup ‘aşkda Nâkâm geçüp ‘âlemden
Âşiyân eyle ‘adem gûşesini ‘anķâ tek

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ney benim ey büt mücerred ‘âşık-ı zârîñ seniñ
Var biñ ben zâr tek zâr u giriftârîñ seniñ
- 2 Cümleden maqşûd sensin cümleye maqşûd sen
Cümle mevcûdâtdır müştâk-ı dîdârîñ seniñ
- 3 Tâ ebed ‘âlem kalırdı zulmet içre ‘âleme
Pertev-efken olmasaydı mihr-i ruhsârîñ seniñ
- 4 Kalmamış bir dil ki mecrûh u perîşân itmesün
Tîr-i gamzeñ turre-i efşân u tarrârîñ seniñ
- 5 Eyleyüpdür vâle ü ser-geşte yekser ‘âlemi
Dîde-i ‘âbid-firîb u mest-i‘ ayyârîñ seniñ
- 6 Koyma hasret birle virsün gûşe-i miñnetde cân
‘Âşık-ı miñnet-keş u zâr u dil-efkârîñ seniñ
- 7 Böyle kim ger yansın firqatde Nâkâm ‘âķibet
Garķ-ı hûn eyler cihânı çeşm-i hûnbârîñ seniñ

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Katl-i ‘âşıkda didüm raḥm eyle te’ḥîr gerek
Didi yok ‘âşık olan küşte-i şemsîr gerek
- 2 Şâmlar itmede nâlân beni kaçdıñ ne didüm
Didi ‘âşıkda hemîn nâle-i şeb-gîr gerek
- 3 Saña nâlim eşer itmez didüm ey âhın dil
Didi yok bende güneh nâlede te’şîr gerek
- 4 Koyma gîsûlarıñı yüzde serâzîr didüm
Didi kim ki yüze dursa o serâzîr gerek
- 5 Zülf yetmez mi didim şayd-ı dile atma ḥadeng
Didi naḥcîr-i dilân şaydına hem tîr gerek
- 6 Görmüşem turreleriñ ḥâbda boynumda didim
Didi Mecnûn olacaksın saña zencîr gerek
- 7 Pür kuşûrum didüm ‘aşkıñda besân-i Nâkâm
Didi lutfuyla ki ‘afv olmağa taḥşîr gerek

^{152//2} didüm: didim F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Derd-i hicriñ ey büt nâ-mihribân u şûh-i şeng
Rûhuma cismimi kılmış cismime dünyâyı teng
- 2 Olduğun meftûn târ-ı zülfüne ma‘lûm ider
Ben gibi her lahza biñ feryâd idüp izhâr-ı ceng
- 3 ‘İşret-i yâd-ı vişâliñ dem-be-dem şaykal virür
Derd-i hicriñden gönül âyînesin dutdukca jeng
- 4 Kara gün olmak muğarrerdir baña bahtım gibi
Tâ ruhuñ dûrundadır pîçîde zülf-i müşk-i reng
- 5 Seng-i bî-dâd-ı firâka nice bulsun tâb-ı dil
Kim değildir şîşede mevcûd tâb-ı darb-ı seng
- 6 Her sitâre nâvek-i âhından ‘uşşâkıñ felek
Bulduğu bir zağmdır itdükce ‘uşşâk ile ceng
- 7 ‘Aşkdan Nâkâm olmaz behre-ver ‘âşık eğer
İtmeyüp terk-i hevâ-cûyân olursa nâm u neng

^{153//6} ‘uşşâkıñ: ‘uşşâkın F.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

- 1 Hezârân cılve-i dilkeş idüp ızhâr-ı Leylâ tek
Beni 'aşkıñda kıldıñ 'âkıbet Mecnûn-ı şeydâ tek
- 2 İder biñ ruḡuna peydâ keşti cismimde mevc-i gam
Ṭelâṭum eyledükce 'âşk derdi dilde deryâ tek
- 3 Atursen kûh-i derde gâh Şîrîn-vâr 'uşşâkı
İdersen bend zindân-ı belâda geh Zelîḡâ tek
- 4 Lebiñden mu' ciz-i 'Îsâ görünmüşdür mükerrer kim
İderler kûyuña ta' zîm tersâlar kilîsâ tek
- 5 Ḥadeng-i nâzıña dil-i tâb kılmaz seng olmazsa
Ne dürlü kana donmuş bağrım olsun seng-i ḡâra tek
- 6 Dem-â-dem tâb-ı mülden zîr-i zülf-i müşk sayeñde
Ruḡuñ devrinde raḡşândır 'arḡ-i 'aḡd-i süreyyâ tek
- 7 Olup sûzân ser-â-pâ âteş-i hicrânda Nâkâm
Vücûdum maḡv olupdur kalmışam bir ad-ı 'anḡâ tek

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Hülķuñ aḥsen ķâmetiñ ra‘ nâ cemâliñ bî-miṣâl
İrmiş ‘âlemde kemâle ḥatm olup sende cemâl
- 2 İncelüp gün günden ‘aşkıñda kemâl-i za‘fdan
Cismimin var olduğun ‘aşkıñ baña itmiş ḥayâl
- 3 Reşk-i ebrû-yı ḥam-ı ‘âşık-küşeñden çarḥda
Hâle-i miḥnetde kalmış zerd-gûn olmuş hilâl
- 4 Nice baḥş itsün seniñle ṭâs-ı zerrîn-i felek
Sende ma‘dûm andadır ma‘lûm âşâr-ı zevâl
- 5 ‘İşret-i kûyuñ behişt-i heşt zevķin maḥv idüp
Koymamışdır vaşf ḥûru’l-‘ayne evşâfiñ cemâl
- 6 ‘Âşıkı ḥayrân ider nîrengler peydâ kılup
Gâḥ çeşm u gâḥ ebrû gâḥ ḥatt u gâḥ ḥâl
- 7 Sehldir Nâkâm-veş kûyuñda cân virmek velî
Kûyuñu terk eylemekdir lâ-cürm emr-i muḥâl

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Gecikdiñ 'âlem-i hayretde ey dil
Geçürdüñ 'ömrünü ğafletde ey dil
- 2 Görüp bu 'âlem âdem-i firîbi
Unutduñ 'ahdi bir rû'yetde ey dil
- 3 Ferâgat hâşıl it terk-i sivâ kıl
Yeter âh itdüğüñ miñnetde ey dil
- 4 İrişdi 'âşıkân yekser vişâle
Hemîn sensin kalan firkatde ey dil
- 5 Mücerred ol mücerred ol da gör de
Neler var gûşe-i vahdetde ey dil
- 6 Hezârân derd-i rûh âzâr çekdiñ
Yine töhmetdesin töhmetde ey dil
- 7 Olup Nâkâma dil-i nâkâm olduñ
Yakıldıñ âteş-i hasretde ey dil

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Belâ-yı 'aşkda derd-i dil âzâr itmişem hâşıl
Sirişk-i lâle-gûn âh-ı şerer-bâr itmişem hâşıl
- 2 Diyâr-ı hicrde iqlîm-i gamda mülk-i hasretde
Ne dürlü kim belâ vü derd u gam var itmişem hâşıl
- 3 Fiğân kim gülşen-i ümmîdde nâlân olup âhir
Gül-i maşşûda vâşıl olmayup hâr itmişem hâşıl
- 4 Ser-i kûyuñda deryâlar açup seyl-i sirişkimden
Bu deryâlarda seyr-i 'aks-i dîdâr itmişem hâşıl
- 5 Geçüp cân u tenimden 'âlemi terk eyleyüp ancak
Belâ-yı derd-i 'aşk-ı yâr hûdkâr itmişem hâşıl
- 6 Devâ-yı şihhatim nâyâb iken 'âlemde kûyuñdan
Devâ-yı rûh-bahş-ı cism-i bîmâr itmişem hâşıl
- 7 Göñülde tâb-ı miñnet tende tâkat kalmamış Nâkâm
Belâ-yı 'aşkdan hâlâ bir âşâr itmişem hâşıl

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün

- 1 Bu 'aşkla ki dildir gamzeñ okuna mâ'il
Cân virmeğe olupdur ma'lûm olur ki kâ'il
- 2 Zülmetde kalmış 'âlem gûyâ güneş dutulmuş
Tâ turreler düşüpdür ruhsârın üzre hâ'il
- 3 Miñnetden âh itmem hergiz dimem gamım var
Olsam vişâliñe ger fikr 'âleminde nâ'il
- 4 'Aşkîñ mesâ'ilinde virdi felek cevâbım
Kim müştebih kalupdur levh üzre bu mesâ'il
- 5 Fazl ile bulmaz idi şöhet harîm-i Ka'be
Kesb itmiş olmasaydı kûyuñdan er fezâ'il
- 6 Dil terk-i 'aşkîñ itmez miñnetden er idersem
Râh-ı muhabbetiñde takrîr biñ delâ'il
- 7 Seylâb-ı eşk-i Nâkâm her lahza kâmetiñde
Efzûn ider le'tâfet ey serv-i hoş şemâ'il

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Didiler Firdevsdir kûyuñ gibi ammâ değil
Kim ser-i kûyuñ gibi Firdevs rûh-efzâ değil
- 2 Eñ güzel hûrîsi Firdevsin ki hûru’l-‘ayndir
Sen gibi dil-cû seniñ tek dil-keş u zîbâ değil
- 3 Tende tâkat hicriñe pâyân u dilde tâb yok
Vechi budur âhımın âh itdügüm bî-câ değil
- 4 Cevriñe tenhâ gönül tâkat getürmezdi velî
Okların tek gönlümün dildârı var tenhâ değil
- 5 Muntazırdır cân-nişârın olmağa bir hükmüne
İmtihân it hükm idüp gör öyledir mehyâ değil
- 6 Cümle-i maḥbûblarda sensin ol maḥbûb kim
Hiç bir maḥbûb senden gayri müsteḥnâ değil
- 7 Hicride Nâkâm âh-ı âteşinimden benim
Dildir âteş olduğu ‘âlemde nâ-peydâ değil

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey cevr-i çarha derd-i cihâna fedâ gönül
Mahşûşdur cihânda gam ancak saña gönül
- 2 Her cevr gelse 'âleme senden zuhûr ider
Sensin cihânda mazhar-ı cevr u cefâ gönül
- 3 'Âlemde her belâ u elem sende cem'ken
Olduñ belâ-yı firkate hem mübtelâ gönül
- 4 Terk eylediñ sürûr-ı şafâsını 'âlemin
Bulduñ belâyı olduñ aña âşinâ gönül
- 5 Derde mu'însin gama gam-h'âr u mihribân
Endûha yârsın eleme pîşvâ gönül
- 6 Taḥsîn ider kazâ u kader tâ baña seniñ
Bu rütbe kim belâya virürsen rızâ gönül
- 7 Nâkâm-veş taḥammül idüp bâr-ı miḥnete
Çekdiñ anıñla 'aşk yükün merḥabâ gönül

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Rütbe-i şâ’nıñ bülend u rif’atıñ qadriñ celîl
Zıkr-i vaşfıñ gam-zede cismiñ cemîl ismiñ cemîl
- 2 Fevc-i ‘âşıqdan cihânda çeşm-i ‘âlem görmemiş
Ben gibi bir ‘âşıqı zâr u zebûn hû‘âr u zelîl
- 3 Şerbet-i vaşlıñ değilse teşne-i dîdâr key
Eylemez sâkit şarâb-ı kevşer âb-ı selsebîl
- 4 Gûşe-i dâmânıña irmez yed-i hûrşîd kim
Çetr-i cism-i nâzenîniñdir cenâh-ı Cibrîl
- 5 Pây-i tâkat süstdür ten nâ-tüvân dil nâ-şekîbâ
Râh-ı miñnet bî-nihâyet bâr-ı miñnetdir şakîl
- 6 Ey gönül sa‘y it müheyyâ kıl sefer esbâbını
Gûşuna irmezden aqdem nâle-i tabl-ı rahîl
- 7 Derd-i ‘aşk ‘âlemde Nâkâm olmadın peydâ henüz
‘Âşk derdin çekmeğe olmuş dil-i zârım kefil

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Nuṭṭ-ı pâkiñ vireli gevher-i elfâza nizâm
Yekser olmuş fuşahâ fevcine güftâr-ı harâm
- 2 Mu‘ciz-i la‘l-i lebiñ medrese-i ‘âlemde
Salduḳı bahşler ile olunur bahş müdâm
- 3 Olmasaydı sebep er gevher-i zâtıñ hergiz
‘Arş ârâm dutup bulmaz idi ferş devâm
- 4 Haşmı ilzâm kılup mu‘cize-i engüştüñ
Şakḳ kıldı ḳameri olmuş iken bedr-i tamâm
- 5 Defter-i luṭfuña ger isteyesen rûz-i cezâ
Ḳayd olur cümle-i ebnâ-yı cihân nâm-be-nâm
- 6 Luṭf eğer itmeyesen cümle-i ehl-i maḥşer
Tâ ebed ḥayṭa-i ḥayretde kalır rûz-i kıyâm
- 7 Olmuşam dehrde Nâkâm velî eltâfiñ
Var ümîdim ki beni ḥaşrde koymaz nâkâm

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey nihâl kâmetiñ ârâyış-i bâğ-ı İrem
Hayret-i kaddiñ kılupdur kâmet-ı eflâkı ham
- 2 Olsa da hâk üstüh~ânım kalkaram lebbeyk kû
Hâk-i kabrim üzre ger kılsan kerem koysan kadem
- 3 Tâ bu şûret-hâne olmuş halk levh-i şûrete
Şûretiñ tek çekmemiş bir şûret-i zîbâ kalem
- 4 Bâğbânân-ı riyâz-ı ‘aşk hergiz görmemiş
Nahl-i ‘aşk ‘âlemde bir ber virdüğün illâ sitem
- 5 Pîşgâh-ı şûretiñde kim gönülde naqşdır
Rûz-i şeb taşvîr-âsâ bende-i kef ber kefem
- 6 Tâzelik zülf-i siyâhıñdan ‘izârıñdan ziyâ
Kesb ider mirât-ı ‘âlem vaqt-i şâm u şubhedem
- 7 Tâ giriftâr-ı belâ-yı ‘aşkıñ Nâkâm-veş
Hemdemim gam mûnisim gamdır maqâmım künc-i gam

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Unutdum cümleyi ' âlemde terk-i mâsivâ itdüm
Dil-i nâlânımı ' aşkıñ gamıyla âşinâ itdüm
- 2 Belâ gördükce ' aşkıñda hezârân iştiyâk eyle
Derâguş eyledim ta' zîm kıldım merhabâ itdim
- 3 İdüp nâ-bûd âlâm-ı cihânı hâne-i dilden
Şafâ-yı nûr-ı ' aşkıñla anı dâru's-şafâ itdüm
- 4 Hâkîkat noktasın ' aynel-yakîn gördüm hemân dem kim
Gubâr-ı âsitânıñ gözlerime tûtiyâ itdim
- 5 Kime kim senden özge ' arz-ı hâcet kıldım ' âlemde
Nedâmet eyledim hâşıl ziyân itdim hatâ itdim
- 6 Belâ-yı ' aşka kim ey dil beni sen mübtelâ kıldıñ
Belâ-yı hıcre ben dahi seni hem mübtelâ itdim
- 7 Şafâ-yı ' aşkıñna Nâkâm-veş sa'y eyledim irdim
Dil u cânı minâ-yı şevk-i ' aşkıñda fedâ itdim

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Belâ-yı 'aşkıña ey büt o günden kim giriftârım
Siyeh rûzum siyeh bahtım perîşânım dil efkârım
- 2 Başım seniñ cefâ-yı tıfl-ı gamdan nice kurtarsun
Ki ben şahrâ-yı gamda maḥz bir naḥl-i şemer-dârım
- 3 Vücûdum kişverinde bir zamân sultân idim ḥâlâ
Gulâm-ı hâl-i hindûyum esîr-i zülf-i tarrârım
- 4 O rütbe olmuşam 'aşkıñda ḥayrân kim beni herkes
İder rû'yet-i taşavvur eyliyor kim nakş-ı dîvârım
- 5 Mezârım üzre odlar bırak âhım şem'-i peyveste
Eğer kûyuñda cân virsem bu derd ile ki bîmârım
- 6 Vaḥîd-i dehr-i dîn iken kiyâset birle ey Leylâ
Kunûn Mecnûn-ı rüsvâ tek gamıñdan naḥl-i bâzârım
- 7 Ne dürlü hierde Nâkâm bulsun istirâhat dîl
Ki şeb tâ şubḥ nâlânım seḥer tâ şâm ḥûnbârım

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

- 1 Ey Türk bu qahr ile kim açmış 'alem çekmiş haşem
Hûnrîzlik 'azmindedir müjgân u zülfün lâ-cürm
- 2 Feryâd kim şiddet bulup süstî pâ za' if beden
Olmaz sebük bâr-ı sitem bulmaz nihâyet râh-ı gam
- 3 Ey hattî hâliñ hastası Türk Hatâ ehl-i 'Arab
Vey çîn-i zülfün bestesi hûbân-ı Çîn fevc-i 'Acem
- 4 Hicriñdedir ten nâtüvân dil muẓtarib hâlim yaman
Bu rütbe ey nâ-mihribân 'uşşâka kim itmiş sitem
- 5 Derd-i derûnum ger benim takşîm olunsâ 'âleme
Bî-derd kalmaz bir nefes bir zerre olmaz derd kim
- 6 Bâr-i firâkıñ miñneti öyle ham itmiş kıddimi
Mâder doğurmuşdur beni gûyâ ki böyle kıddi ham
- 7 Nâkâm künc-i hicrde kec-revliğinden gerdişün
Efzûn olur gam gün be gün şabrım olur kim dem-be-dem

^{166/3} hattî hâliñ: hattî u hâliñ F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Böyle kim giryân olupdur çeşm-i giryânım benim
 ‘ Âlemi elbette garķ eyler bu tûfânım benim
- 2 Kanımı sefk it ser-i kûyuñda tâ sefk olmasun
 ‘ Arş-a-i hicriñde tîğ-i derd ile kanım benim
- 3 Miñnet artuk derd çok fırķatde bilmem neyleyim
 Âh kim biñ elde kalmış bir girîbânım benim
- 4 Koymadıysa bende âsâyış eğer hicriñ seniñ
 Koymadı ‘ âlemde hem âsâyış efğânım benim
- 5 Nûr-ı mâh-ı mihre kalmaz ihtiyâc ‘ âlemün
 Nûr-i ruhsârın eğer gösterse cânânım benim
- 6 Olalı bîmâr-ı ‘ aşkıñ itmişem taħķîķ kim
 Hakķa-i imkândadır nâ-yâb dermânım benim
- 7 Sehldir Nâkâm bir hicrân gamıñ çekmek velî
 Bundan artuk vardır biñ derd-i nihânım benim

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hümâ dir nem bulunmaz 'aşkda bir 'âşık-ı ferdim
Belâya mazharım pür gamım perverde-i derdim
- 2 Melâz-i guşsa em-i kehf-i belâyım melce' endûh
Muhibb-i miñnetim hûâhân rencim derd-i pür derdim
- 3 Belâ-yı âteş-i hicrânîñ ile gâh dil-i germim
Hevâ-yı zemherîr-i hasretiñle gâh dil-i serdim
- 4 Sütûn-ı hayme-i haðrâ kılur sûz-i dilim dûduñ
Dil-i sûzânda nâr-i firqatiñ şiddet bulup herdem
- 5 Gamiñla hâne-i hasretde öyle zâr u hayrânım
Ki gûyâ şeşdir hayretde kalmış mühre-i nerdim
- 6 Temâşâ-yı cemâliñle olursam gâh u geh dilşâd
Cefâ-yı derd-i 'aşkıñdan idersem şekve nâ-merdim
- 7 Cefâ-yı bî-vefâyândan olup âzerde dil Nâkâm
Kunûn 'âlemde bir şâhib-i vefâ-cûyum cihân-gerdim

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Ey cemâliñden münevver âsmân rûşen cihân
Nûr-ı ‘aşkıñla müşerrefdir kulûb-ı ‘âşıkân
- 2 Sünbül evrâkıñ perîşân eyleyüp gîsûlarıñ
Kâmetiñ servi hacil kılmışdır ey serv-i revân
- 3 Nola bükse kıddimi ‘aşk-ı ham-ı ebrûlarıñ
Kim bu bir yükdür ki itmiş çokların kıddin kemân
- 4 Nâ‘il-i vaşl olmağa bahtımda himmet bulmadım
Ahter-i bahtımı kerrât ile itdim imtihân
- 5 Derd-i hicriñ şiddetinden ‘âlem-i hicrânda
Bağrlar açmış sirişkim her biri ‘ummân-san
- 6 Âteş-i firkatde her dem âhım âteş-bârdır
Miñnet-i hasretde her ân gözlerimdir hûn-feşân
- 7 Tâkatim Nâkâm-veş tâk oldu cevriñden dahi
Bağrımı kan itdügüñ yetmez mi ey nâ-mihribân

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'lün

- 1 Ciğerde oldu pedîdâr pâre yüz yerden
Değil ' ilâc-peżîr olsa çâre yüz yerden
- 2 Gönül bu retbe ki müştâk-ı tîr-i gamzeñdir
Sezâdır olsa tenim pâre pâre yüz yerden
- 3 Kaşñ nezâresine çıksa halk ' aceblenme
Ki nev hilâle iderler nezâre yüz yerden
- 4 Nihânı seyr-i ruḡuñ isterem velî zülfüñ
Ḥicâb-ı men' çekür âşikâre yüz yerden
- 5 Meliksin aḡsen-i takvîmi itmeğe rû'yet
Felekde manzara açmış sitâre yüz yerden
- 6 Olursa sûz-i derûnumdan âhım âteşbâr
Yakar cihânı ser-â-ser şerâre yüz yerden
- 7 Firâk itdi beni pîr-i ḡasta dil-i Nâkâm
Olundu mevtime âḡir işâre yüz yerden

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şerâr-ı nâr-ı fırkatden semâdır her zamân sûzân
Belâ-yı bâr-ı hasretten cihândır nâ-tüvân giryân
- 2 Bu dürlü derd kim arz u semâ bî-tâbdır andan
Men nâlânda mevcûddur her laḫza vü her ân
- 3 Benim tek olmasun bir kes cihânda derd-i pâmâl
Benim tek olmasun bir kes esîr-i miḫnet-i hicrân
- 4 Gam-ı fırkatde herdem itmişem ol rütbe efḡân kim
Kunûn gelmiş fiḡâna benden efḡân eyliyor efḡân
- 5 Belâ-yı hicrdendir gûşe-i fırkatde peyveste
Gözüm giryân u bağrım kan beden lertzân dil nâlân
- 6 Kürûb-ı derde yekser eylemişdir çarḫ-ı efsûnger
Dil-i pür-derdimi zindân beni hem nâzır-ı zindân
- 7 Dutupdur şöhretim Nâkâm dehri derd çekmekde
Nedir min bûd itmek âh-ı pinhân girye-i pinhân

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Żiyâ-yı hüsnüñe muhtâc olan bütâ her ân
Biri 'uyûn biri hûrdur biri meh-i tâbân
- 2 İki selâsiliñ 'ıtrıyla behremend müdâm
Biri 'abîr u biri müşkdür biri reyhân
- 3 Maşâf-ı 'aşkda ebrûlarıñ müjeñ zülfüñ
Biri kemend u biri tîgdir biri peykân
- 4 Şafâda ravza-i kûyuñ mişâli var ise ger
Biri bağrım u biri hulddur biri rıdvân
- 5 Firâkıñ âteşi 'âlemde kesb iden adın
Biri ceḥîm u biri nârdır biri nîrân
- 6 Lebiñle rengde zıkr olmak ile faḥr bulan
Biri 'aḳîḳ u biri la'ldir biri mercân
- 7 Belâ-yı 'aşkda Nâkâm ḥaşılım ancak
Biri sirişk u biri âhdır biri efgân

^{172/2} bütâ: şehâ F.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Derd çok hemderd yok dil muzdarib miḥnet füzûn
Baḥt bî-himmet felek bed meh-rû geçer devr-i dîn
- 2 Şarşar-ı hicrân bozup felek ümîdim kalmışam
Dîde hûn-efşân ciğer kan dil garîķ-i baḥr-i hûn
- 3 Kâmetim ḥam-geşte ten bî-tâb u bâr-ı gam şakîl
Dil müşevveş cândır âteş derd bî-ḥad ben zebûn
- 4 Âḥirindensem de lakin şöhretimden ‘aşķda
Gelmemiş ḥükmünde kalmışlar cihâna sâbıkûn
- 5 Menzil u maķşad ba‘îd u ten za‘îf u ben garîb
Râh-ı pür âsîb yok bir dâd-res bir reh-nümûn
- 6 Cân virüp ancak reh-i sevdâda ḥâşıl itmişem
Ḥâṭır-ı pür derd u âḥ-ı serd u eşķ-i lâle-ḥûn
- 7 Ben de bir Mecnûnam ey Nâkâm bu nisbetle kim
Mûnisimdir vaḥşîyan ser menzilim deşt-i cünûn

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Benim peyveste kûyuñda iden feryâd u efgân ben
Benim her lahzâ 'aşkıñda çeken biñ derd-i pinhân ben
- 2 Gam-ı 'aşkıñdan efvâh-ı cihânda olmuşam mezkûr
Zebûn ben bahtı dîn ben vâjgûn ben mest u hayrân ben
- 3 Baña hâş olmasaydı derd-i 'âlem yekser olmazdım
Bu tütbe dîde giryân ben bu rütbe zâr u nâlân ben
- 4 Firâkıñ miñnetinden gûşe-i firqatde rûz-i şeb
Benim nâlân benim giryân benim sûzân perîşân ben
- 5 Belâ-yı 'aşk birle fitne-i derd ile peyveste
Benim mañzûn benim Mecnûn benim meftûn peşîmân ben
- 6 Benim üftâde-i sevdâ benim ser-gete-i şahrâ
Benim vâle benim şeydâ benim rüsvâ-yı devrân ben
- 7 Olup 'uşşâk güm 'aşk 'âleminde kalmışam Nâkâm
Belâkeş ben müşevveş ben der âteş ben ciğer kan ben

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Öyle âteşgâh kılmış sînemi nâr-ı mihen
Kim olur yekser cihân sûzân-küşâd itsem dehen
- 2 Neş’e baħş olmaz addiñ kûyuñ ruħuñ müştâķına
Seyr-i add-i serv u rûy-ı gül temâşâ-yı çemen
- 3 Bîsütün-ı miħnet-i ‘aşķıñda ey Şîrîn liķâ
Derd-nâk ölmek yakînimdir besân-i Kûhken
- 4 âmetiñ rûyuñ dehânıñ görse şerm eyler dahi
Cilvelenmez serv gülmez gonca açmaz nesteren
- 5 Eylemiş mecrûh u maħbûs u muķayyed gönlümü
Nâvek-i müjgân kemend-i gîsûvân çâh-ı zekan
- 6 ‘Âķibet-i ‘aşķıñda gitdi ceyş-i gam yağmasına
Nûr-i dîde hûş ser âsâyîş-i dil tâb-ı ten
- 7 H̄asret ile hicrde Nâkâm nâlân cân virüp
Gitmemiş birkes benim tek dâğ bir dil dehrden

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kaldım esîr u bîkes u bî-dâd-ı âh âh
Oldum katl-i tîğ-i cefâ bî-güneh âh
- 2 Sûz-i dilim şerâresine âsumân yanar
Sûy-i semâya düşse eğer âh râh-ı âh
- 3 Olmaz o mihr-i dilkeşe feryâd kâr ger
Kılmaz eşer o mâhveşe âh âh âh
- 4 Sen var iken revâmı gidüp gayre söyleyüm
Derd-i dilimi eyleyüp ey pâdişâh âh
- 5 Dil kişverini itmeğe târâc u târmâr
Çekmiş firâk çâr cihetden siyâh âh
- 6 Hâlim güvâhı âhıma kılmazsan i' tibâr
Olmazmı ş i' tibâr bir olsa güvâh âh
- 7 Nâkâm ümîd-i merhem mihr itme kimseden
İzhâr-ı sûz kılma idüp gâh gâh âh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Virürsen tâblar herdem ħam-ı zülf-i girih gîre
Çekürsen her ħam-ı zülfünde biñ dil-i bend zencîre
- 2 Göñül pâ-bend iken zülfünde kıldı meyl ebrûya
Fiğânım oldu âĥir kâr-ı dil mevķûf şemşîre
- 3 Bakup ruĥsârıña her şubĥ 'ayn-ı şubĥ olur rûşen
Görüp zülf-i siyâhıñ çeşm-i şeb her şeb kalur ĥayra
- 4 Nümû-dâr eyleyüp gîsûlar içre dâne-i ĥâlîñ
Giriftâr eylediñ murğ-ı dilimi dâm-ı tezvîre
- 5 Serâzîr olmamış birkes benim tek çâĥ-ı miĥnetde
Benim tek virmemiş birkes göñül zülf-i serâzîre
- 6 Eğer âĥ eyler olsam firķatiñde yâd-i zülfüñle
Günüm tek 'âlemi bir âĥ birle eylerem tîre
- 7 Nice şerĥ eyleyim hicrân-ı gamıñ Nâkâm kim yokdur
Zebânda nuĥķ-ı taķrîre kılmada tâb-ı taĥrîre

^{177/7} gamıñ: gamın F.

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Âteş-i ‘aşk fûrûzân olalı cân içre
Yakılır cân u tenim âteş-i sûzân içre
- 2 Kan töken sanma gözümde şaf müjgânımdır
Oklarındır dizilen dîde-i giryân içre
- 3 Zûlmet-i hayrete düşdü deheniñ sırrında
Çeşmesin hıdır görüp piste-i handân içre
- 4 Râh-ı dil seyr-i cemâliñde binâ gûşe düşüp
Kaldı sergeşte olup zûlf-i perîşân içre
- 5 Arasın nâvek-i hûn-hûrlarıñ elif-âsâ
Ciğirim pârelerinde bulunur kan içre
- 6 Beñzedüp halka-i mimi deheniñ şûretine
Yazdı levh üze kalem kelime-i îmân içre
- 7 Terk-i kâm itmez idim ‘aşkda hergiz Nâkâm
Nefissiz kâm olaydı eğer imkân içre

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Yakılsam sehldir 'aşk içre ey dil bir ben âteşde
Benim sûz-i derûnumdan yanursen hem sen âteşde
- 2 Tenim 'aşk âteşinde olmasun âteş ne dürlü kim
Olur elbette âteş-veş kalursa âhın âteşde
- 3 İdüp bülbül tek ey dil-i nâle eğlendirme ağyârı
Yakıl pervâne-veş merdâne itme şîven âteşde
- 4 İdersem yâd-ı gül-ruhsârıñ ile âh-i 'âlem-sûz
Yanar âteşlere bülbül kalır gül gülşen âteşde
- 5 Firâkıñdan gözüm âteş-feşândır âhım âteşbâr
Ciğer peyveste sûzişde dil âteşde ten âteşde
- 6 Odumdan kim tecellâ eylemiş nûr-i ruhuñ kalmış
Kelîm âteşde tûr âteşde dâdü'l-eymen âteşde
- 7 Ne ben Nâkâm tenhâ âteş-i 'aşk içre sûzânım
Ta' aşşuk eylemişdir çoklarına mesken âteşde

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ruḥuñ yâdıyla dūn feryâd idüp gitdim gülistâna
Figân âdâbın öğrettim hezâr zâr-ı nâlâna
- 2 Ḥam-ı zülfünde nûk-i şânedan dil zaḥmlar bulmuş
Kerem kıl çekme artuk şâne zülf-i 'anber-efşâna
- 3 Ḥadîş-i Leyli vü Mecnûna dutma gûş gör 'aynın
Beni seyr eyle bak âyîneye söyletme efsâne
- 4 Dehân-ı rûḥ-i baḥşın müstefîdi hergiz 'âlemde
'Alîl olmaz fenâ bulmaz su sanmaz âb-ı ḥayvâna
- 5 Olup meftûn âşüfte esîr oldum gönül virdüm
Ḥam-ı ebrûya zülf-i müşk-bûya çeşm-i fettâna
- 6 Lebiñ leb-teşnesi zencîr-i zülfün bestesi ben tek
Olur elbette dîvâne düşer âḥir beyâbâna
- 7 Yeter bâr-ı emânet miḥneti Nâkâm cehd eyle
Teğâfûl eyleme âzâde ol vir cânı cânâna

^{180/5} meftûn âşüfte: meftûn u âşüfte F.

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Hâr-geh-i mâha bülend ol dem-i gamdır ey âh
Eyle ol mâhveşi sûz-i dilimden âgâh
- 2 Mâhda mihr eſeri olduĝu olsaydı yakın
Sende dahi eſer-i mihr olurdu ey mâh
- 3 Olsa her dilde ziyâ ſa‘ ſa‘ a-i nûruñdan
Vâdi-i cehlde ħayrân kalup olmaz gümrah
- 4 Ciĝerim olduĝuna nâr-ı gamıñ büryânı
Eſk hûnindir eſer nâle delîl âh güvâh
- 5 ‘Âſıķıñ ħatline dirler ki çeküpsen ſemſîr
Ben dahi ‘âſıķ-ı zârım saña Allah penâh
- 6 ‘Arſa-i dilde çekâ-çek feſâ-feſ salmıſ
Çeſm u ebrû emân Allah meded Allah Allah
- 7 Olmasun ‘aşķda Nâkâm benim tek birkes
Rû siyeh rûz siyeh baĥt siyeh nâm siyeh

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Alup cânım nigâhıñ zülf salmış gönlümü bende
Kalan bir âddır ancak göñülden cândan mende
- 2 Dirîgâ âsitân-ı yârda hândân iken rûhum
Küdûret-hâne-i tende kalupdur şimdi şîvende
- 3 İrüşdüm gülşen-i âfâka bir dem kim irüp âfet
Hamûş olmuşdu bülbül kalmamışdı gül bu gülşende
- 4 Dutup etrâfımı cem' iyyet-i gam iftirâkıñda
Şekve şabrımı bozdu beni kıldı perâkende
- 5 Yazık ey dil saña kim derd-i ' âlem sendedir yekser
Belâ sende elem sende mihendir sende gam sende
- 6 Olurlar saht dil-i nâzik beden hûbân hudâvendâ
Ne âhen pâresidir böyle nâzik nâzenîn tende
- 7 Dil-i hûbânı nerm itmekse kaçdıñ âhla Nâkâm
Şerâr-ı âhıñı bir imtiḥân it evvel âhende

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Vaşlıñı dîdârıñı güftârıñı ey mâh rû
Göñlüm eyler çeşmim eyler rûhum eyler ârzû
- 2 Güftügüyuñ nîk u hulkûñ nîk u hüsnuñ nîk olup
Cem‘ leşmiş kat kat olmuş sende nîkû ber nîkû
- 3 ‘Ârıziñ nâzik lebiñ nâziķ vücûduñ nâzenîn
Kâmetiñ dil-cû miyânıñ mû vü müyuñ müşk-bû
- 4 Zülfüñ içre öyle pinhândır ki bulmaz göñlümü
Şâne çekse zülfüñe meşşâta itse mû-be-mû
- 5 Dimeğe derd-i dilimi bulmadım bir ehl-i dil
‘Âlemi yekser dolaşdım gezdim itdim cüstucû
- 6 ‘Aşķıñ âteş firķatiñ âteş göñül âteş-gede
Cânım âteşlü gözüm kan yaşlu sînem dâğlu
- 7 Tâ tüvânıñ vardır Nâkâm sûz-i‘ aşķdan
Âh çekme kılma efgân olma nâlân itme hû

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Olup dil mużtarib sordum bütâ nice nigehtir bu
Didi ebsem sakıñ kim cân ala çeşm-i siyehdir bu
- 2 Seher-gâhân gören hüsnüñ kâsem eyler budur hûrşîd
Şebân-gâhân gören rûyuñ yemîn eyler ki mehtir bu
- 3 Haţ-ı cânâna teslîm ol rehâ bul havfdan ey dil
Temerrüdden hâzer eyle ki haţ-ı pâdişehdir bu
- 4 Girân-terdir günâhım kâfdan âdâb-ı 'aşkıñda
Velî lutfuñ katında 'afva dâ'ir bir günehtir bu
- 5 Ten-i 'üryânımı 'aşkıñda kim ki eyliyor rû'yet
Diyor 'ahd-i ezelden bî-kabâdır bî-güledir bu
- 6 Şaf-ı müjgân bu ey gîsuvânından muhakkağdır
Ki tahrib-i dilân 'azmına şaflanmış sipehtir bu
- 7 Tarîk-i 'aşka sâlik ol kenâra çıkma kim Nâkâm
Çekilmiş ka'be-i maşşûda doğru şâh-ı rehdir bu

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fâ‘lün

- 1 Ruḥ-i cânânda olmuş yine efşân gîsû
Allah Allah ne perîşân ne kara gündür bu
- 2 Hûşum almış dil u cân ғаşdına durmuş şimdi
Ḥaṭ-ı ḥâl u ruḥ-i âl u leb u çeşm u ebrû
- 3 Olmamış rüste ḥıyâbân leṭâfetde henüz
Serv-i ғаddiñ gibi bir serv-i bülend-i dil-cû
- 4 Zülfüñ ‘ıtrını şabâdan işidüp şerm kılup
Atdı müşküñ yere şahrâ-yı Ḥutende âhû
- 5 Kûyuñ eṭrâfını ṭavâfına değildir ғаbil
Eşk-i ḥûnîn ile kim ki ider olmazsa vuzû
- 6 Gayre ey ‘aşķ cünûn rütbesini ‘arz itme
Ki benim ‘âşık-ı mecnûn baña maḥşûşdur û
- 7 Gâfil olma sañadır mercî‘ senden Nâkâm
Ne şudûr eylese ef‘âl-i bed a‘mâl-i nigû

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ser-i kûyuñda eflâka irişdi nâle-i yâ hû
Fiğân kim sormadıñ ey büt ne efğândır ne hûdur bu
- 2 Emîn olmazdı Mûsâ vâdî-i eyvende görseydi
‘İzâr-ı âteşîniñ zülf-i çindir çîniñ ey câdû
- 3 Behiştî terk kılmazdı eğer bir hûrde Âdem
Böleydi kıadd-i dil-cûyuñ mişâli kıamet-i dil-cû
- 4 Belâ-yı fırkatiñden ‘işret-i vaşlıñdan ‘âlemde
Dahi söylenmez olmuş renc-i dûzah ‘işret-i mînû
- 5 Olursa müttelik müşikâfân-ı cihân yekser
Bulurlar ‘acz fark olmaz miyânıñdan miyân-ı mû
- 6 Cihânda her kemâliñ bir zevâli vardır illâ
Zevâli olmayın ekmel seniñ hüsünüñdür ey meh rû
- 7 Kıarâr itmez ten-i zârımda dil Nâkâm bir lahza
Eğer olmazsa boynumda hevâ-yı halka-i gîsû

^{186//1} büt: hûb F.

^{186//2} câdû: nîkû F.

^{186//6} kemâliñ: kemâlin F.

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Hâtır-ı âşüfem eyle her çe kıldım güftugû
Gördüm ancak 'aşkıña cân virmek eyler ârzû
- 2 Nüşa-i la'lin ki virdi 'ilâc derdime
Her tabîbe bildirüp derd oldum ise çâre-cû
- 3 Öyle inceldüp za'îf itmiş gam-ı 'aşkıñ beni
Kim vücûdum örtmeğe bir setrdir her târ-ı mû
- 4 Olmasa âyîne tek müştâk dîdârıñ teni
Tâb-yâb olmaz ki olsun hüsnuñ ile rû-be-rû
- 5 Cünbüş-i zencîrde bilmez cünûnluk neş'esin
Olmayın dilbeste-i zencîr zülf-i müşk-bû
- 6 Okur iken mekteb-i 'aşk içre Mecnûn ile ben
Dersi velleyliydi dersin öğrenirdi benden û
- 7 Gûşuma Nâkâm nây-ı bezm-i vahdetden henüz
Tekye-gâh-ı 'aşkda herdem gelür âvâz-ı hû

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fei‘lâtün Fâ‘lün

- 1 Kan tök ey dîde-i giryân dem-i tûfândır bu
Ahter-i şubhu görünmez şeb-i hicrândır bu
- 2 Dimedim mi saña ey dil dolaşma hâzer it
Zülf-i âşüftedir o çâh-ı zenahdândır bu
- 3 Eşer-i hûn-i sirişkim daşı la‘l itse eğer
‘ Aceb olmaz ki ta‘ aşşuğdan akan kandır bu
- 4 Âgeh ol ey büt-i serkeş şerer-i âhımdan
Eşer-i sûz-i nihân dil-i nâlândır bu
- 5 Şöhret-i gülşen-i ‘ aşk ‘ âlemi dutmuş lakin
İtmeyen kimse gülün seyr-i gülistândır bu
- 6 Câmı gehvârei tıfl-ı elem it ey dil kim
Zâde-i miñnet-i ‘ aşk-i ruḥ-i cânândır bu
- 7 Diseler ‘ aşkda bâ-kâm öleceksin Nâkâm
Mümkün olmaz dime kim ‘ âlem-i imkândır bu

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ser-â-pâ nâzsın nâzik bedensin ey büt-i meh rû
Leîâfetdir siriştiñ vechiñ ahsen sîretiñ nîkû
- 2 Dehânîñ çeşme-i nûşâbe zülfüñ 'anber-i lerzân
Lebiñ cân bahş u hâlîñ rûh-perverdir kâmetiñ dil-cû
- 3 Beyândır şerh-i esrâr-ı hüvüyyet haţţ-ı sebziñde
Değil pinhân cemâliñ seyr edenlerden rumûz-ı hû
- 4 Giriftâr-ı kemendiñ kayd-ı zilletden olup âzâd
Ne dünyâda görür miñnet ne 'uqbâda çeker kayķu
- 5 Esîr-i dâd-h'âhem Ka'be-i kûyuñda Mecnûn tek
Selâsil gerdunumda dilde 'aşķ-ı halka-i gîsû
- 6 Kitâb-ı 'aşķdan âşârımı maķv eylerem yekser
Eğır kûyuñda olsa gûşe-i dil mâ'il-i mîñû
- 7 Unutma resim âdâbıdır dildârda Nâkâm
Sakın kim kıble-i 'âlem melâz-ı kudsiyândır bu

^{189/1} büt-i meh rû: meh-i hûb rû F.

Mef'ûlû Fâ'ilâtün Mef'ûlû Fâ'ilâtün

- 1 Terk-i ten eyle ey dil kıl ref' bu hicâbı
Ruhsâr-ı ârzûdan keşf it götür niğâbı
- 2 Kûyuñda hurrem iken ben zâr u bî-karârı
Kûh-i firâka atdı devrânın inçılâbı
- 3 Kuds-i âşiyâna senden bu hâkdâna düşdüm
Kaldım garîb-i hayrân bilmem reh-i şevâbı
- 4 Sal burka' ı yüzüñden göster 'ayân cemâliñ
Kalsun ne mihr-i tâbı bulsun ne mâh-ı tâbı
- 5 Kûyuñdadır muğarrer huld-ı berîn zevki
Hicrindedir mu'ayyen nâr-ı sağar 'azâbı
- 6 Bak bir şitâb-ı 'ömre te'hîre koyma 'aysı
Muṭrib götür rübâbı sâķi getür şarâbı
- 7 Nâkâm devr-i dûnuñ âzâd olup gamından
Nâkâmı olmayup da kim oldu kâmyâbı

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 İtmese vaşlın bugün şâdî it zîbâ beni
Zinde bulmazsan gam-ı hicrândan ferdâ beni
- 2 Şöhre-i âfâk olmazdı cemâl-i dil-keşin
İtmeseydi miḥnet-i ‘aşkın eğer rüsvâ beni
- 3 Pây-ı dil-i zencîr zülfünle muḳayyed olmasa
‘Aşk-ı ruḥsârın ider âvâre-i şahrâ beni
- 4 ‘Âlem-i dânişde kılmış rûḥ-perver nuṭkumu
Zîkr-i la‘l-i rûḥ baḥş eyleyüp gûyâ beni
- 5 Vâdi-i ḥayretde güm eyler ‘aşâ-yı mu‘cizin
Görse zencîr-i cünûn içre eğer Mûsâ beni
- 6 Şîve-i ‘aḳl u edebden dut beni ma‘zûr kim
Leşker-i ‘aşkın kalur şâm u seḫer yaḡmâ beni
- 7 ‘Aşkda rüsvâlıkım Nâkâm fahrımdır benim
Koy melâmet eylesün ednâ beni a‘lâ beni

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey âlem içre vaşf-ı cemâliñ hikâyeti
Dutmuş şu'â-ı pertev-i hüsnüñ vilâyeti
- 2 Düşdü hadîş-i la'l-i lebiñ zikri dillere
Söylenmez oldu bir dahi kevser rivâyeti
- 3 Ma'dûm olup evâ'il-i 'aşkıñda 'âşıkân
Mestûr kaldı dehrde 'aşkıñ nihâyeti
- 4 Nihân kalırdı 'âlem-ârâ 'aşk pâyesi
Cevr olmasaydı 'âşıkâ ma'sûk 'inâyeti
- 5 Tâ rûz-i haşr şerh idem irmez nihâyete
Hasret hadîşi miḥnet-i hicrân şikâyeti
- 6 Ne sende var mihr u mürevvet 'alâmeti
Ne vardır ben itdüğüm âhın sirâyeti
- 7 Nâkâm zâr-ı 'aşkına bir naşşdır şarîḥ
Tefsîr olunsa muşḥaf hüsnüñ her âyeti

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Firâk eyyâmı olsun ister olsun vaşl hengâmı
Nice 'aşıkdır ol kim fark eyler şubhdan şâmı
- 2 Serâncâm-ı cihân endîşesi teşvîş-i bâtıldır
Terennüm eyle ey muṭrib dolandır sâḳiyâ câmı
- 3 İder nâ-bûd 'aynıñ 'âleme 'ayn-ı heves açmaz
Bakup 'ayn-ı başîretle gören 'âlemde âlâmı
- 4 Kılupdur 'âlemi şûretde gülşen bâğ-bân-ı dehr
İdüp ḥâkin nihân her zerresinde bir gül-i endâmı
- 5 Firâkıñ miḥnetinden kalmamışdır cismimiñ tâbı
Dilim âsâyîşi çeşmim ziyâsı cânım ârâmı
- 6 Taḥammül eylemez bir laḫza dil rûz-i firâkıñda
Ümîd-i vaşlıñ ile geçmez olsa hicriñ eyyâmı
- 7 Hevâdan sanma nuṭṭ-ı pîr-i 'aşkı gûş kıl Nâkâm
Ki pîr-i 'aşk her ne söyler ise söyler ilhâmı

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Fiğân ki küh-i gam-ı cân bilinmedi kaldı
Tevakkû^ç -ı dil-i nâlân bilinmedi kaldı
- 2 Simât-ı dehrde herkes naşîbini buldu
Naşîb-i zümre-i rindân bilinmedi kaldı
- 3 Cefâ-yı fırkât-ı cânân bilinmedi mûy-be-mû
Şafâ-yı vaşl kemâ-kân bilinmedi kaldı
- 4 Cihânda her marîza bir 'ilâc olup peydâ
Firâk derdine dermân bilinmedi kaldı
- 5 Kitâb-ı 'aşkda derk-i 'uqûl 'acz bulup
Hezâr nükte-i pinhân bilinmedi kaldı
- 6 Bilindi kışşa-i 'âlem şabâhı haşr oldu
Hikâyet-i şeb-i hicrân bilinmedi kaldı
- 7 Kimiñ esîri kimiñ nâ-murâdım Nâkâm
Nedür bu itdüğüm efgân bilinmedi kaldı

^{194//7} kimiñ: kimün F.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Reh-i sevdâda ey dil çekdüğüñ âzâr yetmez mi
Fiğân u nâle itmek âh-ı âteşbâr yetmez mi
- 2 Sakın tecmî' -i ' işyândan inâbet kıl reh-i hâkka
Hâta u cürm-i ' işyân bu kadar ki var yetmez mi
- 3 İderler güftugû mihrâb-ı tâkı birle akrânın
Sen ebrû tâkı birle itdüğüñ güftâr yetmez mi
- 4 Sefid oldu reh-i gafletde mû-yı ser dahi 'âr it
Hayâl-i fâsid u tîmâr-ı nefis-hûâr yetmez mi
- 5 Şeb-i ümmîd bitdi şubh-ı rihlet irdi ey gâfil
Uyan kim istirâhat-ı hûâb bu kadar yetmez mi
- 6 'Îlâc-ı tâ' at ile derd-i ' işyân def' ine sa'y it
Bu derd-i pür elemnden olduğıñ bîmâr yetmez mi
- 7 Dime Nâkâm kâm-ı dil huşûli gayr-i mümkündür
Saña dünyâ vü 'ukbâ kâm-ı istiğfâr yetmez mi

^{195/3} itdüğüñ: itdüğün F.

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yârab şeff'-i 'arşa-i rûz-i cezâ hâkı
Çek haţ huţûţ-ı cürmüme sen Muştafâ hâkı
- 2 Rûsvây-ı 'âlem itme beni rûz-i haşrde
Sırr-ı nihân-ı Fâtiha u kâf hâ hâkı
- 3 Eltâfın ile rûy-i siyâhım münevver it
Nûr-i cemâl-i Hâdî râh-ı hüdâ hâkı
- 4 Hûnîn-i sirişk akıtma gözümde cezâ günü
Hûn-i şehîd-i ma' reke-i Kerbelâ hâkı
- 5 'Adlîñ cezâ virende nümûd it 'inâyetiñ
Fazlın hâkı celâliñe şâyân 'atâ hâkı
- 6 'Avf eyle fazlın ile kuşûrum su'âlini
Aşhâb-ı çâr u penç ten-i âl-i 'abâ hâkı
- 7 Nâkâm zâr-ı hâtimesin şâd-kâm kıl
Hatm-ı kelâm hâtîme-i enbiyâ hâkı

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Seniñ tâ 'âşık-ı dildâde-i hayrânıñam yârâ
Hevâ-yı kâkülüñ başımda sergerdânıñam yârâ
- 2 Zebûn-ı nâtüvân gamze-i bed mesteñem dâ'im
Marîz-i bî-nevâ-yı dîde-i fettânıñam yârâ
- 3 Muhabbet şu' lesi devrindeyem murğ-i ciger-sûzuñ
Ta' aşşuk gülşeniñde bülbül-i nâlânıñam yârâ
- 4 Hezârân gonça-i nev hand ola dil ârzû itmez
Ki ancak ârzû-mend-i leb-i handânıñam yârâ
- 6 Ham-ı zülf-i siyeh fâmıñdayam zâr u giriftârıñ
Nişân-ı nâvek-i şîr-efken-i müjgânıñam yârâ
- 7 Kıyâm itdükde her dem sâye-veş pâmâlıñam hâke
Hıram itdükde her bir hatvede kurbânıñam yârâ
- 8 Perîşân hâtırım Nâkâm-veş âşüftedir hâlim
O günden kim esîr-i turre-i efşânıñam yârâ

* 197-204 numaralar arasındaki şiirler 1. Divanda yer almayıp sadece 2. Divanda yer almaktadır

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Müselsel gîsuvânîñ râyet-i teşhîrdir yârâ
Şehnâz-ı âferînin hüsnüñ ' âlem-girdir yârâ
- 2 Nigâh-ı dilkeşîñ aşup cev-i çeşmiñ yel-i cengi
Müjeñ tîr-i belâ ebrûların şemsîrdir yârâ
- 3 Beni dîvâne-i ' aşr eyleyen tîr-i firâkıñda
Kazâ-yı nâ-müsâ' id baht-ı bed tedbîrdir gûyâ
- 4 Tefak্কud eylemişdiñ dün dil-i âşüfsemi benden
Hemân dîvâne zülfüñ içredir zencîrdir yârâ
- 5 Açıldı rahneler cismimde zilzâl-ı firâkıñdan
Ne âsâyîş bulur ne kâbil-i tağyîrdir yârâ
- 6 Kuvâsı cismimiñ bulmuş tağayyür ser-be-ser ancak
Kuvâ-yı ' aşk-ı hüsnüñ dilde bî-tağyîrdir yârâ
- 7 Sürûrundan değil gülbâng-i bülbül bezm-i gülşende
Tura-yı hazânı itdiği takrîrdir yârâ
- 8 Dem-i eltâfdır Nâkâmı kıl ihsâna mazhar Kâvel
Seniñ ' aşkıñda tâ biñ gâ'ib itmiş pîrdir yârâ

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 İklîm-i nâz u hüsne düşüp nâgihân garîb
Kaldım diyâr-ı 'aşkıda bî-hânumân garîb
- 2 Kıldı rübûde gönlümü yağmâ havâsımı
Bir 'ışve-bâz u gamze ker u dil-sitân garîb
- 3 Müjgânı tîr u zülfü kemend ebruvân kemân
Tîr ağreb u kemend garîb u kemân garîb
- 4 Efşân idüp 'abîr saçup tâb-ı turrenden
'Anber garîb u turre-i 'anber-efşân garîb
- 5 Geh zeyl-i zülfü geh leb-i hâli öper gönül
Netsün yazık ki olsa gerek mihribân garîb
- 6 Saldı mebâhiş ehl-i dağâyık miyânına
Sırr-ı dehânîñ 'âkıbet ey mummyân garîb
- 7 Nâkâm kesme nâle ki gülzâr-ı 'aşkıdan
Nâleñ garîb râhdadır gülistân garîb

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

- 1 Meclis-i rindânda hâlâ değildir mey-perest
Olmamış meyhânede ol kim hum ile yeknişest
- 2 Terk-i nâm u nenk idüp kıldı harâbâta güzër
Geldi istikbâle bir şâhid-i sâgar bedest
- 3 Sâkiyâ kıldın beni peymâne-i lebrîz ile
Vâkıf-ı keyfiyet-i peymân-ı hengâm-ı elest
- 4 Kalmışam engüşt-i hayretdir dehen-i hicrânda
Dâmen-i maqşad-i bülend ü kâmet iqbâl pest
- 5 İtme şâlih vak‘ asın tecdîd ey zâhid sakın
Seniñ inkârıñla kılma câm-ı şahpâyı şikest
- 6 Meskenim bir bezm-i nûş-â-nûşdur Nâkâm kim
Mey-güsâr mest pîri mestdir sâkîsi mest

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Sâķî key olalı encümen-ârâ-yı ħudûş
Rûz u şeb devrdedir sâġar-ı şahbâ-yı ħudûş
- 2 Sâķil-i ma‘ rifete koymak içün bir ġüheri
Oldu peyveste-i kân mevce-i deryâ-yı ħudûş
- 3 Dem-be-dem sevķ-i şühûd içre olup âmâde
Nev-be-nev çıkmadadır zâhire kâlâ-yı ħudûş
- 4 ‘İllet-i gaye ķadem merkezine yetmekdir
Olmadan bir niķe dem dâ’ire peymâ-yı ħudûş
- 5 Yekser-veş olmasa da cümlesi bir ma‘ nâda
Bir ķadîmiñ eşer-i kilkidir inşâ-yı ħudûş
- 6 Cümle kalmış ebedî fikirde bilmem yârab
Ne zamân ħâllolacak sırr-ı mu‘ ammâ-yı ħudûş
- 7 ‘Âķibet maķv olacak bâd-ı fenâdan Nâķâm
Lâle-zâr olmaġına bakma bu şahrâ- yı ħudûş

Mef'ûlû Fâ' ilâtü Mefâ'ilü Fâ' ilün

- 1 Câm-ı şafâda kalmayup artık eşer meşer
Mirât-ı dilde kat kat olupdur keder meder
- 2 Müşkölse de ikâmet eğer kûy-i yârda
Mümkün değil bu buğ' adan ey dil sefer mefer
- 3 Tezvîrdir ferîbdir âhîr netîcesi
Her bir kelâmın olsa mâ'ili eğer meğer
- 4 Gitmiş karar tende Süleymân rûhdan
Yokdur henüz Hüdhüd-i dilden haber maber
- 5 Mecnûn gibi kenâr olup âdâb-ı 'aşqdan
Her Leyli-veş cemâline kılmam nazar mazâr
- 6 Ben 'âşıkım o şâhide kim çıksa perdeden
Nâ-bûd olur sipihre hûr mûr kamer mamer
- 7 Nâkâm yandıñ âteş-i miñnetde ba' d ez in
Yakmaz seni ceñim meñim sağar mağar

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Kim ki derd-i dilini ‘aşkıda taqrîre çeker
Bir ucu şekve gîsû-yı serâzîre çeker
- 2 Dil-i dîvâneyi çek silsile-i zülfüne kim
Kendi dîvânesini şâhibi zencîre çeker
- 3 Dîde-i şehir-nümâ aldadup âhîr ey dil
İşi ebrûya salar da seni şemşîre çeker
- 4 Hüsn-i dil-sûzuñ eğer böyle kılsa cilve
‘Aşk-ı dâğın ser-be-ser nâya dil-i pîre çeker
- 5 Şûret-i dil-keş cân bahşını Mânî görse
Yakar Ertengini hat rûy teşâvîre çeker
- 6 Dil-i mecrûh ser-i nâvek-i müjgânında
Beñzer ol murga ki naqqâş ser-i tîre çeker
- 7 Eyleyüp dil beni üftâde-i ebrû Nâkâm
Şimdi de silsile-i zülf-i girih-gîre çeker

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'îlü Fâ'ilün

- 1 Ey zülf-i yâr böyle niçin bî-ķarârsın
Bir tâze dil şikârına mı tâb-dârsın
- 2 Ey dil dolaşma zülfe didim itmediñ kabul
Şimdi saña ne çâre kılâm târ u mârsın
- 3 Ey çeşmim sensin 'arşa-i 'aşkıñ dil-efkeni
Ey gamze sende bir yel-i hancer güdâzsın
- 4 Ey kâmet-i bülend kıyâmet kılar kıyâm
Vakt-i kıyâmıñ itsek eğer âşikârsın
- 5 Ey ebruvân-ı ham kılur izhâr cevheriñ
Kim sen hemân 'Ali'de olan Zülfikârsın
- 6 Ey dîde kûy-i yârda eşkiñ revândır
Gûyâ behişt-i 'Adna akan cûybârsın
- 7 Ey hüsn olma dîde-i Nâkâmdan nihân
Ol bir hezâr dil-i şereh sen bir bahârsın

TERCÎ' ÂT

1

I

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

- 1 İki mekşûf cemâliñ görene cümle-i râz
Eyliyor cümle-i 'âlem saña ızhâr niyâz
- 2 Mısr-ı nâziñ ki haqîkatde 'azîzi sensin
Saña şâyestedir 'izzet saña şâyândır nâz
- 3 Eşer-i nûr-i vücûduñ görünüp âdemde
Pîş-gâhında mülk-i fevcine emr oldu namâz
- 4 Dem-be-dem çekmededir reşk-i gamiñ 'arş-ı bülend
Kademiñ birle müşerref olalı arz-ı hicâz
- 5 Bende-i halka begûş-i der-i mînû vü şikem
Pâdişâhım kerem it gâh u geh ol bende-nevâz
- 6 Düş seyr eyler iken gülşen-i evşâfiñda
Bülbül-i gayb figân itmeğe itdi âğâz
- 7 Ki der-i rahmet olup 'âleme feyziñden bâz
Oldu teşrifiñ ile küfrden îmân mümtâz

² nâziñ: nâzın F.

II

- 1 İki ruhsârıñı seyr itmeğe gelmiş ‘âleme
Bu temennâ ile bu şevk ile geldim ben hem
- 2 Alışup âteş-i hicrânına dil her lahza
Yakulur nâ’ire-i hasretiñe cân her dem
- 3 Şeb-i esrâda idüp feraṭ-ı neşâtından bûs
Çekdi âğûşuna na‘ liniñi ‘arş-ı a‘ zam
- 4 Seni rahmet kılup ‘âlemlere Allah kerîm
Eyledi ‘âleme irsâl idüp ızhâr kerem
- 5 Yümn-i teşrîfiñ ile buldu şerâfet Ka‘be
Feyz-i la‘ liniñ ile oldu mükerrem Zemzem
- 6 ‘Arşa-i maḥşeriñ envâ‘-ı ‘uḫûbâtından
Gûş idüp vaşfiñı taşdîk iden çekmez gam
- 7 Ki der-i rahmet olup ‘âleme feyziñden bâz
Oldu teşrîfiñ ile küfrden îmân mümtâz

III

- 1 İki müştâķ saña zâhir u pinhân ne ki var
Elem-i asretiñ itmiş dil-i ‘uşşâķı figâr
- 2 Buldular devlet-i câvîd u ayât-ı bâķî
Baş koyup cânın idenlerde ‘aşķıñda nişâr
- 3 Sensin ol nûruna hem ‘âşık hem ma‘şûķ
Kâb-ı kavseynde kıldı saña ‘arz-ı dîdâr
- 4 Rûtbe-i ķurbete irdi şeref-i ‘aşķıñdan
Oldu Cibrîl-i emîn zâtıña peygâm-güzâr
- 5 Olsa destûruñ olur ‘âleme bes rûz-i cezâ
Şefa‘ at âl-i mûkerrem kerem-i yâr-i çahâr
- 6 Gûş idenler arabından yine tekrâr ister
Söyleyüp vaşfıñı her bâr idersem tekrâr
- 7 Ki der-i rahmet olup ‘âleme feyziñden bâz
Oldu teşrîfiñ ile küfrden îmân mümtâz

IV

- 1 İki mirât-ı ruḥuñ maẓhar rûy-i makşûd
‘Ârızıñ olmasun ‘uşşâķ gözünden nâ-bûd
- 2 Kâ’inâtıñ yok iken bûd-i vücûdundan eşer
Buldular cümle vücûduñ eşeri birle vücûd
- 3 Keremiñ nâ-mütenâhî şerefiñ nâ-maḥşûr
‘İzzetiñ rif’atıñ a‘lâ vü makâmıñ maḥmûd
- 4 Eyliyor cümle melâyik saña peyveste şenâ
Okuyor zâtıña ervâḥ şebân rûz dürûd
- 5 Seyr-i rûyuñ gibi yok heşt behişt içre sürûr
Ser-i kûyuñ gibi yok ḥuldda me’vâ-yı ḥulûd
- 6 Bu yeter vaşfiña kim mecma‘-ı ervâḥdadır
Rûz u şeb menḳabetiñde müterennim Dâvud
- 7 Ki der-i raḥmet olup ‘âleme feyziñden bâz
Oldu teşrîfiñ ile küfrden îmân mümtâz

²³ kâ’inâtıñ: ka’inâtın F.

V

- 1 İki ‘âlemde ider fahr seniñle âdem
Saňa ümmet olana dahi ne endîşe ne gam
- 2 Buldu müştâkların feyz-i sa‘âdet kerem it
Şimdi yüz sürmeğe dergâhıña müştâk benem
- 3 Kâbil-i çâre değil zahm-ı dalâlet hergiz
Olmasa senden ‘ilâc olmasa senden merhem
- 4 Bezm-i vuşlatda seni eyledi Allah celîl
Kâb-ı kavseyn ev ednâ haremine mahrem
- 5 Ba‘ş olup söylemeğe şâ’nını Mûsâ-yı kelîm
Seni vaşf eylemeğe geldi Mesîh-i Meryem
- 6 Zâhiren ‘âleme teşrîfiñ olundu te’hîr
Lîk ma‘nâda muqaddem bilür idi ‘âlem
- 7 Ki der-i rahmet olup ‘âleme feyziñden bâz
Oldu teşrîfiñ ile küfrden îmân mümtâz

VI

- 1 İki âlemleredir zîkr-i cemîliñ ezber
Saňa peyveste şenâ kûydur ‘âlem yek-ser

- 2 Çehre-i Yûsufu bulmazdı münevver hergiz
Bulmasaydı eşer-i nûruñu Ya' kûb eğer
- 3 Zıll-ı luṭfuñda nişîmen bulana yokdur gam
Dönse de kûre-i Davûda fezâ-yı maḥşer
- 4 Kırbet-i menziletiñ şerhi ḥadıṣ-i mi' râc
Mu' cizâtiñ eşer-i mu' teberi şakḳ-ı kamer
- 5 Âşikâr olsa kemâ-hiye sıfatıñ ' âlemde
' Arşa-i arzda ne küfr kalır ne kâfir
- 6 Ümmetiñ müznibi maḥşerde zelîl olmaḳına
Saña ihlâş ile bâver iden itmez bâver
- 7 Ki der-i raḥmet olup ' âleme feyziñden bâz
Oldu teşrîfiñ ile küfrden îmân mümtâz

VII

- 1 İki çehreñden olup nûr-i hidâyet tâbân
Buldu nûruñla hüdâ ehl-i semâ ḥalk-ı cihân
- 2 Herdem oldukca ' uḳûbât-i kıyâmet melḥûz
Yâd idüp luṭfuñu ârâm bulur pîr u cîvân
- 3 Raḥmet-i ' âlemiyân şâfi' -i maḥşer sensin
Ki virülmiş yed-i eltâfiña miftâḥ-ı ḥubân

⁴⁵ virülmiş: virilmiş F.

- 4 Açılup dergehiñe dest-i niyâz-ı ʿâlem
Çeşmdâr-ı keremiñdir melek u ins u cân
- 5 Râkib refref olup dehrde senden gayrı
İtmemiş ʿarşa-i miʿrâcda birkes cevelân
- 6 Her zamân minber-i dervrânda Nâkâm gibi
Okuyor hıfve-i vaşfında hıfve-i devrân
- 7 Ki der-i rahmet olup ʿâleme feyziñden bâz
Oldu teşrîfiñ ile küfrden î mân mümtâz

2

I

Mefʿûlû Fâʿilâtü Mefʿûlû Fâʿilün

- 1 Eflâk sâz-kâr değil ehl-i derd ile
İkbâl hoş medâr değil ehl-i derd ile
- 2 Devrân-ı fitnekâre idüp fitneler zuhûr
İtmek hıfvet ʿâr değil ehl-i derd ile
- 3 Bir mihribân-ı müşfik u bir yâr-i dil-nevâz
Hergiz cihânda var değil ehl-i derd ile
- 4 Ebnâ-yı dehr yekser olup hıfvet-ı derd-mend
Bir kimse gam-küsâr değil ehl-i derd ile

² idüp: kılup F.

- 5 ‘Aşk ‘âleminde derd değilse cihân bilür
Bir yâr bir karar değil ehl-i derd ile
- 6 Vîrân olurdu derdden ‘âlem bir anda
Bî-hûde derd-i yâr değil ehl-i derd ile
- 7 Derd ehli maḥẓ-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

II

- 1 ‘Uşşâk ile belâyı gönül âşinâ görüp
Buldu karar ‘aşkda her dem belâ görüp
- 2 İtmez karar-ı ‘aşk dil-i kâm-cûyda
Anda hevâ-yı debdebe-i mâsivâ görüp
- 3 Çoklar tarîk-i ‘aşkdan itdi mürâca‘at
Endûhunu belâsını nâ-müntehâ görüp
- 4 Taḫsîm kıldı dest-i kader derd u ‘işreti
Ebnâ-yı dehr lâyıḳını câ-be-câ görüp
- 5 Şâḥib-i dilân cihânı kılup terk gitdiler
Yekser cihân ta‘alluḳunu bî-vefâ görüp
- 6 Zevḳ-i sürûr-i ‘âkıbetiñ bî-beḳâ bulup
Derdi delîl-i ‘işret-i bezm-i bûḳâ görüp

¹³ ‘âkıbetiñ: ‘âkıbetin F.

- 7 Derd ehli maḥẓ-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

III

- 1 Rûkn-i ta‘ aşşuḳ oldukuna ḥürmet-i elem
‘Uşşâḳda ziyâde olur şiddet-i elem
- 2 Olmaz dahi firîfte-i zînet-i cihân
Olsa naşîb her kime kim devlet-i elem
- 3 ‘Uşşâḳı ter mezâḳ ider şâf dil kılur
Zevḳ-i elem şafâ-yı elem lezzet-i elem
- 4 Nâ-maḥremân ḥalvet-i sırr-ı ta‘ aşşuḳa
Olmaz güşâde revzene-i ḥalvet-i elem
- 5 Nâ-bûd kıldı ‘aşḳda âşâr-ı ‘işreti
Şît-i miḥen şalâbet-i gam gayret-i elem
- 6 ‘İlm-i yakîn ḥâsıl idüp ‘âḳibet bilüp
Fevz-i selâmet oldukunu gâyet-i elem
- 7 Derd ehli maḥẓ-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

IV

- 1 Her gülşen içre eylese feryâd-ı ‘âşıkân
İtmez füsürde gonçasını şarşar-ı hazân
- 2 İrmez hitâma gülşen-i miñnet hikâyesi
Bu gülşen içre olsa hezârân kıssa-ı hân
- 3 Ne dehr-i dûna âh-ı ciğer kârger olur
Ne çarh-ı vâjgûna sirâyet kılur figân
- 4 Gamdan tarîk-i ‘aşkda biñ kûh-i saht var
Kim anlarıñ muhaqqırır bîsütûn-san
- 5 Mecnûn irüp kemâle faķat râh-ı ‘aşkda
Pâ-beste-i selâsil olup oldu kâmrân
- 6 Fehm eyleyüp hasâretini yekser ‘âlemiñ
Encâm inbisât u neşâtı görüp yaman
- 7 Derd ehli mañz-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

V

- 1 Devr-i zamâne baht-ı tebeh-kâr himmeti
Kıldı muķarrer ehl-i dile derd u miñneti

²⁵ anlarıñ: anların F.

- 2 Pâmâl-ı derd itmek için herkesi felek
Ser rişte-i firîbdir encâm ülfeti
- 3 Câmı yakar sirişk-i nedâmet saçılmasa
Kânûn-i dilde âteş-i endûh şiddeti
- 4 Kaldım piyâde râh-ı miñnetde ‘âķibet
İtdi fütâde bâr-ı elem rahş-ı tâtâtı
- 5 Zevķ u sürûr olsa da ‘âlem evâ’ili
Endûh u derd u renc u elemdir nihâyeti
- 6 Encâm-ı zevķ derd u elem olduğın bilüp
Bezm-i cihânda terk kılup ‘ayş u ‘işreti
- 7 Derd ehli maķz-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

VI

- 1 Dilde idüp nümûd eşer-i dil-küşâ-yı gam
Maķv eyledi hevâyı sivâyı şafâ-yı gam
- 2 İtmiş tclâ-yı hâş nice âhenin velî
Te’sîr-i gam sirâyet-i gam kîmyâ-yı gam
- 3 Meşhûrdur cihânda değil ķâbil-i beyân
Sırr-ı miñen Ėadîş-i elem mâcerâ-yı gam

- 4 Zevk u neşât u ‘işret bâkîdir ‘âkıbet
Ecr-i kürûb u müzd-i küdürret cezâ-yı gam
- 5 Olmuş borîde rûz-i ezel kıdd-i ‘âşıkâ
Haftân-ı derd u halvet-i miñnet kabâ-yı gam
- 6 Felyedheku kalîl mişâlin kabûl idüp
Neferin idüp sürûra olup âşinâ-yı gam
- 7 Derd ehli mañz-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

VII

- 1 Dil terk-i zevk itdi kılup ihtiyâr-ı derd
Nağd-i revânı eyledim âhir nişâr-ı derd
- 2 Cân bulduğundan üns-i muğaddemde derd ile
Dil mâ’il-i sürûr değıl tâ ki var derd
- 3 Bî-derdden ne yerde bulunsa firâr irüp
Âğûş-i ehl-i derdde eyler qarâr derd
- 4 Tâ dâm açupdur ‘aşk fezâsında her zamân
Murğ-i dil şikeste dilândır şikâr-ı derd
- 5 ‘Aks-i sürûr dilde nice eylesün nümûd
Âyîne-i dili mükedder idüpdür gubâr-ı derd

- 6 Nâkâm tek nişîmen idüp gam güzergehiñ
Biñ iştiyâk birle çeküp intizâr-ı derd
- 7 Derd ehli maḥẓ-ı dehrde derd ihtiyâr ider
Her yerde derd olursa anı derkenâr ider

3

I

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dil-i 'uşşâkda bir âteş-i sûzân pinhândır
Ki bu âteş şerârinden semâ vü arz sûzândır
- 2 Esîr-i miḥnet olmakdır muḳarrer fevc-i 'uşşâka
Peyem-ber olsa da 'âşık esîr-i bend-i zindândır
- 3 Değildir ibtilâ-yı 'aşqdan âzâde bir 'âşık
Kimi Mecnûn kimi dilhûn kimi giryân u nâlândır
- 4 Bulunmaz 'âlem-i imkânda 'uşşâka mekân-ı emn
Ne yerde olsa 'âşık derd anıñla hem girîbândır
- 5 Nihâl-i 'aşq bârî olsa da perverde ḥuld içre
Sirişk-i lâle gûndur dâğ-ı dildir âh-ı efgândır

⁴⁸ güzergehiñ: güzergehin F.

- 6 Ta‘ aşşuğdan ki ancak hâşıl-ı ‘uşşâk-ı sergerdân
Belâ-yı derd-i hasretidir gam u endûh-i hicrândır
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

II

- 1 Olup nâ-mihribânlık fîtrat-ı hûbânda bir cevher
Olupdur hûblar nâ-mihribân u seng-dil yekser
- 2 Bu hayl-i ser-keşe bed mihrlıkde sen olup fâyık
Bu fevc-i dilkeş âdem-firîbe sen olup server
- 3 Dil u cânım alup hûşum alup ârâmım almışsın
Ne koymuşsun dahi benden baña ey Türk-i yağmâger
- 4 Ne Mecnûndur benim tek ‘âşık dilde ne Ferhâd
Ne Leylâdır saña hem-tâ ne Şîrindir saña beñzer
- 5 Vişâl-i kırbetiñ müşkil firâk-ı hasretiñ müşkil
İki müşkil miyânında olup ‘âciz kalup mużtar
- 6 Reh-i ‘aşkıñda ‘uşşâkın derûn-ı derd-âgîni
Hemâre olduğundan aḥker hicrânıña micmer
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

⁷ ‘âşıkıñ: ‘âşıkun F.

III

- 1 Kemend-i pür hamından dil olup nâ-gâh vâreste
Düşüp çâh-ı zenehdâna kalupdur zâr olup hasta
- 2 Suhan-sencân bulupdur ‘aciz evşâfında kim hergiz
Değildir söylemek vaşfında mümkün vaşf-ı şâyeste
- 3 Kemân-ı ebruvânından nigâh-ı çeşm-i mestiñden
Dil-i zârımda vardır nice zağm-ı tîr-i berceste
- 4 Derûnum derdini bilmekse kaşdıñ sînemi çâk it
Ki çâk olmazsa maṭlab söylemez mektûb-ı serbeste
- 5 Dimem itme baña bîdâd it tâ var bî-dâdıñ
Velî yekbâr itme herdem it âheste âheste
- 6 Yeter hicrân yeter hırmân ‘inâyet kıl ‘inâyet kim
Firâkıñ âteşinde dûzağ-ı hasretde peyveste
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

IV

- 1 Dil-i ‘uşşâka kim zencîr idüpsen zülf-i pür hamdan
Dahi bir dil rehâ bulmaz bu zencîr-i muṭalsımdan

- 2 Göñül tâ var nuṭkuñ ‘aşkdan ‘uşşâkdan söyle
Hikâyet eyleme Kâvüskeyden câmdan Cemden
- 3 Nolaydı kâş olup dâğım benim de lâle-veş zâhir
Derûnum sûzişi ma‘lûm olaydı dâğ-ı sînemden
- 4 Seniñ ‘aşkıñ baña ‘âlemde Âdemden değil mîrâş
Saña ben ‘âşık idim yok iken âşâr-ı Âdemden
- 5 Tefahhuş eyleyüp ‘uşşâk hâlin râh-ı ‘aşkıñda
Çıkarma ‘âleme bir mes’ele bu baht-ı mübhemden
- 6 Belâ-yı iftirâkıñda hemâre her zamân herdem
Şerâr-ı derdden endûhdan bî-dâddan gamdan
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

V

- 1 Olup dilbeste-i gîsû-yı pür ham kâkül-efşân
Beni ‘aşkıñda itdi bir perîşân bir de sergerdân
- 2 İder âhım sirişkim hasretiñden olduğun zâhir
Ciğerde dâğ-ı hasret dilde sûz-i âteş-i hicrân
- 3 Nihâyet buldu ‘ömrüm hicrde ümmîd-i vişaliñle
Müeyesser olmadı vaşlıñ firâkıñ bulmadı pâyân

- 4 Seniñdir ‘âşık dildâde-i hasret-keşîñ yekser
Gürûh-i kudsiyân fevc-i melâyik zümre-i insân
- 5 Kûdûrethâne-i hicrânda âlâm-ı hasretten
Ne tenhâ bir benim giryân ne tenhâ bir benim nâlân
- 6 Benim tek zâr olup mâtem-serâ-yı hicrde yekser
Seher tâ şâm u şeb tâ şubh geh peydâ u geh pinhân
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

VI

- 1 Seniñ tek açmamış gülzâr-ı ‘âlem bir gül-i zîbâ
Sezâdır herkes ‘aşkıñda olursa bülbül-i şeydâ
- 2 Ne ‘Azrâ ne Züleyhâdır ne Şîrîndir ne Leylâdır
İden ‘aşk ‘âleminde cilve-i şîrîn-i şevk-efzâ
- 3 Leb-i Şîrîniñ ‘aşkı eyleyüp Ferhâdı dildâde
Kılup Mecnûnu zülf-i çîniñ ‘aşkı ‘âşık-ı rüsvâ
- 4 Seniñ ‘aşkıñ idüp efkende-i çeh mâh-i Ken‘ânı
Seniñ ‘aşkıñ kılupdur Vâmıkı ser-geşte-i şahrâ
- 5 Seniñ şem‘-i cemâliñ tâyir-i cân-sûzidir ‘âlem
Seniñ aşkıñdadır ‘âlemde bu hengâme bu gavgâ

- 6 Tefâhhuş ile gâhî ‘âşık-ı efsürdeler hâliñ
Ki âsâyışde sensin hürrem u handânsın âmmâ
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

VII

- 1 Belâ-yı hicrde cân-ı muṭrib-i dil bî-ḳarâr olmuş
Bakup aḫvâlîme çeşmim dem-â-dem eşkbâr olmuş
- 2 Yem-i ‘aşḳ içre olmuş kim ki ben tek bâd-bân efrâz
Belâ mevcinde fûlk ârzûsu târmâr olmuş
- 3 Fiğân kim ‘aşḳda âşâr-ı âsâyîş olup nâ-bûd
Tekellûf âşikâr endûh peydâ derd var olmuş
- 4 Dil-i nâlânına ‘aşıklarıñ bir yâr-i ‘aşḳıñda
İnüp gökden çıkup yerden hezârân derd-i yâr olmuş
- 5 Ḳad-i dil-dâdegân bâr-i elem taḫtında ḥam bulmuş
Dil-i ‘uşşâk dâğ-ı ḥasret ile dâğ-dâr olmuş
- 6 O sâ‘atden ki Nâkâm ‘âlem içre ‘aşḳ olup peydâ
O demden ki firâḳ ‘aşḳ ‘âleminde âşikâr olmuş
- 7 Dil-i ‘uşşâk sûzân dîde-i ‘uşşâk giryândır
Perîşân nâlesinden ‘âşıkıñ ‘âlem perîşândır

[Terci-i bend]^{*}

I

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol demde kim 'ademde vücûdum nihân idi
Bî-reng idim karar-gehim bî-nişân idi
- 2 Zülf-i nigâr murğ-ı dile âşiyân idi
Bağ-ı şafâda bülbül-i cân nağme-hûân idi
- 3 Cânân u cân dîlber u dil mihribân idi
Vuşlatda idi cân u gönül şad-mân idi

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

II

- 1 Ne kufl-i nûn güşâyışine kâf olup kilîd
Ne eylemişdi 'âlem-i imkânı müstefîd
- 2 Ne 'aql idi mükellef ü ne nefis idi 'anîd
Ne va'd-i dil-güşâ idi ne gam-fezâ va'îd
- 3 Âdem henüz âb u gil içreydi nâ-bedîd
Mevcûd cümle müntezîr kün fekân idi

^{*} Bu şiir 1. Divanda yer almayıp sadece 2. Divanda yer almaktadır

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

III

- 1 Der-kâr olup bu t̃arim-i nîlî u nüh kıbâb
Tâ olmamışdı ‘ unşur-ı ecsâm feyz-yâb
- 2 ‘ Ahdi şebâb geçmez idi ‘ ömr idüp şitâb
Mülk-i vücûdu kılmağa seyl-i fenâ h̃arâb
- 3 Devr itmiyordu ‘ âlem-i hey’etde inkılâb
Mâhiyyet-i vücûda k̃adr-i p̃as-bân idi

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

IV

- 1 Ne intizâm bulmuş idi nazm-ı kâ’inât
Ne olmuş idi z̃âta ‘ aṭâ kişve-i şıfât
- 2 Ne kâm-baḥş vaşl idi abâya ümmehât
Ne keşf idi nikât-i mu‘ ammâ-yı h̃adişâr
- 3 Ne ‘ akl idi müşevveş-i remz-i ta‘ allukât
Ne dil sakîm-i keşmekeş-i îñ u ân idi

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

V

- 1 Hoş ol zamân ki ‘ âşık-ı güm-nâm olup gönül
Derbend-i çîn-i zülf-i siyehfâm olup gönül

- 2 Geh sâkî geh şarâb u gehi câm olup gönül
Perverde-i sükûn olup ârâm olup gönül
- 3 Bezm-i vişâl-i yârde nâkâm olup gönül
Peyveste sebz u hurrem idi kâmrân idi

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

VI

- 1 Tâ gelmemişdi mevsim-i hengâme-i elest
Zerrât idi mu‘ azzez u mes‘ûd u haq-perest
- 2 Seng-i gurûr şîşe-i ‘ahdi kılup şikest
Kadr-i bülend-rûh henüz olmamışdı pest
- 3 Kılmışdı cânı şerbet-i didâr-i yâr mest
Germ idi bezm-i sâgar-ı mey der miyân idi

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

VII

- 1 İrdi zamân-ı zillet ü hicrân-ı ihtikâr
Terkîb olundu kaydına bu ‘unşuru hîşâr
- 2 Nâkâm geldim ‘âlem-i nâsûta hûâr u zâr
Gıtdi elimden ahîr o rif‘at o i‘tibâr

- 3 Kim bulmuş idim ‘arşa-i lâhûtda karar
Bir âdem idim anda maqâmım cinân idi

Demler o demler idi zamân ol zamân idi

Tercî‘ -i bend-i bahâriye*

I

Fâ‘ilâtün Mef‘âilün Fe‘ilün

- 1 Bâz-ı taḥvîl olup bahâra ḥazân
Tâzedden buldu cân bu mürde cihân
- 2 Çemeniñ âbyârı ebr-i bahâr
Gülşene bâğbân olup rıdvân
- 3 Ferş gabrâ olup zümüröd renk
Şahn-ı gülzârı gıbta-baḥş-ı cinân
- 4 Gonçalar çâk idüp girîbânıñ
Eyliyordu hezâr zâr fiğân
- 5 Bir zamân dîde-i başîret ile
Neşve-i ‘âleme olup nekrân
- 6 Geşt-i bâğ itdim ‘âkıbet gördüm
Şâh-ı gülde çıkâredir gûyân

* Bu şiir 1. Divanda yer almayıp sadece 2. Divanda yer almaktadır

- 7 Ki cihândır ‘arûs-i şevher-i keş
Buña meftûn olan bulur mu emân
- 8 ‘Âkıl oldur ki hâkka ‘âşıkdır
Kim odur rûh-bahş-i feyz-resân
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

II

- 1 Vakt-i hoş şâhid-i çemen hoş-rû
Bâğ idi sebz u gülistân dil-cû
- 2 Çemeni eylemişdi feyz-i bahâr
Gıbta bahşâ-yi gülşen-i mînû
- 3 Sâkî-i gül‘izâr cilve kılup
Muṭrib âvâz iderdi sûy-be-sû
- 4 Germ idi meclis-i tarab nâ-geh
Kumrî zâr eyledi kû kû
- 5 Key telâş-ı sevâd-i çirk-âlûd
Seni hiç pâk ider mi âb-ı vuḍû
- 6 Unudup ‘ahdi aldanup renge
İtme bî-hûde fikr-i câm u sebû

- 7 Cümle hâlinde ol habîr u edîb
Dime kim haqdan nihândır bu
- 8 Bilen oldur guyûbu cây-be-câ
Gören oldur ‘uyûbu mûy-be-mû
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

III

- 1 Sûy-i gülzâra dûş olup rehyâb
Eyledim geşt-i gülistâna şitâb
- 2 Feth kılmışdı gülistân içre
Bâb-ı feyzi miftaḥu’l-ebvâb
- 3 Rûy-i gülden nesîm alup şebnem
Çemen etrâfına saçardı gülâb
- 4 Çehre-i şâhid-i ma‘ anîden
Keşf olunmuşdu mafşalât-ı hicâb
- 5 Her giyâh söylüyordu hâl ile
Eyleyüp cümle ehl-i hâle ḥitâb
- 6 Ki cihân mülkünün heveskârı
Kaldı güm-geşte oldu ḥâne ḥarâb

- 7 Hâkdan gayre meylidir hüsran
İttekullah yâ ulul elbâb
- 8 Mâlikü'l-mülk ol Hüdâdır kim
Gâfirü'z-zenbdır şedîdü'l-ikâb
- 9 Şamed-i ferddir 'azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

IV

- 1 Tâlib-i ḥubb ve ḥubbihi dünyâ
Dâm-ı endîşeden bulur mu rehâ
- 2 Oldular pey- revân ḥâhiş nefes
Sûd nâ-borde mazhar u bedâ
- 3 Mihrine bu cihân-ı gaddârîñ
İ'timâd eylemekdir 'ayn-ı ḥaṭâ
- 4 Muḥtefîdir gül-i neşâtında
Reng-i mekr u ferîb u bûy-i cefâ
- 5 'Ârifân kalmayup fenâ gamına
Oldular nâ'il-i sürûr-ı beḳâ
- 6 Vuşlat-ı ḥaḳḳa maḳşadıñ ey dil
Geç vücûduñdan eyle terk-i sivâ

- 7 Ḣamd u tehl̇l rabb-i muṭlaḳdan
 Bir nefes gâfil olma şubḥ u mesâ
- 8 Kim odur bâ' iş u muḳırr u mu'în
 Hâdî-i zül-celâl-i râh-nümâ
- 9 Şamed-i ferddir 'azîzdir o
 Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

V

- 1 İrdi hengâme-i feyz-i bahâr
 Oldu gülzâr-ı menzil-i ebrâr
- 2 Güm olup kalmadı gülistânda
 İnḳılâb-ı hazândan âşâr
- 3 Nâr var idi naḥl-i aḥderde
 Kelle-i şâh-ı nârda gülnâr
- 4 Şafaḥât-ı çemende naḳş-i 'acîb
 Zâhir itmişdi ḥâme-i ezhâr
- 5 Laḥn-ı Dâvudî birle nev' -i tuyûr
 Zıkr idüp bil 'aşıyyi vel ibkâr
- 6 Gösterüp bir birine bâğ u gülü
 Müşfikâne iderdiler güftâr

- 7 Kim bu gülşen-i zevâledir maḳrûn
İdelim gülşen-i ḳadîme güzâr
- 8 Bâḳî u bir ḳarârdır ancak
Gülşen-i ‘aşḳ Ḥâlîḳ u Ğaffâr
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

VI

- 1 Vey kılup derd-i bî-âmândan âh
Bulmuş idim çemende gâh penâh
- 2 Yakılup câ-be-câ şümû‘ -ı nücûm
Nûr-pâş olmuş idi meş‘ al-i mâh
- 3 ‘İşve-ger anda şâhidân-ı zarîf
Müctemi‘ cümle ‘âşîḳ-ı yekrâh
- 4 Muṭrib u çeng-i nuḳl u meydîr kâr
Vaḳt-i cân-baḥş hem-zemân-i dil-ḥîâh
- 5 Bezm idi sâz-germ nûş-â-nûş
Çeng-i feryâd eyledi nâ-gâh
- 6 Kim cihânîñ şafâsı miḥnetdir
Ḥâl-i miḥnet-keşân tebâh tebâh

- 7 ‘Âleme geldiği gibi gidecek
İster olsun fakîr ister şâh
- 8 Bî-bekâdır mükevvenât ancak
Bâkî-i bî-zevâldir Allâh
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

VII

- 1 Devr-i ḥandân ider mi bir deheni
Evvel ağlatmaz ise biñ güleni
- 2 Devrden şekve kılma ey gâfil
İdemez devr-i müstefid seni
- 3 Bestedir bezm-i bâb çün u çerâ
Yok gören ḥâliyâ ol encümeni
- 4 Niçe dîbâ ḳabâlarıñ âḥir
Oldu kirbas münḥariḳ kefeni
- 5 Kim salup kûh-i deşte Mecnûnu
Eyledi nâ-murâd Kûhkeni
- 6 ‘Abd-i mescûni kim ‘azîz kılup
Tâzedden tâze itdi pîre zeni

- 7 Kûşeş-i ‘âlem eylemez tağyîr
Melik-i muḳtedir murâd ideni
- 8 Cümle mevcûddur aña muhtâc
Kim odur gâlib u ḳavî u ganî
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

VIII

- 1 Şubḥuña murğ-ı dil kılup pervâz
Oldu murğân bâğ ile hemrâz
- 2 Çemen idi besân-i bâğ-ı behişt
Cümle âsiyâb-i ‘îş u ‘işret-sâz
- 3 Gâliye bâr idi nesîm-i şabâ
Mehveşân-ı çemen tarab-perdâz
- 4 ‘Âşıkân-ı nevân germ dile
Nev ‘arûsân-ı bâğ iderken nâz
- 5 Goncalar nîm ḥand olup itdi
Bülbüle nâz kılmaḳı âğâz
- 6 Geldi feryâda bülbül-i şeydâ
Kılıb gülşenden eyledi âvâz

- 7 Ki bu gülşen bu gül muşanna‘dır
Değil anlar sezâ-yı ‘arz u niyâz
- 8 ‘Arz-ı hâcetedir sezâ ancak
Hâlîk-i mihribân u bende-nevâz
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

IX

- 1 Sebz olup bâğ u râğ u şâh-ı nihâl
Eylemişdi bahârı istikbâl
- 2 Kalmamışdı nihâd-ı ‘âlemde
Eşer-i derd-i vehm u renc u elem
- 3 Vaşf-ı bâğ-ı bahârı ma‘zûrum
Söylediyse eğer ‘alel icmâl
- 4 Kim anı vaşf idüp gülistânda
Söylemiş Sa‘dî-i belîğ maḳâl
- 5 Rûḫeten seci‘ tayrhâ mevzûn
Ravḍeten mâ-i nehrhâ selsâl
- 6 Sû-be-sû tûṭî-i şekerhâlar
Seslenüp bil ğuduvvu vel aşâl

- 7 Söylüyorlardı eyyühel ‘ârif
Olma evhâm-ı hâlden bed-hâl
- 8 Sâbit ol ‘arşa-i diyânetde
Ki Hudâdır muhavvilu’l-aḥvâl
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaḥdehu lâ ilâhe illâhû

X

- 1 Eşer-i ferverdin şafâ-yı nesîm
Gülşeni eylemişdi bâğ-ı na‘îm
- 2 Cümle esbâb-ı nüzhet âmâde
Cümle bâhem nişeste yâr u nedîm
- 3 Cümle ‘işretde ḥurrem u ḥandân
Bende renc-i derûn-ı derd-i elem
- 4 Gaybden nâ-gihân olundu nidâ
Key şikeste fevâ’id ḥasta-i bîm
- 5 Kâm-bîn olmadıñsa olma melûl
Andadır ḥikmet-i ‘âlîm u ḥekîm
- 6 Bende-i muḥlişîñ ezel-i Nâkâm
İtse de nâ-murâd zâr u saḳîm

- 7 ‘Âķibet raķmet-i ‘umumiyle
İdecek kâmrân Hudâ-yı kerîm
- 8 Kim odur mu‘tî-i ‘afuvvun ra’ûf
‘Ayb pûş u günâh baķş u raķîm
- 9 Şamed-i ferddir ‘azîzdir o
Vaķdehu lâ ilâhe illâhû

MÜSEDDDES

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilû Fâ‘ilün

Kûyi nigâra düş gidüp eyledim bükâ
Gûş eyleyüp figânımı ol Türk-i dîlrübâ
Derdimi bildi ķayretimi gördü câ-be-câ
Raķm itdi ķâlîme didi ey ‘urza-i belâ
Kim eylemiş bu derde seni mübtelâ dedim
Ben bilmem özge ‘âşık-ı ķayrânıñam seniñ

Ol serv-i ķadd eyler iken geşt-i gülşeni
Ferş olmuş idi maķdemine ‘âşıkân teni
Ĥâk üzre sâye var görüp nâģihân beni
Ĥam-ı ķaddime bakup didi ey pîr-i münķanî
Ĥadd-i ķamıñ bu güne nedendir duta dedim
Ĥammâl-ı bâr-ı miķnet-i hicrânıñam seniñ

Efzûn olup firâķ-ı gamı şabr olup muhâl
 Cân u tenimi âhir idüp fîdye-i vişâl
 Gitdim minâ-yı kûyuna ol mâh-ı bî-zevâl
 Kâyde belâda gördü beni eyledi sû 'âl
 Kimdir bu beste kime gelüpdür fedâ dedim
 Kûyuñda zebh kıl beni kurbânıñam seniñ

Dilde firâķ âteşi itdükce iştidâd
 Dil eyleyüp bükâya şebân rûz ictihâd
 Çeşmim yeritdi ' âlem-ârâ eşk-i hûn zâd
 Âhir görüp bükâmı didi ol perî nejdâd
 Vechi nedir bu rûtbe idürsen bükâ dedim
 Dil-rîş-i nîş-i nâvek-i müjgânıñam seniñ

Şiddet bulup gönülde ta' aşşuk eşerleri
 Çevremde hûy-i hây ile etfâl leşkeri
 Çekdi harîm-i yâre beni ' aşk rehberi
 Ahvâlimi harâb görüp didi ol perî
 Dîvânesin nesin olupdur saña dedim
 Meftûn-ı çeşm-i sâhir-i fettânıñam seniñ

Efşân idüp selâsiliñ ol şâh-ı şâhidân
 Kıldı nezâre cânib-i ' uşşâķa bir zamân
 Zencîr-i ma' nevîde beni gördü nâgehân
 Hândân sû 'âl idüp didi ey ' aşîķ-ı nevân
 Söyle nedir bu silsilede mâcerâ dedim
 Dilbeste-i selâsil-i efşânıñam seniñ

Oldum tarîķ-i ‘aşķda Nâkâm nâmdâr
Nâkâmlıķdan ‘âlem-ârâ buldum iştihâr
Nâkâm olduğum olup âhır yakîn-i yâr
Bir gün idüp huzûr didi ol melek-i ‘izâr
Nâkâmsın ne vaķtden ey bî-nevâ dedim
Tâ kâm-cû-yı vuşlat pinhânıñam seniñ

TERKÎBÂT*

1

I

Mef'ûlû Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün

- 1 Tâ gelmişem şuhûda 'ademden kılup güzâr
Tîr-i belâya 'urza olup kalmışam figârı
- 2 Geçt eyliyordum 'âlemi âsude sû-be-sû
Benden belâ kenârda ben 'aşkıdan kenâr
- 3 Ne var idi dilimde gam-ı 'illet-i cünûn
Ne gerdunumda silsile-i zülf-i tâbdâr
- 4 Bir gonça 'aşkı gülşen-i 'âlemde nâgehân
İtdi beni hezâr şıfat bî-karâr u zâr
- 5 Bûy-ı vefâ işitmeyüp ol gülden 'âkıbet
Düşdüm hazân-ı hasretine zâr u bî-karâr
- 6 Şimdi hazân-ı hicrdedir kâr almaları
Taqrîr idüp şümâra çeküp 'andelîb-vâr
- 7 Ben gülistân-ı 'aşkıda bir dem idem figân
Ey gül-'izâr sen dahi eyle bir zamân

* terkîbât: terkib-i bend F.

II

- 1 Saldı bahâr-ı ‘işretime bir hazân-ı firâķ
Efsurde kıldı gülşenimi nâgehân firâķ
- 2 Bîdâdı âteşini kılup tîz dem-be-dem
Bakmaz fiğâna ‘âşıkça virmez âmân firâķ
- 3 Ger mummyâ-yı vaşl ehli dilde olmasa
Koymaz tenimde ber-ca dürüst üstüñ~ân firâķ
- 4 Hûşum alup karârım alup şabrım alup
Dil hasta kıldı itdi beni nâtüvân firâķ
- 5 Eşkim nuķûdun almaķa kâlâ-yı derd ile
Konmuş bât-i dilde açup kârbân firâķ
- 6 Nevek belâsı birle derûnumda sû-be-sû
Kârî hezâr zaķmlar açmış nihân firâķ
- 7 Vaşlıñdadır bu zaķm-ı nihâne nihân devâ
Aç hoķķa-i vişâliñi vir merhem-i şifâ

III

- 1 Ben bilmez idim ‘aşķ nedir yâ hevâ nedir
Yâ ‘aşķdan cihânda olan mâcerâ nedir

- 2 Kimdir olan beliyye-i sevdâya mübtelâ
Sevdândır belâsı nedir mübtelâ nedir
- 3 Dil bende idi bilmez idim kim alur dili
Dildâdelik ne ‘ârızadır dilrübâ nedir
- 4 Gördüm ruhuñda zülfüñü fehm itdüm velî
Ol zülfdür mü dâm-ı belâdır mı yâ nedir
- 5 Kıldıñ beni o dâma giriftâr söyledin
Bedrâm-ı şayda zebhden özge cezâ nedir
- 6 Âhır beni sen eyledin ‘aşkın fütâdesi
Şimdi baña bu cevır nedir bu cefâ nedir
- 7 Ben ki zebûn-ı dil-şade bir ‘âşıkım saña
Sen destgîrim olmayasın kim bakar baña

IV

- 1 Yâ seyyidî elimi dut ey reh-nümâ-yı ‘aşk
Kıldı beni zebûn u fütâde belâ-yı ‘aşk
- 2 Ecsâd-ı küşteğân hadengiñle ser-te-ser
Memluvvdur harîm-i muhabbet fezâ-yı ‘aşk
- 3 Derd-i dilim devâsını kimden recâ idem
Vaşlıñdan özge var mı cihânda devâ-yı ‘aşk

¹⁹ giriftâr söyledin: bend eyledin nidâ F.

- 4 Bir rû 'yetiñle 'aşkıña oldu fedâ gönül
Bir de görüñ ki cân dahi olsun fedâ-yı 'aşk
- 5 Kıldıñ nihân cemâliñi benden idüp beni
Nîm nigâh-ı mestiñ ile mübtelâ-yı 'aşk
- 6 Sendendir 'aşk bende çü maşûşdur saña
Gönlümdeki esâs muhabbet binâ-yı 'aşk
- 7 Vîrâne kılma mülküñe gâhî güzâr kıl
Her dem esâs-ı 'aşkıña bak üstüvâr kıl

V

- 1 Bir lahza resm-i vaşlıñı ey Türk-i bî-mişâl
Göstermediñ hayâle ki görsün nedir vişâl
- 2 Resm-i vişâli mañzen-i hıfzında bulmayup
Peyveste cüstucûsuna meşgûldur hayâl
- 3 Vaşlıñ muhâl u nâyire-i iştiyâk-ı tîz
Âhîr olup firâkda keyfiyyetim muhâl
- 4 İtdi beni fütâde perîşân havâsımı
Derd-i elem küdüret-i gam miñnet-i melâl
- 5 Görme revâ ki gûşe-i firkatde 'âkıbet
Rûhum tenimden eyleye hasretle intikâl

³² derd-i elem küdüret-i gam miñnet-i melâl: derd ü elem küdüret u gam miñnet u melâl F.

- 6 Nâz ile gâh cilve kılup tûr-i vaşldan
Maḥv eyleyüp ḥicâbı ʿayân gösterüp cemâl
- 7 Medhûşuñ eyle tâb-ı tecellâda göñlümü
Koyma güle âfâқта üftâde göñlümü

VI

- 1 Gelsiñ eğer bu ḥüsne dîvân-ı maḥşerde
Seyr eyle anda naʿra-ı Allahu ekbere
- 2 Âdem seni getürmek içün geldi ʿâleme
Koydu behiştı durmadı karşı muḳaddere
- 3 ʿAzm-ı remîmi zinde kılırsın Mesîḥ-veş
Virsen eğer icâze leb-i rûḥ-pervere
- 4 Şâbit kılur ruḥuñda olan nûr-i Yûsufu
Var nisbetiñ seniñ de nesebde peyembere
- 5 İtmiş ihâta ʿâlemi ceddiñ şefâʿatı
Ḳayd eyle bârî sen de beni zeyl-i deftere
- 6 Taḥt-ı livâ-yı vaşlde kıl hicrden emîn
Besdir yeter bu rûtbe taḥammül sitemlere

³⁶ gelsiñ: gelsin F.

- 7 Yandım yakıldım âteşiñe iştiyâğdan
Âhîr saña tazallüme geldim firâğdan

VII

- 1 Kıldın esîr-i ‘aşk beni itmediñ vefâ
Pâmâl-i derd-i firâğ idüp eylediñ cefâ
- 2 Cevriñ ‘ayân olurdu velî ‘aşk gayreti
Ruhsâr-ı mâcerâyâ çekür perde-i hafâ
- 3 Sa‘ y eyledim minâ-yı vişâliñ şafâsına
Kurbânıñ oldum âh nedir bilmedim şafâ
- 4 Yokdur ümîd şihhatime derd-i hierden
Ger hikmet-i vişâlden irmezse bir şifâ
- 5 Nâr-ı firâğ zinde yakursen vücûdumu
İtmez kabûl bu sitemi şer‘ -i Muştafâ
- 6 Nâkâm-vâr şabr iderem iftirâkıña
Besdir baña mu‘în yeter sırr-ı kul-i kefâ
- 7 Oldur vekîl ol seni yâ mihribân ider
Mecnûn mişâli yâ beni bî-hânümân ider

2

I

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hâş oldu hüsn bir şanem-i nâz-pervere
Kim nâz ider girişme satur nâzenînlere
- 2 Saldı Halîli âteşe sevdâ-yı sureti
Virdi şikest revnağ-ı eşnâm Âzere
- 3 Kılmışdı intizâr ile meşgûl 'âlemi
Rabî itmeyüp kudûmunu vâkt-i muğarrere
- 4 Bâz eyliyordu görmeğe dîdârîñ âfitâb
Her şubh kâh-ı çarhda bir tâze manzara
- 5 Cem' iyyetden âh idüp efgân çekenleriñ
Peyveste şaḥn-ı kûyu dönüp deşt-i maḥşerde
- 6 Şûriş salup cihâna verâ-yı hicâbdan
İtmezdi cilve 'âlem-i şûretde göz göre
- 7 Evşâfî âşikâr vücûdu nihân idi
Maḥbûb bir güzîde-i âḥîr zamân idi

¹ şanem: gül F.

II

- 1 Ol kâmeti kıyâmet idüp nâgehân kıyâm
Gülzâra kıldı bir nice gül-rûy ile hırâm
- 2 Bûlbûl gelüp hurûşa hezârân zebân ile
Tekrâr iderdi vaşfını gülşende şubh u şâm
- 3 Seyr eyledükce taht-ı kudûmunda feyz alup
Hâk-i siyeh ‘abîre dönüp la‘lesiniñ hâm
- 4 Her cilvesinde eyledi hâk içre merhabâ
Vehy-i remîm tahtına dâhil olan ‘izâm
- 5 Bu gülşen içre hâzır olup cümle hûblar
Ol nâzenîne şadrda virmişlerdi maqâm
- 6 Nâgeh götürdü ‘anber-i lerzânını şabâ
Gördüm cemâl-i dilkeşini hâşıl-el kelâm
- 7 Oldu güzeller içre gönül mübtelâ aña
‘Aşk olsun ey dil-i ‘âşıkân hem âferîn saña

III

- 1 Oldum kemend-i turesine bağlanup esîr
Veh rûtbe-i bülendüz hey bend-i dil-pezîr

- 2 Reşk eyler oldu rifa‘time görmeyüp felek
Bahtım sitâresi gibi kevkeb-i münîr
- 3 Bulsaydı ger gulâmlığı rütbesin revân
İklîlden geçerdî ser-i faḥr-ı Erdşîr
- 4 Kârûna hem ḥazâ‘inine püşt-i pâ urar
Genc-i muḥabbetini bulup bâý olan faḳîr
- 5 ‘Aşkıñla boynuma takınup şevḳ tokatı
Kul olmakı kapuñda kılup mużmer-i zâmîr
- 6 Geldim der-i ‘uṭûfetiñe ‘âşıkım saña
Ey şâh-ı bende-perver u sulṭân-ı dest-gîr
- 7 İtme beni kenârda miḥnet mazâhiri
Bende oldum kapuñda olan kullarıñ biri

IV

- 1 Esrâr-ı ‘aşḳ şerḥine açsam eğer dehen
Evvel gerek ḥadîş-i lebiñden açam suḥen
- 2 Ne ‘aşḳ olurdu dehrde peydâ ne ‘âşıkân
Sen olmasaydıñ ‘aşḳı pedîdâr eyleyen
- 3 Leylâda gâh şîve-i nâzik nümûd idüp
Mecnûnu kıldı ‘âlem-ârâ encümen

¹⁸ olan: oldu F.

- 4 Gâhî tebessümün leb-i Şîrinden çıkup
Ferhâdî bî-sütûna çeküp itdi kûhken
- 5 Bir reng-i tâze birle idüp her zamân
Bu köhne ‘aşkı tâze kılan sen değil misen
- 6 Virsen baña ki ‘aşkı nihân ile neyleyim
Esrâr-ı ‘aşkı ben değilem âşikâr iden
- 7 Herdem ki ‘aşk dilde nihân bir eser virür
Her mû tenimde bir dil olur biñ haber virür

V

- 1 Añdım maķâm-ı vaşfîñî dñn-i iştîyâķdan
Nâlim şadâsı geçdi Hicâz u ‘Irâķdan
- 2 Maķv eylemez şedâyid-i hicrân merâreti
Zevķ-i şafâ-yı vaşlı derûn-ı mezâķdan
- 3 Derd-i firâķda miķnet-i ķasretle birleşüp
Dilde bu iki âteş iden ittifâķdan
- 4 Gördüm şerâr-ı âhım idüp gâh u geh ‘urûc
Eyler güzâr manzara-i heft tâķdan

²⁵ itdi: kıldı F.

- 5 Vehm eyledim kevâkibe âhım eşer kılup
Naḥs u sa‘îde âfet ire ihtirâkdan
- 6 Râh-ı ḥurûcu âhıma sedd itmişem velî
Korhum budur ki bir de cefâ-yı firâḳdan
- 7 Âh-ı derûna yol açılır tâzeden çıkar
Tuḡyân ider şerâresi endâzeden çıkar

VI

- 1 Gûş eyleyüp nevâ-yı cüdâyı çegâne
Söyler firâḳ şerhîni muṭrib terâne
- 2 Tîr-i belâya sînemi gerdûn nişân idüp
Meşḳ eyliyor ok atmasını bu nişâne
- 3 Ketm eyle ‘aşḳ sırrını ey dil ki ḥusrevân
Nâ-süfte dūrri ḥıfḫ kılurlar ḥazâne
- 4 Ger sadık isen ‘aşḳda terk-i sevâ kılup
Neferin idüp ne var ise bu kâr-ḥâne
- 5 Tâ zindesen iḳâmet idüp kûy-i yârda
Ḥâke sürüp cebîniñi ol âsitâne
- 6 Terk eyle kâmcûluğu ol kâm-yâb kim
Çeşm-i zamâne böyle görüpdür zamâne

³⁴ korhum: korkum F.

- 7 Kim terk-i kâm eylese bâ-kâm olur revân
Kim kâm-rânlık istese Nâkâm olur hemân

VII

- 1 Ey ‘ârızın nümâyîşi veşşemsu vedduhâ
Zülfüñdedir netîce-i velleyli izâ secâ
- 2 Bunda nühüfte neş’e-i bezm-i muvâşalat
Andan fûrûğ-yâftedir meş‘el-i hüdâ
- 3 Ey gevher yegânesi pinhân hazîneniñ
Ey pâdişâh-ı mülk-i cihân ‘âlem-i bekâ
- 4 Virdi saña hazâ’in-i gufrân kilidini
Rabb-i ğafûr kıldı seni halqa mültecâ
- 5 Sensin iki cihânda penâh-ı fütâdegân
Sensin mu‘în cümle ‘uşşâk-ı mübtelâ
- 6 Nâkâm isimde lûtfuñ ile kâm-yâb kıl
Dergâhıña kabûl idüp ey şâh-ı zül-‘atâ
- 7 Hâdimleriñden eyle beni hâk-i ravzada
Tâ cânımı nişâr idem ol pâk-i ravzada

3

I

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey hoş o dem ki hemdem idi ıudsiyân baña
Ervâh idi enîs baña mihribân baña
- 2 Ne hâkdan binâ-yı tenim üstüvâr idi
Ne âşiyân derd idi bu hâkdan baña
- 3 Mekkûn idi hazîne-i vahdetde cevherim
Dürc-i 'arz değildi mu'ayyen-i mekân baña
- 4 Ne mâhveşler 'aşkına ben mübtelâ idim
Ne gâlib idi 'aşk-ı ruḥ-i mehveşân baña
- 5 Âzâd idim 'alâyık-ı ḥubb-i cihândan
'Ârız değildi dağdağ-i îñ u ân baña
- 6 Kıldım güzâr mebdе'-i evvelden 'âkıbet
Hengâmı geldi irdi dem-i imtiḥân baña
- 7 Geldim vücûda 'ahd-i 'ademden kadem kadem
Oldum zebûn u bî-dil u bî-ḥîş dem-be-dem

II

- 1 Âşâr-ı fıtrâtım olup ‘âlemde âşikâr
Dârü’l-karârım oldu ‘anâşırdan üstüvâr
- 2 Peydâ olup tenimde füyûzât-ı rûhdan
‘Aql u hevâs u nefs u dil u fi‘l u iktidâr
- 3 İtdim nazar cihâna açup dîde-i heves
Kıldım güzêr şühûda idüp gaybden güzâr
- 4 Geçt-i şafâda seyr-i temâşâda bir zamân
Sermest oldum eyledim izhâr iftihâr
- 5 Oldum o deñlü şifte-i ‘âlem-i şağîr
Fehm itdim ne olduğunu ‘âlem-i kibâr
- 6 Âhîr hevâ-yı nefs alup ihtiyârımı
Kıldım fezâ-yı dehrde meslûbu’l-ihtiyâr
- 7 Oldum esîr-i vesvese-i nefs-i kîne-cû
Taḥşîl-i şevket oldu baña ‘ayn-ı ârzû

III

- 1 Meşgûl olup cihâna kılup cem‘ sîm u zer
Sîm u zer ile eyledim izhâr kerr u fer

- 2 Kıldım sipihre küngüre-i kaçırımı bülend
Buldum serîr-i şevket-i ikbâlde maķar
- 3 Nefs-i harîş kısmetine ķâni[ ] olmayup
Âķir beni tekâşür içün kıldı derbeder
- 4 Endûhumu ziyâde kılup ez diyâr-ı mâl
Mâl u cihândan olmayup [ ] âlemde behrever
- 5 Cem[ ] itdüğüm vesâ[ ]il [ ] ayş u  arab ba a
Esbâb u derddir renc u elem oldu ser-be-ser
- 6 Bu keşmekeşde kalmış idim zâr u nâ-tüvân
Dilde idüp nümûd yine tâze bir  a ar
- 7 İtdi zuhûr-ı [ ] aşķ didi ey esîr-i zâr
Sen zâr-ı bî-nevâye benim yâr-i pâydâr

IV

- 1 Teslîm-i [ ] aşķ oldum idüp [ ] aşķa iķtidâ
Dutdu elimden [ ] aşķ ba a oldu rehnümâ
- 2 Bir fitne-i zemâne vü bir âfet-i cihân
Bir mehveş u perî ruķ u bir Türk-i dil-rübâ
- 3 Bi  nâz bi  girişme bi  [ ] işve kılup nümûd
Âķir belâ-yı [ ] aşķa beni kıldı mübtelâ

²¹ benim: menem F.

- 4 Evvel muhabbet idi serâpâ girişmesi
Ne mazhar-ı ‘ itâb ne mazhar-ı cefâ
- 5 Görgec esîri olduğumı terk-i mihr idüp
Bî-dâdlar rüsûmunu tarh itdi câ-be-câ
- 6 Cevr anda ‘ aşk bende olup dem-be-dem füzûn
Mihr anda şabr bende dahi bulmayup beķâ
- 7 Ben âteş-i cefâya yanup eyledim figân
Ol âteş cefâsını tîz itdi her zamân

V

- 1 Çün âteş-i cefâsına yakdı o meh beni
Yandı ânında âteş-i bîdâda ħarmanı
- 2 Kıldı güzâr gülşenine şarşar-ı hazân
Efsurde oldu ħüsni güli reng-i gülşeni
- 3 Oldum hezâr zâr hazân-ı dîde-veş ħamûş
Gördüm olup o gül bedeniñ ķaddi münħanî
- 4 Çeşminde kalmamış dahi fitne ‘ alâmeti
Olmuş şikeste ķavs-ı ħam merdüm efgeni
- 5 Sordum didim ki ħüsniñü kim gâret eyledi
Virdi cevâb didi ki ey derd maħzeni

- 6 Hâdiş kadîm olmaduğın bilmedik mi kim
Bir şekl-i fânî ‘ aşkı delîl eyledi seni
- 7 Peyvestedir nihâyet-i şûret kûdûrete
Dil-beste-i haqîkat ol aldanma şûrete

VI

- 1 Bu pend-i sûd-mend u dil âvîz u kârger
Ma‘ nâca bir kitâb teleffuzca muhtaşar
- 2 Te ‘şîr idüp sirâyet idüp dem-be-dem baña
İtdim ser hevâ-yı perîşândan güzêr
- 3 Kıldım nazâre çeşm-i haqîkatle ‘ âleme
Gördüm şafâ-yı zevkî imiş miñnet u keder
- 4 Bildim hicâb-ı şâhid-i ma‘ nâ ben olduğum
İtdüm beni vü benliğimi terk-i ser-te-ser
- 5 Âhîr dutup nazarda çemen-zâr-i mebde’i
Şevk-i ‘urûc gâlib olup eyleyüp sefer
- 6 Bu çîne-gâh-ı gadrde dâm-ı firîbden
Buldu rehâ tezerv-i revân açdı bâl u per
- 7 Yârab aña ‘ inâyetiñi sen mu‘în kıl
Çengâl-i bâz-i tûl-i emelden emîn kıl

VII

- 1 Efsûs kim hemâre olup tâbi‘ -i hevâ
Ahd-i kadîmi yâd kılup itmedim vefâ
- 2 Gâhî olup firîfte-i ziynet-i cihân
Gâhî olup belâ-yı gam-ı ‘ aşka mübtelâ
- 3 Meyhâne-i menâhîde serbeste mest olup
Bir bakmadım ne olduğuma itmedim hayâ
- 4 Bildim hasâret itdüğümü ‘ âkıbet o dem
Kim derdim idi şubh u mesâ vâ şîbetâ
- 5 Hâk-i niyâz-ı ‘ özre düşüp cebhe-sâ olup
Çeşm-i dilimde cilve kılup itdüğüm ha tâ
- 6 Giryân idim taşavvur idüp sû-i hâlimi
Virdi nevîd mâhâ tef-i gayb eyleyüp nidâ
- 7 Nâkâm olma keşret-i cürm ile nâ-şabûr
Hatm-i rüsûl şefî‘ dir Allahdır gafûr

SONUÇ

İsmail Nâkâm Divânı adlı bu tez, İsmail Nâkâm'ın hayatı, şahsiyeti ile divanının şekil ve muhteva bakımından incelendiği, divân metninin ortaya konulduğu ve metinde geçen kelimelerin dizinde yer aldığı bir çalışmadır. Daha önce üzerinde bir çalışma yapılmayan İsmail Nâkâm Divânı sadece Tuhfe-i Naili adlı tezkirede geçmektedir. İsmail Nâkâm Azeri sahası Divan şairidir. Azerbaycan'ın Nuhu kentinde dünyaya gelmiş ve bu şehirde M. 1906 tarihinde vefat etmiştir.

“Nâkâm” mahlasını kullanarak Türkçe bir divan yazan İsmail Nâkâm, Arapça ve Farsçayı ileri derecede bilecek bir eğitim almıştır. Şairin Leyla ile Mecnun, Hüsrev ü Şirin mesnevilerinin yanı sıra en önemli eseri Türkçe divanıdır. İsmail Nâkâm Divan'ın iki nüshası vardır. Birinci nüsha, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, arşiv nu. 622 ile İsmail Nâkâm adına kayıtlıdır. İkinci nüsha Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Manzum Eserler Koleksiyonu, arşiv nu. 422 ile İsmail Nâkâm adına kayıtlıdır Divanında 228 şiirden 204'ü gazellerden oluşmuştur. Bu sebepten İsmail Nâkâm için bir gazel şairi diyebiliriz.

Üslup ve konu bakımından Fuzûlî'yi örnek alan şairin kullandığı dil içerisinde Arapça ve Farsça sözcük sıkça geçmektedir. Bunun yanı sıra şiirlerinde dönemin İstanbul Türkçesinin izlerini bulmak mümkündür. Divan şiirine aşına olan şair, şiirlerinin tamamını aruz ölçüsüyle yazmıştır.

Bağlı bulunduğu bir tarikat olup olmadığını tespit edemediğimiz İsmail Nâkâm Divan'ında tasavvufi eda ile söylediği pek çok gazeli mevcuttur. Fakat bazı gazelleri de sevgiliye anlatan şuh gazeldir.

Sonuç olarak klasik şiir geleneği içerisinde farklı bir söylem geliştirmeyen; ama Türk kültür ve edebiyatı tarihi açısından önemli bir çalışma bıraktığına inandığımız

İsmail Nâkâm'ın kaynaklardan yararlanabildiğimiz ölçüde hayatını, sanatını, yaşadığı dönemi Türkçe divanından örnekler vererek açıklamaya çalıştık. Çalışmamızın asıl konusunu oluşturan İsmail Nâkâm Divanı'nın tenkitli metnini hazırlayarak zengin bir kelime hazinesi ve söyleyişleriyle bir devrin ve kültürünün belgesi niteliğindeki bu eserin kültür ve edebiyat tarihine katkı sağlaması amacıyla sunmuş olduk.

KAYNAKÇA

- ADİŞİRİNOV, Kamil İsmail Nâkâm ve Bedii Yaratıcılığı, Nurlan Yayınları, Bakü, 2006
- AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, TKY yay., Ankara 1976.
- BANARLI, Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, C. II, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 2001
- BULAÇ, Ali, **Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı**, Bakış Yayınları, İstanbul, 2005
- Büyük Türk Klasikleri**, Cilt 6, Ötüken Neşriyatı, İstanbul, 1988
- DEVELLİOĞLU Ferit, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügât**, Ankara, 1970
- DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2000
- GÖLPINARLI Abdülbaki, **Fuzûlî Divânı**, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 2005
- HACIZADE, Naile, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı 3, Konya, 1997
- HORATA, Osman, **Eski Türk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yay., Ankara, 2003
- İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergah Yay., İstanbul 2001
- KALKIŞIM, Muhsin **Şeyh Galip Divanı**, Akçağ Yay., Ankara, 1994
- KANAR, Mehmet, **Farsça Türkçe Sözlük**, Say Yay. , İstanbul, 2009
- KÜLEKÇİ, Numan, **Açıklamalar ve Örneklerle Edebi Sanatlar**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999
- LEVEND, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998
- LEVEND, Agâh Sırrı, Levend, Agâh Sırrı, **Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar**, 4. bs., Enderun Kitabevi, İstanbul 1984.
- MENGİ, Mine, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ yay., Ankara, 2000
- ONAY Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, Ankara , 1993
- PALA, İskender, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Akçağ Yay., Ankara 1995.
- PARLATIR, İsmail **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınları, Ankara, 2009
- RESULZADE, M. Ali, **Azerbaycan Yurt Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sayı 28, Ankara, 2008

TANPINAR, A. Hamdi, **19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1997

TANYERİ Mehmet Ali, **Örnekleriyle Dîvân Şiirinde Deyimler**, Akçağ Yay., Ankara, 1999

TAVUKÇU, Orhan Kemal, **Hüsrev ü Şirin**, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2000

TİMURTAŞ, Faruk Kadri, **Osmanlı Türkçesi Grameri 3**, Alfa Yay., İstanbul, 1997

TUMAN, Mehmet Nail, **Tuhfe-i Naili Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri**, Cilt I, Bizim Büro Yayınları, Ankara, 2001

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, C.4, 25, 26, 28. b., TTK. Yay, Ank., 2003

YÜCE, Nuri, **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, C.I, Feza Gazetecilik A.Ş. İstanbul, 1999

ایا کلیه در کفج مختلف است یا
تداوم یافته در مجاری مختلف
از قبول ترشح صفرا از کرمی
بدرج متعقبه بر قفوه در نمودن
نوعه غایتها بر او رسد هم آواز
سمای طافتند از ترشح بر قفوه
دور از پشت برینا در او رسد
چنانچه غرض بر آنست چنان
سبب بر قری که از الیون مشق
علوم ظاهر و باطن عیان از او
اورد و مواعلف لازم نمودن که
قدیمی ترستین انجلیه که یکسور
انست و ایدی ترسری نامی زبور
فزع فزع میزند ایدی برشته
فزع فزع میزند ایدی برشته
فزع فزع میزند ایدی برشته

آبرو رسا اندر که عکس خا پیدا
فان در دوا رسا ایوب بیا
وین صفت فکند ان پیر فکند
الکسیر شب دای بر دنا رولو
چنانچه ایوب بختی بخت آنرا ظاهر
اگر کای فزان کایا کایا کایا

قارنا که ده جمع خط و ان صغر الفک

آرا فراخ ابرو رسا آندان اولد قرق پیدا

چون فکند ان صغر الفک ترک و نا
را فکند که کلین صغر الفک ترک
جان قیپ فکند ان صغر الفک ترک
اولد بر خود از فزان فزان فکند
کچن ابرو رسا کایا کایا کایا
رو فکند که کلین صغر الفک ترک
قوی بند رسا کایا کایا کایا

قارنا که ده جمع خط و ان صغر الفک

آرا فراخ ابرو رسا آندان اولد قرق پیدا

چون فکند ان صغر الفک ترک و نا
را فکند که کلین صغر الفک ترک
جان قیپ فکند ان صغر الفک ترک
اولد بر خود از فزان فزان فکند
کچن ابرو رسا کایا کایا کایا
رو فکند که کلین صغر الفک ترک
قوی بند رسا کایا کایا کایا

بسم الله الرحمن الرحیم و بیستین

ایسر سرن بر ایسر سرن و اولد
ای غریز بنیال وای حکیم و اولد
طهر و نهان هر دو که صغر الفک
حکیم بر نوع هر دو که صغر الفک
سرن سرن که بر ایسر سرن و اولد
ای بر عورت و قدر نه نه صغر الفک

کشفه ایتر کایا کایا کایا

ای غریز بنیال وای حکیم و اولد

ایسر سرن بر ایسر سرن و اولد
ای غریز بنیال وای حکیم و اولد
طهر و نهان هر دو که صغر الفک
حکیم بر نوع هر دو که صغر الفک
سرن سرن که بر ایسر سرن و اولد
ای بر عورت و قدر نه نه صغر الفک

وکیل ملتحمه چنانچه در حق من
کمال شکر و سپاس و حمد و ثناء
علاج در حق درود و صا و خدا
سکنت یافتن کلام اول بخش نه علم
من عاقل اوله و دست خواه عزت و شرف و کمال
تغذیه قطع بول و سبیل و اجابت
ای صبر و شکر و پایداری
داشتند و هر که در شکر و سپاس
تأخر و در جود کمال شکر و سپاس
شدت شکر و سپاس و حمد و ثناء
ایزادی و غنی و ثروت و کمال
ایلم کلام اول بخش نه علم
کمال شکر و سپاس و حمد و ثناء
تغذیه قطع بول و سبیل و اجابت
ای صبر و شکر و پایداری
داشتند و هر که در شکر و سپاس
تأخر و در جود کمال شکر و سپاس
شدت شکر و سپاس و حمد و ثناء
ایزادی و غنی و ثروت و کمال
ایلم کلام اول بخش نه علم

برده دلی بیکی و شکر و سپاس
تغذیه قطع بول و سبیل و اجابت
ای صبر و شکر و پایداری
داشتند و هر که در شکر و سپاس
تأخر و در جود کمال شکر و سپاس
شدت شکر و سپاس و حمد و ثناء
ایزادی و غنی و ثروت و کمال
ایلم کلام اول بخش نه علم
کمال شکر و سپاس و حمد و ثناء
تغذیه قطع بول و سبیل و اجابت
ای صبر و شکر و پایداری
داشتند و هر که در شکر و سپاس
تأخر و در جود کمال شکر و سپاس
شدت شکر و سپاس و حمد و ثناء
ایزادی و غنی و ثروت و کمال
ایلم کلام اول بخش نه علم

خوبن شریک آتش زنده خزان زکون
عده کبر خرا دینده نوایست بیک
عفو اید فضیلت اید تصور بگوئی
نا کام زار خا تو سبب شاد کام قل

ختم کلام فانی انبیا صفی

تبرجعات

ایده کثوف کجا که زنده خزان زکون
مصر نازک که صفت غریزی بکین
از خود و جوک کرد زوب آمده
دیده هم کجود در اندیشه شریک
بند صفت کثوف بکین و شکم
هر نفس ابرو کثوف کثوف کثوف
که در حقیقت اولوب عالم فیض کثوف باز

اولی تشریف اید کثوف اید ان تشریف
ایده کثوف کثوف کثوف کثوف
یا قورینه صفت کثوف کثوف کثوف

شب هر اده اید ز طوفان کثوف
سینه صفت قوت کثوف کثوف کثوف
بین تشریف اید کثوف کثوف کثوف
عوض کثوف کثوف کثوف کثوف

که در حقیقت اولوب عالم فیض کثوف باز

ایده کثوف کثوف کثوف کثوف کثوف
بولیبر اولوب کثوف کثوف کثوف
سینه اولوب کثوف کثوف کثوف
دیده کثوف کثوف کثوف کثوف
اولوب کثوف کثوف کثوف کثوف
کثوف کثوف کثوف کثوف کثوف
که در حقیقت اولوب عالم فیض کثوف باز

اولی تشریف اید کثوف اید ان تشریف
ایده کثوف کثوف کثوف کثوف
یا قورینه صفت کثوف کثوف کثوف

DİZİN

Ä

‘Abbâs, 73
 Âdem, 22, 167, 176, 245, 280, 299
 Ahmed-i Muhtâr, 26, 33, 70
 Allah, 9, 11, 12, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 56, 69, 128, 158, 166, 241, 244, 264, 266, 203, 288
 ‘Alî, 27, 28, 49, 72
 Âşaf, 213
 Âzer, 162, 23, 301
 ‘Azrâ, 278

B

Bârî, 51, 196
 Bîsütûn, 30, 125, 235

C

Cemşîd, 35, 165
 Cibrîl, 20, 126, 223, 265

Ç

Çin, 34, 99156, 227

D

Dâvud, 21, 24, 25, 69, 266

E

Ebûbekir 27, 48
 Enkilyon, 34, 35, 58
 Erdşîr, 302

F

Fârûk, 72
 Ferhâd, 30, 124, 125, 126, 275
 Firdevs, 192, 201, 221

Ğ

Ğaffâr, 287

H

Habeş, 156
 Hâdî, 254, 286
 Hâlîk, 287, 290
 Halîl, 23, 68, 181
 Hallâk, 47
 Hamza, 72
 Hasan, 29, 72
 Hicâz, 304
 Hindûsitân, 156
 Hudâ, 19, 47, 50, 61, 63, 68, 76, 80, 128, 182, 183, 206, 292
 Hudâvendâ, 55, 72
 Hûşeng, 213
 Hutên, 245

Hüseyin, 29, 72

Hüsrev, 176

I

‘Irâk, 304

İ

İblîs, 129

İncilde, 21, 69

İrem, 158, 192, 224

‘İsâ, 25, 66, 217, 21, 69

İskender, 189, 316

K

Ka‘be, 73, 82, 166, 198, 220, 248, 264, 248

Ken‘ân, 162

Ḳârûn, 62

Ḳays, 90, 127, 147

Kerbelâ, 29, 73, 122, 255

Keykâvus, 34, 35, 152

Kilîse, 152

Kûhken, 90, 190, 236

Ḳur‘ân, 13, 20, 106, 128

L

Leylâ, 7, 216, 227

M

Mahmûd, 26, 33, 70

Mâlikü’l-mülk, 285

Mâni, 35, 261

Mecnûn, 14, 15, 30, 90, 92, 95, 101, 103, 125, 127, 131, 137, 138, 141, 145, 166, 174, 199, 210, 212, 215, 216, 227, 235, 247, 248, 260, 271, 274, 300

Mesîh, 25, 266, 299

Mışır, 130

Muştafâ, 82, 254, 300

Muhammed, 12, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 33, 70, 49, 72, 128

Mûsâ, 24, 69, 117, 245, 250, 266

N

Nâkâm, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 49, 54, 71, 75, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168,

169, 170, 171, 172, 173, 174, 175,
 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182,
 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189,
 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197,
 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204,
 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211,
 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218,
 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226,
 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233,
 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240,
 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247,
 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255,
 256, 258, 259, 260, 261, 268, 274,
 279, 282, 292, 294, 300, 305, 306,
 312, 313, 315

Nemrûd, 138

Nûh, 22, 23, 68, 73, 111, 116, 166

O

‘Oşmân, 27, 48

Ö

‘Ömer, 27, 48

R

Ra’uf, 203

Rezzağ-ı, 80

Rüstem, 34, 36, 118

S

Şamed, 19, 80, 284, 285, 286, 287,
 288, 289, 290, 291, 292

Şâni‘, 19, 80

Sıddîk, 72

Sultân Hamîd Han, 76

Süleymân, 25, 135

Ş

Şîrîn, 124, 185, 190, 217, 235, 278

T

Türk, 1, 4, 31, 34, 37, 39, 117, 134,
 227, 275, 293, 298, 309, 313, 315,
 316

Türkce, 31, 145

V

Vâmık, 30, 126, 127, 137, 156

Y

Yûsuf, 24, 267, 299

Z

Zebûr, 21, 24, 69

Zehrâ, 72

Zelîhâ, 217

Zerdüş, 131

Zünnûreyn, 72, 28

ÖZGEÇMİŞ

1977 yılının Temmuz ayında Van’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Van’da tamamladıktan sonra 1996 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü kazandı. 2000 yılında bu bölümden mezun oldu. Sekiz yıl Milli Eğitim Bakanlığına bağlı çeşitli okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı. 2009 yılından beri Muş Alparlan Üniversitesi Meslek Yüksekokulunda Türk Dili öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.